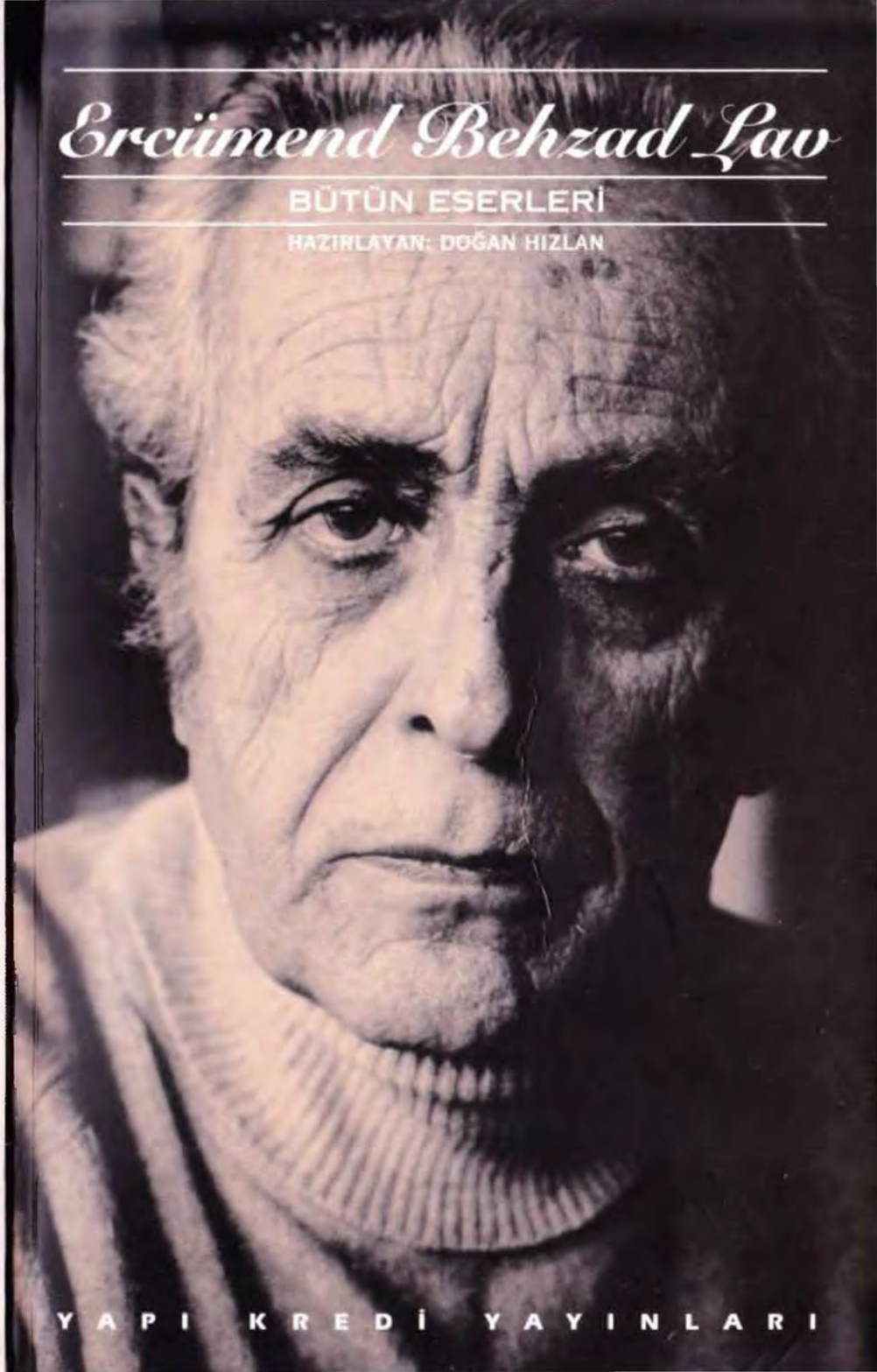
Ercümend Behzad Lav

BÜTÜN ESERLERİ

HAZIRLAYAN: DOĞAN HIZLAN

YAPI KREDİ YAYINLARI

ERCÜMEND BEHZAD LAV • BÜTÜN ESERLERİ

YKY

BÜTÜN ESERLERİ

Ercümend Behzad Lav, 1903'te İstanbul'da doğdu, 1984'te aynı yerde öldü. İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra 1921-25 arasında Berlin'de tiyatro ve müzik eğitimi gören Lav, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda aktör ve rejisör olarak çalıştı; 1951-61 arasında İstanbul Konservatuvarı'nda öğretmenlik yaptı.

İlk şiiri 1926'da *Servetifünun-Uyanış* dergisinde yayımlanan Lav, ilk kitabı *S.O.S.*'ten başlayarak ölçülü-uyaklı şiire ilk karşı çıkanlardan biri oldu. Gerçeküstücülük, fütürizm ve kübizm gibi şiir akımlarını denedikten sonra hümanist bir görüşle yazdı.

Kitapları:

Şiir: *S.O.S.* (1931), *Kaos* (1934), *Açıl Kilidim Açıl* (1940), *Mau Mau* (1962); *Üç Anadolu* (1964). **Oyun:** *Karagöz Stepte* (1940), *Altın Gazap* (1971).

ERCÜMEND BEHZAD LAV

Bütün Eserleri

HAZIRLAYAN:
DOĞAN HIZLAN

ŞİİRLER
S.O.S.
KAOS
AÇIL KİLİDİM AÇIL
MAU MAU
ÜÇ ANADOLU
KİTAPLARINA GİRMEMİŞ ŞİİRLER
OYUNLAR
KARAGÖZ STEP'TE
ALTIN GAZAP

YKY

Şiir - 125
ISBN 975-363-405-6

Bütün Eserleri / Ercümend Behzad Lav
Hazırlayan: Doğan Hızlan

1. baskı: 1500 adet, İstanbul, Nisan 1996

Yayına Hazırlayan: Selahattin Özpalabıyıklar
Kapak Tasarım: Pınar Kazma
Ofset Hazırlık: Arzu Çakan
Düzelti: Selahattin Özpalabıyıklar
Yayın Koordinatörü: Aslıhan Dinç
Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. Şti.

© Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., 1996
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No: 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0-212) 293 08 24 Faks: (0-212) 293 07 23

İçindekiler

11 • *Sunuş (Doğan Hızlan)*

37 • *Ercümend Behzad Lav (kendi kaleminden)*

ŞİİRLER

S.O.S

47 • [S O S]
50 • Senfoni
55 • Senfoni [1931]
59 • Parsın Ölümü
63 • Parsın Ölümü [1931]
65 • Sirano
69 • Tiyatro
79 • Tiyatro [1931]
85 • Tımarhanede Balo
90 • Tımarhanede Balo [1934, *Kaos*]
94 • Müzikhol
97 • Müzik Hol [1931]
100 • Öksürüklü Katır
101 • Maden Kuyuları
102 • Lâçka
105 • Laçka [1931]
107 • Konak
110 • Konak [1931]
112 • Yırtık Mektup Parçaları
114 • Oynuyor Ay
115 • Yağmur
116 • Yağmur [1931]
117 • Bir Kapı Zil Sesi
118 • Melodi
119 • Oda
120 • Yastıkta Bir Kadın Başı

S.O.S.'in İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Şiirler

125 • Gece Kurum...
126 • Sokakta Akşam..
127 • Kafa..
128 • Gelecek Kitaptan Parçalar:

KAOS

133 • *Önyazı*
137 • Kaos
141 • Tohum
143 • 1931-34
146 • İşporta

148 • Kemal Ahmet
150 • Studyo
164 • Radyo
173 • Put
178 • Put [1934]
186 • Köroğlu'ndan Memiş'e Mektup
191 • Kurt Masalı

Kaos'un İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Bir Şiir

197 • Yapma Düzen

AÇIL KİLİDİM AÇIL

201 • Prologia
202 • Nostalgia
204 • Gemiler Bulutlar
205 • Bir Şehir Var
206 • Kendi Şehrimdeyim
206 • Serez
207 • Körebe
207 • Portakal Çiçekleri
208 • Bebek
209 • Böcek Zamanı
210 • Çicek Saksı Badem
211 • Misafir
211 • Mektup
212 • Serenadlar
219 • Bir Gecenin Tarihi
220 • Vampir
221 • Ali'yle Ceylân
224 • Ballade'lar
226 • Çin Guguk
227 • Kırmızı Palanlı Eşeğim
228 • 1912-1919
231 • Baba Evi
233 • Mavi Boyalı Ev
234 • İçimizdeki Mahşer
235 • Saatsiz Pusulasız
237 • Ferhat
238 • Bir Mektup
239 • Gece Kuşları
241 • Güneşin Sağrısında
242 • Benden Sonrakiler
245 • Ölüye Mektup
247 • Deli Dünya
250 • Yarış Böcekleri
252 • Fırtına
253 • Step
254 • Bulutlar Dört Ayak
255 • Deniz Sokakları
257 • Sihirli Değnek
258 • Nuhun Gemisi
259 • Peri Adaları
260 • Hokkabaz
261 • Tın Tın Eden Kabacık
262 • Merdiven Bulutlar
264 • Kapımı Çaldı Ay
265 • Şarkı Söyleyen Ağaç
266 • Asma Salıncak
267 • Hasbahçe
268 • Açıl Kilidim Açıl
270 • Üç Badem Boyu Kız
271 • Sarı İneğin Rüyası
272 • Ucuz Oyuncaklar
274 • Eros
276 • Fantasia Tropica
279 • Tam Tam
280 • [Korkuluk]
281 • Çekirge Bulutları
282 • Papağan
283 • Namluma Sürünen Leylak
284 • Su Tango Ekmek
285 • Kan ve Çiçek
286 • Çin Şarkısı

287 • Mezâmir
289 • Yakarış

Açıl Kilidim Açıl'ın İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Şiirler
293 • [İşleri, işler kovalar]
293 • [Kimler derler size, kederler?]
293 • [On kuruş kazanır Gani;]
249 • Satılmış;
294 • [Kardeş, kardeş;]
294 • [Bir mangır,]
295 • Karagöz'e Uvertür
298 • Radyo
300 • [Seyretmek yağmuru,]
300 • [Bir kardeş;]
300 • [Hiç umursamadan şimdilik,]
300 • [Bizi, bizden sorsalar,]
301 • [Yollara sürdüklerimiz -- dönülmez--]
301 • [Bir sokak feneri; şunları görür her gece:]
301 • Yozgad'lı Hasanın bütün kusuru;]
301 • [Müreffeh şehir manzarası:]
302 • [Sarkmış bordasından-- ecdat başları--]

MAU MAU

İncil ve Toprak
309 • İncil ve Toprak
310 • Ehram'ın Tabanı
310 • Siyahlar Derilerinin Gölgesinde Yaşarlar
311 • Bir Beyaz Düşünüyordu Kara Heykeller Milletini
313 • Baba Herman ve Kongo'lu Banda Zula
316 • Angola Maymunları

Rûhûl Kudüs
319 • Rûhûl Kudüs
321 • Manilal Gandi
Zambo'ya Gelen Mektuplar
324 • (Allah Babanın Cenneti)
325 • Doktor Malan'ın Hakkı Var
325 • Bir Kahramanın Midesi

Beyaz İhtişam
Damga
329 • I
329 • Beyaz'ın Bamteli
329 • O Mahalle Beyaz
330 • Geç Beyaz'ım Geç
330 • Üç Beyaz
330 • Beyaz İhtişam
331 • Kukuliki'den Dr. Williyamson'a Mektup
332 • Kukuliki'den Prenses Margaret-Rose'a Mektup
333 • Kukuliki
334 • Elimizi Beyazlar Sıkmaz ki
336 • Kukuliki
336 • Ölebilirim Sevince
336 • Kara Etim Yakar Seni
337 • Bana Beyaz Bir Bebek Yap
338 • Banyo

Abanoz Ağacı
341 • Satıcı Zambi

342 • Beni Beyaz Hanımın Yanına Göm
343 • Bir Pabuç Bir Entari
344 • Tokat
345 • Abanoz Ağacı

Mauva
349 • Mauva

Orman
355 • Orman
359 • Anakuş
360 • [Sarmaşık yeşili karanlık]
360 • [Şu bir Mau Mau izi mi ola?]

Afrika Uyan
363 • Afrika Uyan (And)
Gerilla
364 • [Başaklar boy atar]
364 • Çember
364 • Dinamit
365 • Direnç
365 • Sağ Elimiz Tetikte
366 • Uçar Beyaz
366 • Celladın İpi
367 • Yer Götüren Ayak
368 • Biz Karalar Bulut Olduk
370 • Ölüler Kat Kat
371 • Arkadaşım Hans
372 • Örtün Beni Üşüyorum
373 • Geri Hat İleri Geri
374 • Makonda'dan Beyaz Efendi'ye Mektup

Kara Hürriyet
381 • Kara Hürriyet
382 • Ben Sehpâda Bayrak
383 • Beni Sen Götürürsün Ölüme
384 • Beyaz Karıncalar
Tam Tam
385 • I
386 • II
388 • Allah Afrika'yı Takdis Etsin
391 • Şah Damar
392 • Bir Zenci Düşünüyordu Kara Heykeller Milletini

Hesiodos
397 • Hesiodos
400 • Tarla
400 • Kul
401 • Bebek
402 • Yam Yam Çağlar Mağarasından
403 • Luna Park

ÜÇ ANADOLU

Öl Yiğitim
411 • Kara Bulut
413 • Varlık Dağı
414 • Gönül Pası
415 • Yek At Yek Mızrak
416 • Kayzer-i Rûm
419 • Babalar Ahîler
420 • Sınır Boyu Kan İster
421 • Patrona
424 • Sarık Sandalı
426 • Telli Haseki
427 • Öl Yiğitim
428 • Ölüler Gemisi

Hasta Adam
431 • Hasta Adam
432 • Selâmlık Resm-i Âlisi
433 • Tekkeler Evliyâlar
434 • Kına Gecesi
436 • Karagöz
442 • Direklerarası
447 • Galatalı Arap Memet ve Basralı Aptullah
452 • Nâzende Bosfor
454 • Cihâd-ı Ekber

Ağamıza Devlet
461 • Hacıyatmazla Peri Padişahının Oğlu Üstüne Bildirmece
465 • Cin Darısı
466 • Mağara Adamı
468 • Havza-i Fahmiyye
470 • Kara Yurt
471 • Ağamıza Devlet
473 • Kanlı Yayla
474 • Keloğlan
475 • Çarıklı Sultan
476 • Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe
478 • Gök-Yar
480 • Astronot

481 • *Kitapta Geçen Bazı Sözcüklerin Karşılıkları*

KİTAPLARINA GİRMEMİŞ ŞİİRLER

485 • Osmanlıca-Türkçe Karışımı Soyut Somut
485 • Savaş Şeytanları Walkyrieler
486 • Esrik Kuşlar
486 • Dişi Vadiler
487 • Krematoryumlarda Yakılan Sürgünler
487 • Devekuşu
488 • Kan Kızıl Teror
488 • Soykırım
489 • Çelenk Kervanı

OYUNLAR
493 • *KARAGÖZ STEP'TE*
539 • *ALTIN GAZAP*

675 • *NOTLAR*

Sunuş

Ercümend Behzad Lav'ın *Bütün Eserleri*'ne yazdığım bu sunuş, iki ana bölümden oluşuyor. Birincisi, Lav'ın Türk şiiri içindeki yeri, ikincisi de etkilendiği yabancı akımların ışığında irdelenişi.

Yabancı edebiyat akımlarını nasıl algılamıştı, etkilenme oranı neydi? Türk dilinde ve şiirinde bu akımların etkisinde özgün bir şiir yaratabilmiş miydi?

Ercümend Behzad Lav'ın *Bütün Eserleri*'ni yayına hazırlarken, kitapları üzerine yazılanları taradım, etkilendiği akımları onun değil de, Türk yazarlarının nasıl değerlendirdiklerini, yorumladıklarını saptamaya çalıştım.

Türk yazarları, incelemecileri, edebiyat tarihçileri ve eleştirmenleri, onu, Türk şiiri ve serbest nazım hareketi içinde nasıl konumlandırmışlardı?

Kitaba yazdığım bu sunuşun bir bölümü, bu bakış açısını taşıyor.

Araya Sıkışan Şair: Ercümend Behzad Lav

Ercümend Behzad Lav'ın ilk şiir kitabı yayınlandığında, Türkiye'de biçim, içerik ve şiirin işlevi üzerine değişik görüşler tartışılıyordu.

Lav, bu tartışmaların arasında sıkışıp kaldı. Oysa, onun da özgün bir sesi vardı, o da diğerleri gibi sınır dışındaki edebiyat tadlarından, akımlarından yararlanmıştı. Ne var ki, Türkiye'de, altı çizili bir akımın, bir topluluğun içinde yer almamıştı. Üstelik o, Almanya'da modern edebiyat/sanat akımlarını öğrenmişti. Kaynakların oluştuğu toplumda yaşıyordu.

Şairlerin, biçimle birlikte içerik için çaba harcadıkları bir zamanda Lav'ın biçime ağırlık veren şiir işçiliği, onu, dönemindekilerin dışına sürükledi. O, nasıl yazacağını düşünürken, başkaları neyi yazacaklarını tartışıyordu.

Herkes, Türk edebiyat tarihinin içindeki gelişmeyi izlerken ya da onun eksiklerini tamamlama uğraşındayken, karşıt tavrı Türk edebiyatı içinde düşünürken, o, doğrudan Avrupa'nın edebiyat/sanat akımlarını ithal etti. Türk edebiyatına getirdiği değişik soluk, bu yüzden görmezlikten gelindi.

Batı taklitçiliği ve şekilcilikle suçlanması, haksızlıktı, çünkü onu karşılaştırdığınız adlar da, poetikalarını batının malzemesiyle oluşturmuşlardı.

Ercümend Behzad Lav'ın onlardan farkı, uyarlama yerine doğrudanlığı seçmesiydi.

Nazım Hikmet, Garip, 1940 Gerçekçi Toplumcu Kuşağı ve 1940'ın diğer kesiminin şairleri arasına sıkıştı.

Lav'ın biçim konusundaki saplantısı, o dönemde değil ama sonradan İkinci Yeni hareketince benimsendi. İkinci Yeni, Lav'ın yabancı akımları özümserken yarattığı dil ve biçimseverlikten çok yararlandı.

Ercümend Behzad Lav'ın Türk şiirinden etkilenme/yararlanma oranı tartışılmalı. Poetikası ele alındığında, Türk şiirinden çok az etkilendiği söylenebilir. Çünkü o kendinden önceki şiire göstermediği tepkinin şiirsel kaynaklarını batıda buldu.

Şiirinin değişmeyen özelliği ironiydi. İroniyi sürdürdü ama buna ileriki kitaplarında toplumculuğu da kattı. Kendi şiirini kendi sezgileriyle geliştirdi. Şiirimizdeki daha sonra ortaya çıkan akımlar da onun şiirine giremedi.

İronisinin niteliği ve akımlar bağlamında değerlendirmesini yazının ikinci bölümünde yapacağım.

Şiiri; geniş kapsamlı bir uygarlık eleştirisidir. Mesaja fazlasıyla önem verdiğinden, şiiri zaman zaman düzyazının duvarına çarpmıştır.

Lav'ın şiirinin bu akımlar ve kişiler ortasındaki durumunu Memet Fuat şöyle yorumluyor:

1921-1925 yılları arasında Berlin'de tiyatro öğrenimi gören Ercümend Behzad Lav, Batı dünyasındaki yeni şiir akımlarıyla ilgilenmiş, yurda döndükten sonra, Gerçeküstücülük, Gelecekçilik, Dadacılık gibi akımların etkisinde şiirler yayımlamaya başlamıştı. Eski şiire karşı çıkışta

serbest nazmı seçmiş olmasının ötesinde, Nazım Hikmet'le ortak bir yanı yoktu, ondan etkilenmiş de değildi. Serbest nazmı batıda görüp özenmiş, yıkıcı yönüne yakınlık duymuş, toplumsal bir eylem için kullanmayı düşünmemişti. Sonradan, 1950'lerde ortaya çıkan toplumsalcı eğilimlere de o günlerde açık değildi. Gene serbest nazım anlayışı içinde, ama daha çok biçimsel kaygılarla, seçkin aydınlara dönük bir şiir yazıyordu. İlk kitabı S.O S. *1931'de, ikincisi* Kaos *1934'te yayımlanmış, fazla bir ilgi görmemişti.*

Ercümend Behzad ile Mümtaz Zeki Taşkın, Batı'daki şiir akımını izlemişler, onlardan etkilenerek yazmışlardır.

.....

Kesinlikle anlaşılıyor ki, Ercümend Behzad ile Mümtaz Zeki Taşkın'ın deneyleri Garip'çilerin pek ilgisini çekmemiştir.(1)

Memet Fuat'ın iki saptamasına katılıyorum. Şiiri toplumsal bir eylem içinde düşünmemişti, buna toplumcu deyimini kullanmak daha doğru olur. Lav, toplumun yerleşik değerlerine, kişilerine başkaldırıyordu.

Garip'çilerle de ilgisi olamazdı, çünkü o, Garip'çiler gibi sıçrama noktasının ağırlığını Türk şiirine vermemişti.

Ahmet Oktay'ın Ercümend Behzad Lav'a yaklaşımı, belki de daha başlıkta özetlenmektedir: "Yüzeysel Modernist".

Gerçekten de, şekilperestliği bu yargıyı doğurmaktadır.

Ahmet Oktay, onun, "yeni yazınsal akımları gereğince anlayamadığı için Nazım Hikmet şiirine alternatif olma şansını elinden kaçırdığı"nı yazmıştır.

İlk şiirinde "gereğince anlayamadığı" iddiasını, bence, daha çok biçimciliğine kapıldığı için, diyerek yumuşatmak gerekir. Çünkü o, akımların gelişimini sadece şekil oyunlarını beğendiği için izlememiştir. İçlerindeki felsefeyi de benimsemiştir. Şiirini bir dünya görüşüne oturtamadı, ya da içeriği boş bir şiirdi, gibi acımasız bir yargıyla yaptıklarını küçümseyemeyiz.

Ahmet Oktay onun Garip'le ilişkisizliğini de belirtir:

...Lav, neyi temsil ettiğini anlayamamış ve şiiri, ister istemez Nazım Hikmet'in ve şiirden 1940'dan itibaren 22 yıl koptuğu için de Garipçiler'in karşısında hakkı olan yenilgiye uğramıştır.(2)

1) *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Memet Fuat, Önsöz, s. 15, 23, Adam Yayınları, İstanbul 1987.
2) *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*, Ahmet Oktay, s. 1064, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

Ahmet Oktay, görsel özelliklerde ve tipografiyi kullanışta Nazım ile Lav arasında biçimsel bir benzerlik bulmaktadır.

Lav'ı, Nazım Hikmet ve Garip'çileri örnek alarak, hep onlarla karşılaştırıp gölgelerinde değerlendirirsek, Türk şiirindeki yerini saptamada çok yüzeysel ve yetersiz yargılarla yetinmek zorunda kalırız.

Nazım Hikmet'in de, Garip'çilerin de batıdaki kaynakları Ercümend Behzad Lav'dan farklı değildir. Uygulamadaki başarıları onları öne çıkarmıştır. Bu bakımdan verdiğimiz öncelik ve sonralık payelerinin dağıtımında daha dikkatli olmalıyız.

Sessel özelliklerde Lav iddialıdır. Biçimsel plandaki başarısı da buradan gelir.

Lav'ı edebiyat tarihi içindeki gerçek yerine yerleştirmek için, serbest nazım'daki yenilikçi tavrını, öncülüğünü kabul etmeliyiz. Lav'ın edebiyat tarihindeki yeri bir yana, bugün okunurluğu söz konusu olsa, *Üç Anadolu* ve *Mau Mau* üst sıralarda yer alır.

1930'lardan bugüne Türk şiirinin çizgisi izlendiğinde, Lav'ın biçim ve içerikteki radikal yenilikçiliği özellikle anılmalıdır. Söz gelimi din kurumunu eleştirmede, gerçekçi kuşak şairlerinin önüne geçmiştir.

Atilla Özkırımlı'nın Ercümend Behzad Lav üzerine yazdıkları da, Memet Fuat ve Ahmet Oktay'ınkiler gibi Nazım Hikmet merceğinden yapılmıştır:

Belli bir ideolojiye dayanmadığı için Nazım Hikmet'in şiiriyle çakışmaz.

Kimi şiirlerindeki toplumsal öz, toplumcu dünya görüşünden değil, başkaldırısından, yerleşik değerleri hiçlemesinden kaynaklanır. Bu nedenle Nazım Hikmet şiirinin yanında serbest şiiri geliştirir, yeni olanaklara açar.[3]

Ercümend Behzad Lav'ı incelerken yapılan bir haksızlık, onu hep gündeşi Nazım Hikmet'e endekslemektir.

Lav'ın anılması gereken bir başka özelliği de, Osmanlıya, geçmişe karşı aldığı eleştirel tavırdır. Gelenekten, Karagöz söylemi dışında yararlanmamıştır. Osmanlının bütün kavramlarıyla alay eder.

Dünya görüşünü bir öğretiye bağlamak gerekirse, en yakını nihilizmdir. Memet Fuat'ın dediği gibi yıkıcıdır, yıktıklarının yeri-

3) *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, Atilla Özkırımlı, s. 202, Ümit Yayıncılık, Ankara 1995.

ne ille de bir başka değeri koymak için çırpınmaz. Türk şiirindeki biricik(unique)liği bu özelliğidir.

Şiirinin yıkıcı olduğu doğru ama eksik bir yargıdır. Cumhuriyet ideolojisine angaje olduğu eserleri, onun, olumlu, yapıcı yanını ortaya çıkarır.

İlk kitaplarının felsefesini nihilizmle açıklamak mümkün olsa da, son iki kitabı *Üç Anadolu* ve *Mau Mau*'nun dünya görüşünü ve tema'sını yıkıcılık şemsiyesinin altına koymak anlamsızdır.

Şiirini, yaşadığı dönemin ve şiir ortamının özellikleriyle değerlendirmek yetersizdir.

İmge yapısını, gerçeküstücülük, fütürizm ve dadaizm karışımıyla açıklamak mümkündür. Metalsi şiiri yazan ilk Türk şairidir. Hatta bazan şiirselliği yok edecek derecede. Bu özelliğinden dolayı kurgusu ve imge düzeniyle günümüz şiiri için modern bir kaynaktır.

Yazımızdaki kaynakların çoğu 1980 sonrasının tarihini taşımaktadır. Onun için de Ercümend Behzad Lav, edebiyat tarihindeki yerinden çok, bugüne kalan yanıyla değerlendirilmiştir.

Döneminin antolojilerine uzanırsak, şiir yazmaya başladığı anda nasıl karşılandığını, hakkında neler yazıldığını öğrenebiliriz.

Hüseyin Karakan, antolojisinde, herkesin mutlaka yazısına aldığı Lav'ın yıkıcılık özelliğini öne çıkarıyor:

Eski şiirimizin ilk önemli yıkıcılarındandır. Serbest nazmın iki önemli kurucusundan biridir. Düşüncenin şiirini yapmakla işe başladı. Bu gitgide sosyal izlenimlere vardı. Bir ara sürrealizme kaydı. Açıl Kilidim Açıl*'da bu vadide en güzel örneklerin ilk ortaya sürücüsü oldu. Sonra, aklın yürüttüğü, toplum için şiire döndü. Şiiri, böylece çok defa bir savaş unsuru olmuştur.*[4]

Karakan'ın düşüncenin şiirinden neyi kasdettiği anlaşılmıyor. Evet, Lav'da bir düşünce vardır ama bu doktriner bir dünya görüşünü simgelemez. Karakan'ın söylediğinin aksine, onun şiiri öğreti şiirine tepki olarak doğmuştur.

Orhan Burian'ın Lav yorumu, bugün bile doğru tesbitler sınıfına sokulabilir. Burian'ın yazdıklarının o zamana kadar yayınlanan *S.O.S., Kaos, Açıl Kilidim Açıl* kitaplarıyla sınırlı olduğu düşünülürse, yargılarının isabeti daha iyi anlaşılır:

Ercümend Behzad Lav okuyucularını düşündürmek üzere yarım fi-

4) *Şiirimizin Cumhuriyeti*, Hüseyin Karakan, s. 158, kendi yayını, İstanbul 1958.

kirler ve gizli ahenklerle yeni bir şiir yaratmak davasında olan bir şairdir. Yer yer muvaffak olmuyor değil. Ama hızlarını ana materyalizmden aldıkları için mi bilinmez, şiirlerinde bir kuruluk var. Bir anlık heyecanlarının ifadesi olan küçük şiirleri daha güzel.[5]

Kuruluk sözünü ben metalsi deyimiyle karşıladım. Şiirindeki erotizmi ve lirizmi ayrıntılı bir incelemeye tabi tutmadık. Sanırım lirizm ve özellikle erotizmin sınırlarını zorlayan anlayışı, onun şiirindeki kuruluğu gideren unsurlardan biriydi.

Belki de şiirlerin zihinle okunmasını istediği için bu kuruluğu yeğlemiştir.

Hikmet Altınkaynak'ın Ercümend Behzad Lav için yaptığı saptamalar da edebiyat tarihlerinde rastlanan genel geçer yargı düzeyini pek aşmıyor:

Ercümend Behzad, yeni Türk şiirinin ilk şairlerindendir. 1930'lardan önce şiire başlamıştır. Toplumcu şiirimizin kurucusu Nazım Hikmet'le aynı yıllarda ilk ürünlerini verir. Hece geleneğine başvurmadan doğrudan doğruya özgür koşukla şiire girer. Yerel olmadan da evrensele açılmayı dener. Çünkü "yerelliğin yaslandığı" geleneği "gerici ve tutucu" olarak nitelendirir.[6]

"Yerel olmadan da evrensel olmayı dener" yargısına ben de katılırım.

Gerçekten yerel olan her değere yan çizer.

Altınkaynak'ın yargıları soyuttur. Lav'ın benimsediği akımları iyi bilmemekten kaynaklanan hatalı yargılardır.

Hakkında böylesine değerlendirmeler yapılırken Ercümend Behzad şiirini nasıl savunuyordu:

Sanatçı gerçeği olduğu gibi aktarmaya yönelen bir kişi değil, kendine gerekli verilerden yapıtından yaşamayanı atıp kalanından bir bileşim yapabilen bir düşünce işçisidir.

Oysa, anlamı soyutlamada şiirin içeriğindeki matematiksel denge bozuldu mu şiir, somutun altındaki ilkel ve kaba çizgiye düşer. O zaman da ortada şiir kalmaz.[7]

Yukardaki iki ögeye dikkati çekmek isterim. Birincisi, şiirdeki matematiksel denge, ikincisi de anlamı soyutlamak.

5) *Kurtuluştan Sonrakiler*, Derleyen: Orhan Burian, s. 68, Yücel Yayınevi, İstanbul 1946.
6) *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Hikmet Altınkaynak, s. 50, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayını, Yaylacık Basımevi, İstanbul 1977.
7) Ercümend Behzad'la konuşma, Konur Ertop, *Yeni Edebiyat*, Sayı: 7, Mayıs 1970.

Gerçekten de soyutlama, düşüncenin bir aşamasıdır, belki şiirin de bir aşaması olduğundan söz edilebilir.

Altınkaynak'ın adı geçen kitapta Lav için öne sürdüğü "Garip'çilere etkisi olmuş" yargısına katılmak mümkün değil.

Birinci Yeni üzerine tesbitlerindeki gerçek payını ayırıyorum, çünkü İkinci Yeni'nin ondan yararlandığı savımı destekliyor. Onun iddiası ile benim tesbitim aynı bir düzlemde birleşiyor.

Bir konuşmasında 1940 kuşağı ve Birinci Yeni için söylediklerini tekrar okumak bize yeni açılımlar kazandırabilir:

1940 kuşağı diye ortaya atılan sav, Ataç'ın saplantı ve varsayımından öteye geçemez. Ve 1940 kuşağı diye aralarında kadrolaşıp birbirinden güç alma eğiliminde olan sanatçılar, yeni şiir geleneğinin 1925'lerden bu yana benim başlattığım akımı aydın kamuoyunda perdelemekle kendi kişiliklerinde toplumsal Türk şiirinin öncüleri gibi göstermek istemekteler. Gerçekte Birinci Yeni 1925'lerde başlatılmıştır; Nazım Hikmet'le benim ayrı yön, kurgu ve yöntemlerimizle.

Birinci Yeni 1940'larda tutucu, art niyetli çevrelerce, Garip'çilerce başlatılmak istendi. Gerçekte, Birinci Yeni akımının materyalist bir anlatımla, gerçekçi bir dinamizme yönelerek, özgün toplumcu örnekler vermeye başladığı tarih 1925-27'dir.[8]

"Dildeki kurguculuğu ve ironiyi burjuva duygusallığına karşı kullandım" diyen Lav'ın bu iki ögesi üzerinde de bir inceleme boyutunda durulmadı.

Şükran Kurdakul'un, kişiliğini ve şiirinin genel çizgisini kaleme getiren çalışması, onun öncülüğünü vurgulayan ve Ercümend Behzad Lav'ın Birinci Yeni iddiasını destekler mahiyettedir. Kurdakul, edebiyat tarihlerinin klişeleşmiş yargısına ince bir tashih düşüyor:

Denilebilir ki, Orhan Veli'nin 1940'lardan sonra yaptığını Ercümend Behzad, bir anlamda ilk yapıtlarında örneklemişti.[9]

Lav, Konur Ertop'la konuşmasında, bir şairin geleneksel tarzdan, şiir biçimlerinden yararlanabileceğini söylerken, "ille de bu yöntemi uygulamadı diye şairi dışlayamayız" diyor. Aynı konuşmada gene bazı özelliklerinin, şiir tarihindeki yerinin araştırılmadığından yakınıyor:

Ben diyalektik materyalizm açısından şiire başladım, aynı doğrultu-

8) Hikmet Altınkaynak, adı geçen eser, s. 55.

9) "Yitirdiğimiz Ercümend Behzad", *Milliyet Sanat Dergisi*, 1 Haziran 1984.

da yürümekteyim. Yalnız, yaşamın yürüyüşü içinde bazı doğruları geliştirdiğimi sanıyorum.

1925'lerde özgür koşuk'un ilk adımlarını attım ve en önemlisi, yeni Türk şiirine, heceden geçmeden, doğrudan doğruya özgür koşuk'u uyguladım. Oysa Nazım Hikmet, Garip'çiler ve onların doğrultusunda gidenler, heceden geçerek benim doğrultuma girdiler. Bu saptadığım gerçek nedense şimdiye kadar dile getirilmedi.(10)

Günümüzde Kitaplar dergisinde, "Yazarları da Vururlar" başlıklı bir yazıda Ercümend Behzad Lav'ın kitabı *S.O.S.*'in ikinci baskısı ile ilgili toplatma haberi, onun din konusundaki radikal tutumunun adeta belgelenmesidir:

Ercümend Behzad'ın birinci basımı 1931'de yapılan S.O.S. *adlı şiir kitabının 1965'te çıkan ikinci basımı toplatılır, "dinsel, kutsal inançları aşağılama" savıyla kovuşturma açılır. 1967'de kabul edilen Af Kanunu'yla dava düşer.*(11)

Enis Batur'un "S.O.S. Ercümend Behzad Lav" yazısı, Lav'ın unutuluş sislerini dağıtmanın zamanının geldiğini müjdeler. Özellikle bir şairin Lav'a kayıtsız kalamayacağını belirtir:

Nedir Ercümend Behzad'ın şiirimize getirdiği? S.O.S. *ve* Kaos *ile birlikte, bir koldan Nazım Hikmet'in dil düzleminde yarattığı depremi bir başka koldan o dener.*

Ne olursa olsun Türk şiiri için bir dönemeç niteliği taşıyan bu kitap en azından şairleri kayıtsız bırakmayacaktır kendisine.

Cumhuriyet dönemi Türk şiirini değerlendirirken Ercümend Behzad'ın bu serüvendeki önemli payını indirgememek gerekir, diye düşünüyorum. Bu, bugüne kadar, onun şiirinin yeterince değerlendirilmediği görüşünden kaynaklanıyor.(12)

Melih Cevdet Anday, ölümünün ardından yazdığı yazıda, Ercümend Behzad Lav'ın bir portresini çizdikten sonra, şiirimizdeki, onların şiir yaşamı içindeki yerini de belirliyor:

Bizim ilk şiirlerimizin basıldığı yıldır 1936 yılı, demek adımızın duyulmaya başladığı yıl. Özellikle Orhan Veli'nin. Biz gazeteleri, dergileri kapıp, doğru Ercümend Behzad Lav'a koşardık, heyecan içinde.

10) Ercümend Behzad Lav'la konuşma, Konur Ertop, *Yeni Edebiyat*, Sayı: 6, Nisan 1970.
11) *Günümüzde Kitaplar*, Sayı: 28, Nisan 1986.
12) *Günümüzde Kitaplar*, Sayı: 7, Temmuz 1984.

Gerçekten de Ercümend Behzad Lav, bizim yeni şiirimizin öncülerindendi, fütürizmi, kübizmi, sürrealizmi ilk deneyenlerdendir. Şu var ki, süreni az oldu, dalbudak salamadı. Benim için en ilginç olan, onun bu ilk denemeleridir.(13)

Aydın Hatipoğlu, edebiyat tarihimiz yeniden yazılırken, Ercümend Behzad'ın asıl yerinin saptanacağı dileğinde bulunuyor:

Geleneksel şiirimize ilk tepki gösteren öncülerden biriydi Ercümend Behzad. Edebiyat tarihimiz doğru terimleriyle yazıldığında ilk yenilikçi ozanlarımızdan biri olduğu unutulmayacak olanlardan biri de Ercümend Behzad'dır.(14)

Fahir Onger de, onun yıkıcı vasfına değinir:

Yıkıcı vasıftaki modern şiirin ilk örneklerine: Ercümend Behzad, Nazım Hikmet, Mümtaz Zeki'nin eserlerinde rastlıyoruz. Ercümend Behzad Lav'ın şiir anlayışında cemiyet tezinin ön plana alındığı görülmektedir.(15)

Onger, kuşakdaşları ve dönemdaşları arasında cemiyet sözünü onun şiiri için kullanan ilk eleştirmendir.

Ataol Behramoğlu da, Lav'ın bir özelliğini belirtmektedir:

1930'lu yılların başlarında yayımladığı kitaplarıyla Ercümend Behzad Lav'ı da, Batı ülkelerindeki modern şiir biçimlerini yerli temalara uygulayan deneyci, yenilikçi bir şair olarak anmak gerekir. Ercümend Behzad Lav, çağdaş şiirimizde önemli bir yeri olan ironik şiir türünün de şiirimizde ilk önemli temsilcisi sayılabilir.(16)

Ben, onu, dünden bugüne çektiğim çizgide izlemeyi denedim.

Onun şiirinin dayandığı temelleri araştırma çabasına girişenler; şiirlerinin malzemesi içinde fütürizmin ve sürrealizmin etkilerinin yanısıra bugün İkinci Yeni'nin başvurduğu dilde değiştirimlerin onda 1931'de yapıldığını göreceklerdir.

13) "Sanatçının Ölümü", Melih Cevdet Anday, *Cumhuriyet* gazetesi, 25 Mayıs 1984.
14) "Çağdaş Şiirimizin Öncülerinden Biri: Ercüment Behzad", Aydın Hatipoğlu, *Varlık*, Sayı: 922, Temmuz 1984.
15) *Bugünkü Şiirimiz*, Antoloji, Fahir Onger, İstanbul 1946.
16) "Çağdaş Türk Şiirinin Evreleri", *Şiirin Dili-Ana Dil*, s. 64-65, Adam Yayıncılık, İstanbul 1995.

Kaynaklarıyla Ercümend Behzad Lav

Ercümend Behzad Lav'ın serbest nazım hareketi içindeki yerini, edebiyat tarihçileri ve bazı eleştirmenler, küçük birer paragrafla geçiştirdiler. Onun serbestlikten anladığı, şiiri, kalıplarından kurtarmaktı. İstiyordu ki, içerik, biçimin cenderesine girmesin.

Kaynakları Yunan ve Latin edebiyatına indirgenen, Walt Whitman'da en yetkin ürünlerini ortaya koyan serbest nazım, Lav'a göre, şiirde, kalıplara karşıtlığın simgesiydi.

Sürrealizm ve Fütürizm, Lav'ın şiirine, Alman ve Rus edebiyatının bu akımlara kazandırdığı yeni tadlarla rötuşlanarak girdi.

Genç Türk cumhuriyetinin yenilikçi şairi Lav, batı taklitçiliği ile batı uyarlamacılığı arasında bir senteze varmaya çalıştı. Teknik, yenilenme yöntemleri batıdan, içerik doğudan.

İlk döneminde teknik ve içeriği süzmeden, yerlileştirmeden batıdan alan Lav, sonraları evrensel/yerel konularla şiirinde olgunluğu müjdeleyen bir değişime gitti.

Şiirleri ile oyunlarını, değişik ölçütlerle değerlendirmeliyiz. Bu zorunluluk, sadece tür farklılığından değil, taşıdığı dünya görüşünden kaynaklanır.

Oyunlarında, benimsediği batılı akımların izdüşümüne rastlanmaz. *Karagöz Stepte* ve *Altın Gazap*, Cumhuriyete angaje bir edebiyat anlayışı içinde mütalea edilebilir.

Çünkü iki oyun da, biri doğrudan, diğeri dolaylı olarak, Cumhuriyet rejiminin savunmasıdır.

Karagöz Stepte, Cumhuriyet rejiminin pozitif düşüncesini didaktik bir uslup ve anlayışla dile getirir.

Altın Gazap, monarşinin yergisidir, işbirlikçilerin iç yüzünün teşhir edildiği bir oyundur.

Ercümend Behzad Lav, fanatik bir batıcıdır, o uygarlığa ve onun verilerine biat eder. Kısacası, iyi bir cumhuriyet aydınıdır.

Batı uygarlığını, doğallıkla onun kültürünü kabullendiğinizde, kendi kültürünüzü eleştiri dozajınız artar.

Cumhuriyetin halkçı modası da, onu *Karagöz Stepte*'yi yazmaya zorlamıştır. Geleneksel yapı içine moderni koymak.

Bu anlayış zamanla iflas etmiş, yerine başka bir kuram yerleştirilmeye çalışılmıştır. O da, tekniği batıdan alalım, içeriği bizden olsun, ilkesidir. Fakat, biçimle içeriğin ayrılmazlığı ilkesi karşısın-

da fiyaskoyla sonuçlanmıştır.

Cumhuriyet kültürünün tipik temsilcisi Ercümend Behzad Lav kadar, geleneksel değerlere ve geçmişin kültürüne reddiye yazan bir Türk şairi bulmak zordu.

Lav, Türk şiirinde aradığı trampleni yurt dışına çıktığı sırada yanında buldu.

Türk şiirinin değerlerini süzüp, gelenekte yaşayanla öleni saptamak gibi zor bir işleme girişmektense, batıdan değişimi ve yenilenmeyi içeren yeni bir akımı almak çok daha kolay ve radikal bir tutumdu.

Louis Aragon, Paul Eluard, Tristan Tzara, sürrealizme adım atarken, çantalarında Charles Baudelaire'in, Stephane Mallarmé'nin, Arthur Rimbaud'nun şiir kitapları vardı.

Onlar, geleneklerini hesaplaşarak reddetmişlerdi ve bunu daha önce yapıp yeniliği getiren şairlerin şiir birikimlerinden yararlanmışlardı.

Gerçekten de Breton, Birinci Manifesto'da Baudelaire'den söz eder.

Fransız Sürrealistlerinin, Rimbaud'nun şiirleri gibi bir başucu kitapları vardı. Oysa, Lav'ın çantası boştu.

Apollinaire, 27 Haziran 1917'de ilk olarak oynanan "Les Mamelles de Tirésias" adlı piyesini "surrealiste" olarak nitelemiş, böylece bu kelimenin yaratıcısı olmuştur.[17]

Sürrealizm'i bir edebiyat akımı olarak güçlendiren Fransız şairlerinin, yaşamlarının da bu akımı beslediği görülür.

Selahattin Hilav, *Gerçeküstücülük (Surrealisme)* kitabının girişinde, bu akımın belirgin niteliklerini özetliyor:

Gerçeküstücülük, devrimci bir hareket olarak, başlangıçta kendisine çizmiş olduğu amaçlara varmamış olsa da, şiir bakımından, yüzyılımızın en önemli akımı olmak özelliğini edinmiştir. Günümüzde, hiçbir şair gerçeküstücülüğün şiir deneyini önce yaşamak sonra da aşmak zorunda olduğunu bilmezlikten gelemez.[18]

Lav'ın şiirinin içine başka akımların ögeleri girse de, kullandığı şiir yöntemleri, daha ağırlıklı olarak "Sürrealizm Teknikleri"dir.

17) *Gerçeküstücülük* (Surrealisme), Hazırlayanlar: Selahattin Hilav-Ergin Ertem-Onat Kutlar, s. 45, De Yayınevi, 1962.
18) Adı geçen eser, s. 10.

Sürrealizm'de teknik deyimi, biçim ve içeriği kapsar.

Teknikler dizininde ilk sırayı humour alır:

Humour, dünyaya yüksek bir balkondan bakarken, edindiğiniz izlenim ve gözlemlerden oluşan dünya görüşüdür.

Gülünçlükleri göstermek, görenekler'le alay etmek, sonunda ister istemez kurulu düzene başkaldırmaya götürür kişiyi. Humour, başkaldırma düşüncesinin, toplumsal ön-yargılara boyun eğmeyi reddedişin değişik bir yolla anlatılmasıdır.[19]

Bu tanım doğrultusunda Lav'ın şiirine bakmalıyız.

Lav'ın, Sürrealizm akımı içinde değerlendirilme gerekçelerinden biri de, psikolojik derinliği olan ve metafiziğe yaklaşan şiirler yazmasıdır.

Birkaç akıma uğrayan Lav'ın transit yolculuğunda Dadaizm de bulunuyordu. Dadaizm neydi? Edebiyat sözlüklerinden birinin Dadaizm maddesini açıp okuyalım:

Sanatta ve edebiyatta nihilist bir hareket, 1916'da Zürih'te başladı. Dadaizm'in anlamı, herşeyi ve hiçbirşeyi ifade etmesidir, imlemesidir (signify), toptan bir özgürlüğü arar, kurallara, ideallere ve geleneklere karşıdır. Dadaizm'in estetiği daha çok kolaj bir estetiktir. İngiltere'de ve Amerika'da Ezra Pound'u, T.S. Eliot'ı etkilemiştir.[20]

Akımlar arasındaki ince nüanslar, birbiri içinde kavramsal geçişler, zaman zaman kurallarının keskinliğini törpüler. Bir başka yorumla, bu akımlar birbirleri içinden çıktıkları, ya da etkilendiklerinden, Lav'ın şiiri bunlardan birine aittir diye, yanılmaz bir saptamada bulunmak mümkün değildir.

Fütürizm'den, Dadaizm'den, Sürrealizm'den yararlanmıştır ama bunların sonraki değişimlerini izlediği şüphelidir. Çünkü onun şiirlerinde, akımların değişiminin bütün aşamalarını bulamadım. Ancak, bazı şiirleri de, bu akımların sonraki bünyesel değişikliklerin izdüşümünü taşıyor.

Fütürizm'in bir başka türünün özelliklerine Lav'ın şiirinde rastlanmaktadır. Bu da cubo-futurism'dir.

Cubo-futurism'de ses olanakları çok kullanılır. Anlamdan ve şiirin bütün ögelerinden önde gelir.

Lav'm şiirindeki ses ögesini göz önüne aldığımızda, bu akımla bağlantısını tesbit kolaylaşır.

Kaos'un Önyazı'sından bir bölümü buraya aktarıyorum:

19) Adı geçen eser, s. 32.

20) *Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, J.A. Cuddon, s. 215, Penguin Books, 1991.

Tersine, her sözcükte seslerin uyumu (consonance), ağızdan çıkışı, abartmasız, doğal söyleyişle ayarlanmış; kısa-güçsüz-kapalı, kısa-güçlü-açık, uzun-güçlü-açık v.b. heceli, sözcüklerde kalın-ince harflerin sessizlerle olan "phonique" ilişkileri, çınlayış ve yankıları (resonance) denenmiş; gözün diziden diziye geçiş ve kayma içgüdüsü hesaplanmıştır...

Edebiyat, sanat akımlarının siyasal akımlarla bağlantıları görmezden gelinemez. Nasıl Sürrealizm'in bazı adları Komünist Partisi ile düşünce alış-verişine girdilerse, Fütürizm'in de siyasal uzantıları faşizme kaymıştır.

Fütürizm'e faşist bir siyasal anlam yüklendi ama bu akım kendinden sonra gelen, Dadaizm, Sürrealizm gibi akımların üzerinde etkili oldu.

Lav'ın şiirini tamamen bu akımların özellikleri ve nitelikleri bağlamında incelemek yeterli değildir. Gerçi, bu akımların başkaldırı tavrını benimsemiş, yeniliklerini uygulamıştır ama şiiri herhangi biriyle açıklanamaz.

Fütürizm, yeni biçimler, yeni konular, yeni üsluplar arıyordu. Lav da bu yeni parantezini şiirinde açtı.

Her savaş sonrasında yeni akımlar doğar, çünkü umuda övgü ile umutsuzluğa ağıt aynı zamada var olur. Lav'ın Dadacılığı da bu global anlayış içinde yorumlanmalıdır.

Lav'm ilk şiir kitabının 1931'de yayınlandığı düşünülürse, savaş sonrası akımlarının onu doğrudan etkilediği iddia edilemez.

Dadaizm'in de bazı özelliklerini, Fütürizm'den aldığı söylenebilir. Savaşın zalimliğine karşı bir tepkiydi. Burjuva yaşamına, onun sanatına karşıydı. 1916'daki bu hareket 1922'deki Sürrealizm'i besledi.

Bu akım sese dayandığı için (phonetic poetry) olarak da anılır.

Dadaizm ve Fütürizm kadar Sürrealizm, Lav'ın şiirini etkiledi mi? Çünkü, Dadaizm'in durumu sergilemesine karşılık, Sürrealizm, dünyayı değiştirmek istiyordu.

Lav, dünyayı değiştirmek mi istiyordu, yoksa dünyanın gidişatını eleştirmekle, onu yermekle, siyasal/toplumsal dengesizlikleri, sömürüleri teşhir etmekle mi yetiniyordu?

Sürrealistler, sosyal bir devrimi düşünüyorlardı, bunu gerçekleştiremediler ama bir bilinç devrimi yaptılar.

Diğer akımların dağınıklığına karşın, Sürrealistlerin tavırları, bir düşünce bütünlüğü ve tutarlılık gösteriyordu.

Sürrealizm, Tanzimat'tan beri Fransız kültüründen beslenen/etkilenen/esinlenen ülkemize, Anglo-saksonlardan önce gelmişti. Bu akımın esintileri İngiltere'ye ancak 1936'larda ulaştı.

Lav'm şiirlerinin gelişim çizgisini izlersek, şöyle bir sonuca varabiliriz. Evrensel akımlardan, değerlerden çıkmış, Cumhuriyet rejiminin siyasal ideolojisini savunmuş, onun yaygınlaşması için çalışmıştır. Cumhuriyetin verilerini, yurt dışında edindiği yabancı kültürle bezemiş, eklektik bir şiir omurgası ortaya çıkarmıştır.

Lav'ın şiir dili, günlük dilden farklıdır. Bu farklılık, Rus Formalizminin şiir anlayışıyla örtüşür.

Lav'ın, kendi ülkesinin edebiyat geleneğinden sözü edilecek oranda yararlanmadığını söyleyince, onun, Rus Formalistlerinin "gelenek" tanımına uygun düştüğünü de söyleyebiliriz.

Çünkü onlar da, edebi dilin –özellikle şiir dilinin– geleneğin tasarlanmış bir gelişmesi sayılamayacağını belirtiyorlardı.

Geleneği algılayış biçimleri, daha doğrusu, geleneğe karşı takındıkları inkârcı tavır, Lav'ı onlarla birleştirdi.(21)

Yabancılar, Lav'ın şiirini, diğer Türk şairlerini tanıdıkları gibi çeviri antolojilerden okudular. Acaba Lav'ı yabancı dilde yayınlanan antolojiler nasıl tanıttı?

Nermin Menemencioğlu'nun Fahir İz'le birlikte hazırladığı antolojide: *"Önceleri sürrealizmle, sonradan döneminin toplumsal problemleriyle ilgilendi.* Üç Anadolu *eserinde halk deyimleri kullandı, resmi Osmanlı ve şehir slanglerini (özel dili), Türk tarihinin bazı dönemlerine ve yaşama getirdi"* deniyor.(22)

Feyyaz Kayacan Fergar'ın yayınladığı antolojide ise, Lav'ın şiiri üzerine bir yargısı, şimdiye kadar ortaya konmamış bir bakış açısını getirir. Kayacan, *Mau Mau*'da Brechtçi bir ses olduğu iddiasındadır. Onun en iyi şiirlerinin de bu kitapta yer aldığını belirtir.(23)

Değişik sözlüklerde, farklı Sürrealizm tanımlarına rastlayabiliriz. İşte farklı bir Sürrealizm tanımı: "*Edebiyatta ve resimde uç (extre-*

21) *Modern Literary Theory*, Edited by Ann Jefferson and David Robey, s. 24, 1992.
22) *The Penguin Book of Turkish Verse*, Edited by Nermin Menemencioğlu (in collaboration with Fahir İz), s. 20, 1978.
23) *Modern Turkish Poetry*, Edited by Feyyaz Kayacan Fergar, s. 8, The Rockingham Press, 1992.

mist) bir hareket." Hatta aynı maddede, "*Sürrealizm'in realizm kelimesiyle ne ilgisi olabilir ki?*" diye de soruluyor.

Bu maddeye göre, Sürrealizmin psikanalitik kuramlardan ve oryantal mistisizmden yararlandığı iddiası da ileri sürülüyor.

Sürrealizm akımının değişik uzantılarından ve siyasal boyutundan söz etmiştik. Politikadaki devrimci tavrı, bu akımın belirgin bir yanıdır.

Lav'ın cumhuriyet anlayışı, bir devrim kavramını içeriyordu zaten. Sonraları bu politik devrimci tavrı, *Mau Mau* ve *Üç Anadolu*'daki şiir anlayışına da yansır.

Edebiyatta ve sanatta, estetik ve moral değerlerin, kurumların (conventions) tahribine yönelik bir akım kimliği gösterir.

Kısacası, geleneksel düşünceye, yaşama biçimine karşıt bir kültürün başladığı, Avrupa kültürüyle ilişkiye geçildiği bir dönemde, başkaldırıyı simgeleyen Dada ve Sürrealizm'den, Lav'ın etkilenmesi olağandır.

"Genç kuşağın dünyayı protestosu" biçiminde tanımlanan Sürrealizm, Fransız ve İngiliz kaynaklarında değişik yorumlarla tanıtılıyor.

"Genç kuşağın dünyayı protestosu", Lav'ın tavrına da bir açıklık getirebilir. O da genç bir cumhuriyetin şairiydi ve geçmiş, geleneksel değerleri protesto ediyordu. Fransa'nın coşkulu tavrına karşılık, İngiliz kaynakları Sürrealizm'i soğukkanlı bir yaklaşımla, sıradan bir hareket olarak yorumluyorlar.

1920'lerde bu isyancılardan bazıları, Fransız burjuva entelektüelleri ile Komünist Parti arasındaki münasebetleri geliştirdi, böylece akımın politik ayağı güçlendi. Bir eleştirmene göre politikacıların anlayışsızlığı yüzünden, patetik girişimler hüsranla sonuçlandı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sanatçı/edebiyatçı ve devlet ilişkileri sıcaktı, yumuşaktı. Sonraları yollar ayrılmaya başladı.

Lav'ın şiiriyle Cumhuriyet politikası arasındaki bağlar ayrı bir inceleme konusu yapılmalıdır.

1920'lerde Fransız entelektüellerinin yaşadığı sanat politika ilişkisini, İngiliz entelektüelleri 1930'larda yaşadılar. Şiddetli edebi ve sanatsal girişimlerle, genç entelektüeller, burjuvaziyi şoka sokmayı amaçlıyorlardı.

Gerçekten burjuvaziye karşı Lav'ın tepkisi, onun da belirleyici temel ilkelerinden biridir.

Peki Dadaizm ile Sürrealizm arasındaki fark neydi? Dadaizm negatif, Sürrealizm ise pozitifti.[24]

Lav'ın şiirindeki tepkiciliğin gerekçesini, bu birbirini tamamlayan iki zıtlıkta bulabiliriz. O da aydın hareketi içinde reddiyeci olmanın gereğine inanmıştı. Yer yer Dadaistler gibi olumsuz, yer yer de Sürrealistler gibi olumluydu. Çünkü yeni kurulan cumhuriyetin ideolojisine sahip çıkıyordu.

Osmanlının geleneklerine başkaldırıyordu. Yerine koyacağı siyasal bir muhteva vardı; cumhuriyetçilik. Cumhuriyetçiliği, yeni medeniyet dinini, bu başkaldırmanın getireceği olumluluk hanesine yazıyordu.

Bir konuşmasında da Atatürk devrimlerinin korunması konusundaki umursamazlıktan yakınıyordu.

Fransız entelektüelleri ile bu açıdan da bir benzerlik kurulabilir.

Fransız entelektüelleri, Sürrealizm, şiirin metafiziği değildir, deyip, toptan özgürlük isterlerken, "Biz İsyan'ın spesiyalistleriyiz" iddiasmda bulunuyorlardı.

Ercümend Behzad Lav, isyanın ve isyankârlığın neresindeydi?

Bir eleştirmen, Sürrealizm'den ne kazanıldı, diye soruyor. Ve Sürrealizm'in çıkışını da basit bir tavıra bağlıyor:

Bu bir özgürlük hareketi olarak yorumlanacaksa, genç entelektüellerin rasyonalizme karşı duydukları tepkiden kaynaklandığı gerçeğini unutmamalıyız.

Lav'ın *Mau Mau* kitabı, onun Afrika simgesinde emperyalizmi protestosudur. *"Üçüncü Dünya halkları, geçmişteki sömürgecilik ile şimdiki yeni sömürgeciliğin kâbusunu yaşarlar. Edebiyat, bu durumun yansıtıcılarından biridir. Sanat, keskin çelişkileri, karşıtlıkları sergiler. Halkla tekelci kapitalizm bütünleşemez. Burada sanatçının seçimi/amacı, estetik kaygılara sırt çevirmeden sınıf savaşını vermektir. Burada sanatın işlevi, estetik kuramlar tartışması değil, yapılanın niteliğidir."*[25]

Mau Mau, Kara Deriliye zulüm yapan Avrupalıya bir başkaldırıdır. Lav, onları sömürmek için uygarlığı araç olarak kullanan bir sisteme karşıdır. Belki de Lav'ın burjuvaziye, aracı sınıfa karşı oluşu, Marksist bir yorumla örtüşüyor. Filipinli şair Jose Garcia

24) *The Penguin Book of French Verse 4, Twentieth Century*, s. xliv, 1959.

25) "Art Against Imperialism, For the National Liberation Struggle of Third World Peoples:" E. San Juan, Jr.: *Weapons of Criticism*, s. 147-148, Edited by Norman Rudich, 1976.

Villa'nın söyledikleri, Lav'ın *Mau Mau*'daki insan kimliğine bakışını özetliyor:

İnsan kişiliğinin gelişmesi ve birliğe (unification) kavuşmasını ben bir insanın ulaşabileceği en büyük başarı sayıyorum.

Mau Mau, Üçüncü Dünya'da yaşayanlarm şiiridir. Ve ortaya koyduğumuz Marksist unsurlarla da bağlantılı yorumlanabilir.

Lav, Klasik Humanizm'i yetersiz bulunca, Yeni Hümanizm'e sarıldı. Ayrıca bu akımlarda, aradığı, mizacının, şiirinin yatkın olduğu ironi ve humour da vardı.

Geçmişe duyduğu inançsızlığı, geleceğe duymak istediği inançla dengelemek istiyordu.

Artık şiirini, akımların soyut coğrafyası dışına taşırıyor, önce Anadolu'ya uğruyor, sonra da Afrika'ya yöneliyordu.

Sürrealistlerin akla tepkisine o da katılıyordu. İşte bu yorum, onun ilk şiir dönemini açıklıyor:

Artistik ve edebi olarak aklın geleneksel sınırlarının zorlanmasıydı, ondan kurtulmaktı.

Avrupalı şairler ve sanatçılar bütün yeniliklerin adını Sürrealizm koydular.

Dadaistlerin inkârlarına karşılık, Sürrealistlerin atlamadığı tramplen vardı. Onlara göre, Charles Baudelaire'in (1821-67) "Le Voyage" şiirindeki iki mısra "büyük modern geleneği" başlatmıştı.(26)

"Fütürist akımın gerçek kahramanı dildir ve onun uygulamasıdır", tanımı sanırım Lav için de doğrudur. Onların neologism'ine Lav'da da rastlanır.

Akımların politik uzantısının olduğunu söylemiştik. Özellikle Fütürizm, iki karşıt rejimde de etkili oldu:

Fütürizm, İtalya'da Mussolini Faşizminin sadık bir hizmetkârı olarak tanımlanırken, Komünist Rusya'da ise resmi şairlerin akımı haline geldi.(27)

Fütürizm'i kesin kalıplar içinde, değişmez yargılarla anlatmanın mümkün olmadığını belirtmek isterim. 1909 yılında *Figaro*'da Marinetti'nin imzasıyla yayınlandığında çok az kişi dışında kimse bunu daha birçok manifestonun izleyeceğini tahmin etmiyordu.

26) *Encyclopedia of World Literature*, 20 th Century, Wolfgang Bernard Fleischman, Volume 3, s. 365-367, 1971.

27) *The Modern World III, Reactions*, General Editors: David Daiches-Anthony Thorlby: "Russian Literature in the Twentieth Century", Maurice Friedberg, s. 339-371, 1976.

1909 ile 1930 arasında yayınlanan bu manifestolar Fütürizm'i İtalya'dan Avrupa'nm başka ülkelerine, Fransa'ya, İtalya'ya ve Rusya'ya ihraç etti.

Fütürizm şiddetli bir başkaldırı hareketiydi, 19. yüzyılın bütün geleneksel değerlerini reddedip 20. yüzyılın dinamik yaşamını anlatabilmek için böyle bir çıkışı zorunlu görmüşlerdi. Şiirde geleneksel ölçülerin, şiirsel anlayışın yerini, sürat, hareket, renk, değişim almıştı.

Yeni bir içeriği anlatabilmek için serbest nazım yeğlenmiş, kelimelerin serbest çağrışım düzeni kullanılmıştı.

Ercümend Behzad Lav, akımlar karşısmdaki konumunu, Türk şiirindeki öncülüğünü bir yazısında dile getirdi:

Nazım Hikmet Rusya'dan (1924), ben Almanya'dan (1925) geldiğim sırada Nazım hece vezniyle şiirler yazıyordu. Ben doğrudan sürrealizmi Türk şiirine getirdim.Hecesiz ve kafiyesiz. Şunu da söyleyebilirim; şiirimizde İkinci Yeni akımının dildeki değiştirmelerini ben daha önce yaptım.Bunun özgün örnekleri S.O.S.'de, Kaos'da, Açıl Kilidim Açıl'da apaçık ve belirgindir. Fütürizm'in kollarından biri olan Magic realizme[28] *giderek gerçeküstücülüğe şiirde açıklık getirdim.Ve şiirimde gittikçe kalınlaşan toplumsal çizgi Üç Anadolu'da ortaya çıktı.Dildeki kurguculuğu ve ironiyi burjuva duygusallığına karşı kullandım.Üç Anadolu'daki tavır yereyseldir. Mani Mani'da evrensel.* [29]

28) Magic Realism (Büyülü Gerçekçilik) terimini ilk kez, Franz Roh, *Nach-expressionismus, magischer Realismus:Probleme der neuesten europaischer Malerei* (1925) kitabında kullandı. Bu akımda tema'lar ve konular imgeye dayanıyordu. Onlara göre gerçeğin kendisi çifte zeminliydi. 1940'lı yıllarda bu terim Amerikan sanat çevrelerinde yeniden ortaya çıktı. 1943 yılında New York Modern Sanat Müzesi'nde açılan "Amerikan Gerçekçileri ve Büyülü Gerçekçileri" sergisi akımın yaygınlaşmasını sağladı. Büyülü Gerçekçilik akımı, 1980 sonralarında birçok yazarı etkiledi. Gerçekçilikle fantastik unsurun bir arada varolınası anlamını taşıyordu Büyülü Gerçekçilik. Jorge Luis Borges, Gabriel Garcia Marquez, Alejo Carpentier bu akımın uygulayıcıları arasında yer alır. Italo Calvino, John Fowles, Günter Grass, Emma Tennant, Angela Carter ve Salman Rüşdi de Büyülü Gerçekçilik'in tekniğinden yararlanmışlardır. (*Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*, J.A. Cuddon, s. 521-522, Penguin Books, 1982.)

29) Ercümend Behzad Lav maddesi, 18.11.1978 tarihli *Politika* gazetesinden naklen, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt 6, Dergâh Yayınları, 1986.

Kitapları Üzerine Notlar

Ercümend Behzad Lav'ın etkilendiği akımları, onları algılayışını, yorumlayışını ve nasıl yararlandığını notladıktan sonra, tek tek kitaplarını ele alabiliriz.

Lav'ın ilk şiir kitabı *S.O.S.*'tir.

Yaşama eleştirel bakış ve bunun altında yatan ironi daha ilk kitabı *S.O.S.*'te ortaya çıkar. O bu iki unsuru bütün şiir yaşamı boyunca kullanır.

Benimsediği akımların ölçütleri içinde değerlendirirsek, Lav'a göre, sosyal tarih, sınıf çatışmalarının tarihidir. Ezilenlerin tarihi ilgilendirir onu:

Proleteryanın teri
Toprakta gübreleşen sızı

"Tiyatro", ilgi çekici şiirlerinden biridir.

Bu şiirde, kafiye uğruna yapılan hatalar göze çarpar:

Çello
Sesli Otello gibi.

"Tiyatro", şair bir tiyatrocunun, oyun kahramanlarıyla gerçek kahramanlar arasındaki gelgitleridir. Şair Ercümend Behzad Lav, aktör Ercümend Behzad Lav'ın yaşantısını şiirleştirir.

İronisini, kalın çizgili bir dalga geçmeye vardırır.

"Tımarhanede Balo"da iki dize bu çelişkiyi sergiler:

KAMALI BEKİR - O da kim?
BİRİNCİ DELİ - Canım şu sümsük proletarya.

Gelenekle öylesine alay eder ki, bu, edebiyatın biçimlerini de, içeriğini de kapsar:

Gün güzel gece güzel
Aruzla hece güzel
Haydi yapıştır.

Politik taşlamalara da rastlanır şiirlerinde:

KARAGÖZ- Musul'u hiç sevmem ille de Basra!
İKİNCİ DELİ - Neden?
KARAGÖZ - Petrolle alışverişim yok da ondan!
BİRİNCİ DELİ- Seni sermaye düşmanı seni!

Çok iyi bir şiirdir "Konak" şiiri. Başka şiirlerde, romanlarda, nostaljik yaşama özlemin, imge kaynağı, siingesi olan, özlem yaratan konak kavramının ilk özelliği, örümcekli, köhne olmasıdır. Aslında geleneksel bir yaşam biçimine karşı radikal bir eleştiri karşı-

mıza çıkar. Bu şiiriyle Ercümend Behzad Lav, belki de serbest nazım akımı içinde Nazım Hikmet'ten sonra ideolojik olarak en radikal addır.

"Konak"taki insanlar da, köhnemiş bir düzeni simgeleyen imajlardır. Kişileri sayarsam, dediğimi kanıtlamış olurum: kötürüm nine, kel halı, dadı, çubuklu dede, telleri kopuk ut, halayıklar, tıkırdamayan nalın, çınlamayan kubbe, paslı koşuınlar, ot bürülü bahçe, yabani gül kümeleri, baldıranlar ve iki dizeyle noktalama:

Geceyi tırnaklayan öksürüklü piryol saat
Işıklar konağın çürük dişi.

Türk şiirinde, Osmanlının yıkılışını, ona dayalı asıl ve yan sınıfları böylesine tasvir eden sosyal gerçekçi bir şiire az rastlanır.

Lav'ın imajları bugünün genç kuşağının bile yararlanacağı kalitededir. Onda, zarif, döneminin erotizm anlayışını yansıtan bir cinsellikten söz edebiliriz.

"Yastıkta Bir Kadın Başı"nı okursanız, onun erotik şiirdeki başarısını da kabul edersiniz. Cinsellik olgusuna yaklaşım klasiktir ama anlatım moderndir.

Kaos'un Önsöz niteliğindeki Önyazı'sı, onun şiirde aradığı nitelikleri sergilemesi yönünden ilgi çekicidir. Bir ölçüde Önyazı, Fütürist manifestonun yer yer Türkçe'ye uyarlanışıdır.

Burada bütün izm'lerin adını anar, bazı yanlarından yararlandığını üstü kapalı bir biçimde açıklar, vardığı son durak ise materyalizmdir. Ne var ki, Önyazı'dan yayınladığımız alıntı ile materyalist felsefe arasında çelişkiler bulabilirsiniz. Poetikası ile Materyalizm anlayışı her zaman çakışmaz:

Adalar; suyun altından, nasıl toprak damarlarla birbirine zincirli yer kabarcıklarıysa, yüzeye çıkan bu mısralar da bilincin baskısından kurtulmaya çabalayan, bulanık, etkin ama toplum dışı, bilinçaltı dünyasının dinamik belirtileridir.

Önyazı, savunma ile açıklama arasında gidip gelir.

Önyazı'yı kitabının sonraki basımına almamış.

Kaos'un dünyası, soğuk metalsi bir dünyadır.

Radikal bir değişim taraftarıdır. Cumhuriyete sahip çıkmasının, adını andığımız akımlara bağlılığının da gerekçesi budur.

Kutsal bilinen kavramlara karşıtlığı da, radikal özgürlük anlayışının prosedürü içinde açıklanabilir.

İsa'yı "Kudüs'te hortladı çoban kızının piçi," diye tasvir eder.

Politik uzlaşmalar, radikal tavırla bağdaşamayacağından red-

deder. Bu yüzden de "pasif mukavemet"in simgesi Mahatma Gandi'yi şiire eleştirerek getirir:

Peştemallı hindi
Mahatma Gandi.

İsa için de, Gandi için de yazdığı şiir değildir, bir düşüncesini ortaya koyabilmek uğruna şiirini zedelemiştir.

Düşüncesini, dünya görüşünü yansıtmayı ön plana aldığı zaman şiiri cılızlaşır, nazmı nesir mesabesine iner:

Gökalp ile Durkhaym'ın hapları yutulmuyor.

Hiç kuşkusuz bunun ardında amaçladığı Gökalp'in milliyetçiliği, suni sentez anlayışıdır.

"İşporta" şiirindeki ironi, ondaki bu özelliğin doruğa çıktığı örneklerden biridir.

"Put" şiirini, imge düzeni, yapısı, cinsel temalara bakışı, cinselliği algılayışı açısından da değerlendirebiliriz.

Mau Mau ve *Üç Anadolu*, Ercümend Behzad Lav'ın yararlandığı akımları zaman içinde tematik zenginliğe ulaştırmasmn örnekleridir.

Nazım Hikmet ve 1940 gerçekçi toplumcu kuşağı da edebiyat akımlarını dışardan seçti ama, Türk edebiyatıyla kuramsal ve toplumsal hesaplaşmadan sonra bunu gerçekleştirdi.

Biçimsel estetiğe tutkunluğu, alaturka diye suçladığı bazı kavramlara karşıtlığı, onu, Türk edebiyatının iç dairesinin dışına taşırdı. Sese ağırlık vermesinin ve biçimsel oyunların tuzağına düştüğü şiirler de yazdı.

Bütün bu biçimsel denemelerinden arta kalan birikimi, somut bir düzlemde *Üç Anadolu*'da ve *Mau Mau*'da kullandı.

Ama gene de ters gelecek bir yargıda ısrar ederim.

Bu kadar biçimin estetiği ile uğraşmasıydı, Türk edebiyatmm kendi dinamiği dışında yabancı edebiyat akımlarını bu kadar özümsemeseydi, son iki kitaptaki mükemmelliğe erişemezdi.

Bir açıdan ironi'de yerleşik kavramlara, kutsal değerlere isyanda Garip'çilere öncülük yaptıysa da, soyut imajlar bakımmdan İkinci Yeni'ye de kaynaklık etti.

Halk deyimlerini kullanmaktan hoşlanır.

"Köroğlu'ndan Memiş'e Mektup" şiiri, halk dilinden yararlanma eğilimine uygun bir örnektir.

Açıl Kilidim Açıl'daki "Prologia"da yer alan bazı dizelerden, poetikası üzerine notlar çıkarmak mümkün:

Biçim dikenli geometri
Kurtul
Düzgünlü mısra çakıl taşı
Kalıp kafiye akla köstek
Yalnız gözle okunması için şiirin
Buğulu aynadan ahengi sil
Rahvan ağır aksak

"Nostalgia", bence Nazım Hikmet'in şiiriyle eş değer güzellikte bir şiirdir.

"Ölüye Mektup"un Shakespeare'yen havası, bir de "Yarış Böcekleri"nin IV. bölümü Lav şiirinin zirve örnekleri.

Bazı dizelere, bazı şiirlere dikkat çekmek, sanırım, onun şiir çizgisini izleme açısından okura sağlanan bir kolaylık olacaktır.

"Namluma Sürünen Leylak", savaş şiirleri içinde sevdiklerimden biridir.

"Mezamir", eski söyleme yeni bir içeriğin yerleştirilişinin başarılı örneğidir.

Üç Anadolu, Lav'ın şiirde sözdiziminin zenginliğini, değişikliğini göstermesi yönünden ayrı bir kompartımana konulmalı. Halk söyleyişinin havasını, rüzgârını estirir ama bir taklit değildir. İçerik ve biçimin eşsiz bir uyumudur.

Burada, modern yazılmış bir halk şiirinin söyleyiş gücü vardır.

Anadolu'ya, politika tarihiyle insanının tarihinin çakıştığı noktadan bakar.

Önceki kitaplarında zaman zaman hissedilen kurgunun rahatsız ediciliği, burada eritilmiştir. Lav, artık yazdığı konuya uygun dili yaratabilmiştir. Gerçekte de o, dil yaratmada, retorik ustasıdır. "Kayzer-i Rum" ise, gene konuya uygun dilin, kelimelerin bulunuşunun ustalık belgesidir.

Kendine özgü dilinin yanısıra her şiire özgü, her konuya özgü bir dil yaratma zenginliğine sahiptir.

Yeniden yazılmış halk şiirlerinin bugün de yöntem açısından doğru, şiir açısından geçerli olduğunu savunurum.

"Patrona" şiirinde, İstanbul yeni bir tasvire kavuşur. Tevfik Fikret'e yakındır:

Hey cellatlar kementler laleler şehri.

"Patrona", şiirle tarihin yazılabileceğini ispatlar.

Divan şiirinde övülen bütün güzelliklerin üstüne kan damlamıştır.

Osmanlının her yanıyla çürümüş bir düzen olduğu kanısındadır. Sert, köşeli, acımasız bir Osmanlı düşmanıdır. "Öl Yiğitim", bunun kanıtı değil midir?

Lav'ın bu kitabını, şimdilerde çok kullanılan resmi tarihe karşı çıkan önemli bir şiir kitabı olarak nitelendirebilirim.

Şiir dilindeki çeşitlemelerden söz ederken, "Galatalı Arap Memet ve Basralı Aptullah" şiirinde argonun kulanılışına dikkati çekmek gerekir. "Nazende Bosfor", Boğaz'ı anlatan şiirler arasında, "Sis" dışında Boğaz'a materyalist bir bakışı simgeleyen ikinci örnektir.

"Havza-i Fahmiyye" şiiri, gerçekçi, hatta bir zamanların kullanılan deyimiyle sosyal gerçekçiliğin, şiirselleştirilmiş, konunun hamlığına teslim olmamış örneklerinden biri.

Lav'ın şiir dünyasının ana temalarından en önemlisi, ezen-ezilen, yöneten-yönetilen, köle-efendi ilişkisidir. Bütün ülkelerin tarihini, özellikle Osmanlıyı, insan coğrafyasını bu anlayışla değerlendirmiştir.

Bir ırkın kurtuluş destanını, belgesel tarihinden yararlanıp, imajlarla iletmenin, yazmanın örneğidir *Mau Mau*.

Mau Mau yayınlandığında hakkında yazılanlar, Lav'ın şiir dünyasında yıldızının yeniden parladığını gösterir.

Tahir Alangu, *Mau Mau*'nun düşebileceği klişe toplumculuk tuzağından nasıl uzak durduğunu açıklıyor:

Kara Afrika'nın sancısını yansıtıyor bu kitabında. E cümend Behzad Lav ve Afrika deyince, toplumcu açıdan bir eski beyanname edebiyatı akla gelebilir. Böyle bir tedirginlikle ele aldım kitabı. Hayır, burada Afrikayı bütünüyle yaşadığı süreli dram kadar doğası ve yerli güzellikleriyle anlatıyor. (30)

Çetin Altan, *Mau Mau*'da, Lav'ın şiir ufkundan söz eder:

Bize bu pek yabancı kalmış dünyanın, göz yaşı, sabır, işkence, çığlık, raks, ateş ve hürriyet kokan havasından Ercümend Behzad Lav, mısralar yüklenmiş geliyor.

Afrika'nın kalbini Ercümend Behzad'ın şiirlerinden dinleyiniz.

Her şair kendi dünyasını örer. Ercümend Behzad da kendi şiir dünyasını Afrika'dan, yeryüzünün kanayan bir tarafından örüyor. Kendi kü-

30) Tahir Alangu, *Vatan* gazetesi, 1962.

çük meselelerinden kurtulup, şiirin ufkunca duymasını bilenler Ercümend Behzad'da yüreklerini saran bir sıcaklık bulacaklar.(31)

Melih Cevdet Anday'ın *Mau Mau* üzerine yazısı, bir kitabın dar kapsamını genişletiyor ve Lav'ın bütün şiiri için çok önemli yargıları içeriyor:

Ercümend Behzad Lav, belli ki, o yıllarda tasvircilik üzerine düşünmüş, eski tasvirciliğe şiirlerinde yer vermedikten başka, ona yeni bir anlam kazandırmak için uğraşmış. Bunu ne denli övsek yeridir.

Ercümend Behzad'ın bütün şiirinde karşılaştığımız dünya, bol renkli, bol ışıklı, ilkel, imgelerle dolu bir dünyadır; bu bakımdan sizi en yabanıl doğaya çeker boyuna.

Bu renkli, ışıklı, bozulmamış doğa düşkünlüğü Ercümend Behzad Lav'ı Afrika şiirleri yazmağa sürükledi; oradaki insanın yaşayışını, savaşını işlemeğe, bunu yaparken de insanla doğa arasındaki ilişkileri göstermeğe koyuldu. Sanıyorum, önümüzdeki aylarda çıkaracağı yeni şiir kitabında daha çok o şiirler yer alacak.

Ercümend Behzad Lav'ı eski bir ozanımız diye anmak istediğim sanılmasın: herhangi bir ozanın olamıyacağı kadar yenidir o.(32)

Mau Mau'dan antolojiye tek bir şiir almak zorunda kalsaydım, mutlaka *Ruhül Kudüs*'ü seçerdim. Bu şiir, Bosna'dan Türkiye'ye uzanan savaşlar zincirinde, adalet kavramının değişik ve çapraşık yorumlanışında şiirsel bir belge.

Tam Tam şiirinde, erotizmle kurtuluş savaşını birarada şiirleştirmiş.

Ercümend Behzad Lav'ın iki oyunu vardır: *Karagöz Stepte* ve *Altın Gazap.*

Ferid Celal Güven'e ithaf ettiği *Karagöz Stepte*, Cumhuriyet rejiminin getirdiği uygarlığı, didaktik bir anlayışla, sığ bir uslupla övdüğü oyundur. Daha çok kişinin anlayabilmesi, daha çabuk benimseyebilmesi için geleneksel Karagöz biçimini kullanmıştır.

Belki, aşağıdaki bölüm, onun bu seçiminin amacını açıklar:

Şeklimiz.. eski, kafamız.. yeni..
Bize, ne şeyh ne de.. pir,
Önderlik etmemiştir!..

1940'ta yazılmış, Halkevi dönemlerinin, bilgiye susamış kuşağına bir mesajdan öteye geçemeyen bir oyun.

Altın Gazap, tarihe göndermelerle, bir tarih kişisine ve hikâye-

31) Çetin Altan, *Milliyet* gazetesi.
32) Melih Cevdet Anday, *Cumhuriyet* gazetesi, 1961.

sine yaslanarak, monarşilerin gülünçlüğünü, despot yöneticilerin zavallılığını anlatır.

1950 sonrası rastladığımız birçok kavramın, terminolojinin yer aldığı bir oyundur.

Yayına Hazırlarken

Ercümend Behzad Lav'ın bütün eserlerini yayına hazırlamaya talip olduğumda, kitapları yeniden baskıya hazırlamanın bu kadar el tutacağını tahmin edemedim.

Lav, şiirlerini çok değiştirmiş bir şair. Kitaplarının her baskısında dilini özleştirmiş, arılaştırmış.

Çok değiştirdiği şiirlerinin iki biçimini de kitaba aldık, okur ikisi arasında karşılaştırma yapabilsin diye.

Kelime değiştirmenin oranının az olduğu şiirlerde ise, bu değişimleri not olarak belirtmekle yetindik.

Baskıya esas olarak da şairin kitaplarının son basımlarını aldık. Çünkü şair, sağlığında bu düzeltmeleri yapmıştı. Demek ki, okurun önüne şiirinin o haliyle çıkmasını istiyordu. Bir ölçüde şiirinin eleştirel basımını yapmaya çalıştık.

Şiirleri tek tek karşılaştıran, oluşumundan düzeltilmesine kadar emek veren, yardımcım, türkolog İhsan Yılmaz'a gönülden teşekkür ederim. O olmasaydı, bu kitap ortaya çıkamazdı.

Sevdiğim bir şaire, sevdiğim bir dosta borcumu ödemek, bu emeğe değerdi.

Üstelik, iyi bir şairin şiirlerinin bulunamamasına ve okunamamasına tahammül edemezdim.

Umarım, yeni çalışmalar için bu bir başlangıç olur.

Doğan Hızlan

Ercümend Behzad Lav
(kendi kaleminden)

15 Kasım 1903'te İstanbul'da Şehzadebaşı'nda Letafet Apartmanının Bozdoğan kemerine bakan köşesinde (şimdi 16 Mart Şehitler Caddesi) doğdum. Dedem olan Miralay Mahmut Raşit'i minderine oturmuş Mevlana'dan Hayyam'dan parçalar okur halde hatırlıyorum. Arapça Farsça bilir, bu dillerden çeviriler yapardı.

Kendisi Çanakkale Mevki-i Müstahkem Kumandanlığı, emekli olduktan sonra da Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da riyaziye hocalığı yapmıştı. Çok uyanık bir adamdı: babam Bingazi'de sahra topçu kumandanı iken beni atının terkisine alıp gezdirirdi. Beş yaşlarındaydım. Babam atta giderken bir elinde ufak bir sahra nargilesi, öteki elinde divanı, bana bir şeyler anlatırdı. Şairdi babam: Tanzimat dönemine kadar olan şiirimizi yakından izlemiş, ondan sonrasına imkân bulamamıştı. Elimizdeki divanından bu anlaşılıyor. Aslında iki Divanı var. Biri annnemin elyazısıyla temize çekilmiştir, bende durur. Beni Bingazi'de Cizvit Ana Okuluna verdiler. Papazlarda okudum. Oradan kalma bir İtalyanca kulak dolgunluğum vardır. Kızkardeşim de Bingazi'de doğmuştur. İtalyan gemileri gelip Libya'ya dayanınca ordan İstanbul'a geldik. Sanırım 1911 yılları. Bu arada İstanbul'la Bingazi arasında bir kaç kere gidip geldiğimiz olmuştur.

Dayım (aslında anneannemin kızkardeşinin oğlu) Arif Yakovalı çok alafranga bir adamdı. Halit Fahri'nin arkadaşıymış. Kendisi çağın zarif adamlarından biriydi; salon adamı. Bozdoğan kemeri yakınında beş katlı büyük bir konakları vardı. Babası Hacı Arif Bey, konak yapılıp da eve taşınacakları gece hafiyelerin jurnalıyle bir gece alınıp Fizan'a sürülüyor. Dayım, Servet-i Fünun edebiyatı-

nı çok iyi bilirdi. Aruzda bir çeşit dil arınması yolunda çalışmaları vardı. Halit Fahri'nin dayım öldükten zonra yayınladığı Baykuş piyesinde bu nitelikte mısralar gördüm. Onları çok daha önce kendisi bana okumuştu. Beni şiire iten daha çok dayım olmuştur diyebilirim. Ticaret amacıyla Zonguldak'a gitmek için bir ufak gemi kiralamıştı. O gece bahçelerine bir hırsız girmiş, hırsızı yakalamak için bahçeye inince hırsız korkarak kendisini vurmuş.

Babam sonradan Serez'e atanıyor. Çok iyi hatırlıyorum: 1907-1908 yılları; Sultan Reşat tahttaydı. Orda sünnet oldum. Sonra trene bindirdiler; Serez'den İstanbul'a dedemin yanına geldim. Beni Assomption okuluna yazdırdı dedem. Üç yıl okudum orada. Daha sonra, nedense ordan alarak Hadika-yı Meşveret mektebine verdi. Hakkı Süha'nın mektebin bahçesinde top oynadığını natırlıyorum. O, o sıralar 19 yaşında filan vardı. Bir yıl okudum bu okulda. 1912'de Balkan Savaşı döneminde öldü babam. 1913'de dedem beni bu kez İstanbul Sultanisi'ne yazdırdı.

Sonradan Birinci Dünya Savaşı başlayınca yabancı okullar kapatıldı, bizim okul da şimdiki Saint Benoit'nın yerine geldi. Ve ben devlet hesabına okumaya başladım. Hakkı Tarık Us, Şakir Seden, Emin Ali, İhsan Raif Hanımın kocası, Haluk Nihat Pepeyi hocalarımdı. Nurettin Artam da üst sınıflarda öğrenciydi. Sonradan Mısır'a savaşa gitti. İlk tiyatro deneylerimiz ya da esinlerimiz bu okulda başladı. Mesut Cemil kız rollerine çıkardı. Halil Vedat Fıratlı ve Reşat Şemsettin Sirer, hep aynı sınıftaydık. Hilmi Ziya bizden iki-üç sınıf ilerdeydi. Nurettin Artam'ın sınıfında.

Önce İtalyanca, sonra Fransızca; daha sonra da Alman hocalar... Dil yönünden bir karmaşa içindeydim. Annem bana ayrıca bir Alman hoca tutmuştu. O dönemde (1916-1917 yılları) Strauss'un, Emmerich Karlman'ın operetlerini seyrettiğimi hatırlıyorum. Çardaş Fürstin'ler, Kraliçelerin İncileri, Şen Dullar vb. 1919'da Darülbedayi'e girmeden önce başka bir tiyatronun açtığı sınava girdim. Benimle birlikte Şaziye (Moral), Emin Beliğ de sınava katılmıştı. Ben Raşit Rıza'nın oynadığı bir oyundaki bir tiradı okuyunca beğendiler. (Hepimiz Raşit Rıza'ya hayrandık). "Sonucu bildiririz" dendi, meğer ilan etmişler, bir gün sınav kurulundan Mehmet Rauf'a rastladım, o söyledi kazandığımı. Ancak patronumuz sonradan bu işin çoluk çocukla yürümeyeceğini anlamış olacak ki bizim provalarını yaptığımız oyunlara Raşit Rıza, Onnik Binemeciyan'ı angaje etmiş. Açıkta kaldık tabii. O tiyatro bir süre Darülbeda-

yi'den aldığı oyuncularla yaşamasını sürdürürken, ben artık oraya uğramaz olmuştum. Şadi Beyin ve edebiyat hocam Reşat Nuri Beyin aracılığıyla İbnürrefik Ahmet Nuri Beyle tanıştırıldım. Bir kaç gün sonra da Darülbedayi kadrosuna girdim. O çağda Darülbedayi yönetici kadrosu arasında Savni Bey (Belediye Meclis üyesi), Refik Halid Bey, Münir Nigâr Bey (Kayseri Gülleri'nin çevirmeni) bulunuyordu. Reşat Nuri Bey kadroya girer girmez beni kendi adapte ettiği bir Fransız komedisinde oynattı: Bahar Hastalığı. Toy bir papaz çömezini canlandırdım. Rolün gereği olan sıkılganlığa kendi gerçek sıkılganlığımı fazlaca aktarmış olacağım ki başarılı kabul edildim. Toyluk da var tabii. Bir yıl kadar sonra anneannemi kandırdım (dedem de karşı çıkmadı), 21 döneminde Almanya'ya gittim. Ben keman dersleri de almıştım daha önce. Berlin'de Stern Müzik Konservatuvarı'na yazıldım. Ayrıca Reinhardt Akademi'nin derslerine de devam ettim. Beş yıl kadar Almanya'da kaldım. Dönünce yine Darülbedayi'e girdim. Baykuş'u oynadım. Eliza Binemeciyan'la birlikte oynadık.

1925-26 dönemi Ertuğrul Muhsin ve arkadaşları: Ferah Tiyatrosu.

1927-30 yeniden Darülbedayi. İbsen'in Hortlaklar'ı (Neyyire Neyir'le), Matmazel Julie (Bedia Muvahhid ve Halide Pişkin'le), yine Bedia'yla Çapek'in RUR'u, Deyyus (Ertuğrul Muhsin Konstrüktif bir reji anlayışıyla sahneye koymuştu. Partönerim Bedia. Bu oyunu Türkçe'ye ben çevirmiştim.), Tolstoy'un Zifaf Marşı (Neyyire Neyir'le).

1930-35 yılları arasında gazetelerde gece sekreterliği yaptım. Çeviriler yaptım. Dergilerde yazdım. Ankara Postası, Karım Beni Aldatırsa ve Bir Millet Uyanıyor filmlerini Muhsin'in rejisörlüğünde oynadım. S.O.S. ve Kaos, Şehir tiyatrosundan ayrıldığım dönemlerde çıkmıştır.

Muhattar Hanımla evlendim. Darülbedayi'den ayrıldığım zaman Türk Akademi Tiyatrosu (TAT) adlı bir tiyatro kurdum, Ertuğrul Sadi ile birlikte. Olanaksızlıklar yüzünden kapandı. Vakit, Hareket, Akşam gazetelerinde çalıştım.

1935'te Matbuat Umum Müdürlüğü'nce açılan spikerlik yarışmasını kazanarak başkente gittim. Orada ayrıca yayın şefliği görevini de üstlenerek 1943'e kadar çalıştım. Bu süre içinde halkevleri rejisörlüğüne de atandım. Raşit Rıza da rejisördü. 1935-47 yılları arasında bu görevin gereklerini yerine getirdim. 1947'de halkevle-

rinde ihtisas kadroları lağvedilince yeniden Şehir Tiyatrosu'na döndüm. 1950'de İstanbul Konservatuvarı'nda tiyatro ve bale bölümlerini kurmakla görevlendirildim.

1950-62 dönemi içinde Konservatuvar'ın bu iki bölümüne Rezzan Abidinoğlu, Burhan Toprak da katıldı. Bu dönemde oynadığım büyük kompozisyon rolleri: Ertuğrul Muhsin'in rejisörlüğünde Cahide Sonku ile Ruy Blas, Othello'da "Iago" (Cahide Sonku ve Hüseyin Kemal ile), Don Juan, Hile ve Sevgi (Bu oyundaki rolümden dolayı Bonn hükümeti tarafından F.K. Gökay aracılığıyla bir madalya verildi; ayrıca Schiller fonundan Almanya'da konferanslar vermek üzere çağırıldım. Ancak, siyasal nedenlerle olacak, pasaport vermediler), Saygılı Yosma, Peer Gynt, Tarlakuşu. Bu arada Danton'u oynamak üzere hazırlandık, sakıncalı bulundu, sahneye konmadı. O oyunda ben Robespierre'i oynayacaktım. Talat Danton'du. Aynı oyun çok önce Muhsin tarafından sahneye konulmak üzereyken de yasaklanmıştı.

Ankara Halkevi'nde filarmonik orkestradan ayrılmış bir ekibin müziğiyle Makbet'i sahneye koydum. Çevirisini de ben yaptım. Makbet rolünü ben oynadım.

Ercümend Behzad Lav, 16 Mayıs 1984'te İstanbul'da öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Kitapları:

S.O.S.
İlk baskı 1931, Sinan Matbaası
İkinci baskı 1965, Yeditepe Yayınları
KAOS
İlk baskı 1934, Ülkü Kitaphanesi
İkinci baskı 1965, Yeditepe Yayınları
KARAGÖZ STEPTE
İlk baskı 1940, Cumhuriyet Halk Partisi Yeni Seri Temsil Yayını
AÇIL KİLİDİM AÇIL
İlk baskı 1940, Haşet Kitabevi
İkinci baskı 1965, Yeditepe Yayınları
MAU MAU
İlk baskı 1962, Düşün Yayınevi
İkinci baskı 1970, Yücel Yayınları
ÜÇ ANADOLU
İlk baskı 1964, Yeditepe Yayınları
ALTIN GAZAP
İlk baskı 1971, Yücel Yayınları

Şiirler

S.O.S.

1. baskı: Sinan Matbaası, İstanbul, Sinan Matbaası, 1931
2. baskı: Yeditepe Yayınları: 152, İstanbul, Yeni Matbaa, Haziran 1965

Uzayda uykunun uykusu(*)
İnn
Cinn
Açılır
sağır
karanlıkların ağzı
Esîr
katlarında sesler
elektriklenir
Çarpar
radyo antenlerinde arzın nabzı

Boşlukta aynı hız
aynı akış
Ölü gözlerinde camlaşan bakış
Eşyada başka renk
Başka kalıp
İtte aynı haz
Aynı ürperiş
Brahma'ya dalıp
rüyalanan fakir ve Tibetli keşiş
Yüzyıllar obelisklerde can çekişir

(*) Bu şiir iki baskıda da metin kısmında başlıksız yer alıyor; ancak, ikinci baskının "İçindekiler"inde "S O S" başlığıyla gösterilmiş. (Yay. N.)

Zıpkınla şahlanan balina
Su diplerinde kan
kusan
inci avcısı
Ufuklara sinyal S O S
Ahtapot yataklarında batan gemi

Burnu haşhaşa perçinli
zaman öğüten Çinli

Zemberek toprakta yaylanış
Havada yarış
Başlarla taşların
köksüz ağaçların yarışı
Savaş

Batarya iskeletleri
Fırlak bağırsakları çaylaklara yem
Yarım atlar son kişnemeler

Bir kadın çığlığı
Doğum
Can ağrısı
Proletaryanın teri
Toprakta gübreleşen sızı
Dünya
Atom

Düşende kalkanda
Yıldızda ummanda
aynı hız aynı devim

Okyanuslara veda
İhtiyar albatros
Beş kıtada beş Âdem
Beş Havva

SENFONİ

I

Yaz günü ova boz
Çatlıyor boz ovada
Gebe toprak
Bir buğu sarmış boşluğu
Eşine ıslık çalmada kobra
Terliyor et çakıl demir kuş ağaç böcek

Vâdide yalım dere ve
Yeldeğirmenleri kızıl kuşak

Başak denizi tarla
Uzakta noktalar
Kımıltılı insan karaltıları

Erkek küllü bağrı çıplak
Beniz yağız
Kör köstebek
Toprağa kul

Dişi
Kıvrak kalçalı kısrak
Tayla oynaşta
Etinde çiçek kokuları yabansı
Başakların kırılıp devrilişi
Toprakta çift gövde
Soluşan burun kanatları
Çatırdaşır göğüs kemik
Aşı

Ahırda gün tüter gübre
Sinekler tekerlenir
Pırıl pırıl havada
Ezik böcek vızıltısı
Sazlıkta yumurtlar balık
Suda kıvıl kıvıl kurtlar

II

Üfürülür çiçek tohumları
Kumları eşer kunduz
Gölgede inekler gevişlenir
Menevişlenir burnu
Sümüklü buzağıların
Keçiyle koklaşır teke
Tepede dolambaçlı bayır
Bir aygır
Kişnemesi
Memeyi yutkuna yutkuna
Isırır çocuk
Huylanır ana

Doğa aşktan yorulan kadın
Ağır tembel gerinmede
Rüzgârla savrulur ot kekik kokusu
Dalar uykuya göl
Sırtlar kapaklanır suya
Çatlak yayık melemelerle
Çıngırak çangırtıları
Sallanan memeler apışlarında
Ağıla dönen sürü

Gece solur
Yıkanır suda ağlar suratlı ay
Vaklaşır kurbağalar
Fiskeler karanlığı çiftleşen ateş böcekleri
Perde arkalarında gölgeler kımıldaşır
Satir'in boynuzlu şakaklarında ter
Burun sürter kulaklara
İlikler ürperir
Bahar fışkırma filiz tomurcuk
Genç kız
Hayız

Zaman uçar gölge
Uçsuz bucaksız çöl
Hayvan iskeletleri

III

Mumyalar etleri kavruk
Kargışla damgalı mezarları altın kapaklı

Şadırvanlarında hurma dalları
Burma minareler
Kubbelerde güvercin gurultusu

Kumlarda uyuklayan tarih Sfenks
Başında hortlak Firavun bekçi

Dünya
Hipopotam
Puslu gecelerin soluğu
Akışı yıldızların
Yaralı filin devrilişi
Bir kaplan homurtusu
Düşünen dağlar
Dalga ormanlarında
Kasırgalar
Koral senfoni

SENFONİ
(1931 baskısındaki şekli)

Yaz günü... Ova düz..
Ufuklar düz
Gebe karın gibi çatlıyor toprak!.
Boşluğa fışkıran buğu: şehvet.
Eşine ıslık çalan kobra...
terliyor et,
çakıl, demir, kuş, ağaç, böcek..

Vadide yanan dere; kızıl kuşak.
Yeldeğirmenleri pervane!
Tarla; engin başak denizi...
Uzakta noktalar: Kımıldanan
insan –
karaltıları...
Erkek: kıllı bağrı
açık.. beniz yağız, omuz –
çökük.. sırtta kuduz –
yarası...
Anası
kahpe oğul.
Eşini dişleyen köpek!.
Kör köstebek –
gibi toprağa kul!..
Dişi: Tayla oynaşan kıvrak –
kalçalı kısrak.
Etinde yabani çiçek kokuları
Başakların kırılıp devrilişi..
Toprağa düşen göğde – Hışırtılar..
Soluşan burun kanatları..
Damarlı kolların kucaklaşışı...
Çatırdaşan göğüs kemik..
Dudaklarında bere..
Emik
Aşı!..
Ahırda nefes alan gübre..
Havada pırıl pırıl –

tekerlenen sinekler.. Ezik böcek vızıltısı..

Sazlıkta yumurtlar –
balık.. suda kıvıl kıvıl
oynaşır kurtlar..
Üfrülür çiçek tohumları
Yara
Çayıra...
Kumları –
eşer kunduz...
Gölgede inekler gevişlenir...
Sümüklü buzâların burnu menevişlenir..
Keçile koklaşır teke...
Tepede –
dolambaçlı bayır..
Bir aygır–
kişnemesi.. Memeyi yutkuna yutkuna
Isıran çocuk.. Huylanan ana!..
Nezleli horoz sesleri..
Kesik kesik çıkrık gıcırtısı:
Hıçkırık
Akşam...

Tabiat; aşktan yorulan kadın..
Toprakta – ağır, tenbel nefes alış..
Rüzgârla savrulan ot kekik kokusu..
Uykuya dalar göl..
Suya kapaklanır sırtlar..
Çatlak, yayık melemeler..
Çıngırak çangırtıları...
Havlamalar... Apışlarında sallanan memeler...
Ağıla dönen sürü!..

Gece solur –
Yıkanır suda ağlar suratlı ay..
Vaklaşır kurbâlar..
Yaprak hışıltıları..
Fiskeler karanlığı çiftleşen ateş böcekleri...
Perde arkalarında gölgeler kımıldanır.

Satirin; boynuzlu şakaklarında ter..
Burun sürter –
kulaklara, ilikler ürperir.. bahar:
Fışkırma, filiz, tomurcuk
Çocuk
Genç kız...
– ayız...
Kardeş kıza, kız babaya, ana
damadına
lokma!..

Din; kalbe giren korkuda:
Brahma, Buda
Konfoçyüs, İsâ...
Mikelanjda taştan dirilen Musa!..
Put, mâbet ve Muhammet--
– Feza –
– Hayalet –
– Küreler –
Zaman; uçan gölge..
Uçsuz bucaksız çöl..
Serseri otlar – Hayvan iskeletleri...
Etleri –
kavruk mumyalar..
Evliyâlar..
Lânetle mühürlenen altın kapaklı lahtler.
Şadırvanlarında hurma dalları;
burma minareler..
Kubbelerde güvercin gurultusu..
Kumlarda uyuklayan Tarih: Sfenks..

Başında gece: hortlak Firaun bekçi!..

Zaman; gölge..
Kadın dizi; başlara Giyotin!
Kurt kursağında açlık;
Kalpte kıskançlık!..
Sevin,
Ağla – gül!..

Yalnızlık ve tahayyül..
Teselli!..

Sarhoş
Başı boş –
Dünya!..
Koca hipopotam!
– Puslu gecelerin nefesi –
Yıldızların akışı – Sellerin şırıltısı –
Yaralı filin devrilişi!..
Bir kaplan homurtusu!..
Düşünen dağlar –
Karanlık ormanların şarkısı –
Dalgalarda nağmeden kasırgalar:
Koral Senfoni!..

59

PARSIN ÖLÜMÜ

Müjde müjde
Bakır kıçlı maymunlara müjde
İşte pars balçık tarlasında tuzakta
Av uzakta ağaçta

Korkusu geçti maymunun
Kuyruğunu bir dala takıp sarktı
Hırçlı hınçlı baktı aptala
Başladı muzlar sakallı cevizlerle huryaaa
Hasmını kurşunlamaya

– *Babalık*
Bataklık
Nasıl hımm?

Ağzı köpüklü parsın sırtında kuşlar
Benekli sofra kurmuşlar
Kambur gagalar gagaladılar
Besili kaburgalarını
Eşini kaybeden dişi
Vahşi vahşi
Haykırdı uzaklardan
Kangallı salıncak safaları bir an durakladı
Can zoruyla pars bir atmacayı hakladı
Maymunlar sessizliği kokladılar
– Vırak vırak!
İmdat!
Dallarda çatırtı
Bakır
Kıçlı salkımlar döküldü sapır sapır

Kancık
Balçık

Karanlık ormana baktı soludu pars
Yanı başından bir çamur kurdu
Kaydı kayboldu. Kuyruk çarptığı
Kovuklarından ceylan yavrularını kaptığı
Budaklı buruşuk gövdeler esniyorlardı
Tembel tembel

Hey gidi kaplan gergedan savaşları
Ağaçları kökünden oynatan cümbüşler mert acar düşmanlar
Keşke bir gergedan boynuzunda can verseydi
Kuş maymun pars
Kulaklarında yamyam çığlıkları
Uyluklarında dişinin mırıltısı
Sırtında kara kuşlar atmacalar
Ve tepeden boşanan sakallı ceviz yağmuru

Kahraman koca
Bir atmaca gagasında

Başını hızla attı arkaya
Üşüştü gagalar gözbebeklerine
Takır takır takır takır
Ve bitti maymun avı

Müjde müjde
Bakır kıçlı maymunlara müjde
Aptal parstan kurtuldu sakallı orman halkı
Haydi varsın başlasın
Kangal kangal
Baobap okaliptüs dallarında salmcak safaları

PARSIN ÖLÜMÜ
(1931 baskısındaki şekli)

Müjde müjde!..
Bakır kıçlı maymunlara müjde.. İşte
Pars; balçık tarlasında, tuzakta...
Av; uzakta –
ağaçta..... maymunun korkusu geçti..
Kuyruğunu bir dala –
takıp sarktı.
Aptala
hınçlı hınçlı baktı.
Başladı muzlar, sakallı cevizlerle huryaaa!
Hasmını kurşunlamaya!..
– : "Babalık;
bataklık –
nasıl? Hımm?!.."

Ağzı köpüklü parsın; sırtında kuşlar
benekli sofra kurmuşlar.
Kanbur gagalar,
gagaladılar
besli kaburgalarını...
Eşini kaybeden dişi;
vahşi vahşi –
haykırdı uzaklardan.
Kangallı salıncak safaları bir an durakladı..
Pars; can zoruyla bir atmacayı hakladı.
Maymunlar, sükûtu kokladılar..
– : "Vırak vırak!..
İmdat!.."
Dallarda çatırtılar... Bakır –
kıçlı salkımlar döküldü sapır sapır!...

Kancık –
balçık..
Maymun avı – bir maymun!..
Pars; karanlık ormana baktı soludu..
Yanı başından bir çamur kurdu

kaydı, kayboldu... Kuyruk çarptığı,
kovuklarından ceylan yavrularını kaptığı
budaklı, buruşuk göğdeler; tenbel tenbel
esniyorlardı.
Hey gidi kaplan,
gergedan –
savaşları!..
Ağaçları
kökünden oynatan cünbüşler?.. Mert, acar –
düşmanlar?...
Keşke bir gergedan boynuzunda can verseydi?!.
Kuş, maymun, pars...
Kulaklarında yamyam naraları –
Uyluklarında dişinin mırıltısı!..

Sırtında karakuşlar, atmacalar..
Ve – tepeden boşanan sakallı ceviz yağmuru!..
Kahraman koca..
bir atmaca –
gagasında yem??...

Başını hızla arkaya attı..
Üşüştü gagalar gözbebeklerine...
Takır takır.. takır takır..
Ve... bitti maymun avı!.
Müjde müjde;
Bakır-
kıçlı maymunlara müjde!..
Aptal -
parstan kurtuldu sakallı orman halkı.
Haydi varsın,
başlasın
kangal kangal
baobap, okaliptüs dallarında salıncak safaları!..

SİRANO(*)

Canım
Papağanım
Sen belki şöyle düşünürsün

Güneş artık yosunlu kara
Gece kasvet veriyor kurbağalara
Mademki artık balkonda bekleyen sevgilim yok
Mademki başım kesik ısırgan dilim yok
Susmak konuşmamak
Ve kunduz ininde geçirmek ağaran saatleri

Dinle ses veren yeri
Dinle uzakta sesler var
Bu seslerin yankısıyla çınlar akşamlar
Hava puslu barutlu

(*) Bu şiir, önce *Kaos*'un birinci (1934) baskısında yayımlanmış. Bu kitabın Haziran 1965'te yapılan ikinci baskısına alınmayan şiir, "Notlar"da göreceğiniz değişikliklerle, *S.O.S*'in ayrı tarihli ikinci baskısına alınmış. (Yay. N.)

Siranu sen belki de şöyle düşünebilirsin

Harplerle ihtilâller kısır
Asya
Sır vermiyor sır
Emek avcılarına
Ya ikinci bir Pompey veya

Haber geliyor çekirge bulutlu Afrika'dan
Elmas tarlaları mezatta haraç
Filizlendi beton kuyularda
Stok altın çubukları
Faşist bezirgânlara gün doğsa ne çıkar
Beni ancak bu kıskaç düşün sıkar
Doyurmaz oldu dev yığınları
Toprak makina
Kristal tabutta yatanla ben
Hortlayıp toprağa çıksak da boşuna

Sirano
Bu an ölüm bu an olum
Bu an dün bu an yarın
Kırkayaklara haber
Yaklaştı batımı
Kamış temelli saltanatların
Vursun saat başı
Aç gözle bekle koş
sarıl sarkan iskelet kollarınla
devrilen sütunlara

Sirano
Senden sonra
ne kitaplar çıktı
Kafam acıktı
Romantik aşklara
Düşünme unut
dertleriyle acı sevdaları
Toprağa baş koy da uyu
bir an uyanmadan

Sirano
Saçından çengele asılmak değil
ölümü kılıçla ayakta karşılamak güzel
Bak şu mazgallı pencereden

Tren
Çıplak ay
Islak dudaklı gece
Ve aya dolanan ray
Havada sarı samanyolları
Bu samanyollarında
Yıldız orduları
Altımızda kara kurum
rengi bir uçurum
Üstümüzde bir yayla
Biz burada başbaşayız
Japon güzeli ayla

Otları şakıyor tren
Geceyi şakıyor böcek

Kalk hazırlan bakalım
Kapıda anahtar dönecek

TİYATRO

I

İnsan beyni sancılanır zaman zaman
Düşer fosforlu beyazlıklara canlılar boyutsuz
Seste ateş çamurda ruh sanat
Ödip'te suç ve ceza
Dante'de Cehennemin kâbusu
Bir libre ete Şaylok'un hırsı
Kıllı çenesi traşlı gadana Dezdemona
Ve kadırgalarda aşçı Faslı kaçakçı
Horasyo benzeri Kasyo
Akrep dilli mendilli Yago'ya yem

Çello
Sesli Otello
Şahlanır homurdanır
Gebe insan beyni zaman zaman sancılanır
Düşer fosforlu beyazlıklara şekilsiz karaltılar
Yaz kış
Gündüz gece
Bir korada
Tahtalarda
Cüce
Hayaletler uzar kemiklenir

II

Bir cadde renkli ateş böcekleri
Buğulu elektrikler
Kaynaşma uğultu
Mahşer

Yürüyen baş kayan tekerlek ayak

Kalkık yakalar şemsiyeler dik yatık
Kamburlarında kıvrım
Islak ışıklar
Kaldırım

– Haydi efendiler
Başlıyor oyun
Kapıdan dikiz yasak girin buyurun
Kantolar kuvartettolar dram komedi
Hediyelik romanlar cinaî romanlar efendim

Duvarlarda pörsük kabarık
Üstlerinde kısa tırtıllı yazı
Şaklabanla hokkabazı
gösteren
entipüften
afiş
Saçları dağınık bir karı
Dizinde soytarı

Tahta dolap gardrop
Dişlek yeşil ayna
Bir bodur mum
Bir masa
Yengeç

Ötede beride
top top
Pat krep
Saç sakal
Tutkal
Bıyık
Eğreti kostüm ceket
Kasket
Tavanı yağmur süzgeci
Oda

– Hey gidi paçası düşük sümsük
İster Hamlet ol ister Don Juan
Yüzün delik deşik alkışla ıslıktan
Ne gecen var ne gündüzün
Başla çatlak sesinle son böğürtüne

Dışarda kar sulu sepken
Locada samur kürklü kadın
Altın köstekli göbekli adam

Üst katta arafatta
Bir yığın kafa
Rafa dizili kelekler
Fıstık çıtırtıları aksırık
Gong vurdu

– Makinist sahne tamam!
Perde!
Maskaralar başlıyor dram!

Parterde
Sısst pısst
Uğultular sindi duruldu

Dar basık tüneğinde ihtiyar
çipil suflör esneyip kımıldandı
Rampta lâmbalar yandı

Kuliste itişme koşuşma
Torbadan memeler göğsünde
Ördek sesli hulyalı genç kız
Emzikli şişman aktris bülbül
Yüzünde üç kat
Pembe pat
Kambur
Bodur
âşık
şık
zibidi
Paytak bacakları üstünde bir Herkül

Halk ışıldak gözlü arap kedi
Kocaman kulak

Dar basık tüneğinde ihtiyar
Çipil suflörle kambur bodur aktör ve aktris
Başlar bu sacayak cıyak cıyak:

– Ey kulaklarımda çağlayan gibi şakıyan
Turunç göğüslü gülüm
Tunç zırhlarla süslü
Şâhâne kollarım omuzumda kartal kanatları
Bulutlarla başbaşa yalçın dağlar
Dorukları yeşil kavuk
Yarlarında en derin kovuk
benim tahtım. Ben bir kıral
bir hükümdar kadar hürüm gel
Heykel bacaklı sevgilinle taaa

Ve arkası
Şüphe kin isyan kahkaha
Düzmece hıçkırık
Buruk ekşimsi ağlama nezleli ses
Kümes halkı
Bozuk akortsuz konser
Vaklayıp gıdaklama

Salonla sahne
Tek çizgide iç içe:
Mıymıntı nobran ablak sırtarık
Sinir ipli kuklalar zıp zıp
Kepçe takmış keçe takkesine fesinden artık
Paşa döküntüsü beyzade bozması
Dalkavuk yapımlı allıklı pudralı yavşak hovarda
Kovulan âşık aldanan kadın boynuzlu koca
Hasis cömert aptal budala hantal
Sünepe sersem avanak sarsak pısırık
Odası in kadar basık talebe
Dul gebe dikişçi kız
Vatansız dansöz
Yağmur dilenen köylü
Adam çeviren yosma
Kıral başbakan işçi fabrikatör
Yersiz yurtsuz aktör
Banker memur sarraf
Kavaf yanaşma yobaz
Salonda bin çeşit hokkabaz

Kırmızı ışık: paydooos!
Alkış şakırtı ·
– *Bravo!*
Şaaa! Şaaa!
Yazarı isteriz yazarı
İçerden sesler
– *Çek!*
Aç! Aç!
Patırdıdan salon tozar
İtile kakıla rampa yaklaşan örümcek
Kıvrılıp bükülür
Yazar

Karanlıkta fosforlu yollar şehrin damarları
Güvercin gagaları merdivenlerde
Tıkır tıkır sikarpinler
Kunduralarla seken oynaşan kadın bacakları
Sigar tütün
Koridor duman bulutu
Saçlarla kolların
Çıplak omuzların kokusu

Damarlar şişer
Kaldırımlarda kaybolur
Kürklü kaputlu gölgeler
İçinde erkek kadın
Bir otomobil
Vınnn
Torpil
Işık tükürür gölgelere dişler karanlığı
Uçar onlarla tırtıllı yazılar ıslak afişler:
Saçları dağınık bir karı
Dizinde soytarı
Taa
Uzakta
Göğsüne çökük başı
Yaya boylayan evini üç karaltı
İhtiyar çipil suflörle
Kambur bodur aktör
Ve arkadaşı

TİYATRO
(1931 baskısındaki şekli)

I

Gebe insan beyni; zaman zaman
sancılanır.
Düşer, fosforlu beyazlıklara şekilsiz karaltılar.
Seste: ateş... Çamurda ruh: san'at..
Ödipte: Cürüm ve ceza!..
Dantede:
Cennetin rüyası!..
Bir libre ete
Şaylokun hırsı!..
Kıllı çenesi traşlı; gadana –
Dezdamona
Ve kadırgalarda aşçı, –
faslı kaçakçı
Horasyo –
benzeri Kasyo;
yılan dilli
mendilli –
Öteye beriye atılmış;
top top
fırlatılmış
krepler, patler
saç, sakal
tutkal
bıyık!..
Sıyrık –
kâğıtlar
Eğreti kostüm, ceket
kasket..
Tavanda sızan sular,
yosunlar:
Oda!...
— : "Hey gidi paçası düşük, sümsük istifham???..
İster Hamlet ol; ister Don Juan!..

Yüzün;
delik deşik alkışla ıslıktan..
Ne gecen var ne gündüzün..
Başla;
çatlak sesinle son terennnüme.. ölüm yakın?!..
Bak; uzakta kızlar ve cıvıltılar:
Gençliğin sesi!..
An;
eski rüyaları – bir damla yaşla an!..."

Dışarda kar, yağmur..
Locada samur –
kürklü kadın;
yanında, altın –
köstekli
göbekli
adam!..
Üst katta;
arafatta
bir yığın kafa..
Üst üste rafa –
dizilmiş kelekler:
Kız, kadın, erkek, çocuk
Aksırık – fıstık çıtırtıları!..
Gonk vuruldu.
— : "Makinist; sahne tamam..
Perde!..
Maskaralar; başlıyor Dram!.."

Parterde
Dudaklar: sisst!.. pisst!..
Oğultular, sindi duruldu..

Dar,
basık tüneğinde ihtiyar
çipil suflör esneyip kımıldandı.
Rampta lambalar yandı.
Kuliste.. itişmeler,
koşuşmalar.. Göğsünde torbadan memeler;

ördek sesli hulyalı genç kız(!)
emzikli şişman aktiris, kuş, bülbül!..
Yüzünde üç kat
penbe pat
kanbur,
bodur –
âşık
şık
zibidi..
Paytak bacakları üstünde bir herkül!..
Halk: ışıldak gözlü bir arap kedi..
Bir kocaman kulak!..

Dar,
basık tüneğinde ihtiyar
çipil suflörle kanbur
bodur –
aktör ve aktiris; başlar bu sacayak,
meselâ cıyak cıyak
şöyle bir konuşmaya!
— : "Ey kulaklarımda çağlayan –
gibi şakıyan,
turunç –
göğüslü
gülüm; tunç –
zırhlarla süslü
şâhâne kollarım – omzumda kartal –
kanatları.. Bulutlarla baş başa yalçın dağlar;
başlarında yeşil birer kavuk.
Yarlarda en derin kovuk,
benim tahtım.. Ben; kendi ufkumda bir Kral,
bir hükümdar –
kadar
hürüm!.. Gel!
Heykel –
bacaklı sevgilinle taaa..!"
Falan filan... Ve arkası esere
göre
aşağı yukarı malûm yaveler:

Şüphe, kin
isyan, kahkaha!
Baygın terâneler... âha –
benziyen sahte hıçkırıklar; buruk
ekşi ağlamalar, kalp, nezleli ses!
Kümes halkı: Horoz, hindi, tavuk,
kaz.. Bozuk, akordsuz konser..
Vaklayıp gıdaklamalar!..

Sıralarda: Ablak, sırtarık, mıymıntı
nobran,
kahraman –
tipleri – sahnede,
sinirden iplerle oynatılan kuklalar:
Fesine
benzesin diye keçe –
takkesine
şöyle bir kepçe –
takan
sultan –
artığı!..
Beyzâde bozması; dalkavuk yapımlı,
allıklı podralı yavşak hovarda!..
Kovulan âşık, aldanan kadın,
boynuzlu koca!.. Hasis, cömert aptal
budala, hantal
sünepe, sersem, avanak – sarsak – pısırık
Odası; in kadar basık-
talebe!
Dul – gebe.
Dikişçi kız.
Vatansız –
dansöz – Yağmur dilenen köylü!.
Adam çeviren karı!..
Kral – başvekil.
İşçi – fabrikatör.
Yersiz yurtsuz aktör!
Banger, memur, sarraf
kavaf

amele, hoca
yanaşma, yobaz!.
Koca –
salonda bin çeşit hokkabaz!..

Kırmızı ışık: Paydooos!..
Alkış!... Şakırtı!... Bravooo!..
Şaaa!.. Şaaa!..
Muharriiir!! Muharriiir!!
İçerden sesler – : "Çek!..
Aç!..Aç!.."
İtile kakıla rampa yaklaşan örümcek;
Kıvrılır bükülür: Muharrir!..

Karanlıkta fosforlu yollar:
Şehrin damarları.. Merdivenlerde,
güvercin gagaları:
Tıkırdıyan iskarpinler;
kunduralarla yarışan, seken,
oynaşan kadın bacakları...
Nefes, sigar, tütün.
Koridor – duman bulutu!..
Havsız kaputu –
içinde yaşlı, göçkün –
iskelet – kapıcı!..
Dışarda kar,
rüzgâr
kamçı!
Yüzünde: Saçlarla kolların,
çıplak omuzların kokusu!.. Hımm...

Damarlar şişer...
Kaldırımlarda kaybolur birer ikişer-
kürklü, kaputlu gölgeler... İçinde
bir erkekle kadın –
yatan bir otomobil
Vınnn!!..
Torpil!..
Gölgelere ışık tükürür.

Karanlığı dişler..
Yürür-
onlarla beraber tırtıllı yazılar, ıslak afişler!..
– saçları –
– dağınık bir kar –
– Dizinde soytarı –

Taa –
Uzakta –
Göğsüne çökük başı;
evini yaya boyluyan üç karaltı:
İhtiyar – çipil suflörle – kanbur,
bodur –
aktör – ve arkadaşı!..

TIMARHANEDE BALO(*)

Timarhanede deliler
Bir kostümlü balo verirler
Karagöz Hacivat Kamalı Deli Bekir
Bu baloya davetlidir

Salyalı bıyıklarını dişliyen sölpük
Elmacık kemik fırlak
Şaşı gözleri dişler duvarları
Karın davul burun kesik
Etleri zikzak yanaklı
Gırtlağı hırhır
Çıbanlı dil sarkmış
Kundağmda odun çocuk
Süpürge saçları yapışık memelerine
Tek gözü ak kör
Sallabaş abullabut
Tabut gövdeli İsa sakallı
Sapık kekeme sarsak tutarak
Baloda milli kılıklarıyla boy göstermişlerdir..

Bu eciş bücüş kösteksizler ortasında
Deliler valsini çalarken orkestra
Karagözle Kamalı Bekir'e
Tutukluk gelir
Hacivat'la birlikte köşeye çekilirler

BİRİNCİ DELİ – (Hava oyunlarında zıvanadan çıkmış bir borsacıdır)
Ben kartalım
Amansız
Banker dudaklarında tespih

(*) Bu şiir, *S.O.S.*'in ilk baskısında metin kısmında yok. Ancak, kimi bölümleri, kitabın sonunda "Gelecek Kitaptan Parçalar" başlığıyla (duyuru niteliğinde) yer alıyor (Bu kitapta, "S.O.S.'in İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Şiirler" bölümündeki "Gelecek Kitaptan Parçalar"a bakınız). Şiir bitmiş haliyle ilk kez *Kaos*'un ilk baskısında yer almış, daha sonra birtakım değişikliklerle *S.O.S.*'in ikinci baskısına alınmış. (Yay. N.)

Adım sanım
Bu toprak bana dar geliyor dar.
İKİNCİ DELİ – (Sömürge ordularında pala çalmaktan sapıtmış zıpır bir kumandandır)
Kamış parmaklarımla yardım bulutları
Ey mağarada çubuk çeken Dârâ
Gök deniz kara ayaklarım altında
Ellerimizde yılan kamçılar
Sen istersen
Kansız ufukları kamçılar kızartırız
(Gözüne Karagöz ilişir, hışımla ona doğru yürür)
— Bana bak ışkırlaklı;
Ben ne söylersem karşılık vereceksin,
(Elindeki süpürgeyi göstererek)
Yoksa bu kılıçla kafanı uçururum!
KARAGÖZ – Eyvah yandık! Ya herif
Kızar da sahiden boğazıma sarılırsa?
HACİVAT – Kolayı var Karagöz'üm
Yalımına git sen de.
İKİNCİ DELİ – (Harmanisi yatak çarşafı. Gelir Karagöz'ün karşısına dikilir)
Ben de bir Sezarım,
Ama yılmam!
KARAGÖZ – Öhö öhö...
Seni tarih bıçaklar elbette!
HACİVAT – (Karagöz'ü dürterek)
Aman ne yaptın?
KAMALI BEKİR – (Karagöz'ün potunu kapatmak için bir nara atarak)
Haayt Çinili hamam!
Kubbesi tamam!
(Karşıdan Birinci Deli atılır, gelir İkinci Deli'nin önünde diz çöker)
BİRİNCİ DELİ – Selâm!
Kartaloz Ramses! Muşmula mumya!
KARAGÖZ – Cam arkasında sırıtma somurt!
İKİNCİ DELİ – Hani bir İskender-i Kebir vardı?
HACİVAT – Cihangir olan mı?
İKİNCİ DELİ – Sen sus!
KARAGÖZ – Böcekler didikledi

İKİNCİ DELİ – Ya
Duvarcı ustası İsa?
KARAGÖZ – (Yavaş sesle Hacivat'a)
Aman Hacivat sıkıştım, yardım et!
KAMALI BEKİ – O da kim?
BİRİNCİ DELİ – Canım şu sümsük proletarya!
KARAGÖZ – Ha, o mu?
Şey bildim bildim.
(Hacivat'a göz atar)
HACİVAT – (Karagöz'ün arkasından fısılar)
Kayzere kafa tuttu. Kayzere kafa tuttu.
İKİNCİ DELİ – (Gürler)
Sen sus, o söylesin!
KARAGÖZ – (Makara gibi)
Kayzere kafa tuttu, Kayzere kafa tuttu.
İKİNCİ DELİ – Sonra ne oldu?
KARAGÖZ – (Kafasını kaşıyarak)
Kazıkladılar
Hapı yuttu...
İKİNCİ DELİ – Attın amına tuttun
KARAGÖZ – (Kendi kendine)
Çok şükür belayı atlattık
(Işkırlağını arkaya atar terini siler)
ÜÇÜNCÜ DELİ – (Temelsiz okuma yüzünden sapıtmış Ondokuzuncu yüzyıl tipi bir iktisat doktoru, aynı zamanda dindar bir edebiyatçıdır)
Şimdi birkaç beyit söyliyeceğim
Arkasını sen tamamlıyacaksın
Beceremezsen ölümlerden ölüm beğen!
KARAGÖZ – (Fenalık geçirerek)
Hacivat bu sefer kelle gitti
Bu pek azılıya benziyor
HACİVAT – Aman Karagöz'üm yüreğini bozma, nabzına göre şerbet ver.
ÜÇÜNCÜ DELİ – Ey Mezamir'den
Mısralar öttüren
Orşilimli güzel
(Karagöz'ün gözleri faltaşı gibi açılır, sakalını sıvazlar)
Memelerin turunç gibi!

(Bu ara salon buğulanmış, sanki Partenon tapınağı görüntüsüne bürünmüştür. Balkona açılan camlı kapıların arkasında Madonna'yı andıran çıplak bir silûet belirir)

KARAGÖZ – (Yutkunarak kendini yoklarken gözleri silûete takılır)

Aman şahım, yanlış, o dediğinden bende yok.

Balkona buyur balkona!

ÜÇÜNCÜ DELİ – (Karagöz'e aldırmadan)

Gün güzel gece güzel
Aruzla hece güzel
Haydi yapıştır

KARAGÖZ – Bu lafların sonucu hep "güzel"le mi bitecek?

ÜÇÜNCÜ DELİ – Hımm!

KARAGÖZ – Ondan kolay ne var, al gözünden öyleyse. Öhö... öhö...

(Tempoyla öne arkaya eğilip zıplayarak)

Gün güzel gece güzel
Bence bilmece güzel
Sandalla Leylâ güzel
Ya da Süheylâ güzel
Tongur Çongur Karabaş
Petro Attilâ güzel

ÜÇÜNCÜ DELİ – Aferin dazlak!

(Gider İkinci Delinin süpürgesinden bir tel koparır, Karagöz'ün yakasına nişan gibi takar)

BİRİNCİ DELİ – Eh, bu sınavdan ucuz kurtuldun..

Bir de benimle yarış. Sorduklarıma karşılık ver,

sana maden ocaklarımdan birini vereyim.

(Hecelere basarak sorar)

Hacer-i Esvet?

KARAGÖZ – Bildim, bizim musluk taşı!

BİRİNCİ DELİ – Ya Sakal-ı Şerif?

KARAGÖZ – Öhöö.. öhö.. Yeni kazıttım!

BİRİNCİ DELİ – Gel beri ışıldak cep feneri;

Tarasın gözlerin harabeleri
Kaç şehir göçerdi asırdan asra?

KARAGÖZ – Musul'u hiç sevmem ille de Basra!

İKİNCİ DELİ – Neden?

KARAGÖZ – Petrolle alışverişim yok da ondan!

BİRİNCİ DELİ – Seni sermaye düşmanı seni!
(Üstüne atılır, Hacivat araya girer)
HACİVAT – Aman mirim, kesilmiş damarlarımız
Musul verilmiş beleşten
Petrol dilenir memleket ağyar elinden
Bize ne
Öyle değil mi efem?
Onun böyle şeylere aklı ermez
Biraz budaladır kusuruna bakma.
BİRİNCİ DELİ – (Hacivat'ın bu sözlerinden pek bir şey anlamaz, gözlerini Karagöz'e devirir)
Peki sana başka bir şey soracağım:
Dünya
O milyar başlı dev
Ve onun midesinde ben neyim?
Çabuk söyle!
(Karagöz'ün bu ahret soruları canına tak der, yallah edip sille-i zarifini delinin suratına aşk eder)
KARAGÖZ – Bir kıl kadar soğulcansın!
İKİNCİ DELİ – Vay benim Allah efendime tokat ha?
Tutun şu zırtapozu!
(Deliler Karagöz'e çullanırlar. Kamalı'yla Hacivat Karagöz'ü kurtaralım derken üçü de sille tokat pataklanarak balodan dışarı atılır).

TIMARHANEDE BALO
(Kaos'*un 1934'te yapılan ilk baskısındaki şekli)*

Tımarhanede, deliler;
bir kostümlü balo verirler..
Karagöz, Haciyvat, kamalı deli Bekir
bu baloya davetlidir.

Fırlak, elmacık kemikli, goril profilli,
bıyıklarım, salyalı dudak diplerinde dişleyen,
şaşı gözleriyle duvarları şişleyen
karnı davul, burnu kesik..
Etleri zikzak yanaklı
gırtlağı hır hırlı, çıbanlı dili sarkmış,
tek gözü akmış..
Sarsak
tutarak,
sallabaş, abullabut..
Tabut-
gövdeli
cezbeliler, baloda milli
kıyafetleriyle arzı endam etmişlerdir.
Bu, eciş bücüş kösteksizler ortasında
Karagözle, kamalı Bekire tutukluk gelir.
Haciyvatla beraber köşeye çekilir,
karşılıklı yapılan münazaraları dinlerler.
Birinci deli – (Hava oyunlarında –
zıvanadan çıkmış beynelmilel bir borsacıdır)
– : Ben, arza kanat çarpan amansız bir kartaldım.
Tesbihti, bangerlerin dudaklarında adım..
Bu toprak.. bana dar geliyor.. dar
ufuklar,
bana yol verin!..
Gövdem.. kanatlansa da uçsam!..
İkinci deli – (Müstemleke ordularında çalışmaktan bu hale gelmiş, meczup bir kumandandır)
– : Kamış parmaklarımla yardım bulutları.
Ey mağarada hüküm süren Dara..
Gök, deniz, kara,

senin emrin altında.
Ellerimizde yılandan kamçılar, var..
Sen,
istersen
kansız ufukları kamçılar, kızartırız!..
(Gözüne Karagöz ilişir, hışımla ona doğru yürür)
– : Bana bak ışkırlaklı,
ben ne söylersem cevap vereceksin!.
(Elindeki süpürgeyi göstererek)
yoksa bu kılıçla kafanı uçururum!.
Karagöz – : Eyvah.. yandık.. ya herif –
kızarda sahiden boğazıma sarılırsa?.
Haciyvat – : Kolayı var.. Karagözüm,
sözüne münasip tarzda cevap
verirsin, hoşuna gider!..
İkinci deli – (Gelir, Karagöz'ün karşısına dikilir)
Ben de bir Sezarım.. Fakat korkmam!..
Karagöz – : Öhö öhö..
Seni.. tarih, bıçaklar elbette!..
Haciyvat – : (Karagözü dürterek) Aman ne yaptın?..
Kamalı Bekir – : (Karagözün potunu kapatmak için bir nara atarak)
Haayt.. Çinili hamam..
Kubbesi tamam!.. (Karşıdan birinci deli atılır, gelir ikinci delinin önünde diz çöker)
Birinci deli – : Selâm,
Kartaloz Ramses! Kartaloz mumya!.
Karagöz – : Cam arkasında sırıtma.. somurt!..
İkinci deli – : Hani bir İskenderi kebir vardı?.
Haciyvat – : Cihangir olan mı?
İkinci deli – :Sen sus!.
Karagöz – : Böcekler.. didikledi!..
İkinci deli – : Ya –
duvarcı ustası İsa?.
Karagöz – : (Yavaş sesle Haciyvata)
Aman Haciyvat sıkıştım yardım et!.
Kamalı Bekir – : O da kim?
Birinci deli – : Canım şu sümsük proletarya!..
Karagöz – : Ha!..
O mu?.. Şey.. bildim.. bildim.. (Haciyvata göz atar)

Haciyvat – : (Karagözün arkasından fısılar)
Kaysere kafa tuttu.. Kaysere kafa tuttu..
İkinci deli – : (Gürler) Sen sus!.. O söylesin.
Karagöz – : (Makara gibi) Kaysere kafa tuttu.. Kaysere kafa tuttu.
İkinci deli – : Sonra ne oldu?
Karagöz – : (Kafasını kaşıyarak) Kazığa oturttular.. Hapı yuttu!..
İkinci deli – : Attın amma tuttun!..
Karagöz – : (Kendi kendine) Çok şükür bu belayı atlattık.. (Işkırlağını arkaya atar, terini siler)
Üçüncü deli (Hazımsız okuma yüzünden sapıtmış 19 uncu asır tipinde bir iktisat doktoru, aynı zamanda dindar bir edebiyatçıdır) -: Şimdi ben bir kaç beyit söyliyeceğim.. Arkasını sen tamamlayacaksın!.. Beceremezsen vay haline!..
Karagöz – : (Fenalık geçirerek) Haciyvat.. Bu sefer kelle gitti. Bu pek azılıya benziyor.
Haciyvat – : Aman Karagözüm.. Yüreğini bozma!.. Nabzına göre şerbet ver!..
Üçüncü deli – : Ey Mezamir'den,
misralar terennüm eden
Orşilim'li güzel;
(Karagözün gözleri fal taşı gibi açılır. Sakalını sıvazlar).
Memelerin turunç gibi!
Karagöz – : (Yutkunarak kendini yoklar) Aman şahım.. Yanlış.. O dediğinden bende yok!.
Üçüncü deli – (Devam ederek):
Gün güzel, gece güzel.
Aruzla hece güzel!..
Haydi.. cevap ver!..
Karagöz – : Bu lâfların sonu hep (güzel)le mi bitecek?..
Üçüncü deli – : Hım!..
Karagöz – : Ondan kolay ne var.. Al gözünden öyleyse: Öhö.. Öhö..
(Tempoyla öne arkaya eğilip zıplayarak)
Gün güzel, gece güzel.
Bazen bilmece güzel..
Sandalda Leyla güzel..
Yahut, Süheyla güzel..
Tongur
Çongur
Karabaş – Petro – Attila – güzel!..

Üçüncü deli – : Aferin Dazlak!.. (Gider ikinci delinin süpürgesinden bir çöp koparır karagözün yakasına nişan gibi takar)
Birinci deli – : Eh.. Bu imtihandan ucuz kurtuldun.. Bir de benimle yarış. Sorduklarıma iyi cevap ver, sana maden ocaklarımdan birini vereyim!
(Kelimelere basarak sorar) – : Haceri Esvet?..
Karagöz – : Bildim.. bizim musluk taşı!..
Birinci deli – :Ya Sakalı Şerif?.
Karagöz – : Öhö Öhö.. Yeni kazıttım!?.
Birinci deli – : (Devam ederek)
Bırak şu yaldızlı hitabeleri!..
Tarasın gözlerin harabeleri!..
Kaç nesil göç etti asırdan asra!.
Karagöz – : Musulu hiç sevmem, ille de Basra!..
Birinci deli – : Neden?..
Karagöz – : Petrol'le alış verişim yok da ondan!.
Birinci deli – : Seni sermaye düşmanı seni!..
(Üstüne atılır, Haciyvat araya girer)
Haciyvat – : Aman mirim, onun böyle şeylere aklı ermez!. Biraz budaladır, kusuruna bakma!.
Birinci deli – : (Karagöze)
Peki sana başka bir şey soracağım!.
Dünya;
O milyar başlı dev
Ve onun midesinde ben,
neyim?. Çabuk söyle!..
(Karagözün bu ahret sualleri canına tak der..
Yallah edip meşhur sillei zarifini delinin suratına aşk eder.)
Karagöz – : Belki bir kıl kadar soğulcansın!..
İkinci deli – : Vay benim Allah efendime
tokat ha?..
Tutun şu zırtapozu! (Deliler Karagöze çullanırlar, Kamalıyla Haciyvat Karagözü kurtaralım derken üçü de sille tokat pataklanarak balodan dışarı atılırlar)

MÜZİKHOL

Et sinir kadın alkol
Müzikhol

Rakı viski kahkaha şampanya
Hovarda kadeh şakırtısı
Çan
Tar
Saksafon gitar
Davul tokmak

Saçlarındaki akı
Oksijenle sarartınış karılar
Kocalmış arılar kulak dibinde vızlar vızıldarlar
Düdüklü körkütük dazlak yalabuk
Zıplayıp gaklar
Çan
Tar
Saksafon gitar
Davul tokmak

Yeşil burunlarında kokain tozları
Çürük dudakları dişlere perçin
Morfinli kuklalar sülük

Dışarda ampul zinciri
Zikzak

Kambur devlerdir
Hörgüçlü evler
Yaslı sırt sırta

Ay dam saçaklarında çengel

Yollar oluk
Olukta ağzı alkollü kalabalık

İçerde caz
Caza dizgin tutan fırıl da fırıl
Bel baldır göğüs

Alaca sabah
Yağlı kırışık suda martılar
Martı ağaç çığlığı kıyı boyunca

Havada alkolün kıvılcımı
Başlar holden akın
Kalçaları kol kol kenetli
Yeşil burunlarında kokain tozları
Lastik iskeletli
Akın

Kireç yüzlerle renkli gölgeler damlar vurur kızıla
Uçuşur kepenklere konfet molozları

MÜZİK HOL
(1931 baskısındaki şekli)

Et, sinir, kadın alkol..
Müzik Hol..
Rakı
viski, kahkaha, şampanya..
Hovarda kadeh şakırtısı.. Hurraa !!..
Biiz !!..
Çan
Tar
Saksafon, kitar
Davul, tokmak!
Saçlarındaki akı
Oksijenle kapatmış karılar..
Kocalmış arılar
Kulak dibinde
vızzlar, vızıldarlar !.. Düdüklü
körkütük, bunak, yalabuk,
Zıplayıp gaklar..
Zırlayan fırıldaklar..
Hurraa !!..
Biiz!!..
Çan
Tar
Saksafon, kitar
Davul, tokmak!

Yeşil damarlı burunlarında kokain tozları...
Çürük –
dudakları dişlere perçin!
Morfinli kuklalar: sülük!.

Dışarda –
dalgalı ampul zinciri:
zikzak!...
İri –
hörgüçlü evler;
sırt sırta yaslı kanbur devler!
Ay; dam saçaklarında çengel..
Yollar: oluk – olukta ağzı alkollü kalabalık!
İçerde caz...
Caza at başı dizgin tutan, fırıl fırıl dönen,
sürünen, bel – baldır – göğüs!..

Alaca sabah...
Yağlı kırışıklı suda martılar...
Sahil boyunca ağaçlar – Martılar – ağaçlar –
Kafada son alkolün kıvılcımı...
Başlar –
Holden akın.
Kalçaları sinirli kollarla kenetli,
yeşil damarlı burunlarında kokain tozları...
Lastik iskeletli –
akın!..
Şafak belirir. Erir, kızıllaşır,
kireç yüzlerle, renkli gölgeler, damlar..
Uçuşur kepenklere konfet molozları...

ÖKSÜRÜKLÜ KATIR

Obada kaldı obada
Yazın cümbüşü
Tırpan yavuklu pınar

Davul kulaklarında
Orospu narası
Sarhoş öğürtüsü
Korna böğürtüsü ninni

Kazın benzinli
Sokaklarda boş karın
Kazın
Öp şu açları
Haraca kesen taşları
Çatlak dudaklarınla öp
Yürü
Takır tukur öksürüklü
Katır

Obada kaldı obada
Tandır yavuklu pınar

Toprakta gün kokar
Bahar uyanır

MADEN KUYULARI

Damar kadar
Dar oluklarda ekşimiş hava
Kol boyun bacak fener
Tok kazma sesleri

Tırnakla cenkleşen kömür
Sür götür
Parya
Gün yüzü görmez
Kaburgası fırlak katırı
Başlıyor angarya

Kara köstebek sürü
Kızı kısrağı yağlı kalıplara emzik

İn bu inde sarhoş uyu
Gece ses veren kuyu

LÂÇKA

Yenilmez armada
Zaferle sayıklamada

Bir kuduz kedi kurmuş sokakta aya pusu
Sarkıyor damlara şaşı yıldızlar

Çapaklı göz kapaklarında zindan uykusu
Bu değirmen
Şehre gir çiğnen

Bir filin hortumu var bir filin hortumu yok
Yorma bu ırgadı
Yalakta çamur ye sorma
Ye – doy
Ye – yat

Kor gözlerinde ışık yolların ıslak kalıpları
Katran aynalar
Oy
şu gözleri mil çekilmeden

Başlarda kubbe çan
Bu çanda çalkanan
Homurtular anafor
Yosun dişlerinde ağaç kabukları
Kor
Gözlere mil
Terror
Fil
Hortum
Var
Yok

Hür günlerin aşkına vur
Savur kamçını balçık suratlara

Tok – aç
Tıkaç
Topu – aç
Topaç
Top

Ye – doy
Ye – yat
Ye – soy

Bir türkü boşanır mazgallardan
Sokakta ay – ayak
Ayda ayakların ıslak kalıpları

LAÇKA
(1931 baskısındaki şekli)

Mağlûb olmaz Armada(!)..
Zaferle sayıklamada!!..

Bir kuduz kedi kurmuş sokakta aya pusu...
Sarkıyor damlara şaşı yıldızlar...

Çapaklı göz kapaklarında zindan uykusu!
Bu değirmen –
şehre gir çiğnen!

Bir filin hortumu var, bir filin hortumu yok!
Yorma bu ırgadı yorma
Yalakta çamur ye sorma
Ye, doy
Ye, yat!..
Kor gözlerinde uzun yolların ıslak kalıpları;
katranlı aynalar
Oy
şu gözleri tırnaklarınla mil çekilmeden!..

Başlarda kubbe: çan
Bu çanda çalkalanan –
homurtular, anafor!..

Kar, bora, tipi, buz...
Ayaklarında tunçtan birer topuz.
Yosunlu dişlerinde ağaç kabukları...

Sille, tokat, küfür, bunları –
ancak uyandırır... Vur
hür günlerin aşkına!.. Vur, savur –
kamçım balçık suratlara!..
— : Kalk yaranı kaşıma!
Yük taşıma,
taş kırma vakti!.. şırrak!..

Kor –
gözlere mil!
Teror
Fil
Hortum
Var
Yok!

MAÇKA!..
TOK AÇLARA LAÇKA!!...
Tok – aç
Tıkaç
Topu – aç
Topaç
Top!..
Ye – doy
Ye – yat
Ye – soy

Boşalır mazgallardan şarkılar rüzgârlara..
Sokakta ay – ayak –
– Şarkılar – ayaklar –
Karların üstünde ayakların ıslak kalıpları.

KONAK

Örümcekli köhne konak dişlek oba
Burnunda soğuk küller çıtsız çıtırdısız soba
Minderde kötürüm nine
Yerde kel halı
Dizinde emektar kedi
Mangalı eşeliyen dadı
Köşede yan gelip yatan konsol
Ve kuytuyu tırnaklıyan öksürüklü piryol saat
Işıklar konağın çürük dişi

Kenarlarında aynaların
Renkli atık resim tek tük
Çubuklu dede
Sarı perçemli çocuk

Ut keman kanun
Telleri kopuk
Kanat değiştiren sinekler mandallarında

Esneyen sofa
Ak baldıranların yarışı çarpık merdivenlerde
Uğulmalar
Topuk vuran halayıkların özlemi
Dökülen su şakır şakır
Toz ve ıslak çuval kokusu

Yosunlu halveti tam takır hamam
Duyulmayan el şakırtısı
Cıvık kadın kahkahaları
Tıngırdamayan taslar
Tıkırdamayan nalın
Çınlamayan kubbe
Yalın ayakları halhallı
Yağız arap kızları
Kaymaz koşuşmazlar

Mutfakta ağzı yayık kap kazan güğüm
Harem selamlık arası dönmez dolap

Ölüm loşluğu ahırda
Paslı koşumlar yem torbaları
Kırık kupa lândon
Seyis uşak odaları farelere hayaletlere uğrak
Yavru cümbüşleri cızık cızık
Yuvarlanıp tekerlenmeler

Ot bürülü bahçe
Yabani gül kümeleri baldıranlar
Kavruk sarmaşıklar
Tıs tıs tıslayan
Salyalı tosbağa
Taflan dibinde

Sinekli havuz
Kara kurbağa
Virgülleri
Sıra sıra
Ulu çamların korosu
Saçak başlarından huylanan rüzgâr
Örümcekli konak
Geceyi tırnaklayan öksürüklü piryol saat
Işıklar konağın çürük dişi

KONAK
(1931 baskısındaki şekli)

Örümcekli köhne konak; dişlek oba..
Burnunda soğuk küller, çıtsız, çıtırtısız soba..
Minderde
kötürüm nine; yerde
kel halı..
Dizinde emekdar kedi; mangalı –
eşen dadı – Köşede yan gelip yatan konsol..
ve sükûtu tırnaklayan öksürüklü piryol
saat...
Işıklar; konağın çürük dişi...

Duvarda, ayna kenarlarında,
renkleri atık bir yığın resim:
Aile yadigârları..
Sarı –
bukleli çocuklar, çubuklu dedeler,
anneler
haminneler..

Telleri kopuk ut, keman, kanun
mandallarında kanat değiştiren sinekler...
Esneyen sofa... Çarpık merdivenlerde
etli baldırların yarışı.. Uğulmalar..
Topuk vuran halayıkların hasreti...
Şakır şakır
dökülen su..
Toz ve ıslak çuval kokusu!...

Yosunlu halveti, tam takır hamam...
Duyulmayan el şakırtısı..
Cıvık kadın kahkahaları!..
Tıngırdamayan taslar..
Tıkırdamayan nalın..
Çınlamayan kubbe!.. Yalın ayakları halhallı
yağız arap kızları kaymaz koşuşmazlar!..

Mutpakta ağzı yayık kap,
kazan, güğüm – Harem,
selamlık arasında dönmeyen dolap..
Ahırda ölüm loşluğu: Paslı koşumlar,
yem torbaları,
kırık kupa, landon – seyis,
uşak odaları, farelere, hayaletlere uğrak!
Cızık cızık yavru cünbüşleri;
yuvarlanıp tekerlenmeler...

Tarhları kaybolmuş bahçe:
Yabâni gül kümeleri - baldıranlar,
kavruk sarmaşıklar..
Taflan dibinde tıs tıs tısırdayan
salyalı tosba..
Sinekli havuz – kenarlarında sıra sıra
kara –
kurba dizileri... Gece...
İhtiyar çamların Korosu;
otların mırıltısı. Saçak başlarından
huylanan –
rüzgar!..
Örümcekli köhne konak –
İçerde, sükûtu tırnaklayan öksürüklü
piryol saat...
Işıklar – konağın çürük dişi!..

YIRTIK MEKTUP PARÇALARI

Demin
...ulenin
Çanı biri vur..
Aklımda dün gece
..men
..alçaların
bekledim
Neye uyutma.. bahçeye inmemen?
Duvardan hırsız gibi
Bağda bir köpek
hav..
sağı solu
din.. Çakıllı yolu
çakır çukur
Otlara yat..
Nemli
otlarda manolya hanımeli
genzim dol..
Sürüne sürün..
kemiklerim sız..
Yanı başımda bir böcek vızladı
İşte böyle tam
saat
Hiç kıpırdanmadan hiç
Üst kat
kıvılcım yoktu pencere
Köşk bahçe iri çınar hışırtıda
Oda
Hâlâ
Karan... parola
Kalbim yumruk
sıkılıp katılaş
Çan
üçü vur
Sen ve kocan
hor
Horultu beni kudur..

Demir parmaklığa
yavaş ya..
tırman..
Ağzım
pencerene değ..
Ihh Ay Karyolanız aydın..
Bir ayı kapat..
kıllı gölgesiyle
...kiniz ..takta
çırıl çıp..
Etlerim buz
kaçıp
uzaklaş..
Domuz
seni
eni konu..
Azgın keçi hani
ondan hoş..
Hani onnan...
Eeeh ..geceye borcum aksırık

Demin kulenin çanı beşi
Canı isterse

Yedi
Haydi iş vakti

OYNUYOR AY

Oynuyor ay
Mor salkımlı suda
Oynuyor ay

Üşüyor kalp
Şehvet durunca
Üşüyor kalp

Düşüyor baş
Kara taş yastığa
Düşüyor baş

Çekiyor su
Örümcek uykusu
Çekiyor su
Geçiyor tren
Hecin katarlı
Cin düdüklü tren

YAĞMUR

Yol batak çamur
Çapraşık ve dar
Yağmur

Elimde rüzgârın
Acı kırbacı
Sivri yılan dili
Elimde rüzgârın
Kıvrılan dili

Gece uzun
Uzaklarda yarın

Rüzgârda ağaç kolları haç

YAĞMUR
(1931 baskısındaki şekli)

Yollar;
batak, çamur..
Yağmur..
Hey bir sinsi kurt gibi uluyan,
göğsümde soluyan –
rüzgâr..

Yollar;
batak, çamur,
çapraşık ve dar..
Şakır şakır şakırdayan yağmur!..

Ağaçlar:
Rüzgârda haçlar..
Kucaklaşan ağaçlar...

Omuzda bitmiyen yolculuk.
Kuruyan yaşlar..
Hıçkırık – nefes – soluk..

Ağaçlar:
Rüzgârda haçlar...

Etimde rüzgârın
acı –
kırbacı
Sivri bir yılan dili..
Etimde rüzgarın
kıvrılan dili!..
Gece, uzun – uzaklarda yarın..
Hıçkırık – nefes – soluk..
Bitmiyen yolculuk!..

BİR KAPI ZİL SESİ(*)

Gölgem beni çizmiş karşı duvara
Ne çıkar batmışım çamurlu kara
Saçaklar alçalıp bana çarpıyor
Ayağım havada yolu sapıyor

Bir kapı zil sesi merdiven oda
Susuyor gecenin kalbi uykuda

(*) İlk baskıda son iki dize öncekilerden ayrılmamış. (Yay. N.)

MELODİ

Kaşın yaydan çekik
Başın aydan sarı
Geyik bacaklarınla
Kırılıp dökülüşün
gülüşün bükülüşün
Melodi

İçimde afyonlu bakışların
Gece bitmese yarın olmasa
Dudaklarımda yarım
Kalsa mısralarım

ODA(*)

Karşıda
Mavi ışıklı oda
Odada ayna aynada yatak
Aynaya
giren aya
sarılı kol bacak

Tül perde esnedi
Ay düştü parçalandı
Gölge tek gölge çift
Kıvrandı gölgeler

Sabah ve akşamları
Bu kadın beyaz
Bu kadın esmer
Bu kadın kızıl
Bu kadın sarı
Bu kadın bir
Bu kadın dört

Sabah ve akşamları
Camın arkası loş
Mavi ışıklı odanın
İçi dolu içi boş

(*) Bu şiir ilk olarak *Kaos*'un ilk baskısında yayımlanmış; daha sonra *S.O.S.*'in ikinci baskısına alınmış. *Kaos*'taki şeklinde bölümler birbirinden ayrılmamış. (Yay. N.)

YASTIKTA BİR KADIN BAŞI

Yastıkta bir kadın başı
Ayışığı
Ürperen sular
Pencerelerde kırılan ışın çubukları
Beyin kuşkuya gebe
Hımm
Tohum

Çamlar gümüş saçaklı Çin köşkleri
Yeri döven havan
Şehir

Tavan
Mor gölgeler mor
Mor gölgelerin dansını
Rüzgâr ateşliyor

Suya kuyruk çarpan yıldız

Camda tek
Kanatlı sinek
Vızzz

Durulan sular
Pencerelerde ufalan ışın çubukları
Yarı çıplak
Bacak

Bir göğsün alçalıp kabarışı
Yarışı dakkaların
Akrebe yol veren yelkovan

Tınn tann

Kuşku tohum
Hmm

Yastıkta bir altın kadın başı
Ay ışığı
Uyku

S.O.S.'in İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Şiirler

GECE KURUM..

Gece, kurum..
Dağlara fırlamak istiyorum!.
Dağlarda,
Hovarda –
rüzgârla bağrımı dağlamak,
baş başa haykırmak, ağlamak..

Alımak;
kapan şu kara
taşlara
bağır
haykır
kalır dinsin... Gece, kurum..
Dağlara fırlamak istiyorum.
Kara –
başlı dağlara!..

SOKAKTA AKŞAM..

Ahbapsız odam,
boş bir kutu.
Korku;
parmaklarını terli alnıma sürdü.
Canım; kopan bir tespih görünmeyen ellerde.
Rüzgâr bir göğüs gibi penceremde öksürdü.

Seslerin zinciri; çın çın çıngırdar..
Nal, ayak, tekerlek, geçer tıkırdar..
Bir anı çizerken şu onbir satır..
Gölgeler kutuyu sarar, kapatır.

KAFA..

Sor
Şu çarpık evlere, şu kara
sokaklara!
Neden gözlerin mosmor?..
Neden sallanır başın,
durmadan iki yana?.. Seneler;
aynı taşın –
üstünde uyur esner!..
Gecirdar kapıların tozlu, topraklı ağzı..
Yollardan hatıralar uzatır kollarını..
Tanır ayaklarını kaldırımlar sesinden!..

Kafan; koca
Karınca..
Sırtlar
dar –
sokakları... Yürür göğdenden önde..
Yürür koca
Karınca!

GELECEK KİTAPTAN PARÇALAR: (*)

Duvarları mor badanalı deliler evi.
Doktorla pavyonları geziyoruz.
Kulaklarımızda, kuduz insan ulumaları..
Koridorda başları bir nomara traşlı zararsız hastalar...

Fırlak elmacık kemikli, dar,
basık alınlı..
Bıyıklarını salyalı –
dudak diplerinde dişliyen..
Şaşı gözlerile duvarları şişleyen..
Karnı şiş, burnu kesik..
Etleri zikzak yanaklı..
Lastik –
gırtlağı hır hır hırıldayan..
Çıbanlı dili sarkmış..
Tek gözü akmış..
Sallabaş, iskelet suratlı, sarsak..
Tutarak..
Zayıf abullabut
Tabut –
göğdeli uzun, kısa
İsa –
sakallı hınçlı –
bakışlı..
Tutuk
Geveze, donuk
Kapanık
Bağrı yanık
Kerem gibi
Derdini
taşlara dinleten cezbeliler
Ve samanları hışırdata hışırdata
hatır hutur yutan..
Koynunda çocuk diye

(*) Bu parçalar gerçekten de, kimi değişikliklerle, bir sonraki kitap olan *Kaos*'un ilk baskısında (1934) yer alan "Tımarhanede Balo" şiirinde kullanılmış. "Tımarhanede Balo" daha sonra *S.O.S.*'in ikinci baskısına alınmış. (Yay. N.)

bezle sardığı odun parçasını uyutan..
Pisliğini kurutan
Sivri kuleler –
Yapan deliler
Küçük sürmeli pencerelerden bize bakıyor.
Panyon
Parthenon
mabedine döndü. Camın arkasında,
Madonna hayaletini andıran bir kadın silueti – – –

Ben; arza kanat çarpan lâyemût bir kartaldım!..
Tespihti allahların dudaklarında adım
Bu toprak; bana dar geliyor dar!..
Yerin üstüde bir altıda bir!..
Ufuklar
Yol verin bana yol!
Göğdem – kanatlansada uçsam!

Kamış parmaklarımla yardım bulutları!..
Ey mağarada
hüküm süren Dara!..
Gök, deniz, kara
Senin emrin altında!..
Ellerimizde yılandan kamçılar
var!..
Sen
istersen
Kansız ufukları kamçılar kızartırız!.

Kaos

1. baskı: Ülkü Kitaphanesi İstanbul, Beyazıt, 1934 İstanbul Nümune Matbaası
baskı: Yeditepe Yayınları: 153, Yeni Matbaa, İstanbul, Haziran 1965

ÖNYAZI(*)

Yanlış anlaşılan bir akımın açıklanmasını ve savunmasını yapmayı bugün gerekli görüyorum.

"S.O.S"e birkaç kişi gariplik, cambazlık dediler. Bu kitaptaki ve "S.O.S."deki şiirlerin hiç biri "sayıklama ürünü" değildir. Akıl dışı (Irrationnel) bir hava içinde yazılmamışlardır. Tersine, her sözcükte seslerin uyumu (consonance), ağızdan çıkışı, abartmasız, doğal söyleyişle ayarlanmış; kısa-güçsüz-kapalı, kısa-güçlü-açık, uzun-güçlü-açık vb. heceli, sözcüklerde kalm-ince harflerin sessizlerle olan "phonique" ilişkileri, çınlayış ve yankıları (resonnance) denenmiş; gözün diziden diziye geçiş ve kayma içgüdüsü hesaplanmıştır...

Açıkçası, esîn perisinin sihirli gücüne(!) bu işde görev bırakılmamıştır. Kimi hevesliler için hece ve aruz, içinden çıkılmaz, karma karışık bir yoldu. Dışından kolay taklit edilir gibi görünen bu yola başvurdular. Bu özenti salgınında dergiler 'anam'lı 'ulan'lı, alt alta, gelişigüzel dizilmiş kırık mısralı manzumeciklerle dolunca gelenekçilere haklı bir tiksinti geldi. Özden çok kabuğa bakarak yargıya varanlar için bütün yapılanlar aynı göründü. O kadar ki, kimi eleştirmenler, sakat bir bölümleme yaptılar. Bu şiirlerin topunu, biçimlerindeki benzeyişe aldanarak "serbest vezin-nazım" çerçevesi içinde gösterdiler. Gerçekten bugün mısraları kıran, ama düşünceyi, anlamı kırmadan, sekiz on mısrada bir tamamlayanlar, Edebiyatı Cedidecilerden birkaçının da bir zamanlar denedikleri serbest nazımla yazmış oluyorlar.(**)

O çeşit yazılarda, okuyanla dinleyenin düşünsel çabasına pay

(*) Önyazı birinci baskıda başlıksız olarak yer alıyor. Şair, ikinci baskıyı hazırlarken iki cümleyi çıkarmak dışında önemli bir değişiklik yapmamış, metnin dilini sadeleştirmekle yetinmiş.

(**) İlk baskıda bu paragraf "Serbest nazmın ilk olgun örneğini büyük harbin içinde (Viyana mektubu)yla Hamit verdiydi. Başlı başına bir devir yaratan bu ulu ihtiyar; o yolda da, ön safı tutmak şerefini kazandı." cümleleriyle sona eriyor.

ayrılmamıştır. "S.O.S" ve "Kaos"taki şiirlerde ise, mısralar –serbest nazım biçimindekilerde yapılabildiği gibi– uzun düzyazıya çevrilemez. Çoğu sembolik giysilere bürünmüştür. Özde yarım bırakılanı, okurun kafası tamamlar. çağrışım kapıları aralıktır. Gerçekte fütürizme çalarlar. Ama, asıl hızlarını ana materyalizmden aldıkları için, doğa, mantık ve mekân dışı atlayışlar bunlarda yer almaz. Hecenin tınısı, aruzun curcunası, ağır aksağı, mısrada sezilmez. Dikkatli bir okur, yüksek sesle okunurken, bunlarda kulakla sezilen apayrı, şiirin tümünü kapsıyan gizli bir "rythme"in temposunu sezinler. Bu "rythme", sözcüklerin açık, kapalı heceleri hesaplanarak yan yana konuşundan doğar. Uyaksız mısralar, şiirin çatısını bozmamak için özgür bırakılırlar. Bazan mısraların içinde geçen uyaklar da göze çarpar.

Adalar; suyun altından, nasıl toprak damarlarla birbirine zincirli yer kabarcıklarıysa, yüzeye çıkan bu mısralar da bilincin baskısından kurtulmaya çabalayan, bulanık, etkin, ama toplum dışı, bilinç altı dünyasının dinamik belirtileridir.

Görünen sözcüklerle görünmiyenler arasmda çözümlemeli bir düşünce ilişkisi kuramıyana bunlar, bir şey söylemez.

Ölü dalgalar halinde çalkalanan toplum katlarındaki, ağır, içten kımıldanışın arkasından objektif görüş...

İşte bunların anahtarı...

SAFLAR AYRILALI
DOSTLUKLAR KARA ÇALI
BİR KURŞUN ATIMINDA KALDI
BERABER DÜŞÜNDÜKLERİMİZ

KAOS

Stratosferde sancılar başladı:
Vınlıyor uzaklıklar,
Kesildi ateş fırıldakların hızı,
Kara ummanda yıldız akıntısı..

Kaos:
Ölü gezegenlerin esîrden mezarı
Varlıkta maddeler, buhar, miyasmos..

Hava hortumlarında kıvılcım saçan küller
boğuyor kartalları..
Beslenmiyor moleküller
Bileşimler çürüdü. Bal yapmıyor arı
Artık çalışmıyor bunak protoplâzmalar!

Ayrılmıyor prizmada
Güneşin hurda yedi rengi
Ve yetmiyor gücü
Ekvator sularında dolaşan serseri bangizlere.

Yüzyıllardan aşan kozmos ışınları
kaçıyor zerrelerden inmiyor yere.
Dondu yıldız kuyruklarında elektronlar,
alev yüklü bulutlar ve şimşek kanatlı yuvarlaklar..

Helezonlu gel-git dalgalariyle yıldırımlanarak
doğuyor kor–
güneşlerden
oynak ve fıkırdak
yavru çarkı felekler doğuyor..

Uzadı gün, kısaldı yıl.
Bozuldu şaşmaz ihtiyar denge
Çekim kanunları ters döndü kapaklandı
Neptun'la Uranus
burçlarından kaydı şahlandı..

Çekiyor mıknatıs bazalt kayalar
ve mıknatıslı ay kabaran ummanları.
Kaos'a belirti
Düşleri ortaçağ düzeni
Tarih azmanları!

Irklarla sınıflar karışmada
Lav kusmaz oldu volkanlar
Kraterlerde balıklar yarışmada!

Delindi zekâların dibi:
Kayıyor yeni kalıplarda yeni insan tipi!
Ekonomik kangrene yeni bir aşı..
Zora koşma heykeltraşı
yumuşa demir taş yontul!
Yaklaşıyor uğul uğul
kaplıyor yer yuvarı
yıldız yağmurlu
buz buz evrenlerin kasırgası..

Karnından soğudu yer-yuvar
Yaza kış karıştı,
kuş şakımalarına kışlar
Bir gidiş ki ileri değil geri
Demirle taş ve sonra mamutların devri..

Ka-os
Köpüren evren
gaz buhar miyasmos

Kurtlanıp ürüyor tuzlu sularda
ilk cıvık balgamlı ahtapot yaşam..
Besliyor torbasında bilinmezi
ana kanguru ana doğa!

TOHUM

Dedim ki ırgada
Harman et toprağı ayıkla, kar.
Zaman dar
Hana yumuk bir tarla hazırla
eller görmeden

Gerdi ırgat yarma kollarını
Dedi boyundan büyüktü mızgandı

– Kararsam iş uzar,
Uzarsa hava bozar
Bozunca sürçer akıl
Köstekler ayağımı
taş diken çakıl
– Aldırma iş uzamaz
Başla hava bozmaz
Kaşgöz arasında

Irgat sıvandı
Taş çakıl ayıklandı
Atıldı toprağa verimli tohum
Fışkırıp yeşerdi yemyeşil hayat

Azat var –azat yok– ırgada azat..
Pişiyor tohumda beklenen doğum.

19.11.34

Kudüs'te hortladı çoban kızının piçi
Pullu Noel çamları kakıldı sofralara.
Allo.. allo..
Kastanyetli Karmen İspanya,
Ankara Enternasyonnel'de: Banko!
Allo.. allo..
Yem oldu Britanya
köpekbalıklarına!

Sarı -
deniz kıyıları
boyandı sarı kana.
Afyon çubukları söndü rüyalı Çin'de
Şişlendi Çin seddinde
katmerli mandarenler.

Taradı Kamçatka'dan
Mikado'nun bülbüllü bahçesini
Moskova televizyonları

Peştemallı hindi
Mahatma Gandi
atladı Taymis'e Himalaya'dan
Pinpon
Japon
delegesi güldü çizgisi kıpırdamadan.

Artık ne tek tutamlı kel baş
Ne tek tutamlı kel başı kesmek için traş!

Yuvarlak masa konferansı
Yuvarlak masada
Harp!
Kafada
Harp!
Kasada
Harp!
Dolar, frank, sterling: Panik!

İmtiyazlara sünger:
Mandalar çatlıyor
Dominyonlara müjde:
"Devlet-i ebed müddet"lere veyl!
Demir potrelli Babil'leriyle çökmekte devir..

Foklarla penguenlerin vatanı:
Suları yalın
buğdaysız kutupların
ömü boş.. arkası boş..
Kucaklaş buzdağlarında
mavi yıldızlarla koş
beyaz ayı postlu
çopur Eskimo çocukları gibi.

Boş kutuplarda ne tanrı, ne kul,
Yalnız.. kızıl bulutlu sabahsız geceler
ve sonsuz buz çakıllı deniz..

İŞPORTA

Allı, yeşilli işportam.
İşportamda oyuncaklarımın çeşitleri tam.

Benim, irili ufaklı kaypakların çomarı
tomarı–
yüklü, türedi kukla oyuncaklarım
Gökalp'le Durkhaym'ın hapları artık yutulmuyor
Sayfalarda yarasalar
tutulmuyor

Benim, cepleri muskalı
ölü gözlüklü
hâfız-ı kül
bende-i sâdıka virgül-lerim!
Allahsız adamlara toprak: cennet!
Sistemlere yafta: sayılı günlere haç!
Kürsü bilimine raspa: doğayla maç!
Sınır sınır
sınırları aç
Manken parlâmentolarda
Kelime, kalem, put..

Kadro: sol.
Kadro: sağ.
Sol-sağ.

Kadronun manevrası hoş
sırt sırta oyuncakları sürüp koş.

KEMAL AHMET

Ölmeden önce bu türküyü söylerdi:

Ağlama düşmanla yatan kızına
Sırtlanlar avlanmaz kurban vermeden

Sakın
yamalı postlar ağzını sulandırmasın.
Sakın, korkuluklara el atmadan,
Timsah ağzına yatmadan korkma
Keyfini bozma onların.

Hırlaşmadan bitir
Bu götürü ömrü sele karışarak.
Sus payını kabullenip göbeklen
Ya da Anibal gibi
Roma'yı rahat bırak,
Kendi leşinde çöreklen

Silindir altı kuvvetle... sen mi?
Yoksa, kargın mı?

Önünde ne yel değirmenleri
Ne de bir tank var.
Barometre fena
Gaklıyor kargalar
Bu havada avlanmak
Zor Donkişotum, zor!

STUDYO(*)

Ressam, marangoz,
İşçi, elektrikçi, toz
duman:
Harman...
– *Sök, tak, atla, koş!*
Emir alan, emir veren,
Çakan, kuran, deviren:
– *Dur, yakma! Yak! pat!*
Bir tabanca mı?
Hayır bin vatlık, iri
ampullerden biri
yerde, tuz
buz!

(*) İlk baskıda başlık altında "–*Fantezi grafik*–" açıklaması var.

Patronda renk, mum!
– *Size seksen defa söylüyorum..*
Gitti yüz kayme...
Sonra yeniden kabaran harıltı, tak, tuk..
Dekorlar tamam.

Daktiloda bir adam!
Tıkır, tıkır, tıkır...
Numaralarla tablolara ayrılan
birinci plan:
Eşek kulağı, kulağın toprağa vuran gölgesi,
çarpık balerin bacakları,
sarılma gülüş!
Bir melodram tiratla hıçkırıp düşüş.

Senaryo, film kitabı

Bir defter, defterde isimler...
Adresler ve resimler...
Aktörle figüranlara telefon:
– *Yarın iş başı*
Sabah saat yedi, sekiz, belki de on.

Saat yedi, saat on.
Rejisör
Operatör
ve kancaloz
makina pusuda.
X Hanım kalkmamış
henüz mahmur uykuda!
İş paydos!

Para gitmesin diye
beş vatla karartılmış,
şahâne mukavvadan
aynasız aktör odaları:
Ten rengi, bakır, sarı
boyalarla yüzler badana.
Zor gelirse ense, kulak
sulu, şekerli pudrada banyo.
– *Sevgilim, eğilme, yırtılır mayo!*
Çipil kirpiklere kara
kuyruklu rimeller.
Güneşten yanmasın
kazayağı eller

Göz kapaklara mavimsi boya:
– *Ceryan kesildi, aksilik bu ya...*
– *Ne var?*
– *Makiniste sor*
– *Arklar çalışmıyor.*
– *Hop, ışık geldi, herkes yerine!*
– *Lambalar*
– *Lambalar, lambalar!*

Çift dilli tahtadan klaket, şakladı.
Havada bir sineği hakladı.
Dışarda yazılı
kırmızı camlı ziller: Zırrr...

Selanik ağzı
"Sus yavaş bas!"
"Sükût dur, sükût!"
"Yere basmadan yürü!"
Saniye bir, saniye
İki: Filim parçaları banyoda karışmasın diye
Kamera tablonun başına
numaralı kartonlardan birini çekti.

Dipte
sesi filtreleyip çeken camlı bir kutu
Fındık kurdu
çitlembik yıldız, yatakta: Poz!
İlk sözü:
"Gel benim
Kartoloz
Sevgilim!"

Camlı kutuda iki göz, bir baş
ve masaya çakılı yatık bir kadran.
Kadranda göstergeler:
"İleri, geri, hızlı, yavaş"

Sesi
filme çeken ses mühendisi
telefonla kutunun kardeşine:
– *Allo*
Uyuma! Yaz, başlıyoruz, üçüncü tablo
ikinci bölüm:
Ü.İ.T.T.
– *Peki, uyumuyorum, Ü.İ.T.T.*

– *Achtung! Kızım..*
Dikkat!
(Ermeni figüran yanındakine)
– *Achtung da nedir?*
– *Filimces bir lâf!*
– *Çok bağırmayın mikrofon patlar!*
Arklar, ateş, lâv!
Yüzlerden akıyor şekerli pat'lar..
– *Haydi çocuklar.. Bir prova..*
Oğlum, sen hiç hayatında kadın öpmedin mi?
Bana bak da sen de öyle yap!
(Gider, kızı harttadak ısırır, âşıklar üstadın tarifi üzere birbirlerinin suratını kaparlar)
– Hâââârîkûlâde!

Rejisör operatöre,
operatör klâköre
klâkör camlı kutuya:
– *Başla!*
(Rejisör hoplar)
– *Sen orada ne yapıyorsun?*
– *Gözüme toz kaçtı da..*
– *Sana klâketten sonra*
kımıldama diye tembih etmedim mi?
İsterse gözünü arı soksun, gene gık demeyeceksin!
Telefonla kutuya ikinci bir
emir!
(Makine işler, operatör istifini bozmadan)
– *Stop, filim bitti.*
(Âşıklar ayrılmazlar)
– *Fesüphâânallah, gel de*
böyle adamlarla çalış!

(Gözüne sarmaş dolaş duran âşıklar çarpar)
Siz hâlâ öpüşüyor musunuz?
(Fındık kurdu civelek yıldız)
Siz kımıldanmayın dediniz ya..
İşte bunlaar... beni deli ediyor!
(Kızın üstüne gözlerini devirerek)
– *Sen.. beni.. gitmeden gör!*
Vakit geçti
Haydi
kapatın ışıkları!
Öğleden sonra frenkçeden dublaj.
Öbür gün plaj!

Gene cam kutuda
Türkçe bilmeyen ses mühendisi:
– *Nöbette kimler var?*
Malûm kodamanlar..
Çetrefil dillerini
Pol'le Margrit'e uyduracaklar
Bu sefer stüdyonun
İçi zifiri kara
Bakışlar çivilenmiş perdede dudaklara
Ağzın kımıldayışı ağza uydurulmadan
Atılmıyor tablolar kancaloz makinadan

Başka bir gün salda
kumsalda
çekilen sessiz parçaların seslendirilmesi
Atelyede sinek tersi
çıt yok!
– *Dur, yavaşla!*
– *Başla!*
– *Kes! Yıldız aksırdı!*
– *Filim koptu! Ara verin, ara!*
Gelmedi orkestra.
– *Ay.. rujum nerede rujum?*
Dudağıma sürmeyi unutmuşum!
(Patrona fenalık gelir, dışarı çıkarırlar)

Tahtada program:

	AY	GÜN	SAAT	YER
19..	1 Şubat	Pazar	Sabah 7	Çırpıcıda perilerin dansı. (Balerinler, beyaz tüllerini alsınlar)
	2 Şubat	Pazartesi	Sabah 9	Kutupta kikle yarış. X, B Hanımlarla ?, ! Beyler (İpek mayolarıyla)
	2 Şubat	Pazartesi	7	Büyük Sahrada kovalamaca...
	3 Şubat	Salı		Doktora tedavi.

Ve 4 şubatta, doğmadan güneş
iş başı saat beş!
On bin figüranla Uludağ'da
açık hava sahneleri.
Ama 4 şubat
saat
beş:
Havada tipi
Saat on
Havada güneş
Saat bir
Havada bulut
Sen bunu kırk gün
kırk gece unut!

RADYO(*)

– *Allo, allo!*
Radyo Hotanto,
Radyo Çemişkezek!
Dalga-uzun, dalga-kısa
sussa konuşmasa!
Dalga ellide: şaheser çiftetelli!
Yalelli-terelelli! Yol açın sagare, sâkiye!
Elhân-ı mûsikiyye-i şarkiyye, oof.. el'aman!
Tımbır zımbır!

(*) Bu şiir *Kaos*'un ilk baskısında yok. *Açıl Kilidim Açıl*'ın ilk baskısından *Kaos*'un ikinci baskısına alınmış.

Mikrofon: enfiye kutusu..
– *Ha-ha-pşûûû!*
Spiker, nezle!
Girişti Alyanak hâfız
Mâhûrdan bir gazele
Allo-allo;
canım Memo;
"Doldu âteş-i aşkın sineme!"
Çatlak plak:
cız-cızır-cız:
Aşkın – aşkın – cızır – aşkın..
Ârıza – kontakt..
Yüz dakika dinlenme!

Ve radyo-televizyonda;
zenne-i işvekâr
Kavukluyla Pişekâr;
– *Ey endamı sebû..*
– *Âbû canım âbû*
– *Efendim ben bendeniz.*
Zûhûrî kulunuz teşerrüfe vesiyle.
– *Al sana soldan bir sille!*
– *Yıktın televizyonu eyledin virân*
Ve ayakta salta;
hayran bir Elen tangosuna,
burma bıyıklı çapkın farecik.
Kedi kulak dikti.
Plak rafı marş marş!
Elen'li şantözün uğrunda farecik şehit..

Tepin, anılarda ölmemek için Şalyapin
Tos vurunca Dede Wagner'e
Radyo Hotanto
Paydos!

PUT

(Hapishanede bir oda. Doktor, tutuklu ve avukatı)

DOKTOR – Ara sıra nöbet geliyor,
ipe sapa gelmez şeyler sayıklıyor!
AVUKAT – Gözlerini açtı.
TUTUKLU – (Mırıldanır) *Ben... Putum!*
DOKTOR – (Afallıyarak) Ya?
AVUKAT – Kesmeyin, konuşsun!
TUTUKLU – *Ortamızda çıslayan ateş,*
ejder
semender
yeşil
bir dil...
(Susar. Doktor avukatı dürter)

AVUKAT – E, yeşil dile ne olmuş?
TUTUKLU – *Hiç!* (Kafasında bir şeyler arar, yüzünü buruşturur)
Ben.. bir erkek, üç avrat..
Bu, dört kaskatı surat..
DOKTOR – Gördünüz mü? Gene nöbet.
(Avukat doktoru dürter)
TUTUKLU – (Sayıklar gibi) *Bu–dört–kaskatı–suratı...*
yalayan – dil.
Gün — sabah.
bekliyorum. Uzaktan geçen yolcular be–ni..
AVUKAT – (Tutuklunun hatırlamasına yardım ederek)
E? Seni? Sonra?
TUTUKLU – (Ağır ağır) *Gör–me–diler*
Baktım otlar halka halka pıhtılaşmış
Yanıma ilk yaklaşan tavuklar karıncalar oldu.
DOKTOR – Anlaşıldı. Ben kaçıyorum. İşe karıncaları soktu mu sokmadı mı...
(Çıkar. Tutuklu ile doktor yalnız kalırlar. Tutuklu bir rüyadan uyanırcasına kesik kesik, açıla açıla konuşur, birden duruverir, sonra zemberek gibi boşanır)

TUTUKLU – *Çember çiziyordu çaylaklar başımın üstünde. Bir köpek geldi, kanın otlarda biten çizgisini kokladı. Aksırdı, havladı, uzaklaştı.*

Anılar zincirinde: çarpık tavanlı ev
Anam, bir kız ve bir yabancı
Babam bu yabancıyı tanımazdı
Alıbaplığı ne olabilirdi anamla?
Zaman geçti. Bu sinsi güve sokuldu eve.
Babam ihtiyardı
Yağlı gürbüz bir kadındı anam
Ve taze bir muzdu üvey kardeşim
Pembe teni
Ö-pe-ni çıldırtabilirdi.

Ara sıra bu adam kızın yanaklarını okşar
hoplatır zıplatırdı.
Bize hediyeler taşır
Anamla şakalaşır
Babam güler şakaklarını kaşırdı!

Bir gün hastalandı diyeyim
Evi sarsan bir telaş
Anamla adamda
göz kaş oyunları
Çığlıklar
Kazan altlarına sürülen odun başları
İmam.. Sabun.. Köpüklü kollar
Kül olup dağlara üfrülmek varken
toprakta çürüyüp yer yer ışımak
İmamla babam
Ahmak!

Çok geçmedi anam bu adamla evlendi
Rakı sofraları çengiler..

Yeni güvey
serpilip boy atan kızı hoplatmıyor eskisi gibi
yalnız bulunca kanca karınca parmaklarını
bacaklarında gezdiriyordu
Sakız
kokulu kız
önceleri ürkekti çekingendi
Sonra adama ılındı
ısındı.

Kız önceleri bana karşı da ürkekti çekingendi
Sonra ilk ürperişin tadı
gözünü dumanladı

Günün birinde aklıma girdiler
Beni evlendirdiler
Eve gelenin gözleri siyahtı saçları sarı
Kedicik odama gelemezdi artık
Ben de gidemezdim, ara sıra buluşabilirdik belki
Hem kızda hem karımdaydı şimdi sırtlanın gözü
Dolgun kalçaları baldırları vardı karımın
Etekleri dardı
Ağaçta merdivende yukarı sıyrılıyor
aygırın gözleri baldırları ısır..

Bir gün eve döndüm apansız
Kızla anam yoktu
Bu baba dostu adam karımı gıdık...
Karım
yarım yamalak kekeledi
– Şurama
sanki bir kama
saplandı da..
O da uğ..
– dum!
Kafamda bir düğüm
Kıza karşı açlık
Karıma kıskançlık!

Şeytan fitilledi, kızı çekti canım bir gece
Karım uyuyordu
Ilık baş döndürücü titrek çıtırtılı böcek
vızıltıları genzimi gıcıkladı, etlerim dikenledi.
Usulca odadan kaydım, ay düşmüştü sofaya
Kapısına kulak verdim
Fısıltılar sızıyordu içerden
Fısıltılar ve mırıltılar
İçim burkuldu yandı
Aralandı kapım
Bir ayak göründü, sonra bir diz, arkasından
beyaz bir kalça. Alev gözlü karımın
çıplak silueti yürüdü bana doğru
Kıvrılıp büzüldüm
O karanlığı dinliyordu
Odadan sakız
kokulu kız
soludu hırslı hırslı

İkiniz de yay gibi gerilmiştik
O beni görmüyordu, ama biliyorum, onun da
gözünü yabancı hazlar gıcıklıyordu
Kapıya yaklaştı, iniltiler kabarmıştı içerde
Dişleri gıcırdadı karımın
Göz göze geldi
Gecenin loşluğunda ürperdi durakladı
Haykıramadı kaçamadı:
Nereye gidiyordun?
- Seni aramıya!
Yalan, herife!
– Sen de kıza!
– Hayır.
– Yalan.
– Herife.
– Kıza.
– Herif.
– Kız.

Yer döndü
Tavan döndü
Du – var – lar döndü
Yer – tavan – duvar fırrr –
ladım
Karım
aya uçtu!

Bir kapı devrildi. Gölgeler sarmaş dolaş
bir çifte çullandı. Yayılmışlardı öylesine
Hamur yığını
Lâmba kırıldı söndü, yatak gıcırdadı çöktü
ve–yalnız ik–bo–ğuk:
Hırr...

Ordan kalkındım.
Elim başka bir tokmağı çevirdi.
Bir yatağa abandı gövdem.

Burnumda porsuk dişinin horultusu
O da horlarken–belki de–azgın bir rüya
görürken bir sıkımda..
İki–çatlak hırıltı!
Sonra.. tısss!

Tavanda fare yarışları
Tahtaların çıt-çıt esneyişi!
Beyaz karanlık..
Fosforlu kedi gözleri.
Fırıl fırıl çakan gözler..
Miyav.. miyaav!

Başbaşa geçen saatler molozlarla
Merdivenlerde
takır tukur sürüklenen kafalar.. ve
her adımda, bu kafaların zıp-zıp sıçrayışı..

Kulaklarıma, insan ve hayvan seslerine benzemiyen ezik, gıcırtılı yabansı böğürtüler geliyordu. Dört yanımda gulyabanimsi çarpık çurpuk karaltılar uçuşuyor, kimi uzayıp kısalıyor, bükülüp yumaklanıyor, iplik iplik boşluğa sarkarak sallanıyordu kimi de.
Sekerek geçti sessizliği kısık paslı bir homurtu:
Kalkın insanlar uykuda!
Hortlakların düğünü var
Bu gece Karnak'ta

Çöl serindi:
Nil boyunda eciş bücüş karaltıların dansı başlamıştı. Kamış hışırtılarına suların şıpıltısı karışıyordu....
Kalktım.. Elimde kaburgadan bir kampana. Kemik tokmağı vura vura bu kampanaya, kumlarda belli bellisiz uçarcasına yürüyen bir kalabalığa katıldım. Ayımsı, yanar döner bir fener asılıydı boynumda. Ayın kendisiydi bu fener. Bazan kampanayı çalmıyor, mezar kapaklarına vuruyordum. Tokmağı her yiyen kapak açılıyor birden, içinden bacaksız, kafasız, yarım, bütün, irili ufaklı iskeletler fırlıyor, ardımıza takılıyorlardı.
Önde flüt çalan takım, arkada kemik bastonlu alay.
Atladık çakıl çukul, sulardan yıldızlara...

Bize kanat çırparak haykırışıyorlardı yerde kalan deve kuşları
Aynı kısık, paslı ses, uzaktan uzağa karanlığa böğürüyordu:
–Kalkın.. İnsanlar uykuda.. kalkın.. kalk..

Bir tokat şakladı yüzümde
Gözümü açtım
Kucak kucağa yatıyordum ölü aygırla
Uykumda dönerken üstüme devrilmiş,
ben kımıldanınca kolu çarpmıştı yüzüme
Kimseler yoktu kırda bizden başka..

Gün ağarıyordu.
Kaçamıyordum.
Buz dağına sokup dondurmuşlardı beni sanki.
Mıhlanmış taş kesilmiştim.
Böylesine kuduz bir korkuya tutulamazdı hiç bir insan.

Yüklerimi açık kıra, uykuda mı taşıdım?
Kim yaktı ortalarına bu ateşi?
Ben mi? Onlar mı?

Akrep azap boynumda kıskaç..
Beni gelecekler,
kelepçeliyecekler
Mahkeme.. Zindan.
Ve
Böyle bir sabah
Gün ağarmadan..

PUT
(1934 baskısındaki şekli)

[Hapishanede bir oda: doktor, mahkûm ve avukatı](*)
Doktor – : Ara sıra nöbet geliyor..
İpe sapa gelmiyen şeyler sayıklıyor!..
Avukat – : Gözlerini açtı..
Mahkûm – : (mırıldanır) *Ben... Putum!..*
Doktor – : (afallıyarak) Ya !?..
Avukat – : Kesmeyin.. Konuşsun!..
Mahkûm – : *Ortamızda çıslıyan ateş,*
ejder –
Semender,
rüzgârda, yeşil
bir dil... (susar, doktor, avukatı dürter)
Avukat – : E?.. Yeşil dile ne olmuş?..
Mahkûm – : *Hiç!..* (kafasında bir şeyler arar, –
yüzünü buruşturur) *Ben.. bir erkek, üç avrat...*
Bu – dört.. kaskatı surat..
Doktor – : Gördünüz mü?.. Gene nöbet.. – (avukat, – doktoru dürter)
Mahkûm – : (sayıklar gibi) *Bu – dört – kaskatı, suratı...*
yalayan – dil.
Gün – Sabah –
Hâlâ – –
bekliyorum... Uzaktan geçen yolcular – be – ni...
Avukat – : (mahkûmun hafızasına yardım ederek) –
E?.. – seni?.. sonra?..
Mahkûm – : (ağır ağır) *Gör – me – diler..*
Baktım, otlar – halka halka, pıhtılaşmış... Yanıma, ilk yaklaşan, tavuklar...
ve... karıncalar oldu.
Doktor – Anlaşıldı.. Ben kaçıyorum... İşe karıncaları soktu mu sokmadı mı?
[Çıkar, mahkûmla doktor, yalnız kalırlar. Mahkûm, bir rüyadan uyanır gibi kesik kesik, açıla açıla konuşur, kâh durur, kâh zenberek gibi boşanır]
Mahkûm – : *Başımın üstünde, çaylaklar daireler – çiziyordu. Bir köpek*

(*) Bu yazı; doktorla avukatın sözleri çıkarılırsa bir monolog gibi de okunabilir.

geldi. Kanın – otlarda biten çizgisini kokladı. Aksırdı, havladı, uzaklaştı...

Hatıralar: *Bir çocuk – ben – Çarpık tavanlı –*
ev Anam ve bir yabancı..
Babam, bu yabancıyı tanımazdı, kim olabilir?..
Anamla ahpaplığı ne olabilir?..
Zaman geçti... Bu – sinsi güve,
sokuldu eve..
Babamla arkadaş oldular...
Sırdaş oldular..
Babam, ihtiyardı.
Anam, o zamanlar, yağlı,
gürbüz bir kadındı.. Kardeşim,
taze bir muzdu.. Pembe teni,
ö – pe – ni–
çıldırtabilirdi..
Bu adam, ara sıra,
kardeşimin yanaklarını okşar,
beraber koşar –
oynar, hoplatır, zıplatırdı.
Bize, her gün hediyeler taşır,
anamla şakalaşır,
babam, güler... şa – ka – k – larını kaşırdı!..
Bir gün, ihtiyar, hastalandı.
Doktor, ilâç, tedavi..
Evi –
sarsan bir telâş... Anamla, adamda
göz, kaş oyunları!. ığlıklar... ağlamalar...
Kazan altlarına sürülen odun başları..
İmam..
Sabun.. köpüklü kollar.. Kül olup dağlara –
üfrülmek varken,
toprakta çürüyüp yer yer ışımak!..
İmamla, babam,
ahmak!..

Yukarda, baba dostu adam,
anamı gıdıklıyormuş!.
Ben girince, zınk!!..

Anamda kem küm:
– : Ağlamaktan, şurama,
sanki – bir kama –
saplandı da.. oğlum!.
– : Ben de.. uğ – dum!..
– : Hımm!..

Çok geçmedi.. Anam, bu adamla evlendi.
Ev, yeniden şenlendi:
Rakı sofraları... Çengiler...
– : Moruk, mezarda çatlasın!...
Vur patlasın,
çal oynasın!.. Hey kuzum, hey!...
Yeni güvey;
serpilip boy atan kardeşimi, eskisi gibi –
hoplatıp zıplatmıyor, yalnız bulunca,
dizlerine oturtuyor, saçlarını kokluyor, kanca
karınca –
parmaklarını, bacaklarında gezdiriyordu..
Sakız –
kokulu kız,
önceleri ürkekti, çekingendi..
Sonra bu adama, ılındı,
ısındı.
Kanca,
karınca –
parmaklarım bacaklarında gez – dir – dikçe..
fıkır fıkır fıkırdadı!..
Etinde, ilk ürperişin tadı,
gözünü dumanlıyordu!..

Büyümüştüm. Ben de onu, dizlerime oturtabilir.
Ku – dur – tabilir
Ve – – –

Kız; önceleri ürkekti, çekingendi.
Bana.. da ılındı,
ısındı!..

Aygır, kızı, kız, anamı, anam beni kıskanıyordu...
Küçük kedinin, saçlarına burun sürterek –
nurlayışı, adamı kudurtuyordu.
Günün birinde aklıma girdiler:
Beni – evlendirdiler.
Eve gelen kızın; gözleri siyahtı, saçları,
sarı..
Kedicik, odama, her gece gelemezdi artık..
Ben de gidemezdim.. Belki ara sıra buluşabilirdik.
Günler geçiyor, kız, içleniyordu. Şimdi, sırtlanın
gözü, hem kız da, hem karımdaydı. Karımın,
dolgun kalçaları, baldırları vardı.
Ekleri dardı:
Ağaçta, merdivende yukarı sıyrılıyor,
aygırın gözleri, baldırları ısır – –

Bir gün, apansız, eve geldim.
Kızla anam, yoktu.
Bu, baba dostu adam, ka – rı – mı gıdık – –
Karım,
yarım – yamalak kekeledi:
– : Şurama:
sanki bir kama –
saplandı da!.
O da, uğ – –
– : Dum!..
– : Hımm !..
– – Kafamda, fikirler, düğüm: kıza karşı açlık..
karıma karşı, kıs – kanç – lık!..

Bir gece, şeytan fitilledi.. Canım,
kızı çekti. Karım, uyuyordu.
Yabancı kadın kokusu; hazlarla solumalar,
ılık, baş döndürücü gece, titrek, çıtırtılı böcek
sesleri, genzimi gıcıkladı!. Etlerim dikenlendi..
Usulla odadan kaydım. Sofaya, ay düşmüştü..
Kapısına kulak verdim..
İçerden fısıltılar sızıyordu:
Fısıltılar ve mırıltılar..

İhh içim burkuldu yandı..
Kapım aralandı:
Bir ayak göründü... Sonra bir diz, arkasından
beyaz bir kalça.. Alev gözlü karımın
çıplak silueti, bana doğru yürüdü..
Kıvrılıp büzüldüm..
Karım, karanlığı dinledi:
Odadan sakız –
kokulu kız,
hırslı hırslı inledi!...
İkimizde yay gibi gerilmiştik..
O beni, görmüyordu.. Fakat biliyorum, onun da
genzini yabancı hazların tadı gıcıklıyordu..
Kapıya yaklaştı, içerde homurtular kabarmıştı.
Karımın dişleri gıcırdadı!..
Doğruldum, göz göze geldik. Karım,
gecenin loşluğu içinde ürperdi durakladı.
Haykıramadı, kaçamadı, atılıp, yakaladım,
soktum odama:
– : Azgın kısrak; dönemediğin kazığın etrafında artık şahlanamıyacaksın!.. Ben senin dizginlerini şimdi kasacağım!..
– : Senmi!
– : Ben.. söyle.. dışarı neye çıktın?..
– : Sen niye çıktın?.
– Seni aramaya!.
– Yalan, herife gidiyordun!.
– Sen de kıza!.
– : Hayır!
– : Yalan!.
– : Herife!
– : Kıza!...
– : Herif!..
– : Kız!..
Bir an – kısık bir boğuşma:
Yer döndü,
Tavan döndü..
Du – var – lar döndü...
Yer – tavan – duvar – fırrrr –

Indim:
Karın –
aya uçtu!.. – – – –

Bir kapı devrildi.. Gölgem; sarmaş dolaş –
bir çifte çullandı. Hamur gibi yayılmışlardı..
Kıpırdanamadılar...
Lamba kırıldı söndü, yatak gıcırdadı çöktü..
Ve – boğazlarından yalnız, iki – bo – ğuk:
Hırr...

..Ordan kalkındım.. Elim başka bir tokmağı
çevirdi.. Göğdem, bir yatağa abandı: Anam...

– Burnumda, porsuk dişinin horultusu – –
Oda horlarken – belki de – şehvetli bir rüya
görürken bir sıkımda...
İki – çatlak hırıltı!..
Sonra... Tısss!..

Tavanda fare yarışları..
Tahtaların, çıt – çıt esneyişi!..
...İhtiyar dişi!..
Beyaz karanlık.. iri,
fosforlu kedi gözleri!.
Etrafımda fırıl fırıl dönen gözler...
Miyav.. Miyaav!!..

Molozlarla baş başa geçen saatler..
Merdivenlerde,
takır tukur sürüklenen kafalar... ve –
her adımda, bu kafaların, zıp – zıp – sıçrayışı...

Üst tarafını bilmiyorum!..
..... Kulaklarıma insan ve hayvan seslerine benzemiyen ezik, gıcırtılı, acayip sesler geliyordu. Önümde arkamda, sağımda solumda, gulyabanimsi, çarpık, çurpuk hayalete benzer karaltılar uçuşuyor, kimi uzayıp kısalıyor, kimi, bükülüp yumaklanıyor, kimi de, iplik iplik boşluğa sarkarak sallanıyordu. Kısık, paslı bir ses

sükûtu sekerek geçti:
– : Kalkın insanlar uykuda!. Bu gece, Karnakta hortlakların düğünü var!.. Çöl, serindi:
Nil boyunda acayip karaltıların raksı başlamıştı. Kamış hışırtılarına suların şıpıltısı karışıyordu...
.. Kalktım... Elimde kaburgadan bir kampana vardı.. Kemik tokmağı bu kampanaya vura vura kumlarda belli belisiz, uçar gibi yürüyen bir kalabalığa katıldım. Boynumda, ayımsı, yanar döner bir fener asılıydı.. Bu fener, belki de ayın kendisiydi.. Bazan kampanayı çalmıyor, mezar kapaklarına vuruyordum.. Tokmağı her yiyen kapak, birdenbire açılıyor, içinden bacaksız, kafasız, yarım, bütün, irili ufaklı iskeletler fırlıyor, peşimize takılıyorlardı. Önde, fülüt çalan bir takım.. Arkada, kemik bastonlu alay: Atladık çakıl çukul, sulardan
yıldızlara...
Yerde kalan deve kuşları bize kanak çırparak haykırışıyorlardı. Aynı kısık, paslı ses, uzaktan uzağa karanlığa böğürüyordu: "Kalkın.. insanlar uykuda.. kalkın.. kalk – –"
Yüzümde bir tokat şakladı.. Gözümü açtım. Ölü aygırla kucak kucağa yatıyordum. Uykumda dönerken, üstüme devrilmiş, ben kımıldanınca kolu, yüzüme çarpmıştı... Kırda, bizden başka kimseler yoktu.

Yüklerimi, açık kıra, uykuda mı taşıdım?.
Bu ateşi, ortalarına kim yaktı?..
Ben mi? Onlar mı?
Gün ağarıyordu... Onlara yapışmış gibiydim..
Kaçamıyordum...
Sanki beni; buz kalıbına sokup dondurmuşlardı.
Olduğum yere mıhlanmış, taş kesilmiştim...
Hiç bir insan, bu kadar kuduz bir korku içinde –
kendini kaybedemezdi...

..... Akrep azp; boynumda kıskaç....
Beni, gelecekler,
kelepçeliyecekler..
Mahkeme – zindan –
Ve – böyle bir sabah – gün ağarmadan:
– : Çek çingene çek!..
İpte – ka – fam: Fırıldak!..

lp
kaf –
l h ı – k!..

KÖROĞLU'NDAN MEMİŞ'E MEKTUP

Atımla avradım öldü pusatım kırıldı
"Yeni bir at al
avrat çok tazelersin
pusatını da değiştir"
dediler öyle yaptım
Yeni at
huysuz çıktı
beni yere attı

Yeni avrat
soysuz çıktı
İşrafla yattı
Yeni pusat uğursuz çıktı
geri tepti beni ele sattı
Bunlardan hayır yok dedim yola düzüldüm
Pusatsız atsız avratsız bir yere gittim
Burada ömür
sürülmüş bir tarla kadar yatkın yumuşaktı
Hava süt beyazı
Ne donu var ne ayazı
bir su kadar ışıldaktı

Güneşi dağın doruğunda kazığa çakmışlar
buyrukla kararıp buyrukla ışımada
Deli gemsiz karayeli
kovuğa tıkmışlar
Ağaçları uslu uslu kaşımada
Yapraklarm sallanıp hışımak ne haddine
Kuş adam hayvan sus pus
Bağırışmak yasak
İşe karışmak yasak
Yarışmak yasak
Dur yasak
Otur yasak

Civiyi ses çıkarmadan çak
Ağır ezgi yürü
Burnunu yere sürü
Soluk alma
Etliye sütlüye dalma
Senden iyisi yok
Dikili ağızlar kulakta
"Nasıl olsa aş kaynıyor
Gırtlağa ister koçan girsin ister kor
Yaşayan ölüler geçinip gidiyor

Yön yöre güllük gülistanlık
Bize ne
yerin dibinde kül yutan
sığırtmaçlardan
Kapı kulları
kapınca davulları
İleti iletiveriyorlar bize
İlde ne var ne yok yalan yanlış
Ziyanlı çıkmazsın
Gel bu gidişe sen de alış"

Yetti canıma bu dirlik düzenlik
Özledim soysuz avradı
Huysuz atı uğursuz pusatı
Deli gemsiz karayeli
Heybemi sırtladım
gene sılama döndüm Memiş

KURT MASALI

Güceler develeri yendiler burda
Gün doğdu pusuda bekliyen kurda– –

Bir adam bir masa iki büklüm
Bir kitap Kurt masalı
Onuncu bölüm

Depreşti kurtlaşma adamda
Göz attı boşluğa karşıki damda
ocağın bacası ve iskeleti
Irlak kabarık bir uyuz kedi

Uzakta bulutlar abanmış dağa
Sarıyor zamanı örümcek ağa
Rüzgâr sallamada kel ağaçları
Adamın dikildi kirpi saçları
– *Dostlarım ecinni cin göz dostlarım*
davamız büyüktür kalmasın yarım
Bir bucak arayan gemiye elbet
dalgalar yol açmaz ama cesaret
bizi ulaştırır zümrüt kıyıya
En dilsizleriniz gelerek dile,
açıkça söylesin bana bu gece
Yapıya nasıl bir çatı kuralım?
Yiğitler çağrıya hay hay dediler
Ve inden içeri giren her cüce
başını armağan eyledi kurda

Toraman yalandı inine girdi
Başların hazmı güç biraz geyirdi
Yedim başınızı ereğ uğruna
Taşınmaz bir yükten kurtardım sizi
Ayaklar başsız da bulurlar izi
Zehirli kelekler karnımda benim
Şimdi siz "Ben"siniz, ben de "Siz"lerim
Ayrımı kaldırdım sizi yemekle
Sınıfsız tek gövde ormanda artık
Şahinler eşittir kör köstebekle

Sayfalar üst üste düştü çevrildi

––Kurt dümende––
––Dalgalar gemiyi––
––Gövdeler baskıdan––

Gözler şu dizide durdu mıhlandı
"Bir akşam bunaldı kurt tasasından
Yıkıldı çatlayıp kafatasından"

OTUZUNCU BÖLÜM(*)

"Çiftleşti başsızlar başbuğ göçünce
Üredi binlerce külâhlı cüce
Cüceler oynaşın fidan cüceler
Boş kaldı ormanda meydan cüceler"

İniyor bulutlar hörgüçlü dağdan
Çözüyor zamanı örümcek ağdan
Bir adam bir masa önünde soru
Kitapta son yaprak: Yanlış ve doğru

(*) Bu arabaşlık ilk baskıda "Otuzuncu Bap" şeklinde.

Kaos'un İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Bir Şiir(*)

(*) Bu bölümde yer alan tek şiir dışında, *Kaos*'un ilk baskısında olup da ikinci baskısında yer almayan öteki şiirler için bu kitapta *S.O.S.* bölümünde "Sirano" (s.65), "Tımarhanede Balo" (s. 90), "Oda" (s. 119) ve "Gelecek Kitaptan Parçalar"a (s.128), ayrıca ilgili notlara bakınız. (Yay. N.)

YAPMA DÜZEN

Seneler, ışıyın, kara seneler..
Verin ağrılara, ara seneler..
Seneler, yüzlere vuran seneler..
Bir kapta su gibi duran seneler..
Seneler, takvimden çıkın seneler..
Bu yapma düzeni – yıkın seneler!

Açıl Kilidim Açıl

1. baskı: Haşet Kitapevi Ankara 1940
2. baskı: Yeditepe Yayınları: 146, İstanbul 1965

PROLOGİA

Bunları kim okur kim dinler
Bizim cinler bizim periler belki
Belki tekir kedim yalnız kendim belki de
Belki birkaç ahbap

Kelime kule netâmeli
Çiz yazma yaz
Kaçın taklitten her türlü
Sakala inci diz iğneyle kuyu kaz

Bunlar nece belki akıllıca şeyler
Belki delice

Biçim dikenli geometri
Kurtul
Düzgünlü mısra çakıl taşı
Kalıp kafiye akla köstek
Yalnız gözle okunması için şiirin
Buğulu aynadan ahengi sil
Rahvan ağır aksak
Ve bulanık denizinde rüyaların
Geleceği görerek sayıkla
Sen uyanmadan biterse Allahsız gece
Geri kalanı başkaları tamamlasın

NOSTALGİA

Gençlik arkadaşım şair Ahmet Sırrı
"Mavi ve Siyah"taki Ahmet Cemil'e hayrandı
Onun gibi yaşadı
Ve kendi romanında kapadı gözlerini
Bu romandan birkaç satır:
"Merhaba, işte mektubuna
Tam bir ay beş gün sonra cevap
Galiba şöyle başlamıştı mektubun:
"Niye bu kadar kuru yazdın iş adamı gibi"
Ve gene şöyle bitiyordu:
"Çok iyiyim ama çıldıracağım böyle giderse"

İstiyorum ki yıllar ve yıllardan sonra
Ne kolay söyleniyor bu kelimeler
Neydiği bellisiz bir adam olmaktan çıkayım
Sana neler yazayım neler yazmalıyım
Ne yazsam gülmiyeceğini biliyorum

Biz neysek eskiden oyuz gene
Yıllar var ki biz biz olmaktan çıktık
Konuşmamaktan yazmamaktan
Ya da başka türlü konuşup başka türlü yazmaktan

Nerde o anasına babasına pay verenler
Onlar taş oldular hiç olmazsa
Biz ne taşız ne toprak
Bir kazancımız var
Her şeyi tadında tadıyla bırakmış olmak
Bunun için yaşamayı
Daha başkalarına bırakabiliriz yüksünmeden

Gece bu saat doğru yürüyemeyenlerin saati bu gece
Anıları ve bizi arkamızdan vuran kitapları
Fırlatıp çoban köpeklerine
Jandarma çavuşuyla barbut oynamak
Bu malaryalı kasaba kahvesinde

Bari yarını isteyerek sızabilsem
Hasırlı kerevette kabak çekerek"

GEMİLER
BULUTLAR(*)

Uzaktan görünür deniz
Bu yayla kasabasında
Mevsimler buraya kanat çırparak gelir gider
Uçarı dostlarımız kırlangıçlarla leylekler

Biz vapur dumanlarını buradan selâmlarız
Bulutları bayrak yaparak

Bu kıyılara da batı renkli gemiler yanaşsa günün birinde
Batı renkli gemiler

(*) İlk baskıda başlık: "Gemiler ve Bulutlar"

BİR ŞEHİR VAR(*)

Bir şehir bilirim
Denizi boncuk rengi
Kubbelerine çınarlar yaslı
Çarpık cumbalı inişli yokuşlu
Telgraf tellerinde yırtık uçurtmalarımız
Arsalarında topaçlar çatlatıp
Cilalı zıpzıp tokuşturduğumuz bir şehir
Kıyılarında leşler oynaşır çocuklarla

Orada doğdum döğüştüm
Servi boylu ölüm çok zaman gözlerime baktı yakından

Ama gülerek birbirimize
Başka yollara uğurladık birbirimizi

Şimdi hasretim bu dost düşman göze
Şimdi dünyanın herhangi bir yerinde bir gün
İçerek çalgılı bir taraçada bir gün de bir izmariti
Yanımdaki kırtıpille birlikte çekerek
Onu düşünüyorum
()
Denizi boncuk rengi
Kıyılarında leşler oynaşan şehri

(*) İlk baskıda başlık: "Bir Şehir Var Hatıramda".

KENDİ ŞEHRİMDEYİM

Kendi şehrimdeyim kendi şehrimde

Şu kalbur çınar
Şu sakız ağacı fırlamış duvardan
Beni götüren baldıranlı sokak
Rüya bulutu yüzen adalar damlamış yıldızlardan

Şu fener şu dil
Şu tırtıllı sahil ki evler yıkanır sularında
Ve sayıklar uykusunda yavrularını
Semtimin ihtiyar köpeği Karabaş

SEREZ

Çocukluğumdaki Serez
Bir memlekettir
Çengiler yıkanan havuzlarında
Altın ravaklı göbekleri şıpıl şıpıl

Çocukluğumdaki Serez
Çardak altlarında kalça kırdığı yerdir
Zambak alınlarında pullar
Somaki havuzlarda beni yüzdürüp yıkayan
Püskürme benli süt boyunlu çengilerin

KÖREBE

Ben güneşin
Muzları yaladığı yerlerden gelmiştim sizin fiyordlara
Bizi az mı gözetlediydi karlı çam ormanı

Bir gün
Seni bana itti biri ağaçlardan
Kar bizi kapattı
Seni aradım bulamadım
Buz çiçeği

PORTAKAL ÇİÇEKLERİ

Bir portakaldı güneş bize dilini çıkaran
Birinde Akdeniz adalarının

İncimsi portakal çiçekleri dizili halkalar satarlardı
Sokaklarında aylak çocuklar
Bir halka istedi benden bir akşam üstü
Takınca boynuna kaçtı

Başucumda bir şeyler kıpırdadı uyurken
Ayışığında sanki bir muz
Atıyordu kendi kabuklarını

Bir sinir burgu onu mıhladı geceye
Ve buğu yalazında salyamız kurudu.

BEBEK

Evcik(*) oynardık çocukluğumuzda
Sonra sen gelin olurdun
Ben güvey
Takardım sana teller duvaklar

Çipil yavrusunu Sarman'ın
Yatırırdık kundaklayıp paçavra salıncağa
Toprak tencerelerde minicik
Yemekler pişirirdik çamurdan
Çamur bebeklerimize yedirirdik

İstersen
Bir başka Sarman miyavlasın
Gene yanıbaşımızda
Ve etten bir bebek
Kaldırınca açsın kapasın yatırınca
İri mavi gözlerini

Sen gelin ol ben güvey
Takayım sana teller duvaklar
Sen gene burnunun ucuna bak
Ben sana kaçamak bakayım

(*) "Evcilik" olması gerekir ama, herhalde bir dizgi yanlışı. (Yay. N.)

BÖCEK ZAMANI

I

Sen böcek zamanı doğmuşsun
İpekböceği zamanı
Kim bilir onlar
Ne incecik örmüşlerdi kozalarını
İncitmesin diye cildini iplikleri
Zifaf gömleğinin

II

Sana
Mayıs böceği göndermiştim
Nişan hediyesi olarak
Ama bıraktığın hercâileri buldum
Bir sabah kapımda

III

Niye ötmüyor bahçemizde kurbağa
Bu yaz gecesinde
Seviyorum diye mi seni
Penceremizin altında oysa
Ne kadar isterdim şimdi
Türkü söylemesini onun

IV

Mine bir yüz bir dudak çizgi
Dudakta nemli bir saçın teli
Gözlerim
Pencerende sarmaşık

ÇİÇEK SAKSI BADEM

I

Tarlada yalnız kalmış gelincik
Aşk tohumları üfürüyor
Uzaktaki eşine
Rüzgârla

II

Çiçek açtığı zaman bademler
Seni bekleyeceğim saka kuşu
Açık duracak pencerem
Gelecek mayısa kadar
Gelmezsen

III

Seni
Saksımda yetiştirdim
Vaktin gelince
Koparıp yemek için
Saksımı çaldılar

MİSAFİR

Ay
Boynumda yakalık
Kuyruklu yıldız
Boyun bağım
Gömleğim
İpek gece

Gölde su zambakları açınca beni bekle
Sana bu kılıkla misafir geleceğim

MEKTUP

Dün karşılaştık
Cebimden
Sana yazdığım şiiri çıkarıyordum
Okumak için

Sen nedir o deyince
Hiç dedim bir dostumun adresi
Evini arıyorum

SERENADLAR

Sen benim nemsin
Rüyalarım mısın
Aşklarım mısın
Azaplarım mı?
Yoksa sen
Gece safası mısın içimdeki

Afyon mudur sesin
Duman mıdır su mudur
Meltem midir
Yoksa
Götüren midir bizi
Alıp kendimizden

Sen bir asmasın
Küpe salkımlarınla asma bellim

Elim değmesin
Değmesin dilim sana asma bellim

Küpe salkımlarında kütür kütür
Buğulu üzüm başlar asma bellim

Niye kendini sevdiğin zamanlar
Daha olmadan başkasının
Öper dudakların suda
Dudaklarını

Niye sana benziyor köpükler
Güneşe sarılırken
Niye şu bulut kaçırmıyor seni
Kaçmıyor senden balıklar
Niye çarpınca martılar sana kanat
Niye ağzımda yüreğim
Niye içerim göz göz
Niye gözlerim pervane

Katır tırnakları bakar engine
Arasından otların
Üfürünce bayırlarda rüzgâr eteklerini
Sular imrenir bacaklarına
Mavi ürpermeler başlar derisinde denizin
Sen katır tırnaklarına eğilirken

Kalbim
Top
Bu topu
Yıldızlara mı atsam
Sana mı atsam
Sana atsam
Tutabilir misin

Taksam yıldızları boynuna
Basarak bulutlara yürüsek
Başında aydan bir tarak

Uçursalar bizi ankalar
Rüya cennetlerine
Bir yıldıza takılıp
Aksak durmadan

Korkutmuyor beni
Seni sevmekle
Ölüme susamak arasındaki ilişki
Seni dondurup yakan seni
Eşi bendekinin

Resminden çıkarak
Yanıma uzandığın geceler çoktur
Odamın her köşesinden bakan gözlerinle
Sabahladıklarımsa
Yıldızlarca

Bir ihtilâl kadar güzel başlım
Levantin kokulu sesler üflüyor
İlâhlar soytarısı
Frikyalı Marsiyas
Altın tozu serpilmiş siyahlıkta

Düşünüyor bir yaprak
Üstünde bir çitin
Şimdi yalnızız
Sakın ürperme

Bana çok yakınsın
Çok uzak belki
Anılar çıngırak
Ay parmaklarınla çalarak
Saçlarından harpını
Dünyamızdan çıksak

Örtünüp çıplak beyazlığını
Sütünü emsem güzelliğinin

Dereceleri var mıdır hazzın
Düşündüm bulamadım

Yarın da benim olabilmen için
Istırap çekiyorum şimdiden
Beni hangi tabu sevdaya sürüklüyor
Sana dokununca
Öleceğim

Göğsümün içinde
Bir ateş yuvarlaksın
Dönüyor
Beni yakıyorsun

Ölümü düşündükçe
Karanlığın ürküsünü içer gözlerin
Ama ay
Vurunca ay memelerine
Yakar seni tutku dondurur

Bir kitap bir mendil
Şurada bir kemer
Eşyada kokun
Helyotrop

Sen şu dakikada bir başkasının olabilirsin
Gözlerin damla mıdır ki düşer
Gözlerimden akşamla

Bal ışınları gözlerinin
Aktı gözlere
Bir soluk mu dolaştı
Işık tellerinde saçlarının

Pusuya düşürmesen
İçimdeki hayvanı geceleri
O
Homurdanmaz sabaha kadar
Bana geceleri gel
Itırlaştığı anda hazların

Uçurabilsek
Bütün yaşamı
Tek yaratık gibi
İçimizdeki antenlerden

Bana sarılman
Ay ışığında
Gümüş yılanın kayışı
Tenin
Buzlu kabuğu üzümün

Gözlerinle sarılır
Gözlerinle geçersin kendinden
Bir sazın kaburgasındaki titreyişsin
Ne zaman başladığını bilmediğimiz
Ne zaman biteceğini

Işık kadar çıplak ol
Haz kadar uçucu
Ama bir yıldızın
Gümüş boynuzlarından
Kollarıma düş

BİR GECENİN
TARİHİ

Bir tazı bir burun
Dinliyor kulak
Uykuda konuşan kim
Rüzgâr mı duvarlar mı

Göz cıgara
Nefes
Göz
Karanlık ayıklıyor mırıltıları
Kaçan bir harf
Uçan bir hece
O ağzı kilitli gece niye konuşmazsın
O yıldızdan atlayan hırsızın
Aya tırmanıp pencereden süzülenin
Oldu mu olmadı mı

Onu tanıyor tazı
Susuyor ve pençelerini yalıyor
Kurnaz söyler mi hiç

Ne kurşun uyku bu

VAMPİR

Çarpar Sphinx'e çığlık atıp
Bir vampir kanat
Uyur gözünde kafatasının firavun böceği

Gece kan tüter şehir
Açılır boy salar Ay'da mumyalar çiçeği

Kan tüter burunlara
Tavanda bir gölge vampir
Ve hortlak ıslığı

Camda iki ok göz
İri bir el avuçlar karanlığı

Buz tuttu korkudan memeler
Diş yenikleriyle körpe kızın morarmış ay boynu

Odada saat ve musluk

Bitti aşk oyunu vampirin

ALİ'YLE CEYLÂN

Ali
Ceylân'ın kantarmalarını çıkardı
Kepekle kardı samanı kodu yemliğe
– E anlat bakalım nereleri gezdiniz bugün?
– .....
– Eğerin niye ıslak?
– .....
– Gelirken suya mı battınız yoksa?
– ....
– O mu battı?
– .....
– Anlamadım.
– .....
– Ha.. çayda yıkandı öyle söyle

(Sustular)

– Şey.. önünde mi soyundu senin?
– .....
– Hiç kaçınmadı mı?
– .....

– Sen ne yaptın?
– .....
– Homurdanma da anlat

(Sustular)

– Ey? Sudan çıktı?
– .....
– Derisi pırıl pırıldı
– .....
– Hımm?
– .....
– Saçlarını tel tel silkeledi
– .....
– Alık, sana sürtünerek niye kurunsun?
– .....
– Havlusu mu yoktu?
– .....
– Kurunamaz mıydı güneşte?
– .....
– Göğsüne mi çekti başını?
– .....
– Dudaklarınla?

(Sustular)

– Demek hiç ürkmedi?
– .....

– Niye mi ürksün?
– .....
– Peki senin yerinde ben olsaydım?
– .....
– Hım?
– .....
– Olamaz mıyım?
– .....
– Eğeri sırtıma vurup kantarmayı da ağzıma
Doğru ırmağa?
– .....
– Niye gülüyorsun?

Ceylân aldırış etmedi bu söze
Karıştırdı ağzıyla samanları
Birkaç at sineği
Kuyruğunun kamçısından
Kaçıştı sağa sola

Ertesi sabah
Ceylân'ın leşini ahırdan sürüdüler

Ali, ortalarda görünmedi

BALLADETLAR

Doldurmuş yıldızları
Yumuk avuçlarına
Sıkıyor uykusunda bebek
Ağzında mavişin memesi
Annesi hav hav olmuş
Koşuyor aydedeye
Aydede cici aydede öcü

Kalburla
Güneş taşıyor bebek
Şeytan minaresi evine
Yazı geçirmek için

Annesine darılan bebek
Tutmuş elinden köpeğin
Başka anne aramaya gidiyorlar
Bir arpa boyu yolda

Paçalı tavuk paçalı gelin
Hani çaylakların kaptığı
Sansarların çektiği piliçlerin
Ne dayak yemiştin kırmızı horozdan
Kuluçkadan kimisi ördek
Leylek çıkınca kimisi

ÇİN GUGUK

Ana kedi baba kedi gel gel boncuk
Yediler kuşları
Uçan tüyler sarı halıda

Ağlıyor üçüz aynalarda üç çocuk
Çocuk bir çocuk üç
Susturması güç çocukları
Biri uzun biri yayık
Ağzı kayık birinin
Kayıkta çürük dişler
Fareler yemişler

– Dadı kuşumu isterim kuşumu
– Bunu mu?
– Hayır.
– Şunu mu?
– Hayır.
– Git git boncuk
Saatin kantarını çek boncuk

Duvarda bir pençe
Açıldı iki kapak

– Ölmemiş kuşun bak
– Çin guguk çin guguk

Üçüz aynalarda üç çocuk
Ağucuk bebeklere ağucuk

KIRMIZI
PALANLI EŞEĞİM

Avluya düşen topun sesi
Cumbadan başıma inen saksı
Bize kaçan tavuk bitişikten
Öttüremediğim kursak düdük
Tasta yüzdürdüğüm ördekler mumdan
At yaptığım kuzu ona yedirdiğim kâğıt helvası
Kedi yavrusu boğduğum suda
Uyuyup inmek istemediğim
Odaya girdiğim üstünde
Kırmızı palanlı eşeğim
Habeş dadımın anlattığı masal
Bir dudağı yerde bir dudağı gökte arap
Uçan süpürgesi rüyamda

1912 - 1919

Cami avlularında kovalamak güvercinleri
Kuş yuvalarından yumurta çalıp
Sapanla karga düşürmek çitlembiklerden
Ve hırsız polis oynamak surlarda okul dönüşü

Yalvarıp cici anneye
Bayram yerindeki at cambazında almak soluğu
Asker çocuk yirmi paraya
Cıgara içen maymun
Afrika'dan gelen meşhur canavar
Tel üstünde mayolu cambaz kızın şemsiyeyle yatışı

Uzun pantolon giyip ilk defa
Kan ter içinde kolalı yakalığın
Takıldığı günlere dönmek yeniden
Eşsiz çiçekler koparark sarkan duvarlardan
–Gene yetişir çünkü onlar–
Piyasaya çıkmak akşam üstleri Kuşdili'nde

Bahçedeki dut ağacında ölçmek boyunu karışla
Berber ilk sabunu sürerken ana tüylerine
Aynada ay dedeye benzetip gülmek kendini
Ve sevince kaysı entarili kızı
Peşine düşmek aylarca ilk mektubu vermek için

Karşı kafesleri gözetlemek geceleri
Köşklünün narasıyla uyanmak
Tavşan uykusunu tedirgin eden sokağın
Bazan kahkahalarını duymak bitişik tahtaboştan
Pembe su yollu dekoltesiyle
Ortancalarını sulayan kiracı hanımın

Köpürmek yalan söylediği zaman biri
Kızlar bakınca kızarmak kulaklarına varınca
Evin ahretliğini görmek rüyada

Sataşmak Gülhane parkından geç vakit
Evine dönen bir kıza
Defter parasiyle bir çift nişan yüzüğü almaya koşmak
Aktar kapanmadan

Haftada bir
Yangın yerindeki tahta perdeli sinemaya gidip
Sahurda gecelikle sere serpe kuyudan karpuz çeken
Komşu kızlarına gülmek
Küt diye kiraz ağacından
Üstlerine düştüğümüz bir dalla
Çok sağlam fındığını çatırdatarak Değirmendere'nin
"Tuna Dalgaları"nı dinlerken
İhtiyar Rum matmazelin çaldığı hantal piyanoda

Ve razı olmak bir kadın tarafından
Dönme dolabın arkasında sıkıştırılmaya
Gümüş bastonlu altın gözlüklü Hayret Bey'in
Nişanlısı olduğunu bilerek

Dolaşırken toy derimizde elleri
Yüreğimiz
Baba evinin kapı tokmağı göğsümüzde

BABA EVİ

I

Yılda bir yüzümü görürdü ev halkı
Hatırlarım beni
Uykumda sevdiğini annemin
Hele büyük annem
Aldırmazdım yoldan geçerdi de
Beni gözleriyle öperdi bakıp arkamdan

Kışın
Cama burnunu dayayarak uyuduğu geceler
Sayısızdı kız kardeşimin beni beklerken

II

Köşe minderinde okur
Mevlâna'yı Hayyam'ı
Ve yalnız düşünürdü büyük babam
Büyük annem de
Tersler azarlar halayıklarını
Allahı kandırırdı beş vakit namazında

III

Nil'e resmini gösterecekler bir gün
O hatırlamıyacak
Yanağını yanağına dayadığı adamı bebekken
Nitekim ben de
Hiç tanımam kucağındaki çocuğu şu adamın
Derler ki o çocuk benmişim
O beyaz sakallı asker de büyükbabam

IV

Babam Hasan Sıtkı
Hem asker
Hem şairdi
912'de toprağa girdi

V

Ne mutlu babama ki
Beni görmeden öldü
Geceleri yıldızları sayan
Uykusunda mısralar
Sayıklayan beni

MAVİ BOYALI EV

Bir çocuğu doğdu
Her odasında ailenin
Güldüler ağladılar bu çocuklar
Çıkıp gittiler başları önlerinde

Güvey girmiş babam
Üst kattaki odalardan birinde
Kılıcını şakırdatarak

Sonra onu da gördüm çıkarırlarken
Kol demirli sokak kapısından
Ayakları üç adım arkada
Başı önde üç adım

İÇİMİZDEKİ MAHŞER

O
Bir şehrin uzak homurtusu
İçimizdeki mahşer
Cömert ve kıraç toprağın özü

O adını koyamadığımız duygu
O bambaşka şey
Belki sevinç
Korku belki

O yakınlığın içinde ıraklık
O çürümek ve yeşermek

O gözlerde parıltı
Ve lezzet dudaklarda

O
Bir dalın kendini rüzgâra bırakışı
Ve kollara bir belin

SAATSİZ PUSULASIZ

I

Yastığa düştüğü saatlerde başın
Dinlemek kendini
Ölüp dirilmek

Özlem
Sıcak ekmeğe
Canımız kurumadan yaşamak
Yaşamak
Saymadan günleri
Saatsiz pusulasız

II

An mı gün mü yıl mı
Ateş rüyaları mı
İçinde yangın tutkular yumak
Sarılmak uyanmamak

III

Aldatmasa duyumuzu anılar
Yazmasa yarı yolu
Dokular derimizde
Gelip geçtiğimizi

IV

Bir kedi mırlar ve çalar bir saat
Kemirir kurtlar eşyayı
Ulur aya karşı bir köpek
Pervaneler çarpar lâmbaya
Bir şeytan aralar
Perdesini yüzümüzün
Dostumuz düşmanımızdır
Sabaha kadar

V

Çok defa eşyalar
Benimle alay ettiler benimle
Düştü kollarıma
Yarasa gece

VI

Aşklarıma sadığım
Dostluklarıma olduğu kadar
Aşklarım
Etsiz kemiksiz
Aşklarım

FERHAT

Dostlarımın kimi ot oldu kimi böcek
Taş yutup öğüten devekuşu birkaçı
Yalnız dâvacı kendinden

Dağları gözle delin gözle diyor
Onlara şeytan

Daraldı ateş çember
Ak günleri özle

Vazgeç Ferhadım
Dağları delmeden vazgeç
Gözlere ölüm girsin
Uyku girmeden

BİR MEKTUP

Bir pembe porselen kadar saydam gökün
Ve yakut yıldızların dinlendiği su
Alev alev yanabilir

Tabak yapraklarında
Su sineklerinin sevişiği filozof lotüs
Niye bir su yılanını boğmasın

Kovuklarda saklambaç oynayan alabalıklar
Ağaçlara tırmanamazlar mı
Dişi palaza somâki boynunu gösterip
Kurumlanan yaban ördeği kahkaha atarsa
Kapıcığını kireçliyerek kış uykusuna yatan sümüklüböcek
Ya da ininden karların eriyip erimediğini anlamak için
Dışarı çıkan boz ayı da pekâlâ çıldırabilir

Önünde sonunda spekülâsyoncuların uyuşturucu hapları
İncir çekirdeğini doldurmıyacak
Bir ehramı almıyacak kadar bol karışık doktrinler
Birinin zaferi iflâsı ötekinin
Kınalı toprak kavgası falan
Bütün bunlar olağan şeylerdir
Ama olmıyacak gibi görünen
Nedir biliyor musun
Sana ermek ve eritmek sende tutkunluğumu

GECE
KUŞLARI

Havayı kemirerek yürüyor iki çakal
Gırtlak engerek ve ekmek bulutlar
Serenler sulara yat geceyi süpür

Ziftli teknelerin gıcırtısı
Rıhtım
Beşik

Dondu avurtlarında bir küfür
Doklarda buğday çuvallarından Eyfel
Eyfel'e tükrük

Zincir bıyıklarında kuş tersleri
Su aygırı dubalar
Çubuk tüttüren liman

Tanı uyandırdı mavi çan çiçeği
Gece sonsuzda emeklemede

Çiçeğin makas ateşinden korkusu yok
Ama iki çakalın izinde semiz polis

Çana kırağı düşmüş
Güneşte salınmak için
İki sırt kaşınıp ısınmak için
Gözlüyor mavi tanı

Limanda manda şilep
Dok stok
Eyfel
Gel sevgilim
Gel

GÜNEŞİN SAĞRISINDA

Ölümden ölmiyen erkek
Oyuk gözler dağın karnında
Çatıda bir yarık gözler açlık

Sen ey somun cemâlullah
Sen ey Rab sen ey İlâh
Sen ey çan ve ezan
Sen ey tröst
Sen ey çığ balyoz

Sen ey baş çakmak
Başları başlara
Sürterek çakmak
Ne kolay ne zor
Bozkırda sarmaş dolaş
Tezekle inci saray

Açlık arz-ı mev'ut
Açlık açlığı unut
Kadınsız toprak açlık

Güneşin sağrısında kalp
Fırıldak

BENDEN SONRAKİLER

I

Kır yoncası kır yoncası
Seni toprak emziriyor
Çiçekler arıları
Ben sana göndereceğim
Bebeklerimi
Onlar bilirler kendilerine
Pabuç yapmasını çamurdan

II

Benden sonrakiler
Benden sonrakiler
Sevin ham kalabalığı
Benden sonrakiler

III

Parmak çocuk parmak çocuk
Kurt köpeklerinden kork
Ayıdan korkma
O
Paylaşabilir seninle
Peteğini

V

Bir saray yükselir
Küçük evin yanında
Ev
Fareleşir
Saray ehramlaşırsa eğer
Rahatı kaçar farelerin

VI

Vaktinden önce
Delse kozasını
Kurtulur haşlanmaktan
İpek böceği
Ve satılır hurda fiyatına
İpek tezgâhları

Örseydi kozasını
Dokunsun diye kendisine
Paraca yardımı
Bizim gibi olurdu
İpek böceği

VII

Biz şehir uşakları
Boş lâflar eder
Bir ömür tüketiriz
Bir mısra söylemek için
Kitaplar doldururuz bazen
Kollar yapar
Kitapların yapamadığını
Bizi geride bırakarak

ÖLÜYE MEKTUP

Buna kim ne der
Kemiklerinden siper yapsam
Beklesem içimizdeki düşmanı
Düşman ben miyim arkadaşım mı

Tara kurşun gözlerim tara
Çıkar blânçosunu kağıt yığınlarından
Tekerlek altlarında talaş çiğnediğin gecelerin

Alsam kafatasını avucuma
Duyarak bir manyağın kara sevdasını
Konuşsam onunla deli deli
Neler söylemeli ona
O da kimbilir neler söyler
Neler söylemez

Bir dost demez miydi
Razı olmadı pazarlığa kendi üstünde
Morgda yatarken bile

Öleli kaç yıl oldu
Tersine çevir yılları
İşte sana iskelet anılardan bir külâh
Bu külâhta neler yazılı
Künyemiz kazılı kaldırımlarda

Kafatasını karşıma alsam
Ölüme güldüğün gibi güler misin
Senin taşlarına kan kustuğun korada bir sokak vardır
Milyarları içinde tırnak kadardır bu sokak
Onun pişkin bileyli sırtarık ağzına işlemez zıpkın
Bu sokak senin bıraktığın günlerden
Daha kaypak daha kanay

Kalmadı yerimiz kemikte dişlenecek

Göz değmiyor gözlerin diken
Kadavran asfalt
Belki çok rahattı yerin
Ama kemiklerin asfaltta şimdi barikad

DELİ DÜNYA

I

Her şey güzel şu dünyada
Şu eşek şu obur serçe
Şu kadın
Şu hiç yerini değiştirmeyen ağaç
Yolları herkesle birlikte
Yeniden arşınlamak bile
Yağmur yedikten sonra
Sabaha kadar

II

Bir karıncadır sessizlik
Bizi uyandırmadan sürükleyen
Belki de kardeşimdir
Tükrükleyip ellerini
Kanatlarını parlatan sinek kolumda

III

Niye kulaklarımız
Değil avuçlarımızda
Cırcır böcekleri gibi
Daha çabuk bulabilirdik
Bizi çağıran dişileri
Kollarımızı uzatınca

IV

Uzatırlar dudaklarıma
Yanaklarını yavrularının
Doğurdukları zaman ağaçlar

V

Selâm vermeyi severim sabahları eşe dosta
Yolları severim evleri severim
Kızları severim kadınları severim
Arabaları severim
Vitrinleri severim
Ama birini sevmem bunların
Dönünce akşam eve

VI

Gel yüzdürelim şu deli dünyayı
İçe serinlik veren su birikintilerinde
Kâğıt kayıklar yarıştıran
Çocuklara inat

VII

Süt ağlıyor dalları incirlerin
Sakızlar damlamakta mermerlere
Özsuyu mudur hazzın
Zamklar ve ballar
Sızan ağaçlardan

VIII

Ağaçların
Rüya gördüğü yeşil saatlerde
Ağustos böcekleri cızırdar

YARIŞ BÖCEKLERİ

I

Yarış böcekleri olduğu gibi
Yarış yıldızları da vardır
Zürâfeler uzatır boyunların:
O böceklerle o yıldızların
Yarıştığı saatlerde
Akrep burcuna

II

Cirit oynar mikroplar içinde
Serseri taşların
Düşen başımıza gökten

El sıkışır dudaklar orda
Gözler öpüşür belki
Uçuşurken kafalar

III

Arıyor sakallı kökleri
Yaban asmasının
Toprağı havada

Gökte midir ağaç
Bulutlarda mı
Toprak

IV

Bir söğüt daima düşünür
Ve daima güler bir kavak
Ama bir selvi
Her zaman ağlamaz

FIRTINA(*)

Bir saksağan
Çalılara sürtünüp yaylandı
Aldı şu buyruğu
Tarla kuşu
Onun akçıl flâmasından

– Ben kaçıyorum arkamdan gel

Sırtı karıncalandı tarlanın

Güneş çapaklı
Ne dolu var ne şimşek
Bir hortum geçecek belki

Hava gerilmiş davul
İç çekiyor kavak
Tepeden gözcü yaprak
Tehlikeyi haber verdi
Bir bakır kumaş yırtıldı
Sanki ufukta
Bir zikzak alev
Yaktı çınarı

Şimdi uluyor meşe
Ve böcekler toplanan bulutlara bakıyorlar

(*) İlk baskıda başlık: "Fırtına (Enstantane)"

STEP

Her diken bir göz
Çevrene dikili
Yaban otlar
Bekçisi bozkırların
Der ki böcek

Burada yaşarım
Emerek toprağın yok suyunu

Kuş der ki

Bodur ağaçlarında çatlar yumurtalarım

Der ki insanı

Ezilmez kaburgalarım silindir olsa yokluk

Kılıç gölgesinde böylece her dikenin
Mavi şebnemli gelincik düşünür
Gündüz uyur gece uyanık
Ruhu gibi çıplak ırgadın kokusu burça
Aya âşık çiçekleri stepin

BULUTLAR
DÖRT
AYAK(*)

Ayın boynuzu mudur
Başlarındaki
Yamaçlar mıdır
Yürüyen
Köpüklenerek

Dağlar mıdır
Hörgücü
Bulutların
Bulutlar
Dört ayak

(*) İlk baskıda başlık: "Tiftik Keçileri".

DENİZ SOKAKLARI

Deniz Şairi
Halikarnas Balıkçısı'na(*)

Yeşil gözler kırpışır
Fidanların uçlarında

Timsah ve gergedanlar otlardan
Rüya görür şehri balıkların
Öpüşten bir şıpıltı
Deniz memelerini kabartırken

Kulak çınlayışlarıdır geçen yeşil karanlıktan
Mavi fenerlerdir balık yumurtaları duru neftilikte
Deniz memelerine sürünerek
Dolana dolana kayan
Pırıl pırıl

Deniz kaplumbağasını yatırıp tersine
Beşik yaptılar doğan çocuklarına
Ay ışığında uyudular
Uyandılar ay ışığında

(*) İlk baskıda başlık olarak, ikinci baskıda yer alan bu ithaf kullanılmış.

Aynı kabuktaki
Dişi-erkek pina
Yavrular doğurdu
Aşk rüyasında
Sarı pembe
Yeşil mavi

Bir rüyanın kenarında mı balıklar

Süngerin koyu kadifesi hare hare
Deniz boncukları gerdanlık
Gelin fokun boynunda

Denizde de sokaklar vardır
Balıkların oturduğu
Büyük sokaklar
Küçük sokaklar

Gecenin tavasında
Çalkalanınca ay
Balıklar üşürler

SİHİRLİ DEĞNEK

Bir sihirli değneğim olsa
Vurduğum yerde güller açılsa
Uçan güller

Bir sihirli değneğim olsa
Vursam bir nar ağacına
Narlar çatlasa kahkahadan
Ve bebek yüzlü kızlar
Uzatsa başlarını
Tane tane dallardan

Onları ceplerime doldursam
Bir masal ömrü sürmek için
Götürsem billûr sarayıma

NUHUN GEMİSİ

Üflesem sûrunu İsrafîl'in
Sesim ulaşsa
Menfis'e Babil'e
Mumyalar dirilip
Yeniden başlasa hayatlarına
Kara esirler bağlasalar
Firaunlarını ehramlarına
Arslan suratlı koç başlı
Kadınlar atılsa Nil'e
Yerine bâkirelerin
Yüzdürsem Nuh'un gemisini
Gelin etekli allı pullu
Balıklar dolu kavanozumda

PERİ
ADALARI

Hani peri adaları uzak neftilikte
Hani amber kokusu buhur ağaçlarının
Hani büyülü yamaçlar
Sakallı atların tırmandığı
Kız kaçıran

Hani yıldızdan şamdanlar necef saraylarda
Fildişi kuleler pamuk kalelerde

Hani tek gözlü Siklop kadınlar yutan
Ve iki ayaklı keçi
Uyutan bâkireleri

HOKKABAZ

Nerde sırma kesem
Bahçelere çil yıldızlar serptiğim içinden

Nerde gümüş kamçım
Küheylanlar uçurttuğum bulutlara

Nerde kızıl külâhım
Gözden kaybeden beni

Nerde peri güvercinlerim
Manolya kızlar akşamları
Ve sabahları kuş penceremde

Nerde kırk haramilerim
Batmış hazineler çıkaran sulardan
Ve bir inci midyesinin kaptığı kalbim

TIN TIN EDEN
KABACIK

Kuğularım kuğularım
Uçan geminize bindirin beni
Gidelim ağaçların
Koşmaca oynadığı adaya
Tın tın etsin kabacığın
Görünsün karanfil cüceler
Kuru hurma yeşil giysin
Akmıyan çeşme aksın
Tütmiyen fırın tütsün
Açsın bana küsen çiçeğim
Sabah akşam
Güneş gözlü
Gelsin beni bırakıp da giden babacık
Emeyim dev anasının memelerini
Geçeyim eleğim sağmadan
Kızsam oğlan olayım
Doğrayayım yedi başlı
Ejderhayı

MERDİVEN
BULUTLAR

Rüya salıncak
Takıldı aya

Gök yeşil badem mi
Yoksa çiğdem mi
Gözleri ateş boncuk
Merdiven bulutlarda bir sincap
Elinde bir koza kozalak
Kafam

Uçuyor aklım
Kartopu salkım
Sincabın kuyruğunda yıldızlar

Düştü kozalak suya

Çatal omuzlarımda güneş
Yeni başım

Oo ne aydın dibi suların
Cam göbeği deniz kızları
Sarmaş Satyr balıklarla

Sular nar rengi nar rengi
Nar rengi sularda
Nar kayalar nar kayalık
Başım demin güneşti
Şimdi balık

İçinde boğum boğum
Tirşe bir dumanın boğul
Kartopu yıldızlarla
İçim boşlıyarak boşluğa düş

Yüzümden sedef tabanların geçişi

Suda bir baş
Hareli mercan çiçekleri
Yaş gözlerinde

KAPIMI
ÇALDI AY

Kapımı çaldı ay
– *Sokakta üşüdüm* dedi.

Çıplak ayla geceye sarılarak
Boşluğu kulaçladık

Sabaha karşı o
Buz gökte
Bir erkek buluta yaslanmıştı

Peki
Şimdi kimin bu avcumdaki saçlar
Belki içimde ölen sevgilimin
Belki rüyada

ŞARKI
SÖYLEYEN
AĞAÇ

Ağlıyor halım sokakta
Atlar koşuyor beş nala
Üstünden beş ayaklı
Uçurup tanıdıklarımı
Sonra göl oluyor ortası halımın
Gençliğim yıkanıyor içinde

Bir ağaç kaplıyor bu gölü sudan çıkarak
Şarkıları tütmede yapraklarından saydam kızların

Bir tokat geldi
Sökmek istedim ağacı

Şimdi taş gözlerim çakılı
Ellere ellere
Beni taş yapan

ASMA
SALINCAK

Masal bahçelerinde rüyalarımın
Alacalı bulacalı kumrular
Asma salıncaklarda
Sakallı cüceler
Altın beşiklerde
Ve başları
Akar sularla ışıl ışıl
Sabun köpüğünden cariyeler
Uçup eriyen

HASBAHÇE

Altın balığın karnında hasbahçe
Deniz filleriyle dolaştım bu hasbahçeyi
Sırça köşkler salınır yüzen çayırlarda boy boy
Ebem kuşakları kemeri kız balıkların

Atmış dikenli kuşlara canavarlar
Ve ok kanatlı cadılar
Emmeçli kollarını

Şeytan mağaralarında yarışır binip kaplumbağalara
Kör cinlerin gözdesi periler mercandan

Hasbahçesinde altın balığın
Nar ağlar güler ayva
Şakır beyaz güller

AÇIL
KİLİDİM
AÇIL

Ol nedir ki beni çağırır kuyudan

– Gir sarayına koynumun
Yat memelerime civan oğlan gel canımı al
– Nerdesin nerdesin
Yüreğimi ezip büzüp tortop edip çengeline asan kuyunun

Dipten halka halka bir kahkaha

– Burdayım burdayım
Suda bir gümüş kapı
Kapıda ateş kilit
Kilidi kır içeri gir
Bir altın elma bir de ben altın tepside
Beni al tepsiden elmayı alma
– Bu zümrüt oda yakut sofada neylersin
Ey dudakları anber yanakları nilüfer?

– Üç yangınım var eğleyen beni
Biri allar giyer öteki morlar öbürü sarılar
Güldükçe güller mi açılmaz allısı
İnciler mi saçılmaz morlusu ağladıkça
Ve çimenler mi boy atmaz sarılısı yürürken
Seni baş tâcı edeyim, onlara billûr köşkte
Sana câriyeler getirteyim Cüceler sultânından
Sana kuş sütü içireyim
Kebaplar yedireyim Ankâ etinden

– Açıl kilidim açıl Âdemoğlu'na
Yeşil kuyudan yeşil yollara

Yeşil kuyudan yeşil yollara düşülür
Öpüşürken dudukuşları

– Gelin kızlar gelin
Atlas yataklar serin beyime
Hûriler dîvan dursun
Alayım beyimi koynuma

Ol nedir ki hapseder kuyuda beni
Türlü hayali yarışır
Uykuda

ÜÇ BADEM BOYU KIZ

Alev kökleri ayda ağaçların
Çiçekler dolanmış bulutlara

Uçuyor gecenin denizinde yıldız kanatlı balıklar
Ve cennet kuşları elvan elvan

Üç badem boyu kız bakıyor karnından üç elmanın
Ağzında bir gül dalı, ceylâna, oğlan yüzlü
Şu sedef kakmalı raftan
Ve emiyor dişi arslanın memelerini
Zümrüt bir yılan muzlar altında

Bir havuz ki
Kuğular bâkirelerdir içinde silkinip yüzen
Bir havuz ki
Kuğular öpüşür bâkirelerle
Bir havuz ki
İçinde aylar çiçekler, cennet kuşları bulutlar

SARI İNEĞİN RÜYASI

Pek cümbüşlü olur Engürü'nün ünlü meydanı bostan vakti

Yabanlık setre potur ve kaloşla düşülür oraya
Bıldır Emmigiller'in kızanı sağ olsun
Para topladığını yazmıştır ona sarı bir ineklik inşaatlarda

Yenilir önceler pamuk okkalıkta yan gelmiş köfte biber
Karpuzlar höpürdetilir bıçakla soyulup balık kuyruklu
Havadis alınır gelen hemşerilerden memleket ahvaline dair
Buzağladığı ve afiyette olduğu Karakız'ın
Dağa kaldırıldığı bilmem kimin gelininin
Ve Gümüş'ün oğlağı sizlere ömür

Handa yatılır manda gözüne
Türküler çağrılır oynayaraktan dört kol iskambil
Bilekte cam tesbih cıgaralar tellendirilir tabakadan sarılarak
Ayşe'ye boncuk alınır, Bacı'ya bilezik, kiraz çubuk muhtara

Hayli hovardalıktan sonra
Mermer bankanın duvarı dibinde bir gün
Sarı ineğin rüyası yalnız

UCUZ OYUNCAKLAR

I

Demir tavında değil
Gelecek günü
Bayrak yapanın
Kösele önlüğünü
Ve kuyruğunu vurup
Yumurtalarını çatlatacak
Ana balık

II

Dokurlar istediklerini
Tezgâhlarında
Kafalarının
Standard
Ucuz tip
Oyuncaklar

III

Bekçi kulesinde büzülmek furgonun zemheride
Değnekçi hesabına toplamak ray kenarlarından kömürleri
Serin tozunda yazın kokların uzanıp
Dayamak tabanlarını aya
Ne gam ne kasâvet
Sabah oluncaya dek

IV

Asma bahçeleridir yollarımız Ninva'nın
Çok severiz efendilerimizi
İlle ve lâkin kente inerlerse
Bebeklerimizi görmek için
Yasaktır çulpa eşekle geçmek yollarımızdan
Bal döküp yaladığımız

EROS

Gel Minerva'm hurdacı aklım
Hasta eleınanları ayıklayalım

Şu ummanların yuttuğu
Hava kabarcığı varlık
Şu her şeyin
İçinde uyuduğu ve yeniden uyandığı kör hayvan
Döl yatağında güneş-toprağın kurtçuklar sermaye
Çekici itici eğilim dölleme
Karşıtların çarpışıp birleşmesi

İçimizdeki şeytanı güldüren tuhaflıklarımız
Karın kavgası dev karıncaların

Toplama kamplarında ağ kuran yıllar nebîlik çilesi
Bizim olmayan kafamız
Bir delinin satranç masasında şah ve kiş

Dehâsı ya da bunaklığıyla cehennem burgacı ruh
Görünmiyeni görmenin verdiği azap
Bizde bulunan bulunmayan
Sana göre iyi bana göre kötü

Nerde acılar çeken sonsuzluk
Kansız cümbüşü Marslar'ın
Nerde kaybolmak güzelde
Boşalıp dolmak
Nerde şehvet tüten bengisu
Ve tel örgülü çekilge

Eros
Ejder olup dolansa yer-yuvar'a
Çelik Tanrılar çatırdasa karnında
Altın damarlı kalbi çatlasa parazitlerin

Eros
Bu insan artığı çapaçul Dämon
Ümidin çiçeklerini döktüğü yerde görünmez
Ne artar ne eksilir ne başlar ne biter
Özü bizden çıkar ve gider bize
Sizce çirkin bizce güzel
Gizi içimizde gizli kuvvetin

Tasarımlarımızın tam tersi "Güzellik"
Kardeş milyarlarda uyum, denkserlik
Ama elleri yıkadıktan sonra kaynakta
Eros ilk ve son basamak

Gel sırtlan arzu insanlaş barışsın kurtla kuzu
Buğdayı yakmadan paylaş
"Canavar için uyku düşman için ateş kes"
Sınıfsız dünya cenneti

FANTASİA
TROPİCA

I

Billûr ışıklı dalgasız deniz
Elmas akınları

Temposu tüylü tabanların lap lap
Sam yeli dil
Ve nergis pırıltılı serap

Seker çekirge dizlerin pergeli
Çıtırtılarla kumlarda
Şimdi düz şimdi yumru
Hacı yatmaz tepeler

Kara gözlerinde çölün yangını
Ağzı köpüklü bir kervan
İnsan deve
Deve insan

II

Yelpazeler tavuslar yıldızları

Yıldızlar tavusların kanatlarında

Kaşınır burnu tavşanların duyunca kurt ulumalarını

Esir turna ses verir geceleyin
Sürü ile selâm gönderen arkadaşlarına havadan

Koklar güneşi yavru karaca
Boynuz kakar komşusu dağ keçisine
Mezopotamya ceylânı

Bir döner bir ayı
Can sıkıntısından toprağı döverek

Sarkar mercan gözleri puhuların
Yarasa dallardan

III

Emiyor ayın sütten ışıklarını
Kadife yüzlerinde gecenin teri
Buzlu taç yaprakları tırtıllı
Serendip çiçekleri

Kıllı dallarda muz ananas
Ve kaktüs hevenk hevenk
Kaynak başında bir samur
Ve bir ornitorenk

Emiyor ayın sütten ışıklarını
İpek sorguçlu çiçekleri Madagaskar'ın
Deprenmede yarasalar
Dev örümcek ağlarında
Uzakta bir jağar sesi bir jağarın

Sarıyor destere kollarıyla bir boayı
Ekvator bitkilerinden bir polip
Bakıyorlar bu görüntüye
Aya göz edip
Bir zebra ve külâhlı bir papağan

Orman mozayık kuşlara saklambaç
Emerek ayın sütten ışıklarını
Şişiyor ormanın karnı

TAM-TAM(*)

Afrika Afrika
Kara Afrika
Alın terleri süngüden damla
Zambo Bozambo çocukları
Boğuşuyor Beyaz adamla

Tamtam vuruyor tamtam
Otlar tutam tutam ağızlarında
Artık et ve ot ve katık haram
Beyaz'a karşı kaya Afrika'ya

Tamtam vuruyor tamtam
Havada fil kulakları yelpaze
Artık ne talan ne pusu
Kokusu tütmüyor taze kızarmış
Kız etinin halkalı burunlarda

Kapandı ceylânda arta kalan yara kaplandan
Gorille kardeş oldu Kara

Fil hortumunda goril ve yamyam
Arkaya sürçmeden Beyaz'a karşı kaya

Tavşan yürekli tanka
Dinka dunka danka
Tam tam tam

(*)Bu şiir, *Mau Mau*'nun 1970'te çıkan ikinci baskısında "Tam-Tam I" başlığıyla yer alıyor.

A R
TIK
TEL
ÖRGÜLERİNDE
uyanmıyorlar
gözleri açık rüya görür
dudak dudağa
sofrasında kargaların..
hâtıramızda
konuşurlar
BAŞ LAR
korkuluk

ÇEKİRGE BULUTLARI

I

Çekirge bulutları batıda
Aya gamalı kama
Tütüyor Fujiyama
Tehlike kara tehlike sarı
Doğuda gün ağrıları

II

Çuha çiçekleri
Kalblerinde açtılar bu bahar
Sofralarından geyirerek kalkanlar aşkına
Döğüşenlerin

III

Ekşimiş su mataramızdaki
Ve siz ey
Etli dikenler emdiğimiz sularını
Ve siz kurşunlarımız
Daha azizsiniz bize bir sevgiliden

Şu tekerlekli dağ
Ha geldi ha gelecek üstümüze
Tek koluyla ona ateş eden arkadaşıma yedireceğim
Çalabilsem peksimetini can çekişenin

PAPAĞAN

Bugün vermediler ona kakulesini
Niye odada kendinden başka kimse yok
Gagasını bilemekten yoruldu
Tellerini tıkırdatarak kafesinin

Olduğu gibi kalmış
Ocakta akşam çorbası

Ne rahat şimdi fareler

İstasyonun saati
Dört buçukta durmuş

NAMLUMA
SÜRÜNEN LEYLÂK

I

Namluma sürünen leylâk
Dünyadan habersiz kuşlar
Başımın üstünde

Bir an sonra yok olabilirim
Ama keyifle içiyorum
Şimdi cıgaramı

Rüzgâr getiriyor
Kokularını kadınların
Ateş hattına
Akşam üstü

II

Belki değildir
Şu düşenler yıldızlanıp
Bacaklar kadar öldürücü
Gözlerimizi sürükleyen
Arkalarından

III

Nil bir bebektir her bebek gibi
Ona diyecekler ki bir gün;
Senin bir dayın vardı
Kuş burunlarına o aşılamıştı
Bu gülleri senin için
Ama kim söyleyecek ona bunu sonradan
Yazdıklarına göre
Evimizin bahçesine de siper kazmışlar

SU TANGO EKMEK

I

Önüne düşüverdi başı
Bana su içirirken
Kum torbalarının arkasında
Geriye çektiler beni iyileştim.

Gene varoşlarındayım şehrimin
Onunla bir defa öpüşebilmiştik

Başka kızlar şimdi
Su ve ekmek taşıyorlar bize

II

Bu durgun pazar akşamında ne tuhaf
Uzaktan gelen top sesleri
Bir telâş var gibi kiremitlerinde şu damların
Onların sonu bizim sonumuz

Analar çocuklarını düşünüyor
Ağaçlar meyvalarını
Bir şarapnelle kaydırak oynuyor ufaklar

Ve bir İspanyol tangosu radyoda
Söyleyen kız
Geçen yıl kurşuna dizilmişti.

KAN VE ÇİÇEK

Bir çiçek yetiştirmek istiyorum
Güneşi kapatsın yaprakları
Ve özgür çocuklar uyusun
Kokulu gölgesinde

Bir çiçek
Yetiştirmek
Kansız
Ölesinde
Dünyanın

ÇİN ŞARKISI

Nilüferlere sürtünüyor kayığımız

İnsanlar akıyor
Cansız yüzerek Sarı nehrin ağzından bize doğru
Kesiyor bambular hışıltılarını onlar geçerken
Sevginin bulunmadığı yer gittikleri

Yanı başında buluşuruz belki onlarla Samanuğrusu'nun
Dudaklarımız kapanmıyacak öpmeden son kurşunu
O zaman yeşerecek en güçlü umudumuz

Biz gülerek öldürmesini biliriz ve gülerek ölmesini
Diri diri doğrasalar da bizi Nipon'lu haramiler

Olacak mı vaktimiz
Açınca gözlerimizi bir ara
Son kalan arkadaşımızı öpebilecek kadar

Kurtarmıya bak elindeki son bebeği
O bize özgürlüğün çiçeğini yetiştirecek.

MEZÂMİR

"... Allah oğullarıyla Âdem kızları
Birbirlerine takarrüp ettiklerinde
Dünya meyvedâr oldu.."

Fakat siz ulu dağların nefîs nimetleri ve sonsuz bayırların
Tohum verir bitkilerin tümü yeryüzünde siz
Ve siz deniz balıkları hava kuşları
Ne yılda oniki ürün veren ağaç sen ey
Ne sen üzümün kanı şarap
Ve kayadan süzülen bal
Ve yağ çakmak taşından
Bizi acılar doyursun
Ve pelin sarhoş etsin yerinize

Allah'ın ve kuzunun
Aden bahçesindeki tahtından akan hayat suyunu
Otomatikleri soğutmak için kullanalı sürü sahipleri
Canımız güvenden uzaktır
Adımlarımızı düşman kovalar

Solucanlar ki ilk analarımız sersemlemiş uykudan çamurda
Parçalarımızdı bizim biçimsiz
Sonra:
Şimşekler çaktı uyandık bilinçli hayvanlar
Çevirdik üstünde oturduğumuz yuvarlağı
Avucundaki Hindistan cevizine bir şebeğin
Onlar gibi anlamadan göçüp gidiyoruz ne olduğumuzu
Daha kolay hesaplıyabiliyoruz ama
Aksiyonların düşüş ve fırlayış hızından
Elektronların hızını

Bayıltıcı tadında etlerinin zehir gizleyen meyva
Uyurken gölgesinde bizi habersizce öldüren ağaç
Gene kendimizsek
Maymun cedlerimizindir o suç
İş gücünü sokan çıkmaza
İşlemiye alıştırmasalardı
Onlar ellerini zararlarına
Büyümiyecekti fenalık
Bastırmayacaktı motör seslerimiz
Yıldızların türküsünü ışıktan

Nöbetle sağmıya geldi sıra memelerini güneşin
Artık-değerleri dağıtıp sahiplerine
İmrençle baksınlar başlarını kaldırıp bizden öncekiler
Artık şu korkusuz nefes alan ateş böcekli geceyi
Neden bulandırmıyoruz diye barutla

YAKARIŞ (*)

Yerken akşam yemeğini Allah adı kalkacak soframızdan
Şöyle olacak yakarışı çocuklarımızın

Senden gelip sana giden her şey iyidir toprak
Bize veren sensin yaratıcı suyu has buğdayı
Kalp resimlerini delmemiş gibi
Kurşunlarımız ağaçlarındaki
Ölüm ölümün bir sıraya koyduğu adsızların
Silinmemiş gibi yüzlerini
Yokolmamış gibi çapulculuğumuzla bunca emeklerimiz
Yeniden başlayacağız her şeye işleyip seni yeniden

(*) İlk baskıda şiirin adı: "Dua"

Açıl Kilidim Açıl'ın İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmamış Şiirler(*)

(*) Bu şiirler burada, *Açıl Kilidim Açıl*'ın ilk baskısındaki sayfa numaralarına göre sıralanmıştır. (Yay. N.)

[...]

İşleri, işleri kovalar
Gözlerimizi korkmadan kapayalım,
göç zamanını,
haber verdiği saatte horozun
bitmiş olarak vazifemiz!.

[...]

Kimler derler size, kederler?
Ecel oğulları mı derler?

Ağuya tatlı mı derler, acı mı?

Bir gelirler, bir giderler...
Ne oyunlar ederler bize, kederler?..

[...]

On kuruş kazanır Gani;
beşini yer,
bir yorgan kiralar, beşiyle..
Meyva bahçelerinde geçirir gecelerini,
kazanamadığı günlerin.
Onu, Çoban yıldızı uyandırır,
bekçi görmeden sıvışsın diye ayazda..

Yalnız bir kedisi vardır, çaldığı, arkadaşı..

Çöp tenekelerinde yapar çok defa,
sabah kahvaltısını.

SATILMIŞ;

Enciğini sattı,
öküz aldı yerine..

Ne bulsa yerdi öküz
çift de sürerdi kurak olmazsa..
Oğlan:
çökelek isterdi..

[...]

Kardeş, kardeş;
gel kendimizi yemeyi deneyelim,
her şey bizim oluncaya kadar..

Bize de bir evlek,
bize de bir evlek,
bizden artanı toplamak için,
bizden artanı..

[...]

Bir mangır,
bir kunduradır:
altın ve saray dediğimiz nesneler
bizim için..

KARAGÖZ'E UVERTÜR(*)

I

Kar;
pamuk -- lâpa --

Kahvede -- soba -- sobam – sobamız:
buram buram --

Bozalı, mısır buğdaylı, Arnavut poturlu kış,
kalmış ayazda --

Hay hak; perde kur, şem'a yak!
Oyunumuz: Kanlı kavak.

*) Bu şiir kimi değişikliklerle ve "Uvertür" başlığıyla *Karagöz Stepte*'nin girişinde de yer almış, daha sonra büyük ölçüde değiştirilip genişletilerek "Karagöz" başlığıyla *Üç Anadolu*'ya alınmış. (Yay. N.)

II

Yüzü yamalı, eli kamalı tuzsuz deli Bekir,
çiçeği burnunda, kanbur Bebe Ruhi,
çıt kırıldım, fakat züğürt:
Razakı Zade Tarçın Bey,
çenesi düşük, makara Laz,
"Men ez şerabı meyhurem"
Burma kâküllü Acem!..
Bolulu ahçı Ayvaz, Karamanlı Rum,
zibidi Yahudi, Balatlı bezirgân Mişonum.
Karagözün başını, her zaman derde sokan,
kırmızı dilli, dilenci Arap --
"Sana bir çift sözüm var:
Ferâceli Hanım; Kanlı Nigâr!..
– Vurun kol demirini kızlaar!.."

Ucunda cıgara kâadı bağlı bir kamış:
Zızzz --
Benim en çok korktuğum;
yarı Şeytan, yarı Ejder,
takla atan perdede, zırıltılı göstermelik!..

III

Ve - ağzı sakızlı - macunlu,
elma şekerli, eti senin, kemiği benim,
sıska, marsık çocuklara,
dili tecvitli, beli divitli
fodlacı, sarıklı korkulukların loncası mektep;
Duvarda bir uyuz ip;
ucunda bir karış tahta:
çatlak, çamurlu çocuk elleriyle
şak: âmedi,
şak: reftî
falaka – dayak --

Kerli ferli kalantor babalarımız;
tulum avurtlarında püsküllü marpuçların ucu,
tokur tokur --
Tavlalarda: zar-zarlar --
şakırtılarla mekik dokur --

Kesme billûr, nargile karınlarında oynaşır top top,
yaldızlı akisleri Yeni dünyaların –
Uçuk – çocuk yüzleriyle dumanlanan seneler,
sarışın senelerimiz, dönüyor geri –

Silik hâtırası bir şarkının:
"Seninle Göksuda geçirsek yazı?"
Tef-dümbelek-zurna-keman:
Bakalım Âyinei devran ne gösterecek?..

RADYO(*)

– Alo -Allo;
Radyo, Hotanto,
Radyo, Çemişkezek!..
Dalga - uzun, dalga - kısa:
sussa - konuşmasa!
Dalga ellide: şaheser çiftetelli!.
Yâlelli - terelelli!.. Yol açın sagare, sâkiye!..
Elhânı mûsikiyyei şarkıyye, oof -- el'aman!..
Tımbır - zımbır!..

Mikrofon: Enfiye kutusu...
– Ha -- ha pşûûû!..
Spiker, nezle!..
Girişti Alyanak hafız; Mâhûrdan bir gazele?!
– Allo - Allo;
canım Memo;
"Doldu âteşi aşkın sineme!..
Çatlak plâk;
cız – cızır – cız:
– Aşkın - aşkın - cızır - aşkın..
Ârıza - kontak:
yüz dakka dinlenme!.

(*) Bu şiir, sonradan çok küçük kimi değişikliklerle *Kaos*'un ikinci baskısına alınmış. (Yay.N.)

Ve Radyo - televizyonda: Zennei işvekâr
Kavukluyla Pişekâr:
– *Ey endâmı sebû..*
– *Abu cânım âbû!..*
– *Efendim ben bendeniz,*
Zuhûrî kulunuz, teşerrüfe vesiyle..
– *Al sana, soldan bir sille!..*
– *Yıktın Televizyonu eyledin virân..*
Ve ayakta salta;
hayran, bir Elen tangosuna,
burma bıyıklı çapkın farecik.
Kedi kulak dikti,
istikamet: plâk rafı!.
Elen'li şantözün uğrunda farecik şehit..

Tepin, hatıralarda ölmemek için Şalyapin!..

Tos vurunca; Dede, Wagner'e,
radyo Hotanto
paydos!..

[...]

Seyretmek yağmuru,
camın arkasından --
ve olan bitenleri düşünmek --

Üzüntülerimiz;
başka yerlerde yapılmış olmasından,
yapmak istediklerimizin!..

Kuşkular mı bizi uyutmaz?
Hayır – tahassürler–

[...]

Bir kardeş;
bir kızkardeş sevgisi,
sarsa bizi -- ölümde bile --

Bir hasret;
bir kavga hasreti,
eti yaksa -- ölümde bile --

[...]

Hiç umursamadan şimdilik,
tadını çıkarmaktayız, bir lokma, bir hırkanın,
dünyayı, bir pula alıp satarak.

Ayrı düşersek günün birinde;
fora edip içimizdeki antenleri,
haberler göndereceğiz, âlemi mânâda birbirimize!.

[...]

Bizi, bizden sorsalar,
şahidimiz, çok olur.
Âdem gibi soysalar,
ayrı gayrı yok olur!.

[...]

Yollara sürdüklerimiz -- dönülmez --
doldurup kamyonlara --
Hüvelbâkî!..

[...]

Bir sokak feneri; şunları görür her gece:
direğini öpen mastoru --
Aluşu, Fatoşu -- nöbetçi polisi --
ızmarite fit ipsizi-
ve tepesinde; aynı yerlere çakılı, yıldızları!..

[...]

Yozgad'lı Hasanın, bütün kusuru;
olmamasıydı avuçlarının penbe,
darağacına yolcu..

[...]

Müreffeh şehir manzarası:
taşbebekler -- sokaklarda --
-- hâtırasız --

[...]

Sarkmış bordasından -- ecdat başları --
buhar yelkenlerinde kuşlar:put,
ölüler gemisinin --

Ne alev çenberli yıldızlar çakılı atlarının nallarına,
kadırgalar uçuranların dağlardan
ne şimşek ordular bulutu,
ne can uykularında, rampa kalyonlara,
ne bin güzelle dümen kırmak,
iç sulara -- tekrar --

Şimdi -- rüzgâr tutuyor, dümeni --
öncüsü rüzgar bu hayaletin
Ve bir geceden sızar gibi,
puslu bir korsan şarkısı -- bayrak:
direğinde --

(*) Bu şiir sonradan çok küçük kimi değişikliklerle ve "Ölüler Gemisi" başlığıyla *Üç Anadolu*'ya alınmış. (Yay. N.)

Mau Mau

1. baskı: Düşün Yayınevi, İstanbul 1962
2. baskı: Yücel Yayınları, İstanbul 1970

"Silâhların zoruyla değil
Ama ruhların gücüyle..."

ZEKERİYYÂ

İncil ve Toprak

İNCİL VE TOPRAK

Siz BEYAZLAR doğduğunuzda
Bir İnciliniz vardı yalnız
Bizimse toprağımız
Şimdi bizim İncilimiz var
Sizinse toprağınız

EHRAM'IN TABANI

Biz Ehramın tabanıyız
Siz üstte biz altta
Yaşamak sizin olsun
Meleklerle bir katta

II

Zafer de sağılanlardan yana
Canı feda edişin
Yenilmez inancın tükenmez gücü
Doyamadığımız yaşam da

SİYAHLAR DERİLERİNİN GÖLGESİNDE YAŞARLAR

Beyaz Egemenlik yapsın ne yaparsa
Bir şey olmıyacaktır beyaz bir noktadan başka
Simsiyah bir denizin ortasında
Bunu böyle bildi böyle dedi
Mau Mau lideri
Jomo Kenyatta

Bizi cansız bırakın güçsüz bırakın
Bize derler vurdum duymaz
Donatın İmparatorluğu emeğimizle
Biz Karalara komaz

Yaşarız kara derilerimizin gölgesinde
Afrika güneşi bizi vurmaz
Kapkara bir denizin ortasında
Bir beyaz noktadır Beyaz

BİR BEYAZ DÜŞÜNÜYORDU
KARA HEYKELLER MİLLETİNİ

Kesmiş Orman soluğunu kıpırdamaz
O her kımıltısını iyi bilir
Traktörle eteklerinde çift süren Beyaz'ın
Ne zaman dönecektir evine
Lokması düğümlenerek
Tabağının yanında tabancası
Ne zaman yiyecektir
Zenci uşağın sofraya getirdiği bifteği?

Göz dağında namlusunun
Kulübesine yollayacak uşağını
Viski yuvarlıyacaktır odasında iki bardak

İçemiyecektir üçüncüsünü
Bu müthiş bir azaptır Skoçyalı için
Bir koltukta kestirmek sonra
–Buna uyku denirse–
Bir iki saatçik kulağı kirişte
Gene kahve bahçelerine yollanmak
–O tâneleri erguvan salkımları pıtrak–
Ala tanda göz kızarık...

Yabansı hışıltılar duymak
Böğürtülerle ulumalarla karışık
Uğultular burgacında akması gecelerin
Rüzgârın içeri attığı bir ezgi
Uzaktan ağır kâbuslu
Ama baş kaldıran ama hınç dolu
Bu ezik bu içli bu ham buruk ezgilerde
Ana-Kara'nın ruhu
Bunu sezmeden ırlamada
Belki Mau Mau

Birden yaban kokuların
Ana-Kara'lar ötesi anılara bürülü
Odanızı kaplaması
Palalarla bir kaç Kara'nın
Susa durdurması Beyaz'ı
–Kul edemediğimiz kend özümüze
Hava bombardmanlarımıza karşın–
O bizden kaçan bizi tepen yaşam Kenya'da

İnsan burada o ışın karmaşı bulutlara âşık olur
Sonra toprağa

Gece sarmaş geçmededir çangal'in sesleriyle
O ay paftası kelebekler duvarı
Aşılmaz yeşilin karanlığında
O çağlayanlar ebem kuşağı köpükten
O baobap'lar gök saçağınca ulu
Tüm buraların Efendisi arı bulutu
Kara heykeller milleti Mau Mau

BABA HERMAN VE KONGO'LU BANDA ZULA

Keman çalardım kenar kahvelerinden birinde
Hamburg'un bir zamanlar
Bu Bâbil kulesi liman şehrinin
Kendi kuruntusuna göre basılmamış şâheserler sahibi–
Piyanist baba Herman'la birlikte altmışlık

Çeşit insanlar düşerdi oraya: Zenci, İspanyol
Ben, derdi baba Herman; "Dresden sokaklarında,
Kayzer'e o Afrika hummasıyla
Gözü kararmışa karşı döğüşen genç Wagner'in torunuyum.
Yoksa o kırkında suçu bağışlanıp taçlı Efendisine
O Ekvator'da Jonbul'le sidik yarışına kalkışana
Din ve devletin kalımı için
Gizli saldırım planları sunan
Kapı kolunun değil."

Bir türkü tuttururdu ara sıra:
"Bizim Efendimizden alacağımız
En büyük intikam
Kendimizi asarak
Kendimizi asarak
Onu bir kaç altın
Onu bir kaç altın
Zarara sokmaktır.

Ardımdan geliniz
Ey renkli kalabalık
Siz ezilenler..."(*)

(*) Güney Amerika'da XVIII'nci yüzyılda Beyazlar'ın çiftliklerinde çalışan Zenci kölelerin söyledikleri bir türkü.

... Bir gözcü ıslığı uzakta
Tolgalı başların gölgeleri kapıda...
Ve biz Traviyata'nın
O aşağılık melodilerinde gezinmiye başlardık...

Bir adamı ikiye bölüp
Hayran olmak yarısına
İğrenmek öbür yarısından
Yaşamı tapılan yönüne göre onun
Düzenlemek güzel şeydir yapabilsek

İstedikleriyle denk değildi Herman'ın yaşı
Ama Wagner'in bozulmamış gençliğiydi
Onda beğendiğimiz

Bazı şeyler anlatırdı
Dinlerdik erdiği kadar aklımızın:
Söz gelimi, Lizbon'da Afrika karaları için
Özel ihracat ambarlarının kurulduğu yılların
Öykülerinden tutun da, her esirin Portekiz hazînesine
Sağladığı o beşer yüz franklık çil çil altınlar
Tuvârikler'in Sûdan'lı kaçakçıların
Gece baskınları zenci köylerine
Güney Amerika pazarlarındaki
Borsa oyunları karalar üstüne

İnsan kaçakçılığı köle ticareti yarışı
Deniz devleri arasında
O cehennem limanı Lagos
O Portekiz korsanlarının esirler Kanara'sı
En yalın korunma ölçemlerinden yoksun
O bir çeşit tutsaklık idmanı isyanlara karşı prangalar
Kapalı ambarlarda yolculuk boyu açlıktan havasızlıktan
Üçte birini öldürüp kokutmak denize dökmek leşleri
Kendini zarara soktular diye kaptanın
Ağız dolusu küfürleri nalları dikenlere

Sonra ırkları eş tutan bildiriler falan
Arkasından Transval savaşlarına yüzyıl başındaki
Boerler'in safran sarısı topraklarında olana bitene
Altın ve elmas madenleri üzerine
"Siyah fil dişi"(*) avcılığına

Kimimiz başından oldu bu yüzden
O deve kuşları zürâfalar cennetinde
Altın çağını yaşadı çapulculuğun kimimiz
Yamyamlara timsahlara lokma olanlarımız ayrı

Hâlâ o kahvede konuşmadalar oraya yeni düşenlerle
Gene Karalar ülkesini ben yaştakilerden çoğu belki

Ben kemanı bıraktım
Lâf düşünüp lâf sürmedeyim
Dün Saygon'dan bir mektup aldım:
Çin'e giti dönmedi üç oğlum
Inci avcılığı yapıyorum
Annam'lı karımla güney adalarında
Eskisi gibi kesmiyor köpek balıkları adamlarımı
Daha rahat şimdi çalışmak mayn tarlaları arasında

Sanırım elvedâ deyip o güzelim incilere
Bir saz kulübede hocalık etmek için 'Çocuklar milleti'ne(**)
Ben de Uganda'ya gideceğim...'

Eski kahve dostun
Kongo'lu Banda Zula

(*) Zencilere takılan ad.
(**) Amerika'da zencilere takılan ad.

ANGOLA MAYMUNLARI

Angola maymunları mutluydular
Onlar içindi muzlar
Ekmek ağaçları liyanlar
Dosttular yerlilerle
Bir sonsuz başıboşluk içinde
Yaşarlardı çangal'de
Beyaz adamlar gelince
Kuzey batıdan saman saçlı
İstediler onlarla da oynaşmak
Patlamalar oldu
Hiç duymadıkları
Kiminden kanlar aktı
Kiminden akmadı
Üşüştüler
Kalkmayanların başına
Düşündüler
Gözleri çakmak çakmak
– İyidir ne de olsa
Bizi yere serenden
Yılan panter ve akrep
Artık köylere
İnmiyelim...

Rûhül Kudüs

RÛHÜL KUDÜS

Melih Cevdet'e

I

Avrupalı İsâ sırasına göre ihtilâlcidir
İçlidir sofudur sırasına göre
Affeder geldi mi işine
Kin güder gelmedi mi de
Zulmü sevmez çekinmez zulümden de

Dostluğu da düşmanlığı da açıktır
Ara sıra haksızlığa baş kaldırır
Her şeyi bağlamaz oluruna
Ama iş Afrika'ya geldi mi Hân-ı Yağma

II

Ne devrimcidir ne de ihtilâlci Amerika'lı İsâ
Makine insan tipi iş adamı
Hasmını kündeden atmak günah mı?

Sandık başında oy pusulası
Birdir Yeni Dünya'nın Siyahıyla Beyaz'ı
Bir yanıl da sandığa yaklaş
Biter ensende Beyaz'm sopası
Yaşasın İnsan Hakları Beyannâmesi
Sonsuz hürriyet içindeler
Karası Kızıl derilisi Melezi

III

Afrikalı İsâ tam İsâ'dır
Kin gütmez affeder unutur
Sabrı sonsuzdur

Hoş görmeli fenalığı
Böyle buyurmuş Beyaz Tanrı
Sefâlet onun cilvesi
Lûtfu inâyeti hediyesi
Bu çilenin mükâfatını Kara Böcekler
Ahrette görecekler
Ruhlarının akıyla çıkarlarsa bu sınavdan
Cennet bahçelerinden derecekler
Dünyada erişemedikleri nimetleri
Kara Böcekler

Hak taâlâ Hazretleri
Karaları sınamak için yarattı
Beyaz Efendileri

MANİLAL GANDİ

A.A. 8.8.1953, Yohannesburg:

Büyük Hint lideri Mahatma Gandi'nin oğlu 61 yaşında Manilal Gandi Güney Afrika'da ırk ayrımı kanununa karşı savaş açmak suçundan elli gün hapis yatmak üzere dün polise teslim olmuştur. Gandi: "Allahın bütün çocuklarına ait olan bu memlekette cildimizin koyu renk olması yüzünden ayrı davranışı savunan düşünceye karşı her zaman savaşacağım." demiştir.

BİR MİSYONER ÖYKÜSÜ

"..Rûhül Kudüs hakkı için dostum
Bu vahşilerden memnunum:
Çoğu hidâyete erdi.
Kara yürecikleri
İsâ efendimizin nûruyla göverdi
Öğrendiler hamd olsun itaati riyâzeti
Askerlerimizin beceremediğini ben beceriyorum
Silâha başvurdukları oluyor arada bir
Ama onların kurşunundan daha iyi iş görüyor benim dilim

Sen de gel yolun düşerse bu taraflara
Can atıyor Allah'ın kuzuları olmak için fakir fukara

Hayli fil dişi topladım
Üzüntün olmıyacak kazançtan yana
Dini bütün olanın kârı da bütün olur âmin..."

Günün birinde Avrupa'daki ahbap işsiz kalınca
Ansılar dostunun mektubunu, salla sırt pılıpırtı
Hak yoluna sürmek için Kara zındıkları
Ver elini kilise
Damgaydı puldu pasaporttu
Doğru Afrika

Vapur tren katır sırtı nehir çatanası öküz arabası
İlk saman kulübelerine köyün varır varmaz
Çoluk çocuk karı kız sihirbaz
Çığrışırlar bir ağızdan:
– Boncuk...Tuz...Sakız...
Dostunu soracak olur bizimki
Bir höygürtüdür kopar uluya inleye:
– Ne oluyorsunuz? Nedir bu çığlık kıyamet?
– Ah efendim, sormayın başımıza geleni...
– Arslanlar mı bastı köyünüzü?
– Hayır aziz Peder.
– Salgın mı vurdu yoksa?
– Hayır aziz Peder.
– Ne döğünürsünüz öyleyse?
– Biz döğünmiyelim de kimler döğünsün?
Derdimizi tazelediniz.
– Hangi derdinizi canım?
– O arkadaşınız vardı ya hani?
– Ee?
– Biz onu pek severdik.
– Aferin...
– Pek iyi kalpliydi.
– Öyledir.
– Pek de insancıldı.
– Öylediiir...
– Bir dediğini iki etmezdik...
– Aferin... Ne buyurmuş İsâ Efendimiz?
– Ne buyurmuş Aziz Peder?
– Sadık kullarım, Beyazları baş tacı edin!
– Ediyoruz Aziz Peder.
– Sizin toprağınız.
– Onların toprağı Aziz Peder.
– Sizin malınız.
– Onların malı aziz Peder.
– İyi ama lâfı karıştırdık.

Karıştırdık aziz Peder.
Ne oldu sevgili dostumuza?
Olanlar oldu Aziz Peder.
Anlamadım.
Bize çok öğüt verirdi.
Veriir...
Her Allahın günü, bunu yapmayın, şunu yapın...
Güzeel..
Cennetle Cehennemi anlatırdı.
Anlatır..
Korkutur ağlatırdı.
- Sizin de yüreciğiniz komadı.
- Kodu Aziz Peder, kodu, öğütleri bize çok kodu.
Bilirim, zorlu lâf eder.
- Bu yüzden onu pek sevdik Aziz Peder.
- Sevimlidir çapkın..
- O tatlı öğütlerine dayanamadık, canımız pek çekti.
- Çeker, can çocuktur.
- Yaşıyamaz o bu çöplükte.
Yaşıyamaz zâhir..
- Biz de tuttuk başka yere gönderdik..
- Havası suyu güzel mi bari?
- Eh fena değil Aziz Peder..
- Nereye gönderdiniz peki?
(Zenciler karınlarını gösterip kıkırdarlar)
- Hi Hi Hi Hi Hi...

ZAMBO'YA GELEN MEKTUPLAR

(ALLAH BABANIN CENNETİ)

I

Zambo'cuğum,
Allah babanın bir Cenneti varmış
Ak Melekler beklermiş kapısını
Öyle söyledi köyün papazı
Ya oraya bizi almazlarsa?
Allah babaya yalvaralım da
Bize de bir Cennet açsın

II

Allahın işi yokmuş da
Doldurmuş biz hayvan sürüsünü
Şu canım topraklara
Ne vardı yaratacak
Bizi kapkara

DOKTOR MALAN'IN HAKKI VAR

I

Biz kaz kafalıyız
Aşağının aşağısı
Pis uyuntu sersemin dik âlâsı
Biz kim adamlık kim?
Bıraktıkları yerde otlamak bizde
Doktor Malan'ın hakkı var
Afrika'nın üstünde
Leş sinekleri Karalar

II

Var mı bize çalgı lâk lâk
Bu ne hukuk meselesidir ne ahlâk
Bu Beyaz soyun varlığı dâvasıdır Zambo'cuğum
Bir şeref bir haysiyet bir onur
Biz bu günkü ortamda kalırsak ancak
Büyük Afrika'ya faydamız dokunur

BİR KAHRAMANIN MİDESİ

Vahşi hayvanlara yediriyorlar ölülerimizi
Beyazlar bizimle savaşınca
Bizse kendimiz yiyormuşuz
Onları haklayınca

Böyle de olsa
Daha şerefli bir mezar değil mi
Hayvan bağırsaklarından
Bir kahramanın midesi?

Beyaz İhtişam

DAMGA

I

Sırtımızda Efendilerimizin damgası
Adımız mağazalarının firması
Onlara dünya nimetleri
Bize maden kuyuları
Bataklık humması

BEYAZ'IN BAMTELİ

Zenci zincir
Kuru incir
Mayalan
Beyaz'ın bamteli
Altın

O MAHALLE BEYAZ

O mahalle Beyaz bu mahalle Siyah
Nedir bu saklambaç oyunu
Her akşam her sabah
Git gidemezsin
Kal kalamazsın
Trende kilisede
Ön sıra sizin.

GEÇ BEYAZ'IM GEÇ

Başımızda yetmiş kiloluk kahve çuvalı
Geçeriz koşar adım kaldırımları yalın ayak
Rastladık mı bir Beyaz'a

–Pasa usted mi Blanko–
Geç Beyaz'ım geç, deriz
Efendimiz İsâ Hazretlerine
Hamdederiz.

ÜÇ BEYAZ

Elimizin ayası
Tabanlarımızın altı
Gözümüzün akı
Etti mi üç beyaz
Beyaz olmak için
Geriye ne kadı?

BEYAZ İHTİŞAM

Salon büyük mü büyük
Pencereler geceye açık
Âvîzeler silme ışık
Albeni'li kadınlar
Beyaz ihtişam
Bize ilk tattıran
Frengi'yi
Mantar şapkalı
Efendi

KUKULİKİ'DEN Dr. WİLLİYAMSON'A MEKTUP

I

Pek bir ünlü oduncuzade Kanadalı Dr. Williyamson
Bundan otuzyedi yıl önce Tanganyika'mıza
ayak bastığınızda –basamaz olaydınız–
en zengin elmas madenlerini bulmuşsunuz
şu bizim Ana-Karamızda
tuttuğunuz altın olmuş
–taş olacak değil ya–

Gel zaman git zaman
şeref vermişler Efendimizin madenlerine
birleşik krallığınızın soyu sopu
yarış atları gibi soylu necâbetlû asaletlû Margaret-Rose
–hani şu tel örgülerle çevrili elektrikli
paydos düdükleri ötünce sinek uçmaz
Olur a yutar da kaçırırız diye bir elmascık
İngiliz tuzu içirip kuşkulandıklarınıza
içimizi dışımıza çıkardığınız–

Siz de bu ziyareti şâhâneye karşılık
kulluğunuzun naçiz minnettarlığı nişanesi olmak üzere
bir elmas broş takdim buyurmuşsunuz gül biçimi
hanedanın el bebeği gül bebeği Son Altes Royal'e

Hayli bilgi edindik broşun değeri tutarı hakkında
–dolarmış mangır değil iki yüz elli bin–
şeytan kârınızı tamam eylesin âmin!

Kukuliki

KUKULİKİ'DEN PRENSES MARGARET-ROSE'A MEKTUP

II

Ben ne prensesim ne Margaret-Rose
Adım ilgilendirmez birleşik krallığı
ben cariyeniz dızının dızı dış kapının mandalı
ben size derim ki
Tanganyika'lı zenci kızı Kukuliki
ben de gülüm
ama ne Margaret-Rose ne Son Altes Royal
ne elmas kralı Williyamson
ne pembe beyaz
sadece siyah

Kukuliki size ne gönderebilir ki
bir şişecikten başka
içindekiler göz yaşlarımdır
onlardır benim de Margaret Rose
toprağımdan çalınmamış
elmaslarım

Kukuliki

KUKULİKİ

I

On can barınırız
Diz dize
Teneke çatılarımız
Bit yuvası
Aşımız karınca kızartması
Sevişmemiz
Yazısız kitapsız

II

Beyaz istiyorum
Bembeyaz
Evimi
Bahçemi
Çiçeklerimi

Gecemi
Kalbimi

ELİMİZİ BEYAZLAR SIKMAZ Kİ

Kukuliki
Bizim de bir evimiz olsa
Şöyle kocaman
Kırmızı kiremitli
Uzak uzak
Yaban ormandan
Bahçesinde
Çiçekleri

Söz gelişi Kukuliki
Evimiz olsun diyordum
Kocaman
Âvîzeli aplikli
Odalar geçilmese
Halıdan

Sonra bir frakın olsa
Benim tuvaletim
Senin uşağın
Benim oda hizmetçim

Sonra misâfirlerimiz
Kadınlı erkekli
Partiler mi vermeyiz
Viskili kokteylli

Sağa sola baş eğsek
Dişlerimizi göstersek
Ben ipekler içinde
Fırdolayı dansetsem
Beyaz Beylerle

Sen Hanımların elini öpsen
Ben de elimi öptürsem
Nâzik nâzik el sıksak
Ama bizim ellerimiz
Ellerimiz Kukuliki
Ince işlere yatmaz ki

Kukuliki
Ne yapacaksın
Başından büyük evi?
Evlerden ırak
Büyük başın büyük derdi
Devleti idâreden güç
Protokollü evi

Bir kuru kafan
Bir de kursacığın Kukuliki
Ellerimiz işledikçe işledikçe
Yaşamak ne ki?

Ilâhi Kukuliki
Bizden kim bal tutmuş
Parmak yalamış ki?

Doğrulttun mu gündeliği
Yan gel pamuk tarlalarına
Dik şişeyi yat aşağı
Kekâh
Yaşasın şeker kamışı rakısı
Kaşaşa...

KUKULİKİ

Beyaz'ın mürüvveti
Papaz'ın kerâmeti
Dünya cenneti
At torbaya
Ser sofraya
Ne çıkarsa bahtına
Doydun mu Kukuliki
Afiyet olsun Kukuliki

ÖLEBİLİRİM SEVİNCE

Benim Beyaz Efendim
Ben de yanabilirim
Beyaz'dan ince
Ölebilirim
Ölebilirim
Sevince

KARA ETİM YAKAR SENİ

Dokunma bana
Beyaz Efendi
Bana dokunma
Kara etim
Yakar seni

BANA BEYAZ BİR BEBEK YAP

I
Benim ulu Efendim
Ben de Beyaz Hanım gibi
Beyaz Bebek doğurabilirim
O da büyür Efendi olur
Gel kulübeme ne olur
Bana Beyaz bir bebek yap

II
Beyaz Bebek
Gel bizimle büyü bizim gibi
Yakar mısın yakar mısın o zaman
Şu Beyazların çiftleştiği
Şu traktörlü pulluklu
Şu inekli domuzlu çiftliği
Şu çatıları uzamış gün boyu

III
Beyaz Bebek Beyaz Bebek
Sen de oynıyabilirsin
Ölümle güreşerek
Ne sen ödleksin ne ben ödlek
Ama sende başladı kötülük
Bende sürecek
Karınca budunum ucun ucun
Seni kemirecek

IV
Biz de Beyazlar gibi
Demir kuşlar yapabilsek
O zaman kurtuluruz
Otlamaktan

BANYO

Kukuliki
Ben de yıkandım bu gün
Beyaz Hanım gibi

Köşkten uzaklaşınca
Beyaz Hanımın otomobili
Banyoya girdim usulca

Kelebek oldu sabunlar
Bir ılıklık çöktü içime
Köpürttükçe süngeri

Banyo deyip de geçme
Gömme fayans kurbağayeşili

Bu baygınlığın içinde
Çıkagelmesin mi
Beyaz Efendi

Eli ayağı titredi
Köpükler içinde bembeyaz
Görünce beni

Kuzum Kukuliki
Köye gelirsem şayet
Kucağımda Beyaz bebek
Döver misin beni?

Abanoz Ağacı

SATICI ZAMBİ

Zambi kızın beli ip ince
Gözleri velfecri
Fistanı tiril tiril dekolte

Gün sıcak mı sıcak
Terden yuvak yuvak memeleri
Handiyse bana fırlayacak

Benim içim çıfıt çarşısı
Onun gözleri
Velfecri

Zambi kız şöyle düşünüyor belli:
"Etim budum yerinde
Biraz fingirdemeli
Paralı mı değil mi
Denemeli"

Ben kalır mıyım ondan geri:
"Bırak denemeyi diyorum içimden
Ben seni beğendim sen de beni"

Kız olur mu olmaz mı diye
Düşünüyor gözleriyle
Dükkân kapandı kapanacak
Geliyor saat yediye

Bir müşteri daha giriyor içeri
Zambi kızın gözleri
Gene velfecri

BENİ BEYAZ HANIMIN YANINA GÖM

Beyaz Hanım bana baktı
Ben de baktım
Gel dedi Beyaz Hanım
Gittim
Beyaz Hanım beni sevdi
Ben de sevdim
Bunu Beyaz Efendi gördü
Beyaz Hanımı öldürdü
Ben de Beyaz Efendiyi öldürdüm

Şimdi beni asacaklar
Kuzum Makana canım Makana
Beni Beyaz Hanımın yanına göm

BİR PABUÇ BİR ENTARİ

Kukuliki Kukuliki
Tabuya ne ettim ki ne ettim ki
Cinleri başına saldı
Aklını çeldi suç işletti

Suçun da neydi suçun da neydi
Bana düğün hediyesi
Beyaz Hanımdan çaldığın
Bir pabuç bir entari

Buna kızılır mı
Kızdı işte Beyaz Efendi
Kargaları ürkütmek için
Tarlasına korkuluk yaptı seni
Çarmıha gerdi

Kukuliki Kukuliki
Sevişmemiz dün bir bugün iki
Ama kolların yok ki artık
Saracak beni

Ah Beyaz Efendi
İbret olsun kurda kuşa
Çak bari beıim de yüreğimi
Kol demirli kapma
Nal gibi nal gibi

TOKAT

Bizim Papaz Efendi dedi ki:
"İsâ bir yanağına tokat yedi
Öbür yanağını da çevirdi
İsâ'nın yediği iki tokat
Roma'yı devirdi..."
Ben de Papaz Efendiye dedim ki:
"Ben de İsâ Babamızın kuluyum
Her gün Efendimden tokat yiyorum
Her tokat yeyişimde
Öbür yanağımı da çeviriyorum
Efendim niye devrilmiyor Roma gibi?
Roma'dan güçlü mü bizim Efendi?"

ABANOZ AĞACI

Çileli dostum Abanoz ağacı
Et istemezsin ot istemezsin
Sür sürebildiğince kıracı
Susadın mı daya ağzını
Nilüferlerin kapladığı
Birikintilere malaryalı
Dağ yarmakta eşin yoktur
Ağzın dilin hiç
Hele ırgatlıkta
Firavunlardan bu yana
Gözlerinde hüzün hüzün
Bitmez de bitmez
Dikenli sabrı kaktüsün

Ok batmış yüreciğine
Çıkmaz da çıkmaz

Mauva

MAUVA

Akdişlerinde Afrika
Otur gök tasına kanlı bıçakla
Özgürlüğün köküne kıran
Kızlığın dağlanmışça
Günü sağma ter akmaz

Mauva "Kara fildişi"m
Ayın sedef kakmaları somâki teninde
Nar dilin nar lezzetinde
Bir haz buğusu tüter nefti nefti gerinmede
Ve bütün Afrika'nın şehveti

Seni yaşıyorum
Sana varamamış
Nereye götüresi
Beni har almış

Seni yaşıyorum
Uyanık uykuda
Sen medâr meyvası
Aşklardan hârika

Sen fidan çiçeğe durmuş
Bir gün meyvaların pıtrak
Ben tazeye çalarım
Kuru kavak

Sen can sevdalara açık
Ben garip aklı sana dolaşık
Sen sır küpü minnacık
Kime kapalı kime açık

Seni kim sarıyor
Gece mi gölgem mi?
Ne renkti gözlerindeki
Zehir yeşili
Seni kim bulmuş düşlerinde
Kim yitirmiş ki?

Düşme gözlerime
Yıldız yağmuru
Sen aşk tütüyorsun
Ben toprak

Gel gözlerimizi değişelim
Giz vermez ikisi de
Bizden içeri

Bırak
Gözlerimiz solusun
Geceyi ürkütmiyelim

Kapına bıraktım gözlerimi
Seni bulamayınca
Sakın onları çiğneme
Girip çıkarken

Yakamozlar cümbüşü
Gün nasıl biter nasıl
Seninle baş döndürücü
Arılar üşüştü mü
Saçların tel örgü

Düşlerimiz kalıyor bize
Sevilerden arta
Bir de gök kubbe

Seni kutuna kosam çıkarsam
Keyfimce kursam işletsem
Sana sözler belletsem
Türlü dillerden
Sevda üstüne
Çıtı pıtı

Uçarı
Şimşek çakımı
Yanar dönerim
Tut gezdir gözlerimi
Gözlerinde

Panter
Can hırsızı
Geceden kara
Severken
Hava bile titremez
Alçakcasına

Çevirdi kara yele dişlerin
Çil yıldızın kahkahası
Beni korkutamaz
Soyunsana

Kışı gözlerimde geçir
Kalbin çalar saati
Seni uyandırır

Dolan geceye
Köpüklü kara-sıcak
Koklanmamışça
Ap-aydın
Çıplak

Orman

ORMAN

Bir evrendir Afrika'da karmaşık
En yavuzu mıhlar ilk adımda yağınç o yürek katıltası
Yaşama acımaksız bu yeşil karasında
Susmuşluk yoğun Sfenx öylesine

Vurdu vuracak pençesi görünmezin çıldıra handiyse
Buz kesiklik tepe-tırnak kötürümsü
Yalpalamaktır yabanda bata-çık ne uyku durak
Tek gün paftası yok yok saatler saati
Üç dallar dorukta kol gözcü

Vıcık kayganlığında liyanların hava kok-batak
Maymun çığıltıları yankımaz buzul
Baş aşağı arada bir çatırtılarla içi kaval bin dallı
Av lezzeti aç kükremesinde gözleri yumuk arslan padişah
Gök kıranı toz duman tortop geyik zebra kara-ak

Gözenekleri ter-yuvar
Urpertisi damar damar yeşilin bir çakımda
Salt kaynaşımı sür-git öz suyun dağ gücünce dağ
Yırta kor bu don susmuşluğu bu don

Zorlunundur ölü diri ön-son
Yakar üşütmekle diş diş eti kemiği Sfenx
Tıkar da boğar canı canından etmişi lâv solunum

Fışkırıp karanlığa gök boyu
Yağar karanlığa sağanaksı
Pırıltı kasırgası böcekler
Şimşek çakımı
Kanatlı saman yolu
Ekvator gecesinin

O bir teviye don sessizlik
Ağır kokusu buğsuların
Dalgalar döver ağaçlarını
Yalı yardan köpük köpük
Köklerinde salkım saçak
Şeytan minâreleri kocaman

Ayakta geceleyin yaban orman
İri yırtıcılar zar kanatlılar uyanık
Hışırtılarla sürtünüşler iç içe
Dalgalı derisi kaplanın ışımaz
Pusuda dört pençe

Bir kahkaha makarası deli deli tepeden
Bir çocuk viyaklaması çakal ağzı
Yalnız küçük kanatlılar sus pus
O dinmez vızıltı korosu
Ağulu bal toplayan gündüzün

Çekilmiş tepesinden ormanın yaşam
Kuytuluğuna sarmaşıkların serin
Yeşilin buğusunda ışın tozları uçarı
Külâhı yanar döner adam boyu mantarın

Gök çatlar boşanır Ekvator sağanağı ormana
Boy atar ölüm ısırganları bir gecede
Silmece kapatmıştır ve sinsice
Kasırganın devirdiği her şeyi
Ay tekerleği çiçekler kan emici

Bir kıpırtı inceden ince
Yakamozlanır çöreklenince
Kırbaç yılanları yapraklar içinde
Ürkünce bu yılanlar kudurur
Halkaları şişer kabarır
Kuru dallara başlarını
Vurur da vurur
Püskürür ağularını beş metre

Tavus sorguçları kınalı
Göbekleri yeşimden
Tırtılları al ibrişim
Boyunları akıtmalı
Kalkamaz konar da mine kuşlar
Bal zamklı yapraklarına

Şu yakut ahtapot
Kolları yalvarır açık
Hele bir insan takılsa
Emmeçleri sülük

Pusmuş sakallı kaktüslerin ardına
Şu alev menevişli çiçek zehirli
Yürek biçimindeki
İç bayıltıcı amber kokulu
Büyüler gözleri çevirir insanı yolundan
"Gel bana seni öldüreyim" der gibi

Arslanlar cuntası
Baskında geceleri
İnsan eti
İnsan eti

ANAKUŞ

Ağacın doğruğunda bir yuva
İçinde üç yumurta
Gözler ANAKUŞ'un havalanmasını
Ağacın dibinde kobra

Uçmada ANAKUŞ
Kobranın ağzında
Bir yumurta

ANAKUŞ Karakuş
Yuvada birşeyler olmada
Dön geri var kuvvet kanada

Bastırdı kobrayı ANAKUŞ
Kobra-kuş-yumurta

KARAKUŞ Anakuş
Yemedi içmedi
Yuvada oturdu
Yitirdi ikisin
Birin uçurdu

[...]

Sarmaşık yeşili karanlık
Ormanın tabanı yosun halısı
Altı sürüngenler dünyası
Adım başında mamba ve timsah
Nerden gelir bilinmez
Zehirli okun vınıltısı
Bir yaman kanatlının ıslığı
Ak gözler dal arkalarında
Gözler Beyazı

[...]

Şu bir Mau Mau izi mi ola?
Zenci avına çıkan
Korkunç Beyaz'ın mı yoksa?

Bakmaz ölümün akına karasına
Giz dolu Yaban

Kara yürürken ormanda
Ne yaprak hışırtısı
Ne çıtırtısı bir dalın

Afrika Uyan

AFRİKA UYAN AND[*]

İhsan Ada'ya

I And içerim ki ben Mau Mau and içerim ki
Satmıyacağım Beyaz'a bir karış toprak
II Yollamıyacağım Hükûmet okullarına çocuğumu ben çıplak
III Gitmiyeceğim kiliseye kanmıyacağım misyoner propagandasına
IV Madem ki ben varım Kenya'da
Silâh çalacağım Beyaz'dan
Kurtarılmasına çalışacağım nerede olursa olsun
Yakalanırsa Jomo Kenyatta[**]
V Yardım edeceğim Mau Mau'ların öldürdüğü Beyaz'ın
Ortadan kaldırılmasına
VI Kovulmasına çalışacağım Beyaz'm Kenya'dan
VII Ele vermiyeceğim görürsem bir yabancıyı kıyarken Beyaz'a
VIII Şefim şu Beyaz'ı getir der de getirmezsem
Ödeyeceğim aldırmazlığımı canımla
IX Öldürüleceğim Mau Mau'ların gizini açıklarsam
X Çağrılırsam gece yarısı
Çıplak gideceğim ben Mau Mau bu çağrıya
XI Yok olacağım enselemezsem başbuğumu
Baş eğeceğim her buyruğuna
XII Ben Mau Mau
Olamıyacağını bildiğim için topraklarımın
Kikuyu'lardan[***] başkasının
Göze alacağım her türlü savaşı
Ölümü işkenceyi bu uğurda

(*) Mau Mau'ların gizli andı.
(**) Mau Mau'ların lideri.
(***) Mau Mau'ların kabîle adı.

GERİLLA

Başaklar boy atar
Tavşanlar kulak diker
Aklımızı ay karıştırır
Bizi yıldızlar büyüler
Kan içeriz o zaman

ÇEMBER

Bizi kuşatacaklar nerdeyse
Onlar da aynı kuşkuda bu gece
Kim gide kim kala bu alış verişte?
İki tarafın da kalbi
Dünya kadar kabarık

DİNAMİT

Biz fundalığı tutmuştuk
Ormana sinmişti çoğumuz
Bazukalar boşalıyordu
Dört yandan üstümüze

Orman sarılmıştı
Tepkililer biçiyordu dallardakileri
Dost başları düşüyordu kollarımıza

Ellerine geçmemeliydik
Bataklığa geriledik
Bize işkence edebilirler
Söyletebilirlerdi belki de

Dinamiti ateşledik
Elvedâ
Bize benzesin arkada kalanlar

DİRENÇ

Gerekmez bize can ürküsü
Bu toprağın yasavulları
Kadın erkek
Pahalıya satacağız kendimizi
Otomatikle taransak da

SAĞ ELİMİZ TETİKTE

Daha çekici daha bereketli yaşam
Sevi daha can alıcı bu cennet-cehennemde
İki boy can verdik
Sağ elimiz tetikte
Sol elimiz yar belinde

Boşuna gitmiyor öpüşmelerimiz
Ölsek de ölmesek de
Şimdiden bebekler hazırladık
Ateşten bebeklere

UÇAR BEYAZ

Sığınaklarımız yok ki bizim
Açık bağrımız uçar Beyaz'a
Gökten neler yağmıyor
Ateş belâ
Rahmet yerine
Demir kuşlar çarpıyor aya kanat
Aya kanat çarpan kuşlar
Bizi lokma etmişler

Ölüm
Toprak yoluna
Tabanın ağıtı kol gezer
Toprak umursuz

CELLADIN İPİ

Umudun
Cücümesi
Gecenin sancısına bağlı
Celladın ipi
Ebem kuşağı

YER GÖTÜREN AYAK

Yaşamak
Dirim boyu
Suvarmada bizi
Varınca

Yaşamak
Kurşunlara tükürüp
Ateş ye canınca

Yaşarnak
Baş eğmeksiz
Ölüm birle
Çıpıldak

Gücünmez
Prangadan
Yer götüren
Ayak

BİZ KARALAR BULUT OLDUK

Kuzey Afrika görüleri

Yaz gecelerinde kuşlar göçerdi
Gagalarında yolculuk türküleri
Kanımızı ateşliyen beyaz ülkelere doğru
Füzeler kaplayınca aynı geceleri
Biz KARALAR bulut olduk
Şimdi etsiz kemiksiz dolaşıyoruz
Afrika üstünde
Yok artık ev derdi karı derdi
Korkmuyoruz acıkmıyoruz
Ne rahatmış gökte yaşamak
Siz de bulut olun aklınız varsa

Siperimizin tümseğini kabartıyor kardeşim
Birşeyler kemirebiliyoruz
Bir gülle çukurunda bazı akşamlar
Kulübemin bacası hâlâ ayakta

Caddeden asker geçer
Götürür gözlerinde
Pencerelerdeki kâdınları

Gözüm arpacıkta
Düşüncem üç parça
Bir az ölüm
Bir az onur
Bir az sen

Onlar sevda uykusunda
Biz pike akınında
İçime kurt düştü
Bu uçuşu bitiremiyeceğim

Hatlarımız yarıldı
Burun burunayız tanklarla
Namlunun ucunda göründüler
Evim tanıdıklarım
Tüfeğin yapacağı iş yok artık

Bak şu bombanın ettiği işe
Toprağı şöyle bir oydu
Oydu da ne oldu
Tuttu ikimizi
Bir çukura kodu

ÖLÜLER KAT KAT

Yaşamak duygusundan üstün
Yok olma isteği birlikte
Tiksinmiyoruz artık
Kucak kucağa yatmaktan ölülerle

Ölüler kat kat
Ölüler ambar dolusu
Ölülerin şişmanı bulunmaz
Ölüler kurumsu kurumsu

Yağmur yağar çürütür
Güneş yakar kurutur
Burda kolay ölünmez
Can ölmeyi unutur

Ay doğar ölülerin üstüne
Bakar aç sırtlan gibi dost
Can çekişen dostuna

ARKADAŞIM HANS

Bize yaklaşıyorlardı
Biçildiler
Yanlarına gittik
Mayna olunca ortalık
Birini sırt üstü çevirdim
Arkadaşım Hans
Anvers'deki
Hâlâ işliyordu bileğinde
Ona verdiğim saat

ÖRTÜN BENİ ÜŞÜYORUM

Yanıyorum su
Yeşiller açılıyor başımda
Bir parktayım
Gölde kuğular yüzüyor
Sevgilimle kürek çekiyoruz
Kürek tüfek oluyor
Trampetçi kızı
Kalbinden vuruyoruz
Selâm duruyoruz
Kız trampet çalıyor
Rap rap rap yürüyoruz
Kız haykırıyor ileri
Arkamızda tüfekler patlıyor
Maymun daldan düşüyor
Örtün beni
Üşüyorum

GERİ HAT İLERİ GERİ

Birimiz bir şeyler karalıyordu kimbilir kime
Sırt üstü uzanmıştı yanındaki
Kuşları bulutları kovalıyordu gözleriyle

Otlar böcekler cümbüşteydi
Birimiz gitar çalıyor resim yapıyordu birimiz de
Durmadan kıyordu dünya dedikleri

Ağzını güneşe karşı bir karış açmıştı Ganj'da bir timsah
Et kırıntılarını ayıklatıyordu serçelere
Tembel tembel dişlerinin kovuğundaki

Balık tutmayı öğretiyordu yavrularına bir ana kunduz
Kanada'da Beyaz Esir Gölü sazlıklarında
Ve katran ağaçlarının kemeri altında kuytu bir dalda
Başaşağı asılı düşünüyordu bir zerdova

Gitarda Karmelita
Karmelita'nın etekleri uçuyordu havada
Biz geri hatlardaydık
Yaralılar geliyordu jipler kamyonlarla

Derken yer karıştı gök karıştı
Ne sevgilinin şiiri ne o gözler kuşların bulutlarm peşindeki
Ne Karmelita'nm etekleri ne resim paleti

Otlar böcekler cümbüşteydi
Geri hat ileri geri

Ganj timsah ana kunduz zerdova Kanada.

MAKONDA'DAN BEYAZ EFENDİYE MEKTUP(*)

İyi yürekli Beyaz Efendi
Hani sen her zaman sâdık kölen Makonda'ya
Korkak derdin ya
İşte sağlık diler mutluluk diler sana
O korkak Makonda.

Yardım dilemek için yazılmamıştır bu mektup
Aydın haberler alasın diye bizden
Yazdı sana Makonda..

Ürünü bereketli bu yılın
Av hayvanları bol çekirgeler de görünmedi
Yuvalarını ateşledik beyaz karıncaların
Kadınlar tavında hır gürden baş aldıkları yok
Sütten kesilenleri çifter sürüyoruz sapana

Tam tam vuruldu bir gece
Gergedanların su içtikleri saatte
Bir saman saçlı adamlar ülkesi varmış ki
Buz tutarmış suları katır kutur

Oradan onlar
Gün doğsundan da timsah yeşili
Ufarak adamlar çıka gelmişler kazma dişli
Saldırmışlar Beyaz dostlarımıza
Çekişmeyi didişmeyi unuttular
Kadınlar bunu duyunca

Yaralılara bakıyor
Ölüleri gömüyor diye
Kesiyorlarmış bu ufarak adamlar
Kadınları erkekleri de
Kollarında İsâ Efendimizin
Haçını putunu taşıyan

(*) İlk baskıda, başlık altında "*Tema, Attilyo Gatti'den alınmıştır*" ibaresi var.

Bunu da duydular bizim kadınlar
Ayağa kaldırdı
Köyün horozlarını domuzlarını
Çığlık kıyâmet

Köyümde duramadım ben de
Koştum asker topladıkları yere

Orada beyaz hekim
Benim dilime baktı gözüme baktı
Kulağımın içine baktı benim
Yerindeymiş kolum budum
Sonra ben de asker oldum

Sağa dön sola dön
Yere yat
Marş marrrş'ı öğrettiler
Beyazlar bana önce
Kendileri nasıl yapıyorlarsa
Öylecene

Delikli bir demir tutuşturdular
Elime tüfek dedikleri
Bu Beyaz dostlarm krallarına aitti
Temizlemekti onu parlatmaktı
Omuzumda taşımaktı saatlerce işim gücüm
Sonra bana:
"Yum gözünü yanağını daya şuna
Öbür gözünle de bak şu kertiğin arasından
Çek tetiği işaret parmağınla"
Dediler öyle yaptım
Gök gürledi bunu yapınca
Demirin karnında
Ben çok korktu dilini ısırdı
Omuz kemik çok acıdı
Ama demirden çıktı kurşun
Deldi geçti yuvarlak kağıdı
"Haydi Makonda, dedi o zaman Beyaz teğmen:
Kuzeye gidelim de artık sıkalım yüreklerine
Bu kurşunları düşmanlarımızın"

El ayak dolaştı bu laftan ben titredi
Balık gibi zıpkın ucundaki
Gözü pek büyütmemişti
Anam beni çünki.

İki orman geçtik üç nehir aştık
Etleri pek tatlı timsahlar su aygırları
Şaştılar kaldılar bizim bu halimize kıyılar boyunca...
Kıvrıla büküle çöze çöze alaca halkalarını
Çürük ağaç kütüklerinden aşağı kayan
Su yılanları da dillerini çıkardılar
Arkamızdan..

Bir gün Beyaz teğmen:
"Askerler dedi, işte düşman.."
Bizim teğmene çevirmişti tüfeğini
O ara biri onlardan
Ben bunu gördü
Namluyu çevirdi
Onu yere devirdi
Korkudan titremem geçti geçmedi
"Sen onbaşı oldun" dediler
Ben de o dediklerinden oldum

Önümüzden gidiyordu Beyaz teğmen
Başka bir gün de
Ha bastı ha basacaktı
Kaplumbağamsı bir şeye
Bunu da gördü ben
Atıldı yakaladı
Bu bir kapandı
Bir gümbürdedi
Bir patladı
Ben açtı gözümü
Hastanede

Bir Beyaz albay duruyordu baş ucumda
Köpük köpüktü ağzım
Çenelerim takırdıyordu korkudan
Sesi kızgın değildi albayın
Eğildi bir nişan taktı göğsüme:
"İşte oğlum, dedi,
Köyüne gidecek reis olacaksın iyi olunca..."
Buna çok sevindi Beyaz Efendi
Çok sevindi ben Makonda.
Bu büyük şerefti benim için
Ben konuşmadım hiç güldüm sade
"Niçin gülüyorsun" dedi, Beyaz Albay
"Gömleğimi deldi çünki göğsüme battı
Gıdıklıyor beni çünki dedim, nişanın iğnesi.."
O zaman Beyaz Albay da güldü kalm kalın
Nişanları yoktu onların
Gıdıklıyan göğüslerini
Daha çok güldürdü bu beni..

Köyüne döndü artık Makonda Beyaz Efendi,
Av hayvanları bol kadınlar gebe
Çocuklar da büyüyorlar
Pek cümbüşlü bu yılın harman sonu:
Kızlar ateş oyunlarından deli dîvâne
Pay edemiyorlar oğlanları bir türlü.
Bir çakıyor bir sönüyor gözleri

Lâfları benimdir bu mektubun
Ama değildir yazısı benim:
Hani o kapanı çekmiştim ya
O vakit işte
Gözlerim de gitmiş
Kollarımla birlikte
Reis yapmadılar beni bu yüzden

Dedim ki ben onlara:
"Çok iyi işliyor hâlâ kulaklarım
Ben iyi sesleri kötü sesleri duyabilirim
Sizi kötülüklerden koruyabilirim..."
Dediler ki onlar da bana:
"İlâhi Makonda'cık,
Sen iki elinle
Bir kapanın üstesinden gelemedin
Bizi nasıl çekip çevireceksin?"

Şimdi bir ağaca bağlayıp
Ormanda bırakacaklar
Bir işe yaramıyor diye beni
Kulaklarımı sağır etseler de
Çakal seslerini duymasam bari

Yeni bir haber geldi Beyaz Efendi,
Oğlanlar gidiyormuş askere
Ne olacak kızların hâli
Onlar da bana dönerse?

Kara Hürriyet

KARA HÜRRİYET

Gel Mauva
Kanında buram buram hınç
Otur şu bambuların altına
Mauva
Bir bakarsın kum dağları sam kasırgasında düz ova
Bir bakarsın alev deryası boz bulanık Sahra
Tabuları Sihirbazlarıyle efsunlar evreni o şâhı kıt'aların
Gün gelir çekirge sağanağı bulutlardan ebem kuşağı ağaçları iskelet

Susamış tanrılar rahmetine bir gün umutsuz aç çıplak
Bir gün de göklerin deryası boşanmış azgın yeşili kucaklar
yıldızları
Vahşi nimetleri ibadullah zümrüt ve zebercet kuşundan
ceylanından
Sütlü ürünlerinden – ki medâr lezzetinde
İklimler aşırı pazarlar sarhoş

Ama ak terlerin boncuk boncuk kara yüreciğine pusar korku
Efendine papağan sarısı kâşâne sana sıçan deliği Kikuyu

Mauva
Kaldırmış burnunu havan topu ormana
Can ürküsü salkım saçak
Işıldakların makasında kıvıl kıvıl Mau Mau

Işık tabancaları batınca göz göz karanlığa
Her hışırtı bir tuzak her çalıya kurşun yağmuru
Karalar milletinin başında kolonyal şapkalı heyûlâ

Mauva
Güler mi ağlar mı bilinmez
Bu heyûlâ'ya hipopotam
Dar ağaçlarında sıram sıram
Aşkı toprağı kadar cömert
Kara hürriyet

Nairobi- 5-2-1954 (A.A) - "Kenya'da Mau Mau şeflerinden General Waruhyo İtote idama mahkûm edildi."

BEN SEHPÂDA BAYRAK

Ben toprağım kanım
Waruhyo İtote
Ben namlu ben göz
Tetikte

Ben tabanım aşınmaz
Waruhyo İtote
Yürürüm yürürüm
Hürriyete

Dilsizlerin dili ben
Waruhyo İtote
Güçsüzlere güç
Zulümlerden öte

Ben lâle boyunduruk
Waruhyo İtote
Ben her şeyim her şey
Kolum emeğimle

Ben kurtuluş kurtuluş
İtote İtote
Ben köle ben köle
Kara cennette

Ben sehpâ'da bayrak
Waruhyo İtote

BENİ SEN GÖTÜRÜRSÜN ÖLÜME

Beni sen götürürsün ölüme ayak
Zafere aşka sen
Aklımın çobanı kurtarıcım
Seninle aşarım engelleri
Çölde buz dağlarında güden beni
Düşman önünde mıhlayan
Basmayan geri

BEYAZ KARINCALAR

Ver dudaklarını son defa
Yaksın gözlerimdeki son parıltı gözlerini
İstemezdim barut kokmayı ölürken
Çok şeyler bırakıyorum arkamda başlayıp ta bitiremediğim
Sürüp gidecek biliyorum
Düşmana kaymalar kardeşin kardeşi gammazlaması yıllar yılı
Biliyorum benden sonra olacakları
Nasıl amansızca boğazlıyacak
Beyaz karıncalar Karalar'ı

TAM TAM

I(*)

Afrika Afrika
Kara Afrika
Alın terleri süngüden damla
Zambo Bozambo çocukları
Boğuşuyor beyaz adamla

Tamtam vuruyor tamtam
Otlar tutam tutam ağızlarında
Artık et ve ot ve katık haram
Beyaz'a karşı kaya Afrika'ya

Tamtam vuruyor tamtam
Havada fil kulakları yelpaze
Artık ne talan ne pusu
Kokusu tütmüyor taze kızarmış
Kız etinin halkalı burunlarda

Kapandı ceylânda arta kalan yara kaplandan
Gorille kardeş oldu Kara

Fil hortumunda goril ve yamyam
Sürçmeden arkaya Beyaz'a karşı kaya

Tavşan yürekli tanka
Dinka dunka danka
Tam tam tam

(*) *Mau Mau*'nun ilk baskısında bulunmayan bu şiir, daha önce *Açıl Kilidim Açıl*'ın iki baskısında da "Tam-Tam" adıyla yer almış. (Yay. N.)

II

Bütün Afrika uyanır içimde
Abanoz kolların bana dolanınca:
Gururu lîme lîme çiğnenmiş ululuğu gorilleri cüceleri
Korkunç güzelliğini ışıktan Beyaz Efendi'den kıskanan
Dalları bulutlara sarmış göz gözü görmez ormanlarıyla

Günün timsah ağzı cehennemine
Şafağın fildişi aydınlığına bürünmüş
Çıplaklığınla övün övünebildiğin kadar
Güneş ana seni katran parlaklığında en yalın
Görünüşünle kapıp koyvermiş

Sanki Beyaz'ın kirinden arınmış ta öyle kararmışsın
Memelerin yıldız ışıltılarından pırıl pırıl
Yakamozlanarak geceyi ağartmışsın

Sen zebra yavrusunun yüreciği kadar ürkek
Taze bir bambu
Sevilirken vahşî ve yaman
Engerek bakışlım
Sabrın şefkatin tok gözlülüğün cömertliğin emeğin köleliğin
Bir avuç tuza encik boncuğa dünya'ya sebil

Cedler'in korsan kadirgalarında haraç mezat deryâlar öte
Sürek avlarında kurban ayaklarında pranga
Kurşunlar ciğerlerini yakarken o gök o toprak
O Beyaz'ı –ölümü ve ateşi– getiren canavar deniz
Parça parça göz bebeklerinde

(*) Bu şiir ilk baskıda "Tam Tam" adıyla yer alıyor, (Yay. N.)

Sen Şâhâne Çıplaklık
Siyah Venüs'üm
Pervâsız ve hayâsız
Zehirli okların kâretmedi kaçırdığın hürriyete

Kabarmış hıncının yankısı tamtam
Sayılı günlere işâret
Ben uzaktayım şimdi ama seni unutamam
Güzel gecem Afrikam
Affetmez sevgilim beni affet

ALLAH AFRİKA'YI TAKDİS ETSİN

Helluya

Çarpma yâ Rab bizi hışmınla kargama gazabınla gazabınla
Doğmuş doğacak nur topu yavrular yüzü suyu hörmetine
Ana rahmindeki masumlar adına
Helluya

Ey İsâ'nın kara kuzuları
Rahmet bereket yoksulu kurbanlar
Rabbın'dır göklerle gökler üstü
Semâüssemâvât yedi kat
Ama insan oğlunundur yer yüzü
Ölüler sükût evine girenlerin hiç biri
Yakarmaz Tanrı'ya
Helluya

Ziller sevinç zilleriyle çalparalar
Darbukalar tam tam'larla hamdedilir ona
Mübarek olsun Rabbın adı şimdiden ebede dek
Mübârek
Odur tutsakları âzâdeden ekmek veren açlara
Seni ululârım
Meliki mutlak olan Allah'ım
Sen ey taparım sana
Helluya

El değmemiş nev civanlar bâkireler bâşı için
Ya Mesîh acı bize
Ey Rabbı zülcelâl
Sana avazımla feryadederim
Niyâzederim âh-u-zârımla
Helluya

Ben senin kulunum kulun
Helâkeyle canıma azâbedenleri
Kanlı adamlar benden ırağolsun

Kurtar beni fenâlar şerrinden
Zâlimelinden kulunu
Benden kuvvetlidirler zirâ
Helluya

Bir kerre mürdoldu İsâ-elmesîh kendi bedeninde
Ama ruhu ihyâ olundu
Bizim bedenimize de hergün azâbedilmekte
Yaşarken ölmekte
Ey Karalar Aklar Tanrı'sı
Bırakma bizi yoksul ve yoksun
Neden bizi de öldürüp bir kerre
Ruhumuzu diriltmiyorsun?
Helluya

Sonsuzdur inâyetin sonsuz
Yokluk işkence işkence
Bu gün varız yarın yoğuz
Her buyruğun can baş üstüne
Helluya

Günahtan arıdım tenimi
Topladım Kara sürümü
Çiledim karıdım
Çakılın olduğunuz yere
Diz çökün yalvarın Kuzularım
Helluya

Ne süngü ne kırbaç size kâretmez
Acı işlemez sahtiyan derinize
Söküp atamazlar sizi bu topraktan
Yapışın kapılarınızın eşiğine
Helluya

Bir kerre mürdoldu bedence İsâ
Uçtu uçtu ruhu kurtuldu
Gözleri dipsiz kuyu
Senin de bedenin fenâ bulsun
Sen de dinlendir kalıbı Kikuyu
Tek ruhun kurtulsun
Helluya

ŞAH DAMAR

Kara humma kanımda kara
Soluk almaz sensiz Afrika
Kenetle kollarını bekle
Doğacak milyonca yılgısız
Tanrılar yücesince

Sen tohum kaynak
Yaban yeşilinde özgürlüğün siyah dişiler cenneti
Seni bekler gazap boy atmak için
Senden emer toprak gebelik bereketini

Duraksız uykusuz bekçi
Karalar ülkesinde ölümden öte ölümsüz
Güneşle doğuk batık var güneşle yok
Kıt'anın şah damarı

BİR ZENCİ DÜŞÜNÜYORDU KARA
HEYKELLER MİLLETİNİ

Bir zenci düşünüyordu
Sönüyordu sigarası
Mutluluk saz kulübede
Kral rüyası

Bir zenci düşünüyordu
Kül oldu sigarası
Gökten bir yağsa
Kudret helvası

Bir zenci düşünüyordu
Çıkarı çıkmazı
İşti güçtü yaşamaktı
Yüz karası

Bir zenci düşünüyordu
Altın tarlası
Tuttukları taş olmasa
En azı

Bir zenci düşünüyordu
Us ötesi
Ekmekle toprak
O da nesi?

Bir zenci düşünüyordu
Tan ayazı
İçi allak bullak
Evren ortası

Bir zenci düşünüyordu
Özgürlük delisi
Yüreğiydi ancak
Verebilesi

Bir zenci düşünüyordu
Ellerimizi
Yapar yıkar bu usta
Emeğimizi

Bir zenci düşünüyordu
Beyaz'ı
Dünyaya uzanmıştı
Gölgesi

Hesiodos

HESİODOS

"Hiç bir iş yapmıyan utansın
Çalışanındır yalnız onur mutluluk"

İşte ay işte güneş işte yıldızlar
İşte zemîn ile semâvât

İşte hava kuşları yer canavarları
İşte Tekvînül mahlûkat masalı

İşte Allah'la Şeytan
İşte Âdem işte Havvâ

İşte Tûbâ işte Yılan
İşte Seylan işte menfâ

İşte Hâbil işte kurban
İşte Kaabil işte kaatil

İşte ilk kenti kuran
İşte benim işte senin

Var varanın kır kıranın
Destursuz bağa girenin

İşte Tûfan işte Nûh
İşte Ham Sam Yâsef

İşte Eseenler İsrâil oğulları
Ne altın ne gümüş biriktirenler

Hesiodos; Tüm baskıyla egemenken demir çağı gök-yuvarlakta
Dört çevreni yağılığın sardığı
Batakta pişman doğduğuna
Neydi acaba; Gülen filozof Demokritus'a:(*)
Halkının çoğunluğuna en azından
Çektirdiği acıya karşın
En ulu genliği sağlıyabilen bir devletin
Yaşamaya hakkı olabilir dedirten?

İşte Olimpos'tan yüz çevirip insan karanlığını delen
yarasa gözleri Protagoras'ın
"Yetmez araştırmaya ömrümüz Tanrıların şüpheli yok-varlığını
İnsanda başlar biter insan içindir acun
Sevelim güzelleştirelim Yaşamı"

İşte Likürg: Başaklar içinde yüzer görünce köylüleri
"Tarlasıdır kardeşlerin Lakonya gök kıranınca ortak" diyen Sparta'lı

İpe vermişti boynunu onun yasalarını
Diriltmek için genç Lacedemonya kralı Agis
O kaatillerinden iyi vatandaş topraklarını dağıtan çöpsüzlere

Savaşmasaydı can emicilerin adamı Çiçeron'a karşı
Zor görenlerin hakları uğruna ölmezdi Katilina

(*) İlk atom çekirdeğini bulan.

Sonra kölelerin ayaklanması Latifundia'larda
O ihtilâl devi Spartaküs Roma'nın Kâbûsu yıllarca

Zenon, tanrısal ruhla dolu doğada görüyordu kurtuluşu
"Gel ey sahrânın boğucu sıcakların kasıp kavuran ateşin Tanrısı
Gel ey Yehova!" diyordu Yûşâ!
Kargamasaydı varlık ayrımlarını kötülüğü vuruşmayı
Gerilmezdi çarmıha İsâ

O yanda Katarlar(**) Taboritlerle torunları
Döğüşüp geçtiler türlü adlar altında çağlar boyunca
Haçlı akınları Engizisyon sürek avları önünde Papalar'ın
Almadı kelleciklerini hendekler bu yanda
Ahîler'in Babalar'ın Pîr Sultan Abdallar'ın

Bir gün de emdiğim can
Yediğim Karalar etim
Mahşer gününde kalkmaz
Yalvaçlar ümmetim

Harladı
Gelgör
Uçtan uca
Yılgısız pusatsız
Yalın Afrika

(**) Orta çağ mutezileleri.

TARLA

Çitleyip bir tarlanın yöresin
Haykırmasaydı ilk adam
"Bu benimdir" diye
Kovalamazdı yıkınlar birbirin
Bilinmezdi erkin
Hak olduğun

KUL

Açılsa ön son
Yaprak yaprak
O yer yüzü uçmağı

Erinç içre
Ekilse gök-toprak
El-bir'le

Gelse o Altın Çağ
Kul ah çekmez emeğine
Kara-Ak

BEBEK

Göze dur gizlerini
Kosmos
Kör düğüm

Ak-kor düştü usumuza
Dal uykularımız
Toz

Sür yolunu
Saçlı yıldızlar çakılınca
Deli-göz

Senden başlıyor
Tanrı'lık
Bu kez

Tek yasa
Eş çaba
Kör-umu değil

Göçeril kuşlar bilir
Boyutsuz mudur yürek
Sınırsız mı Yer-Yuvar?

Sen doğunca bitecek Bebek
Can Ejder'i kutsal günah

Baş kaldıra Yaban'da
Tüm Karalar güneşe

Doğ ve tez kapat Bebek
Yer-yuvar'ın kapısını eskiye

YAM YAM ÇAĞLAR MAĞARASINDAN

Ilgımları(*) kovalıyorsun sana gülüyorlar
Seni senden çağırıyorlar bin bir ağız bir ağız
Ak sarkıtlar uyanıyorlar da kız boyu
Gün dönümü saçlarını var olmuşluğa serperek

Yüreğin ısırıyor beni gök kuşağıma karanfiller çakıyorsun kıskanç
Hıçkırık tuttu çıngıraklarını öpüşmeyi unuttular Evrenlerim(**)
Seni senden istiyorlar kaç seni senden yuta doyuna bir gün

Çığlıkları doğmamışların yam yam çağlar mağarasından bize dek
Yeşim köpüklü ilk düşünün yankısı ortak çaba
Göz aynamda ıramışlar tutsak ayaklar kervanım soy soy

Kuşan özgürlüğü pusatça Siyah Kuğu
Ilgımlar sek sek taşı us gücü devekuşu
Yanık boğaz dokuz boğum Kara budunum yalıncak

(*) Yalgın: Serap.
(**) Evran: Büyük yılan, ejderha.

LUNA PARK

Sevi savaş ölüm olum
Düzmece inanç yat-kalk'la
Yalvaçlar tröstü us ötesi doğa üstü umu
Kara kan Sarı kan Ak kan
Kara Sarı Ak uçmakların üst orta alt
Tüm yıkınlardan arı yaşantılarımıza koşut
Çelik gezegenlerimiz Tanrısal

Uzay kuşağında cin uydularım çarkı felek
Sputnik Wanguard Atlas Titan ve Lunik'ler uçkun Apollon'a
Hazır biçimiyle Nuclear'ler Stratosferi
Takım yıldızlardan kop-gel akma Robotlar'ım
Gök katınca bukağsız yoğaltımı topraksı gücün

Bir Evren ne Metropol Ehram
Doyuna yalın donana
Denkserlik varsa var
Yok sürüngenlik

Uçup sevişen isterlerince kanatlı
Anaç memeler emzire soy bebekleri
Bıraka arı döl yataklarını gebe
Beş Ana-Kara'da kıyadan ıra gürbüzce

Susa kor çağın direnci
Yarışa gezegenlerim
Susa kor dönengede Çağ
Ayın duman denizleri üçgeninde

Yürek utkularından esrik
Atomal ışın duvarı
Düşman Nötronlara çarptıkça

Üç Anadolu

1. baskı: Yeditepe Yayınları: 135 İstanbul, 1964 Yeni Matbaa

Öl Yiğitim

"Geh yasama gâh kapçur geh tağar
Koşuna koşmuş ili her dem sağar"

KARA BULUT

Kara bulut kopar Allah gök eteğinden
Çapar geçer gem kasmadan verir haberi
Can tartınmaz şimden geri Moğol selinden
Yarıcımız kim ola ki İblisden gayrı

Buldur buldur ağlamaksız gün bitmez
Yılgı başta us komaz
Geçit vermez ki sular geçesin
Aşıt vermez ki dağlar kaçasın
Katı yavlak korku bize yol bulur.

Çapınırlar dal kılıç
Cana güç gele alalım ökünç
Ağ yelekli ötkün oklar çatışır
At nalları biçer geçer huğları
Yapağılı gökçe çimen çöl olur.

Karavaşlık nişânemiz al damga
Köyler ören hanlar vîrân
Döner durmadan devran
Kırnak olur kızlarımız yağı Tatar'a
Bağlar Han adına has köleler
Kan dalgasıyla sürüklenenleri haraca

Yeğit siner gözün yumar dorukta
İlhanlı'nın Saruhan'ın biri bata biri çıka
Gazâ deyu atlı yaya cedde rahmet okuta

Bre Selçuk töresi Cengiz yasası
Dert yiyip içtiğimiz senin ucundan
İl ile gelen vurgun olmadı düğün bayram

Noyandır başımızda Moğol beyleri
Salyanadan ciğer yanar
Garip haktan medet umar
Zâhitlerin semâ döner
Abdal'ım senden keramet
Fenâfillâh'da saadet
Öperiz diz çöküp kanlı elleri

VARLIK DAĞI

Haylı zaman oldu Memiş savlaşmayalı
Bir sen bir ben söyleşmiyeli
Evren gene ol evren devran gene ol devran
Kalp kazanmada gönenmede kaltaban
Halimiz bayağıdan hoş değil

Alplığımız yâdellerde çavlandı
Yavaş olduk basıldık yavuz olduk asıldık
Sımadık ayrı milletin ayrı mezhebin adamlarını
Yağ döküp yakmadık anasını avradını

Belin şerbetin içtik zalim elinden
Yağıklar buyruklar bitmedi tükenmedi
Dil bağı tavladı ödleklerimiz
Ak mıdır kara mıdır bitimiz bilinmedi

Kaygı yedik varlık dağın çökerttik
İlencimiz gök kubbeye ağmadı
Tutsak gönlü azatlığa uçkundur
Doğacak sübyanlar alsın öcümüz

GÖNÜL PASI

Mal verdik kâr etmedi
Can verdik kâr etmedi
Fermanlı'ya baş kaldırdık
Döş verdik dağlara

Yatağımız kara yer
Yastığımız taş oldu
Zorlu döğüş dalaş oldu
Kardeşi kardeşe kırdırdı sultan
Çilemiz dolmaz iken çakşırımız kan doldu
Rezil oldu rüsvây oldu kızanımız bacımız

Söndü hânümânımız düştük el kapısına
Gönül pası beter oldu ok yarasından
Bey kızları bezenirken dîbâsından atlasından
Vâciboldu bizlere gene kul olduk

YEK AT YEK MIZRAK

Nice alaylar bağladık alaca tanda biz yeğitler
Üç yelekli kayın oklarımız uçardı kuş gibi
Uğraş yerinde koşundaşlarımız yeğdiler

Açardı baltacılarımız çıtılgıları
Sürerdik ol çıtılgılardan yaban atları
Almadık can komazdık vurgunda
Sultan buyruğun tutardık
Ardın alırdık orduların
Kökün kuruturduk
Çapullar çevirirdik akardık illere
Tuğlar sancaklar salardık yerlere

Adımız yedi düvele şân oldu
Kaçan bize de sıngın uğradı bir yol
Kaldık yek at yek mızrak
Kan kaşandık kul oğulları kılınç yüzünden

Tatlı cânımızdan gönül götürdük
Ölüm acılığına boyun verdik
Savulmaz uyku oldu ön-son gelesi
Ağlamaktan aka döndü gözün karası

KAYZER-İ RÛM

"Bizimle saltanat lâfın edermiş ol Karamânî
Hudâ fırsat verirse ger kara yere koram anı"
Fatih Sultan Mehmed

Sürdü küheylân atını Mehmed'im denize
Kuş oldu kalyonları dağlar açtı
Sar'a nöbeti geldi Bizans'a
Bizans'ın uykuları kaçtı

Sel-liseyf etti gaziler
Tekbîr ile âvâz ile yer gök inledi
Bizans'ın alnında kara yazılar
Yetiş imdâda yâ Nebî

Doğrandı nice kuzular
Buna Azrâil bile şaştı

Vur növbeti mehter başı:

Bâş uryân sîne püryân kılıç al-kan
Nice başlar kesilür bu meydanda hiç soran olmaz

Eyvallah eyvallah
Kılıncımız düşmana ziyân
Kulluğumuz Pâdişâh'a uyân

Pîrler erenler üçler yediler kırklar
Gülbank-ı Muhammedî, nûr-u Nebî, kerem-i Alî
Pîrimiz sultânımız Hacı Bektâş-ı Velî demine devranınâ
Hû diyelim hûû...

Çalmada gulgule-i tannâz üzre mehterler yek âvâz:

Vakt-i sefâ ceng-i vega
Tabl-zen başı
Hey Allah...

Fermân buyurdu şâh-ı şîr-i cenk:

Eyyâm ola yel ese
Serenleri gümüşten
Yelkenleri atlastan
Kadirgalar açıla denize
Forsalar prangada
Kürek küreğe diz dize

Ateş! Alabanda!
Rampacılar tez olun
Düşmana rampa
Borda bordaya çatışsın gemiler

Erelim tekbîr ile Rütbe-i şehâdete

Baş eğdi küffâr âb-ı tîğine:

Sultân-ı selâtin-i cihân
Essultân İbnülsultân
Mehemmed Hân.

Balyemezler döğer biçer durmadan

Sûrlar pâre pâre güllerden
Hendekler lebâlep kelleden
Bir ülkeye bir ülkeden
Sancaklar uçuruldu

Bir devir kapadı bir devir açtı
Yalın gördü baydan aldı donattı
İsâ Mûsâ kullarını hoş tuttu
Hüdâ bahşetti kudret
Kayzer-i Rûm oldu Mehmet
Fâtih-i şehrâh-ı hidayet
İrişti göklere murâdı

BABALAR AHÎLER

Giyesimiz dîbâ değil abadır
Dilleşmemiz onat değil kabadır
Örenimiz konak değil obadır
Pusatımız pala değil yabadır
Kırgın vursun bize haraç keseni

Tuğluya kul olmak bize girândır
Güçlüye itibar acep nedendir
Baba'lar Ahî'ler medet sizdendir
Toprağın iyesi ekip biçendir
Kaynatalım yoksullara kazanı

Bey alır civan kızları koynuna
Lâle geçer oğlanların boynuna
Karşı konmaz Osmanlı'nın oynuna
Kıran girdi Haymanalı soyuna
Gel keselim Hak töresin bozanı

Kağnı öküz satı pazar ortaktı
Çapul talan bizi çulsuz bıraktı
Kanımız ahîlik yolunda aktı
Divân bizi can evimizden yaktı
Dedi; *durman yoğ edelim azanı*

Hey gidi bacım oğulum hey gidi
Yavuz Selim Akbaş oldu kulakların deldirdi:
"Mert var ise işte meydan gele", dedi yürüdü
Tuttu bize ateş gömlek giydirdi
Yağrımıza Rüstem gürzün indirdi
Gönül suya aka durdu sel gibi
Sizden bilin bunu düzen yazanı

SINIR BOYU KAN İSTER

Zehrolur lokmamız salma verende
Baç alır tahıldan harman herinde
Nola encâmımız kurtlar elinde
Döl dökümü sınır boyu kan ister

Ilgar edüp il ârı düşman nârı
Süreriz köpüklü ak boz atları
Dize gelir Kalender oğulları
Şâh-ı âlem kana doymaz şan ister

Kara-yoksul demez söker dişimiz
Kuyucu Murat'lar alır başımız
Salt Hacı Bektaş'a kaldı işimiz
Vezîri sultânı bizden can ister

PATRONA

I

Hey cellâtlar kementler lâleler şehri
Dâr-ül saltana
Yedi iklim dört bucağın kanlı göz bebeği

Altı çektirisiyle Malta'lu
İbrahim Çelebi kalyonunu vurduğunda
Dâr-ül saadet-ül şerîfe ağasını gadr-i korsan ile şehit
Nice gulâm mehpârelerini perî peyker cevârîlerini
Şerapdâr civanlarını vâfir hazinesini küheylân atlarını
Nâil-i kazâ-yı Beytullâh-ı atîk
Ve Sünbül Ağa'ya refîk-ı tarîk
Vâlide sultan müderrisi Mekke kadısı
Bursavî Mehmet Efendi'yi
Ve Zâfire nâm cariyeyi veled-i gayr-ı meşruu
Osman'la birlikte mevsûlü cezîre-i Girid ettiği
Ma'lûm-u Şehriyârî olmağın

Cinci Hoca'ya baş vurulup
Peri Pâdişahına sordurulup
Samur kaplı divanhânelerde
Remiller atılıp cuklar oturtulup
Şerâbı medhin edilüp Kandiye'nin
Gazâ vâcipdürür cenk açılır Girid'e
Haddin bildirilmek gerekir Venedikli'ye
Katline ferman çıkar hâin-i bîdînlerin

"Yıkılası Kandiye'nin önünde
Levend mezarından geçilmez"

II

Mey-ü sağar çeng-ü tarap
Döker nakdîne-i cânın şûrîde diller
Kesim biçim yerinde âfitâb misâl
Mahbûbu dilârâm tavşan oğlanlarına

Sunulur südde-i saadete el değmemiş nevcivanlar,
Hünkâr sofasından hamama açılan
Kapıların kulakları kiriştedir.
O billûr top oyunlarından sonra halvet
Hünkâr-ı nâbekâr hazz-ü neşveden mest
Susar ut ney rebap ve santur

Lâle bahçelerinde şehrâyîn
Kuzehî kandillerden
Tosbağalar salınır
Mehtapta mumlarla
Şebçerağlar söner şafakta
Visâle yaklaşır dem
Bikr-i nâ-şügüftelerle âyîn-i Cem

Zer-i mahbuplar saçılır gül yaşmaklara
"Harem âbâd'a karib olduğu için"
Cisr-i sürûh veya çeşme-i nûr
Ne çıplaklar düzünür ne de açlar doyunur
Satılır bin altına lâle-i duhteri'nin soğanı
Sürh-ü nâhîd'e gönüller vurulur

Bir dilbere alavere
Voyvodalıklar Beylikler
Esir pazarlarma düşer bekâret
Çerkez Rum Macar gülleri hayrat

III

Dîdesi olmadı rûşen
Lâlezârın Çerâğân vakti geldikte
Çıkınca Patrona
Nevâsâz olamadı âşüfte hûbanlar

Cuma namâzına deyu izn alınmak kaldı mâderden
Sürü cübbeni damdan dama işkilli Nedîm

Cedvel-i sîm içre aktı kanlar
Verdi kellesin Damat İbrahim
Çerağ-ı hâs iken Üçüncü Ahmed'e
Nazîri yoğ iken Vezîr-i nüktedân iken
Meşhûr-ü cihân iken sadakatiyle

Bir öküz arabasında sabaha karşı
Çıkarıldı saray kapısından
Atıldı Etmeydanındaki levendlere cesedi
Yerle bir oldu üç günde Saadâbât

SARIK SANDALI

Sarsıla dursun temellerinden tâc-ü taht
Üçüncü Selîm'in de keyfi bozulmaz isyanlar ihtilâllerle
Küme fasılları gırla serdapta:
"Ah el'aman ey yüzü mâhım"
Çalmada mehterler yek âvâz aynı minvâl üzre
Vezirlerin mirmîranların konaklarında:
Vakt-i safâ tabl-zen başı hey yâ hey

Dökülmüş alay seyrine Istanbul kayık kayık
Yol açar yüzlerce iç oğlanıyla
Altı şalopa mevkib-i hümâyûn'a:
Savulun bre Hünkâr geliyor
Çınlatır Haseki ağaları
Nâralarıyla kıyıları

Şalopaların ortasında sarık sandalı
Elmaslı şala sarılı nâzenîn sarık
Çakar bir levendin elinde halka
Hünkârın selâmını

Kız kulesindeki
"Bir kantar ve dahi ziyade gülle atar"
Şayka toplarının ve ol Balyemezlerin gümbürtüsü altında
Süzülınede âheste beste kırlangıç Boğaz'a doğru Topkapı'dan

Üç fenerli dört direkli
İncili saçaklı sırmadan
Sevâyi döşenmiş aldan
Parmaklığı som gümüş
Kayık köşkün içinde Selim
Yan pala zeydün uzanmış
İpek şilteler üstünde Şevketlim

Kır dümeni Göksu'ya hamlacı
Kaynaya dursun aldırma
Kıracın kazanında reâyâ'nın başı

Hâlik bilmezse bilir balık
Deryâda at yürümez amma
Sarık yürür sarık

TELLİ HASEKİ

Nilüferler açmış mermer havuzda
Haseki'nin Yaşmaklı'nın safası
Bize tün-gün keseneğin cefası
Koklamaya kıymadığım güllerim
Kurban eder şaha kızlar ağası

Biz ağlarız koşumdaki boyunduruktan
Sultan ağlar cânânından ırağ olmaktan
Bu cânânın tez günde canı çıkası
Ahû gözlerine ecel bakası

Kalem sazın aldı Sultan eline:

– Ey benim ömrümce tapıp sevdiğim
Hânümanlar söndürdüğüm uğruna
Yaşmağının bahasıdır bahası
Ülkeler sancaklar verdiğim
Benli Haseki'm Telli Haseki'm

İncili araba savatlı kayık
Billûr köşk altın top elmas halayık
Bir lûtfuna cânın veren âşık
Ne dilersin de komam yoluna
Benli Haseki'm Telli Haseki'm

Haseki'min kaşları keman
Övmüş de yaratmış yaradan
Ben tâcidarları kul eden sultan
Cevretme gel beni kul et kapına
Benli Haseki'm Telli Haseki'm.

ÖL YİĞİTİM

Sordu bozkırın kanını yeşil sarıklı sülükleriyle
Sakal-ı şerîflerine kurban olduğum tacidarlar
Aktardı sürre alayları Diyâr-ı Arab'a katar katar
Can emeklerimizi altın yüklü develer halinde
Karşı çıktılar seymenlerimiz bölük bölük
Hıcaz'dan îman ve Kâbe toprağı devşirip getirenlere

Şeştâr ve nefîrle üfrüldü kül oldu
Sûr-u Hümâyunlarda varımız yoğumuz
Sultan gerdanlarında inci oldu ecel terlerimiz
Tuna boyu düz gitti uz gitmedi işimiz
Bizi bir hanedâna "zebûn etti felek"

Bir gün de komadık kılıcı kında
Prut'ta suladı geçti atlarını
Eridi palangada akında
Sahipkıranlar uğruna
Şehbâz ve şehlevend
Nice bin serdengeçti
Ve cebeli

Bir yanda satır bir yanda cellât
Korundu satırla cellâtla saltanat
Ferman buyurdu şehinşâh-ı cihân efendimiz:

– Eflâk İline seğirtüp doyum gelesiz!
El cennet-ü taht-el zilâl-is süyûf!

Öl yiğidim pîr aşkına yâr aşkına
Hünkâr-ı nâbekâr aşkına

ÖLÜLER GEMİSİ(*)

Sarkmış bordasından ecdat başları
Duman yelkenlerinde kuşlar put
Ölüler gemisinin

Ne alev çemberli yıldızlar çakılı
Atlarının nallarına
Kadirgalar uçuranların dağlardan
Ne şimşek ordular bulutu
Ne can uykularında rampa kalyonlara
Ne bin güzelle dümen kırmak
İç sulara tekrar

Şimdi rüzgâr tutuyor dümeni
Öncüsü rüzgâr bu hayaletin
Ve bir geceden sızar gibi
Puslu bir korsan türküsü bayrak
Direğinde

(*) Bu şiir daha önce başlıksız olarak *Açıl Kilidim Açıl*'ın ilk baskısında yer almış. (Yay. N.)

Hasta Adam

HASTA ADAM

Pazar kavgaları başlamış çoktan
Durmuş el tezgâhları çıkrıklar
Dokumacılar top atmışlar Anadolu'da

Tıkamış fabrika malları kervan yollarını
Frenk mataıdır Memiş'in poturu şalvarı gayrı
Örümcek ağları kaplar hanları kervansarayları
Çekilir sipâhilerin atları kantarmasız ahıra
Toprak angaryasında gene kul tayfası reâyâ

Çıkmaza girmiştir Boğazlar işi
İngiltere devlet-i fahîmesi
Çar ve Napolyon hazretleriyle Mecîd Efendimiz
Boy gösterirler Karadeniz'de satvet-ü şevketle pupa yelken
"Sivastopol'un önünde yatan gemiler
Atar da nizam topunu yer gök iniler"*ken*

İmperatorluklar madik atarlar birbirlerine
Alır İngiliz altını kıt'anın güdümünü üzerine
Diriltemez Hasta Adam'ı Nizâm-ı Cedîd ve Tanzîmat-ı Hayriyye

Seine kıyılarında hürriyet kavgalarına katılan Şinasi
Tutulur ihtilâl hummasına Asitâne'de
Bir han odasında açar ölüme gözlerini

SELÂMLIK RESM-İ ÂLÎSİ

Redingotlu karıncalardır harem ağaları dizi dizi
Dama taşlarıdır zillullâh-ı fil âlem'in tor-top paşacıklarımız
Şerefe çıkmışlar kutularından bugünlük

Fırçalar Çerkez muhâfız alayı atları
Kuyruklarıyla ecel terlerini çember sakalların
Fes ormanında mantar Mevlevî külâhları sarıklar

Biz bacak arasından çildir çildir
Güvercinlerin takla atışına dalmışızdır
Kaldırırız omuz başlarından bir noktaya doğru
Kara setreli karga:
Şevketmeâb Efendimizdir
Geçen lândonda

Gümüş koşumlu gadanalarının ard ayaklarında nal
Cenâb-ı mülâkâneye atılan
Arîza-i çâkerâne

TEKKELER EVLİYÂLAR

İki tekkesi vardı mahallemizin
Biri Cuma Perşembe tekkesi öteki
Höygürtleri duyulurdu dervişlerin
Goygoycular geçerdi sonra cüppeli
Keşkül tutan tokmaklı kapılardan

Kallâvi yeşil sandukalar ki
Baş uçlarında kandiller salkım
Mumları alâmet şamdanlar bekçileri

Bu sandukalarda kimler yatardı?

Bir sopanın tak takından uyanıp
Havladıklarını ansılarım yalnız
Köpeklerin içerliyerek kavuklu evliyâlara
Püsküllerimizi koparıp bağladığımız
Paçavra çöplüğü parmaklıkları hayâlet
Gözümüzde geceleri
Komşuya giderken fenerle

KINA GECESİ

Göz kırptığı gözükürdü imamın
Minareden Allâh'a
Tavan arasındaki odamızdan

Yerin kulağı vardı
Söz açılmazdı
Hafiyeden Efendimiz'den

Göz atılmazdı
Yıldız'a
Pencerelerimizden

Misâfir boşaltırdı
Harem ağalı konak arabaları
Doymaz kapıya

Kahveler sunulur
Pâlûze hanımlara papâzi hotozlu
Stil fincanlarla

Sakız tatlıları
Kaşık kaşık
Rastıklı tazelerin
Akılları cumbada
Etekleri dolaşık

Kına gecelerinde göz süzümü
Ah çekimi hânendelere
Gelin başlarından çil altınlar
Şıngır mıngır

Çeyiz halayıkları
Bıngıl bıngıl merdivenlerde
Habeş'inden Çerkez'inden
Necm-i Seher'ler Mâhpeykerler

Düğün sofraları hazırlanır
Âvîzeler temizlenir
Halayıklara titizlenir kalfânım

Heyheyler çınlatırken selâmlığı
Haremi köçek zilleri
Yatsıdan sonra yumruk ve gerdek

KARAGÖZ(*)

I

Kar pamuk lâpa
Kahvede nar soba sobam sobamız buram buram

Bozalı mısır buğdaylı Arnavut poturlu kış
Ayazda kalmış

Tuzsuz Deli Bekir yüzü yamalı eli kamalı
Burnunda çiçeği kanbur Beberûhi
Razaki zâde Tarçın bey çıt kırıldım
Çenesi düşük makara Lâz
"Men ez şerâb-ı meyhurem"
Burma kâküllü Acem

Bolu'lu aşçı Ayvaz Karamanlı Rum
Zibidi Yahudi Balat'lı bezirgân Mişon'um
Gelincik dilli Arap dilenci

Ucunda cıgara kâğıdı bağlı bir kamış
Benim en çok korktuğum yarı şeytan yarı ejder
Tepetaklak perdede zırıltılı göstermelik

Ve ağzı sakızlı macunlu elma şekerli
Sıska marsık çocuklara eti senin kemiği benim
Fodlacı sarıklı korkulukların loncası mektep
Dili tecvitli beli divitli

İpte bir karış tahta:
Çatlak çamurlu çocuk elleriyle
Şak âmedî şak reftî
Falaka dayak

(*) Bu şiirin değişik parçaları daha önce "Karagöz'e Uvertür" başlığıyla *Açıl Kilidim Açıl*'ın ilk baskısında, "Uvertür" başlığıyla da *Karagöz Stepte*'nin girişinde yer almış. (Yay. N.)

Kerli ferli kalantor babalarımız
Tulum avurtlarında püsküllü marpuçların
Ucu tokur tokur
Tavlalarda zar zarlar şakırtılarla mekik dokur
Kesme billûr nargile karınlarm oynaşır top top
Yaldızlı yenidünyaların yansıları

Tef dümbelek zurna keman
"Bakalım âyîne-i devrân ne gösterecek?"

II

Çocuklar bacak arasında
Karagöz'ün evi taşlanır bir ağızdan
Pes perdeden alır Haciyvat:

– Efendim, söylenti bu ya
Bir dülgermiş
Benim Karagöz'üm
Safa yoldaşım
Bende-i kemîneniz
Haciyvat köleniz
Duvarcı ustasıymışım

Aylardan temmuz
Bursa'ya düşmüş yolumuz
Bu güzelim kentte
Bir saray yapılıyormuş
İkimizde de hal malûm
Mangır cicoz
Dünyalığı pekçe
Atıfeti bolca
Ehl-i sünnet velcemaat
Bir zât-ı sütûde sıfât
Yoğ imiş mürüvvetine endâze
İşe komuş acımış da hâl-i pürmelâlimize
Kavuşmuş kursacığımız nân-ı azîze

Komaz olaydı da
Başımıza gelmeseydi şu belâ:

Eh nekrelik var serde
Nekregû olunca kişiler
Durmadan söyler güldürürler
Karagöz'ümün sesi de güzelin güzeli
Basarmış nevâdan cûşa gelince gazeli

Biz dört kol çengi
Millette iş güç hak getire
Bre aman bre zaman

İş çıkmayınca işçilerden
Saray yükselemezmiş yerden
Maslahat hünkâra aksetmiş
Köpürmüş katı hiddetlenmiş
Diline söz geçiremeyince nâçâr
Uçurtmuş Karagöz'ümün kellesini hünkâr
Ben de dât feryât düşmüşüm dağlara
Olmuşum ister istemez tövbekâr

III

Bizi kırpıp bu hale koyan Şeyh Küşteri
Dilbazları sevmeseydi
Kend-özün yaşatmaya koyulur yerimize
Benzeriyle çatışırdı hayâl perdesinde

Uzatmayalım mestâneyi
Çatlatmayalım kestaneyi
Biz belki yaşadık
Belki yaşamadık
Ah yerde kalmadı gitti
Biz dil-i nâşâtta kaldık

Hay hak
Kanlı oyunları
Sevmeyiz ammâ
Oyunumuz Kanlı Kavak

Yeter bu tegafül bu naz
Şıkır da şıkır Çengi Fıtnaz
Sana bir çift sözüm var
Ferâceli Hanım Kanlı Nigâr
Vurun kol demirini kızlar..

Kapı çat çat vurulur
Zaptiyeler çıka gelir
Karşıdan kafesler sürülür
Kapalı kupada gidene Hüvelbâkî
Kalana sabur
Peleng-i derya
Demir alır

Karagöz pataklanırken
Tefle dümbelekle
Sürgünler Veyselkarânî
Fîzan çöllerinde

DİREKLERARASI

Sahur davulları zangırdatır evlerin camlarını
Çeşnici ayvaz akşamdan ayaktadır
Dönmez mi başcağızı uyku sersemi aşçı başının
Duyunca dönme dolaptan bir fıkırdama
Pırıl pırıldır âvîzelerin altında harem selâmlık
Yel yepelek turfanda halayıklar ayna topukla
Gümüş sahanlar peş peşe tatlısından tuzlusundan
Göz açtırmaz fingirdeklere baş kalfa
Paşa hazretleri bıyık altı yutkunur kaçamak
Top atanlarla çavuşlar tamamlar tıkınmayı

Selâtîn camilerinde salâ vaktidir
Namazla niyazı eksik etmez Allah'la padişâh'a
Şişmekten gayrı hüneri olmıyanlar ve jurnal etmekten
Sokaklar bu saatte köpeklerindir
Kenar mahalle halkıdır yola düşenler erkenden
Hamlacılar sırık hammalları sakalar
"Yevmün cedît rızkun cedît"
Kasımpaşa Ayvansaray Üsküdar

Oruç uykusundadır gündüzün
Sedr çamları altında püfür püfür
Mâun sandallarıyla tentene saçaklı
Vüzerâ yalıları Boğaz'dan Fener'e kadar

Marmara ve Dersaadettir görünürde İmparatorluk
Kuzeyden güneye kuş uçmaz kervan geçmez
Yemen'e giden gelmez candan başkasın yemez Balkanlar

Tenhâdır semtin kahvesi bakkalı
Köz ateş erkek özlemi
Tazeler cumbalara henüz üşüşmemiştir

Ramazan sergileri cami avlularında
Bin bir ayak ikindiye doğru
Sakal sünnet-i şerif üzre kırkık
Camekânlı dükkâncıklar içinde
Bağdaş kurmuşlardır kınalı pöstekilere
Bağıl bağıl şadırvanlara karşı
Ağbâni sarıklı esnaf Şam hırkalı

Yüzük taşları Necef Yemen
Hediyelik Kur'an kakule günlük
Yasemin kiraz çubuk tesbihinden divitinden
Çörek otu hacı yağı öd ağacı amber
Dünyalık ahretlik daha bilmem neler

Hele bir ortalık kararsın
Boşalsın önleri fırınların
Bezensin çerezlerle sofralar
Atılsın iftar topları gümbür gümbür
Doyurulsun fakir fukara hulûs çakmak için
Cenâb-ı Rabbülâlemine
Dağıtılsın diş kirası
Hamiyyet faslından

Bak nasıl huylanır Şehzâdebaşı:

Gümüş baston kelebek gözlük burma bıyık
Büzme çarşaf kaşgöz aşna fişna
El peşrevi çimdik çürük
Sultan kupaları varda

Mızıkaların sesi duyulur Fatih'ten Aksaray'dan
Mahyalar kurulur minareden minareye
Mübarek geceler yüzü suyu hörmetine
Merhabâ ya şehr-i Ramazân...

Terâviden döner dönmez büyükler
Perdeler kurup şem'alar yakar hayâliler:

– Şeyh Küşteri'dir pîrimiz üstadımız
Ruhsat verin Cennetmekân Efendimiz
Çıkalım dua-yı berekât ile Yalova safâsına
Ben bendeniz âciz kulunuz Karagöz köleniz
Hacı Evhâd ile birlikte
Hak dâim buyursun
Memâlik-i mahrûse-i şâhanenizi
Dirlikte düzenlikte
Yâr bana bir eğlence medet

Elinde şak şak omzunda mendil
Diline dolar Anadolu uşaklarını Meddah Aşkî
Entarili beylerimin önünden geçer kahvede
Erzurum'lu Kayseri'li Rize'li

Udhûke perdâz Abdürrezzak
Alır ortaoyununda mazlumun âhını
Çıkarır âheste âheste
Kavuklu Hamdi'yle Pîşekâr İsmail de
Süsleyip asım takım
Yamarlar zenneyi Kürd'e
Çalma kapımı çalarlar kapını

Koyulur tiyatrolar icrâ-yı lûbiyata
Söyler miras yedi kantosunu
Şöhret şiar Şamiram Hanım
Pullu fistanı böcek kabuğu:
"Beyoğlu'nda bir bey gördüm Mısırlı
Yallah yavrumun arabası hasırlı"

Kaatil rolünde Aleksanyan
Tabanca patlatamaz
Hafiyelerin korkusundan

Sultan localarını kafesli
Eteklemeden üç defa
Başlamaz "Rüyada taaşşuk"una
Komik-i Şehîr Kel Hasan

Bir eyyam da böyle geçer
Mınakyan Efendi marifetiyle yalnız
Kuyrukta otuz gün
Osmanlı Komedi-Dram kumpanyasında
Paris Paçavracıları
Ve Jan Valjan kılığında Sefiller

GALATALI ARAP MEMET VE BASRALI APTULLAH

Sabahçı kahvelerini iyi biliriz
Dalyanda az voli çevirmedik Çingene palamuduna
Çivi kesmezdik yer kapabilirsek
Tokatlıyan'm bodrum katı ızkaralarında
–Oranın da gediklileri vardır çünkü–
Vanilya kokuları eser mutbaktan
Yemiş kadar olursun kremalı pastalardan
Çek ampesi yeşillen hoşorlara
Dalga geç nefis körlet gel keyfim gel

Bütün kopiller ahbabımızdır
O midye toplıyanlar Ahırkapı'da kaya diplerinden
O şâtifilliler saçları iplik iplik uygunsuz takımından
Aynasıza kaptıranlar küfelerini
Kebapçılar önünde siftinenler yutkunup
O köprü altı yangın yeri omuzdaşları
Hepimiz can ciğer kuzu sarması

Bir müslüman bile dayanamazdı bizim kadar
Kırk sekiz saatlik oruca
Gün olur davul trampet çalardık
Millet'in kapısında fiyakayla

Kartelâ yazardı mürekkep yalamışlarımız
Naşid'e Kel Hasan'a
Palazlanınca kantocu minyon Virjin'e şarkılar
Bülbül öttürürdü kemânî Yorgi
Çocukları güldürürdü aptal Râfet

Bizim Galatalı bir Arap Memedimiz vardı
Kafesi boylardı üç günde bir çıngardan
Ona koşardı başı dara gelen paçozlar
Kiminin dostu olurdu kiminin belâlısı
Vesikadan kurtarmak için onları
Girmediği delik çalmadığı kapı kalmazdı

Bu antinler'in derdi Arap Memet,
Halleri fasaryadır bey ağbi
Avalın birini tavlıyacaklar da zilliği kıracaklar
Volta vurdukları da caba sabaha kadar
Asılzâdeyle iş gördüler mi
Bu ölüsü kandillilere toslarlar papelin yarısını
E... ne kalır geriye? Gaz parası oda kirası mikrobun avantası
Balta oldu mu çamurun biri ya kayar marizine ya saplar kulaklıyı

Çoğu imam kayığına hasret
Bamya tarlasında bîmekân
Ölüsü bile kepâze bu yosmaların
Kaldırımda angut bekler morgta sıra
Keyfi olacak da mustantik beyin
Defnine ruhsat verecek adliye doktoru

Sokakta iş cicoz küflü nanay
Bir bankaya yamandılar mı döşek pufla
Şeriat evi bu anam babam dibi kolay bulunmaz
Bereketli olur mübareğin ticareti

Bankada da gel gelelim dalavere
Oskiler mamanın cebine cumburlop
Ne gecelik ne on ne yirmi nöbet vizite
Bir kalantor kapatıp da kirişi kıramazsan
Evden eve mamadan mamaya aktarma

Bu işin raconu böyle
Tongaya bastır çayları piliçleri
Fuhşa teşvik'ten gir kodese
Koltuklar işlesin posta göz yumsun
Bir dirhemi bin oskiye ibâdullah beyaz kızın
Kontrollü zinâ yolundan korunsun genel sağlık
–Ne bitirim lâf be–
Baskınlar düzenlesin Gelin-alıcı'lar
Körpe mallar düşsün barlara
Avrat oynatsın hovardalar
Şişleme zımbalama
Tahtakale Dolapdere Tatavla
Tahtakoz'un araması taraması
Kasap havası

Oyunculuğa vurmuştuk gel zaman git zaman
Ben bizim tayfa Araboğlu
Ver elini yaz güz boyu Anadolu

Dram keserdik ahlı oflu
Hürriyet adalet müsavat derdik
Fazilet mağlûbolmazdı oyunlarımızda
İri lâflar ederdik Hamlet'ten Jül Sezar'dan
Araboğlu da inanırdı Kasyüs gibi
Geleceğe kansız günlere
Çekip hançerini "kolum söylesin benim yerime"
Deyince Kaska, tiyatro ayağa kalkardı.

Neydi o günler
Gacolar keserdi bizim de yağlı gacolar yolumuzu
Hem niye kesmesinler nemiz eksikti
O aynalı soylu beylerden?
Kör müydük topal mıydık?
Tığ gibi delikanlıydık
Biz en sefil şartlar altında doğmuştuk.
Okumuşcası
–Lâfa bak da süngüye davran–
Anamız kaldırımdı
Utandırmadık kaldırım anamızı
Bizi de el âlem tanıdı
Kar yaladı sağnak vurdu
Adımızın afili afili salındığı afişleri

Biz Çeşmemeydanlıyız imanım Çeşmemeydanlı
Günü gelir bizim kopillerden biri
Gene bir Brütüs olabilir
Paradi yıkılabilir alkıştan
Yumurta kabuğu da girebilir hesaba
Yıllar sonra da yetişebilir
Kitap kuklası Kaska'lar
Ama bize hançersiz bıçaksız
Adam evlâtları gerek bey ağbi
"Benim yerime kolum söylesin"
Demeden iş görecek.

NÂZENDE BOSFOR

31 Mart
Varoşlarında şehrin
Hareket ordusu
Kurşunlar ıslık ıslık
Tarıyor kafesleri
İhtiyatlar silâh çatmış
Basıyor binlerce hödük
"Şeriat isterük"leri

Atının arkasında ben
Altımda midilli
Biz çölde kutluyoruz
Babamla hürriyeti

Çöl zambakları serpili kıyı şeridi
Yağız Berberîleriyle
Hurma ağaçları pıtrak
Sürmeli Bingazi

Bir sabah ne görelim
Topları burnumuzda
İtalyan destroyerleri
Safa geldin
Trablusgarp harbi

Balkanlılar kelle dedi geçti geçmedi
Bozgun vurdu manda leşi yenildi
Barıt fıçısı Makedonya
İçler acısı Urum ili

Göben'le Breslav bize sığınmış
Odesa topa tutulmuş
Ne o? "Çanakkale içinde
Vurdular beni"

Sarıkamış Sarıkamış
Bel boyu karda kalan kalmış
Tabanım taşırgamış çiğnemekten
Galiçya'yı Süveyş'i Kûtülammare'yi

Kızıldeniz'de saltanat şapa oturmuş
Ve "Nâzende Bosfor"
Gördü mütarekeyi

CİHÂD-I EKBER

Kara somuna iş tutardı
Sarı kızını dağa kaldıran kişizadenin
Haydut oğlu Hasan Yozgat'lı

Sarı bir oğlan doğurdu sarı kız dağda yumdu da gözlerini
Sarı oğlanıyla Yozgat'lı baş kesip boy beyine
Göçtüler dua ve günah dolu bir kente bin minâreli

Osmanlıya asker oldu yorttu Basra Yemen Trablus
Cenbiyelendi bir kıl çadır arkasından
Kara sakallı pâdişâh uğruna Fizan'da bir gece Yozgat'lı
Çöle rüzgâr getirdi sözde Niyazi-Enver kılıklı hürriyeti
–Ah o Enver'i diriltip yeniden öldürmeli–
– *Kimdir onlar? Kimdir onlar?*
– *Hareket ordusu*

Sende başlayıp sende bitti kahpelik
"Selânik ey kahpe Selânik..."

Bir bataryayla karşı durdu bir gün
Salvosuna saldırganın yosun damlı Bingazi:
–Mavi donlu Berberîler ki ters binerlerdi burda eşeklerine
Aktarınca Maltız gemilerine tuz küfelerini–

Kursaklarında hurma kurusu
At sidikleri içerek öğüttüler
Libyalıyla Bozkırlı yan yana pusuda yılları

Panorama durmadı
Sürdüler tabanı yarıkları zorlu Balkan'a
Balkan'da neler olmalıydı neler oldu
Dağa kız kaldıran ırgatlar – ırgat
Döndü Yanya'dan Komanova'dan döndüler sakat

Dua ve günah dolu kentin başında toplar yeniden gümbürdedi
Yıl: Bin dokuz yüz on dört

"Savlet etmişti Çanakkala'ya bahr-ii berden
Ehl-i İslâm'ın iki hasm-ı kavîsi birden"

Kuşattı Gelibolu'yu bir acâyip "Sed-di Çin" etten kemikten
Yalı boyu maynlar gülle sağnakları kaplı gök tavanı
Yuttu gazapla derya düşmanın ejder gemilerini

Korunmak için Sultan-ı iklim-i Rûm
Eridi on sekiz bin dal boylu İstanbul'lum

Yürüdü zaferle bozgun
Cihâd-ı ekber açıldı gerildi semâlara "Livây-ı Muhammedî"
Kara somuna iş tutanlar kırıldı dört yanda
Ne Süveyş geçilebildi ne soğuk suları içilebildi Kafkas'ın

Bir gün de gerekti döğüş dalaş
Gök gözlüm'ün ardında vurup smıkları dökmek denize
Atınca Mekke'yi Medîne'yi sırtlarından
Kodular Halîfe-i rûy-i zemin'le tabanı yarıklar
"Emânât-ı mübâreke"yi mezada

Ağamıza Devlet

"Yapıldaklar ne at var ne giyesi
Acıkıp ne içesi ne yiyesi"

HACIYATMAZLA
PERİ PADİŞAHININ OĞLU ÜSTÜNE
BİLDİRMECE

I

Duldasında
Karlık dağın
Çağla bademi
Çengi çağnak
Telli kavak
Operet köyleri
Çifte benli

Alı vurmuş toyların güne
Kerpiçler akşamı
Dumanı civelek kaval

II

Pınar başı
Ab-ı kevser
Gül gülistan
Misk-i anber
Kız yumurta sarısı

Kaval da Allah'ın kuzusu
Çek çobanım çek
Kavala guguk

Gak dedi guk dedi
Kuş sütü Anka eti
Koşuntular kına yaksın
Canlıdan cansız
Kapkara tüysüz
Avuç avuç topladığım
Duvara çalıp kuruttuğum
El yakar tezeğimi

III

Civansın uşaksın yumuşaksın
Kızların genci bana sancı
Vurgunum eller elâsı
Deve yükü bahası
Vaz geçerim iyisi
Camışım zemheride sıcacı

Böğürür oğlak kolları budak
Amanın kağnı zamanın kağnı
Gıcırda gıcır iç ağrısı
Kağıltılı tez gitmez
Akşam olur kişnemez
Arpa saman istemez

Kuşlardan kuşlu
Kanadı dişli
Tırnak tırnak yürüye
Yokuşlu inişli

Ne sendedir ne bende
Dişli motor
Dişlide

Altım yaylak üstüm gök çardak
Billûr köşkte otururum
Peri padişahının oğluyum

IV

Kıl dibini örtmüş
Azınca süsmüş
Göz kezi
Öküz boynuzu
Ektim biçtim
Yalı düzü
Dere tepe
Çıngıl küpe
Kuş konmaz
Kargasekmez'i

Çılgada hodak sabanda hodak
Su kurusu dert kuyusu
Ağamın has domuzu
İn miyim cin miyim
Benî Âdem miyim

Yemez içmez
Düşer kalkar
Hacı yatmaz

Bunu bilen şehbaz
Sırtı yere gelmez

CİN DARISI

Yaşar Kemal'e

Kaya kovuğu dağ doruğu
Bizi dondurma dondurma
Ayı tünmez mağara

Ben on çıplağın babası
Altımız üstümüz kartal yuvası
Aşımız kurtlu tahıl cin darısı

Yabanın akılsız karısı
Göbel doğuracağına
Taş doğurası

Çul çarık giymemiş
Çifte mağaranın ağası
Öküzsüz topraksız
Has beyimin yarıcısı

Nerden olmuş nic'olmuş
Devletlimin borçlusu
Abdülhalim

Ferman yazdım inim inim
Deryaya atsın bizi
Kös dinlemiş Devletlim

MAĞARA ADAMI

Beyim Beyim
Gazete fermanına yaz ki Beyim
Otuz beş yaşındadır mağaralarda doğma büyüme Halim
Sırtı mintan görmemiştir o gün bu gündür
Yaz fermanına şehir uşakların güldür

Babamın babası emmisi atası mağaralarda doğmuş ölmüşler
Bencileyin saz kulübe de görmemişler
Eskiden kimse gitmezdi gurbete bilemezdi kimse dünyayı
Ben gurbetten döndüm anlattım anama Hanya'yı Konya'yı

Tüysüzler gördüm pek bir acayip bir başka Âdem
Ne ayakları yalın ne göbeklerinde sakal
Ne tırnakları şahrem şahrem

Ne menem avrattırlar tümü pespembe
Bir salınırlar ki yol boyu fettanca
Kor düşer yüreğe

Ne çıra isi salkım saçak tüneklerinde
Ne ot kurusu döşek minder
Ne çul yorgan hak getire

Fermanına yaz ki Beyim gülistandır ol yöre
Iraktır ol yöreden katırın nazı
Ne fışkı ne gübre

Gel gör ki ne dardayız hükûmet ağa
Bizi rüsvay eder âlemde
Can tüketir mağara

Beyim Beyim
Şehir uşağı ebem kuşağıdır Beyim
Tümü papatya tarlası
Anama türlüsün vasfeyledim
Hele evleri kuş kafesi

Anam bunları dinledi de dinledi
Hep o günden sonra "Yavrum Halim, dedi.
Ne yap yap göster bana evleri"

Ben otuz beş yaşında mağara adamı Halim
Kasabaya götüreyim de anama ev göstereyim
Derdi günü ev görmekti

Yaz geldi güz geçti
Bir ev göremeden
Gitti hasretlim

HAVZA-İ FAHMİYYE

Günahın Havza-i fahmiyye'de
Ve bir gübrelikte doğmuş olmak
Jandarma dipçiğinden iyidir
Küskü vurup kazma sallamak

Kaçarsan işten bir güncük
Ya bayılırsın altmış gaymeyi
Ya da boylarsın mapusu bir aycık
Seç işine hangisi gelirse

Yamandır ocakların oyunu
Acar düşmandır ocaklar
Sezdirirler süpürecekleri zamanı
Göçükleri su baskınlarını patlamaları

Yüzde beşken ana yolda grizo bacalarda yüzde onbeş
Döner el lâmbalarındaki yalımlar maviye
– Çavuş, yumuştu lâmbanın şavkı
Ne dersin işi bıraksak mı?

Filizlenmiş hatıllarda
Küf mantarları fosfor çalığı
Çakışır deli ışıl apansız
Boz eşek kulak diker yılgıdan
Kurum çapaklı gözü fır döndü
Kirpik çatımında kafa kol bin parça

Savrulur dekovil rayları
Burulur da kolansı
saplana durur bir kürek
Payanda hatılına

Gaz tutuşup puflar
Ocak ağızlarından yalap yalap

Gazlar boğmaca bacaları dolanı
Tavsar tavsamaz yalazlar
Vardiyadakiler tutuldu mu kör nefese
Mosmor

KARA YURT

Gün ağartmaz deli boran
Sam çaldı boz düzü
Çöl süpürdü yeşili
Kum seli durmaz yürüdü

Sarı öküzüm kalktı yatmaz
Gök öküzüm gitti gelmez
İş tutmaz yatar-öküz
Kıraca batmaz saban

Rahmet düşmez
Dane bitmez
Gövermez
Kara yurt

Göç kalkar
Ak-yazı'dan
Güneye
Salla sırt

AĞAMIZA DEVLET

Tren gece tırtılı
Taşır bitlimi
Somun ardı

Oba köy
Üç beş baş

Verem malarya
Trahom cüzzam

Çatak Güllüce
Akçukur Ziyaret

İş pazarları kır kıranın
Elci başı zılgıdı
Ucuz el gücü

Gün oklarıyla gök delindikte
Bir şakımadır Çukurova'da yakarış
Omuzumda dirgenimle tırmığım:

"Akşama hörmet
Sabaha niyet

Kolumuza kuvvet
Ağamıza devlet

Kesemize bereket
Kör şeytana lânet

Bir daha lânet
Bir daha lânet"

KANLI YAYLA

Kanlı yayladanız
Kanlı yayladan
Develeri değil
Bizi yokuşa vurdu
Yaradan

Alınırız toprakla
Satılırız toprakla

Geçeriz beyden beye
Bin baş Fellâh'la

Gücetme Yavuz
Mal pul üstüne vur düğüm

Kıya bakışlım
Tomurmuş da açılamamışım

Tez yetilmez oğlanım
Sorulmaz sütüm

Yaşın bulmaz top perçemlim
Süt-taşı undurmaz

Kara giyesi budunum
Kulluğum Havvâ kızdan
Anam atamdan miras

Gelicek dola günü
Döğeneği batak olu
Yavuzun defteri dürülü

Kul gocunmaz yarasından
Canı teninden uçmaz
Ölü-ölü dirili

Bey mi yaman
Kul mu yaman
Bey yamandır
Her zamanda
Kul değil

KELOĞLAN

Tezek dumanından
Gözüm körele
Yüküm tutar
Devrilmez

Süprüntü yerim
Murdardan

Sıkı vurmuşlar örküm
Tavlanır yoğalır kimi
Bu yazgıyı bozmalı
Düzmeli değil

Tınaz taşır el oğluna
Başak kesmiğinden
Sap kılçığından
Yüzleri göğüsleri bereli

Gözleri kuyuda
Süzmeli değil

Dedi Keloğlan: Umut
Sabrı kemend edende

Ondan geçmeli
Ürkmeli değil

ÇARIKLI SULTAN

Toprak düşünür
Susuz
Ağaç kaşınır
Köksüz

Kız tepreşir
Oğlan kızışır

Sürü başsız
El güçsüz

Bin alırız
Bir veririz

Can kocalır
Kan öc alır
Gam yücelir

Huri gılman
Çarıklı sultan
Efendimiz

YA DEVLET BAŞA
YA KUZGUN LEŞE

Özdeğim direğim
Ben benden geçtim
Yılan yastığı içtim

Sen var salın köprüden
Uçur beni yardan
Kuş tüyünde yuvar yuvar
Nasıl uyku tutar gözlerini

Döl yataklarım kurumuş
Tosunum emzik tavında yitmiş
Beş kot çavdar üç kot arpa
Ben mereksiz kesmik ekmeksiz
Ben dur duraksız
Dolanırım davarca

Kör baltamın gözü açdı
Ak ateşin gözü açdı
Gölgelice kaba orman
Duman oldu dağa kaçtı

Gök harladı yer obruldu
Gün dolundu gök çeşmesi kurudu
Belâsın buldu yeşil
Yeşilime kara sayvan çekildi
Ter ekildi yok biçildi
Baba çiftlim Anadolu
Mısır koçanı doyum
Üleşe varı yoğu üleşe
"Ya devlet başa ya kuzgun leşe"

GÖK-YAR

Sen anlı yasavulu ağaç bu çöl-kara'nın
Ulu çardağında gem kastılar ilk talancıların ola ki
Çakardı ötkün okları kaştan kaşa üç yelek
Neden ayaktasın boydaşların yer-birken
Kor baharlarındı yedi renk

Nerde koyakların çam köknar burcu tütün
Kızgındılar sevi tavında kız-oğlan
Gözgözdü çevreninde sarman uğrusu tün
Sığınların şimşek-tokuş döl dökümü ay-boynuz

Göz erimi saydam yeşil tüm ışıl
Sülündü balabandı erguvan
Gün kokuşlu boz ayıdan aladağ

Ve yaban koçların şahandı gök-yar uçsuzunda
Ve küheylânların bukağısız bilmezdiler tutsaklık
Ve kartal o toprak arası güneş yaman
O kanatları gün sağrısında sayvan
O sıngın o şimdi yer düzüne çalık

Nasıl soyundun görkeminden yeşilin
Seni ben sardım ejder yalaza
Düşünde yandı boğuldu su
Kaçar oldu göksel den
Sağılmaz Tanrı-bulut

İlkel uyandı eyvah sana
Bun gününde koptu kırım ve kıran
Yabanıla yonca doyum kara pus
Nerde erinç nerde gönenç nerde mut

Ve nerde gök-yar
Küheylânların uçkun
O nar asmalarında bal kuşun
O Tanrı o bulut o doğurgan
O erk o şarap o somun

Ay uzayında şimdi gök-yar
Gök-yar uçsuzun
O yıldız asmalarmca oğul
O Tanrı o uçkun o can

ASTRONOT

Uzar da uzar mı kağnım ay-kırac'a
Gök kuşakta böğür öküzlerim şaşkın
O kahkaha sallabaş yıldızlardan yeşil sağnaklarca
Attım köprülerimi savaşlarında soğulcan uykularımın

Kağnım git git
Son çağrı uzay kızlarından cüceliklerime
Aya git kuşluğunca
Sapla boynuzlarını ay-teker'e

Düşünür ellerim kör ebe
Dört ayak bozkır'da
Uçamam onlar gelsin gezegense
İlk çağ adamlığıma

Ben var mıyım yal-taban
Us'tan artı us'tan eksi
Ben neresi uzay nere

Bir şebek boncuk
Özlemi kirpik
Yüreği çığlık
Evren'e açık
Bir şebek Zodyak'ta

KİTAPTA GEÇEN
BAZI SÖZCÜKLERİN KARŞILIKLARI

Antin (argo): Kötü kadın
Ağ: Ak
Bamya tarlası (argo): Mezar
Banka (argo): Genelev
Belin: Korku
Biti: Alın yazısı
Buldur: Tane, damla
Çapar: Ulak
Çapınmak: İleri atılmak
Çavlanmak: Yayılmak
Çay (argo): Kız
Çevren: Ufuk
Çılga: Çift sürme aracı
Çıtılgı: Balta girmemiş orman
Dil bağı: Sus payı
Döğenek: Çiğnenmiş katı toprak
Hodak: Öküzün boyunduruğunda çift süren çocuk
Huğ: Saz kulübe
Ilgar: Süvari akını
İlenç: Lânet, beddua
İmam kayığı (argo): Tabut
Kapçur: Sayım vergisi
Kaştan kaşa: Uçtan uca
Katı: Yaman, sıkı
Kırnak: Odalık, köle
Koşun: Yan yana insan dizisi
Koşundaş: Asker dizisi
Koşuntu: Maiyet, yanaşma
Merek: Ahır, dam, kulübe
Noyan: Moğollar'da komutan
Posta (argo): Polis
Obrulmak: Yerinden oynamak, sarsılmak
Öküng: Öç, hınç
Ötkün: Keskin, delip geçici
Salyana: Baç, vergi

Sımak: Kırmak, horlamak
Sıngın: Bozgun
Süttaşı: Süt gelsin diye göğüslere asılan taş
Tağar: Çanak, çömlek
Tahtakoz (argo): Polis
Tartınmak: Çekinmek, esirgemek
Ucundan: İçin, yüzünden
Uçkun: Can atmak
Yağık: Buyruk'un karşıtı
Yarıcı: Şefaatçi, yardımcı
Yasama: Salma, vergi
Yasavul: Gözcü, nöbetçi
Yavlak: Uğursuz
Yazgın: Alın yazısı
Yelek: Kuş kanadındaki kalemli tüy
Yükünü tutmak: Gebe kalmak
Yükünü devirmek: Doğurmak
Yılan yastığı: Zehirli bir bitki

Kitaplarına Girmemiş Şiirler[*]

(*) Bu bölümde yer alan ilk sekiz şiir *Hürriyet Gösteri* dergisinin Mayıs 1983 tarihli 30. sayısında, son şiir ise *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanmıştır.(Yay. N.)

OSMANLICA-TÜRKÇE KARIŞIMI SOYUT SOMUT

Kördüğüm çapraz el kol
Öne eğilik dilleri suskun iki büklüm dizkapaklar yapışık
Tek atımdır ense köklerinde körleme kirpik çatımı tek atım
Kurt kıvıl göz surat kan pıhtı

SAVAŞ ŞEYTANLARI WALKYRİELER

Sarınırlardı sarı sarman yelelerini şimşek atlarını Walkyrieler
Kutsal şölenlerinde lepiska ahularla bal şerbeti içerek
[hembezmdiler
Tiz kişnemelerdi burun kanatları solumaklı kantarmalarında
[serpme köpük
Ren geyik kaskları çatal boynuz
O savaş şeytanlarıydılar ölümlerden ölümsüz dalkılınç
Veled-i zinalardandılar
Çapul malını pay edenler türediler yağsız göz
İçirttiler sütlü baldıranları tuz katık su yerine

ESRİK KUŞLAR

Kel uyuz nevbaharlar acıkmazdı zehralûd
Kanardı kan doymazı gülzârım
Âteşbâzân-ı hunrizân gazabından kurtul
At kendini tayflar girdabına
Tamusal komedyalarla âteşzâra

DİŞİ VADİLER

Nâşügüftelerim diler o somgümüşten ak kara fildişi kehribar
Bahçelerdiniz suvarılmış
Öd ağacı amber tarçın serpili dişi vadilerine
Erguvanî dîbadandı tahtrevanları
Tavuslanırlardı buhurdanlarla gümüş savatlı
Boyun tartarak salınırdılar
Ayak bilekleri halhallı nâzenin
Bayltırlardı o lezzet kızları kişmîrî süsenli asma bahçelerinde eceli
Günlük ve mürrüsâfîden
Çeng, santur ve günah
İbrişim dudakları tuzaktı canlarına
Koyun sürüsü dişleri mısır dizisi
Baharat dağlarından otlamışlardı sanki ve yaydılar gerili çıplaklık ağacında
Tence mercandan kızıl tırnakları gök zümrüt
Yakut kakmalı göbekleri hançer ışıltılı oyma uylukları altın ravak
Ere varmamış cümbüş kızı kaldır başını örtünü açırmaklardan geç
Günah içre gebelendiğinde sarılgandın
Sana ve cesedine olan kargış Wandallar üzerine
Çapul malını pay edenlerle saldırganlar üstüne olsun

KREMATORYUMLARDA YAKILAN SÜRGÜNLER

Şimşek çakım yanardöner duvarlar yoksul hayaletlerle
Barışlar mı sürer sönmez ateşlerde cücelerin
Şimşek çakım yanar döner yuvar

O zebaniler kim can obur can yutar

Kafalarıdır sıfır numara kelle tıraş nârıcahimin
Şişler kahkaha zıpkınlarını doğmuş doğacaklara yoksul çapaçul
Fokurdatmakta kadavra kazanlarını bir yalkın alev
Iskaralarda kızarık yağlar sırçadan serpme
Sarınır kör karanlığa zakkum yeşil

"Taş başlı oldu cümlesi dazlak
Tek göz afallar öteki çakmak zehir mavisi buğudan
Uzantılı seselimleri krematoryumların hortlaksı"
Selâm çakınca bir iskelet kömür karası geç kaldın yâ iblîs
Lağım faresi müneccimlerin üstlendi görevini İsrafil.

DEVEKUŞU

Yas bürün matem tut devekuşu
Kısırdı ululuğun şimden geru
Doğurmak ağrıların kurudu
Çöl yalazı kavurdu erden ormanlarını
Sahra otlarından onbinler eylediğin kaynarcaların nerde
Ve tokluktu nemrûdu yedirten karıncaya
O beden meyvasına doymamıştı

KAN KIZIL TEROR

Zorbaydı zor bâzun
Zorbadan zorba zor
Savuramazdım seni suvarılmazsın
Em canımı kanım sor
Nedendir bilmezem bilinmezi bil sarsıla kıyımlardan
Yer gök depremi
Kan kızılteror
Kül ateştin
Asmabahçelerin gör hortlayan
Ninova kurusu Mezopotamya
Çöl yabanıl Babil

Barışlar mı doğurdu kuduzundan barışlar
Dillerine ayrılık düşürsen de birleştiler sana karşı
Uçur kurban hayaletlerini dönencemizde fır dönsünler
Eşele varı-varsızları kanarasını kadavra kentlerinde

SOYKIRIM

Yetmez miydi görkem kusan saltanatların
Yozlaşık ortamın kargaşa kalının
Hınca hınç kat ta kan güt
Kudurganca hmca hınç

Kan sütünle emzirme leş çakallarını
Utan yaratıklarım
Ardını kovanlar içkildir, kemirgendirler
Hesap gününde gazap çalamazsın

Kır sûrunu öttürme
Sersefildensersefil
Vampir İsrafil

ÇELENK KERVANI

Çelenk kervanında yalpalamaz dört kollun
Omuzdaşların mimlisinden dört kopuk
Bir de lüks berber görmemiş
Kaburgası tambura kamçı kuyruk

Ne kalantor kazık yutmuşlar kortejinde hamervah
Ne taksi kuyrukları teper zaman boşluğu unutulmuşluğu
Ne namlular somurtuk başaşağı saygılı
Ne kazayağı mızıka cenaze marşı paytak adım

Bu nasıl bir mevtadır diye soramazsın
Trafik tıkamaz şu âdem bozması görkemsiz
Yutar seni baldırandan çemenzar ki meşatlık
Eğlenelim kan içelim gel serdâr-ı hunhârım

Kim sürecek senden sonra safasını zindan cennetinde farelerin
Ellerin prangada mı / değil ellerin ayakların artık

Çelenklerdendi soyunuktu dört kollun
Köprüler senden önce mi atılmıştı
Yok canım / senden mi sonra
Yürümüşlerdi köprülerden darağaçları

Mevtaya benzemezsin sana kim sorsa
Kurşunlar kimi sekmiş kimi saplanmış
Yaşamın terkisinde misin yoksa
Ya da kazamatlarında mısın yarının

Yavuzdu hınç pompası yürek
Ölümlerdi burnunuzda aksırık
Deviren aksırık mıydı / hayret
O ağaçları atılmamış köprülerde

Uyanıyorlar kazorduları
Sakın takmakazayakları takma çocuklarına.

Oyunlar

Karagöz Step'te

1. baskı: Cumhuriyet Halk Partisi Yeni Seri Temsil Yayını No 18, Ankara Ulusal Matbaa, 1940

UVERTÜR

I

Pamuk tarlası gece --
Kar:
pamuk-- lapa...

Kahvede... nar soba.. sobam,
sobamız: buram buram..

Bozalı -- mısır buğdaylı,
Arnavut poturlu kış,
kalmış ayazda..

Hay hak;
perde kur, şem'a yak:
oyunumuz "KANLIKAVAK!"
Hayır,
BOZKIR SEFÂSI!..

II

Yüzü yamalı, eli kamalı
Tuzsuz Deli Bekir!..
Çiçeği burnunda, Kanbur Beberuhi!..
Çıt kırıldım Razakı zade Tarçın Bey?!
Çenesi düşük, makara -- Laz --
"Men ez şerâbı mey hurem"
Burma kâküllü Acem!..
Bolulu, ahçı Ayvaz, Karamanlı Rum,
Zibidi
Yahudi,
Balatlı bezirgân Mişonum --
Karagözün başını,
her zaman derde sokan,
bir dudağı yerde,
bir dudağı gökte dilenci Arap..
– *Sana bir çift sözüm var!*
Ferâceli Hanım, Kanlı Nigâr:
– *Vurun kol demirini kızlââr..*

III

Ucunda cıgara kâğdı bağlı
bir kamış: Zızzz!..
Benim en çok korktuğum,
yarı şeytan, yarı ejder
perdede takla atan -- zırıltı göstermelik!..

Ve ağzı sakızlı, macunlu, elma şekerli,
eti, senin -- kemiği, benim,
sıska -- marsık çocuklara
kokmuş imparatorluğun musallat ettiği,
dili -- tecvitli, beli divitli,
fodlacı, sarıklı korkulukların loncası: mektep.
Duvarda bir uyuz ip:
ucunda bir karış tahta;
çatlak, çamurlu çocuk elleriyle
Şak:
Amedî!.
Şak:
Reftî!.
Falaka --
dayak!

IV

Kerli ferli, kalantor babalarımız;
tulum avurtlarında püsküllü marpuçların ucu
tokur tokur.
Tavlalarda:
zar – zarlar
şakırtılarla mekik dokur..

Kesme, billûr, nargile karınlarında oynaşır
top – top.
yaldızlı akisleri -- "Yeni dünya'ların..
Uçuk –
çocuk yüzleriyle dumanlanan seneler,
sarışın senelerimiz,
dönüyor geri..

Bir şarkının silik hâtırası
– *Seninle Göksuda geçirsek yazı?!*
Tef, dümbelek, zurna, keman..
Bakalım âyineyi devrân ne gösterecek?..

Ferid Celâl Güven'e

KARAGÖZ STEP'TE

[TABLO: I]

HACIYVAD – Perde kurdum, Şem'a yaktım..
durdum,
etrafıma baktım;
sağı, solu, perdenin
kadın erkekle dolu..
neşenizle hepiniz sefâ geldiniz..

Efendim, rivayetler muhtelif:
benim sefâ yoldaşım,
Karagöz arkadaşım,
belki -- bir dülger?!..
Ben, Hacıyvad bendeniz de bir ırgad!
Sözde Karagözümün --
boynunu koparmış cellâd?!..
Ben de dâd, feryâd,
düşmüşüm dağlara dağlara...
Neyse... uzatmıyalım mestâneyi,
çatlatmıyalım kestâneyi..
Biz; belki yaşadık,
belki de yaşamadık?!..
Fakat,
gün görmüş Bozkırlar,

bizi, mor salkımlı,
püfürtülü kadife gecenin,
yüzleri yaşmakla örtülü,
kızlara -- haminnelere,
kafes arkasında
hanım ellerinden yıldızlar serptiği,
günden beri tanırlar!..
Asırlara, boy salan çınar -- yaşımız!..
Şeklimiz -- eski, kafamız -- yeni..
Bize, ne şeyh, ne de -- pîr,
Önderlik etmemiştir!..

Bizi, kırpıp makasla bu hâle sokan,
akla, hayâle --
sığmayan ölmez şöhretimizi,
önceden kestirseydi,
bizim yerimize,
kendini yaşatmıya çalışır
ve hayâl perdesinde
kendi benzeriyle yarışırdı...

Biz, bugün ilk defa;
bir ahbabın, karınca kararınca kalemile
yeni bir şekilde yazıldık
ve bir matbaada basıldık..
Bize bu günleri gösteren --
makinanın şerefine,
yar bana bir eğlence.. Medêêêd!..
A benim iki gözüm,
vefasız Karagözüm!..
Yar bana bir eğlence...
Severim sevilince -- Medêêêêêd!....

KARAGÖZ – *(Cübbe ve sarıkla görünür)* Geliyorum Hacıyvad!..
H – Yar bana bir eğlence!..
K – Geliyorum Hacıyvad!..

H – Yar bana bir eğlence,
Severim sevilince!..
K – Al sana çat,
Kandillice bir tokat!..
(Kavga)
K – Seni gidi.. şaşkoloz,
Salyangoz kılıklı
Uyuz horoz seni!..
Kapımın önüne gelmiş
Dırdır da dırdır
Dırdır da dırdır --
Senden hiç rahat yok mu?
H – Aman iki gözüm
Karagözüm;
Ne yaptım ben sana?
K – Masana -- Al sana!... *(Tokat)*
H – Aman birader?!..
K – Sus... Dırlandığın yeter!..
Toplama cinleri başıma!..
H – Geç bakayım karşıma..
Ne oldu sana bugünlerde,
Hiç lâf anlamaz oldun?
K – Sokma başımı derde,
Sen de artık çok oldun! *(Tokat)*

H – Gevezeliği bırak beni dinle... Efendim, sen benim eski yarı vefâdarım değil misin?

K – Ha... Öyleyimdir zahir..

H – Karagözüm; kaç gündür seni arıyorum, görünürlerde yoksun? İnsanın kalbi saat gibidir, dostlar kurmayı unutursa işlemez!.. Göreceğim geldi, kayıplara mı karıştın?

K – Kayıplara karışmadım ama "İlmi gayıp"la uğraşıyorum.

H – Aman efendim o da nerden çıktı?..

K – Nerden çıktısı var mı? Bu ilim bu... İlim... Senin aklın böyle şeylere ermez!..

H – Ay, senin eriyor mu?..

K – Ermiyordu ama erdirdiler..

H – Aman efendim, demek sen Erenlerden oldun?..

K – O da ne demek?

H – Yani efendim, erenlere karıştın?

K – Ha.. Bir şeylere karıştım ama ismini pek beceremiyorum..

H – Haydi külhani.. Hem ilmi gayıpla uğraşıyorum diyorsun, hem de beni kündeden atıyorsun... Kah - kah - kah öyleyse.. Merhaba Erenler!.. Destûr... Yâ Şefi'... Yâ gabi!..

K – Budala sensin!..

H – Aman mîrim, ben, yâ gabi dedim!.. Ortada bu lâf yok!..

K – *(Taklidini yapıp tokat atarak)* Destûr yâ şefi'den sonra gelen yâ gabide var kerata!.. Sen beni bu kadar cahil mi sandın?.. benim artık on parmağımda on marifet var.. Cüppemi, sarığımı görmüyor musun?..

H – Ay hiç güleceğim yoktu.. Karganın gönlünden şahinlik geçer, derler pek doğru!

Efendim ilmü fazlın cübbe ile münasebeti? Senin ilmü mantıkla hiç ülfetin yok!..

K – Nasıl yok.. Bizim evden hiç eksik olmaz!..

H– Nedir o?

K – Mantı....

H – Bak mürekkep yalamamışın verdiği cevaba!.. Öylesi değil... Yâni efendim, mantık ilmi... Mantık... Bundan haberin yok demek istiyorum!.. Söyle bana bakayım, sen beyaz tarlada siyah çekirdek toplamadın mı hiç?

K – Çook... Hele biraz ateşte kavurdun mu tadına doyum olmaz!.. Çıtır da çıtır..

H – Efendim sen neden bahsediyorsun?

K – Ay çiçeğinden..

H – Canım efendim ay çiçeğini de nereden çıkardın?

K – Sen siyah çekirdek demedin mi şimdi?

H – Efendim bir de okumuşluk taslarsın.. Ülemâ beyninde beyaz tarlada siyah çekirdek demek, kitap demektir. Buna bir fikri, istiâre, teşbih ve remizle ifade etmek san'atı derler..

K – Ya...

H – Elbette... Meselâ... Akşam olmuş; hanıma, lambayı getir diyeceksin.. Efem?

K – Ey?

H – Doğrudan doğruya lâmba demek, kaba düşer...

K – Ey?

H – Sen hemen şöyle seslenirsin:

Küçücük kuyu,
Zehirli suyu

İçinde yılan
Ağzında mercan,
Nerde elmasım?..

K – Ey?

H – O; hemen lâmbayı yakar, önüne getiriverir!..

K – Hiç de fena değil hani..

H – Ne demezsin Karagözüm.. Nazik, terbiyeli insanlar hep böyle konuşurlar.. Meselâ, eve utanacak bir misafir geldi.. Senin de gözüne tavanda şöyle bir örümcek ilişti... Efem?.. Duvarda bir boydan bir boya ağ kurmuş...

K – Duvara çıkma.. Pencerelere, dolaplara, kapı diplerine in!..

H – O niye o?..

K – E bizim evin âdeti böyle.. Örümcekler iyi saatte olsunların akrabasıymış.. Bizim karı hiç el sürmez!

H – Neyse efendim.. Bunu, misafire belli etmeden refikaya nasıl gösterirsin?

K – Nasıl göstereceğim.. Buraya bak hu; şu tavan süpürgesini getir de şunu al, derim!..

H – Olmaz efendim, olmaz... Ayıp olur.. Ayıp!..

K – E, misafir gittikten sonra aldırırım..

H – Canım efendim, onların gözü önünde bunu sezdirmeden nasıl anlatırsın demek istiyorum..

K – Ne bileyim ben?.

H – Efendim dereden tepeden söze başlar,
Bir ahbabım var,
Cepleri takır takır..
İnce iplikten halı dokur..
Yahut da:
Bir kuşum var havaî
Yüksek yapar yuvayı
dersin!...

K – *(Birden bire)* Hacıyvad; demek böyle konuşmak kibarlık alâmeti?.. *(Kendi kendine yukardaki beyitleri tekrar eder)*

H – Ne demezsin Karagözüm..

K – Al gözünden öyle ise.. *(Düşündükten sonra)* Hacıyvad..

H – Efendim..

K – Çaydan geçtim,
Cumbul cumbul..
Seksen bin kaftan biçtim,

Ne çayın cumbultusu var,
Ne kaftanın kırpıntısı...

H – O da ne Karagözüm?. Neler saçmalıyorsun?

K – Bunun neresi saçma... Sen bana kibarca konuş demedin mi?..

H – Ey?

K – Ben de sana nezaketle dün gece bir rüya gördüğümü anlatmak istedim.. *(Biraz sustuktan sonra)* Hacıyvad!..

H – Ne var Karagözüm?

K – Elle beni,
Belle beni.
İskelede bekle beni.
Al koynuna sakla beni,
Şekerle besle beni!..

H – Aman efendim bu da nesi?..

K – Nesi var mı? .. Ağaç kavununun kibarcası!..

H – Aman Karagözüm bunun neresi kavun?..

K – Cepleri takır takır, ince iplikten halı dokur ne kadar örümcekse bu da o kadar kavun!..

H – Böylesini hiç duymadımdı!..

K – Duyamazsın ya.. Hacıyvad; sen onu bunu bırak da söyle bana bakayım, ne olacak bu dünyanın hali?

H – Ne bileyim Karagözüm?..

K – Hacıyvad; bu dünyada en çok neyin başına dert gelir?..

H – İnsanın tabiî efendim!

K – Şu insanı bana târif edebilir misin?

H – İnsanın târifi olur mu Karagözüm?

K – Olur ya..

H – E.. sen et bakayım!..

K – Dinle:
Beşte ana yavrusu..
Onda kuzu..
Yirmide arslan,
Otuzda kaplan
Kırkta katır
Ellide yatır
Altmışta peltek
Yetmişte titrek
Seksende horoz

Doksanda moloz
Sırtla koy çuvala
As duvara – ..

H – Hoppala! Aman Karagözüm, sen okumadan âlim, yazmadan kâtip olmuşsun!..

K – Olurum ya..

H – Peki Karagözüm; ilmi gaybı sana kim öğretti?

K – Kim olacak, bizim Kabasakaldaki kanbur hoca..

H – Efendim, hocayla etme pazar,
Sonunda duaya bozar!..

K – Öyle deme Hacıyvad, herif gayya kuyusu... Vallahi bilmediği yok.. Bana öğrettiklerini bir becerebilsem, benim için Çini Mâçine kadar gitmek işten bile değil..

H – Neler söylüyorsun Karagözüm; demek ilmi gayba merak sardırmanın sebebi bu?..

K – Ne zannediyorsun?.. Yalnız Hacıyvad; bazı lâflar var, gece yatarken, sabahleyin kalkınca, yüz defa tekrarlıyacaksın, dedi. Dur bakayım.. nasıldı? Ha:

Ye'cüc
Me'cüc
Sabi, sübyan
Tayyı mekân
Pırrrr!.. *(Oynayarak)*
Ye'cüc
Me'cüc
Sabi, sübyan
Tayyı mekân
Pırrr!..

H – Aman Karagözüm, ne demek bunlar?

K – Hocaya sor.. o öğretti, ben söylüyorum... Bunları sıkılmadan, yüz defa sabah akşam tekrarlıyabilirsem kuş gibi uçacakmışım. Artık sen bende gör sefayı.. Cup senin cumbanda.. Cup orda.. Cup burda.. Cup fırıncıda.. Cup bakkalda.. Cup Çini Mâçinde!..

H – Aman Karagözüm böyle saçmalarla kafanı yorma... Herif senden para sızdırmak için sana masal okumuş... Makina devrinde buna maskaralık derler:

Sarıklılar, kurda benzer
Kurttan kuzu,
Köpekten olmaz tazı!..

K – Afetmişsin sen onu!.. Bunlar bir şey değil.. Ben daha neler biliyorum, neler?..

H – Aman efendim gevezenin sermayesi sözdür! Neler biliyorsun bakayım?..

K – Hastalara şifâ
Dertlilere devâ
Muskalar - fallar - remiller!...

Kedi kuyruğu, tavşan ayağı, kaz tersi, fare dili, karga beyni, domuz yağı, ölü toprağı, kirpi dikeni, köstebek gözünden ne tertipler, ne ilâçlar Hacıyvad...

H – Demek üfürükçülüğe başladın?

K – Senin aklın bu kadar erer, bunlar ilim.. Dur sana bir şey sorayım, bakayım bilecek misin? Ellerinde su kabarcığı çıkarsa ne yaparsın?

H – Ne yapacağım, doktora gider, tedavi ettiririm!..

K – A cahil, doktor benim yanımda kaç para eder? Bak sana söyleyim de öğren! Lâzım olur.. Akşam üzeri sokağa çıkarsın, ilk yanan ışığı görünce:

Gece yanığı
Gece yanığı
Gece geldin
Gece git!..
dersin!

H – Aman böyle şey olmaz Karagözüm!..

K – Olur, olur.. Ya temriye için ne yaparsın?

H – Her halde senin dediğin gibi değil!.

K – Dinle : Bir avuç kül alırsın, üç Cumartesi sabahı:
Temriye pazara çıkmış,
Tarlasında kül bitmiş, dersin,
külü temriyenin üzerine sürersin!..

H – Aman Karagözüm, sen sapıtmışsın!.. Bizim bildiğimiz ilmi tıpta, böyle şeyler yok!..

K – *(Hacıyvad gibi tıp kelimesine vurarak)* Sizin ilmi tıp'ta yoksa bizim ilmi tıp'ta var *(Tokat)*.

H – Ey sana olmuş olanlar..
Vah.. vah.. vah..... Benim yârı vefakârım,
Eski kafadarım
Seni kimler koydu bu hâle?

K – *(Makamla söyliyerek)*

Bağlandı gönül bir nev nihâle!..
Buna ne oluyor böyle?

H – Vah efendiciğim *(Makamla ağlıyarak)*
Nar tanesi, nur tanesi,
Hacıyvadın bir tanesi
Kuş kadar aklın vardı
Onu da eller aldı
A dostlar yetişin imdadıma!..
Bana can verin
Derman verin
Karagözümü şifayâp edeyim!..

K – Hacıyvad ne oluyorsun? Şişt.. Hacıyvad, ağlama... Yoksa ben de ağlarım!..

H – *(Ağlamakta devam ederek)* Ah ben şimdi nerelere gideyim? Karagözüm elden gitti?!..

K – Bir yere gitmedim Hacıyvad, buradayım!..

H – Ah gitti.. Gitti.

K – Gitmedim yahu, buradayım!..

H – Buradasın da niye ses çıkarmazsın?.

K – Ayol demindenberi kulağının dibinde havan döğüyorum!..

H – Döv, söv.. Ne yaparsan yap, fakat sesini çıkar!..

K – Ay şimdi çıldıracağım.. Yahu Hacıyvad, şişt bana bak, bana... Yoksa sağır mı oldun? Sesimi duymuyor musun?

H – Ölüsü olan bir gün ağlar,
Delisi olan hergün ağlar!..

K – Hacıyvad kendine gel!..

H – *(Karagöz gibi zıplayarak)*
Ye'cüc
Me'cüc
Sabi sübyan
Tayyı mekân
Pırrrr!..
Tayyı mekân
Pırrrr!..

K – Aman Allah, Hacıyvad kaçırdı!..

H – *(Zıplamakta devam ederken)*

K – Hacıyvad kendine gel.. Yoksa ben de oynatacağım! *(Diz çökerek ağlarken)* Hacıyvad...

H – *(Kahkaha atarak)* Aman... Hiç güleceğim yoktu.. Hah – hah – hah – hây...

K – *(Başını kaldırır)* Ay bu sefer sahiden çıldırdı... Yetişin, can kurtaran yok mu?

H – *(Aynı sesle)* Yetişin, can kurtaran yok mu? Bekçi.. polis, yetişin, çabuk gelin.. Burada bir yobaz var... Adı Karagözdür, karagöz, tıkın şunu kodese!

K – Hacıyvad ne yapıyorsun?

H – *(Bağırarak, devam eder)* Evet.. Atın şu herifi zindana da aklı başına gelsin... İlme güler, doktorluğa inanmaz.. Tıp tıp diye alay eder.. Hocalarla, büyücülerle düşer kalkar, halbuki devlet, kanunları bunları şiddetle menetmiştir. Nerdesiniz polisler, jandarmalar? Ey ahali; içimizde halâ kara kuvvetler var.. Bunları temizlemek hepimizin vazifesidir.. Ne duruyorsunuz? Tepeleyin şu Karagözü!..

K – *(Eli ayağı titreyerek)* Aman Hacıyvad, ayağını öpeyim, sus, yoksa bittiğim gündür!

H – Gelin!..

K – Ay ay..

H – Tutun şunu!..

K – Aman aman!..

H – Yakalayın bu haini!..

(Elile Karagözü ensesinden tutup çökertirken)

K – Off... *(Korkudan düşer, bayılır)*

(Duraklama)

H – *(Başı ucunda ayakta)* Seni kuş beyinli, çekirge akıllı, köftehor seni... Sana bundan âlâ ders olmaz.. Dur şunun başına biraz enfiye üfleyim de aklı başına gelsin...

(Koynundan biraz enfiye alır gibi yapar, Karagözün burnuna üfler, Karagöz aksırarak uyanır.)

K – Hapşûûûûû... *(Hacıyvad kenara kaçar, havada bir daire çizerek Karagözün arkasına yaklaşır.)* Hapşûûû... haktûûûû... *(Bu esnada Hacıyvad perdeden kaybolur, gene gelir.)*

H – *(Karagözün arkasında, polis taklidi yaparak kalın sesle)* Dur!..

K – (*Korkusundan zıplayarak)* Durdum efendim...

H – Kımıldama!..

K – *(Titreyerek)* Eyvah polis.. kımıldamıyorum efendim. *(Kendi kendine)* Eh ulan Hacıyvad, bir elime geçersen bilirim ben de sana yapacağımı... beni bu yaşta karakollara düşürdüğün için iki gözün kör olsun!.. Dilin, ensenden çekilsin... Gırtlağına kor düşsün!.. Elin

ayağın kırılsın da sürüm, sürüm sürün!..

H – Ne söyleniyorsun orda kendi kendine?..

K – Söylenmiyorum efendim..

H – Deli misin be adam?

K – Değilim efendim!..

H – Sen üfürükçüymüşsün?..

K – *(Titreyerek)* Değilim efendim!..

H – Muska yazarmışsın?..

K – Yazmam efendim. *(Kendi kendine)* Alacağın olsun herif!..

H – Kimin alacağı olsun?!

K – Hiç efendim!..

H – Rüya tâbir edermişsin?!

K – Etmem efendim!..

H – Kahve falına, iskambil falına bakarmışsın?.

K – Bakmam efendim!

H – Bakla, kurşun dökermişsin?

K – Dökmem efendim!

H – Cinlerle, perilerle konuşurmuşsun?

K – Konuşmam efendim!

H – Ya ne yaparsın?

K – Hiç efendim!

H – *(Gürler gibi)* Hiç olur mu be adam? Suçlarm sabit oldu, gördük!

K – Ben görmedim efendim!..

H – Kimi?

K – Kör Sabiti efendim!..

H – Ne saçmalıyorsun?

K – Saçmalamıyorum efendim!

H – Bak burada, bu kadar şahit var.. Yürü, düş[...](*) sın!..

K – Eyvah yandık! *(Ağlayarak)* Ah benim başıma gelenler.. Şey polis Efendi.. Ayağını öpeyim, kulun kölen olayım.. Beni mahkemeye götürme.. Bir daha yapmam... Tövbeler tövbesi..

H – *(Aynı sertlikle)* Yürü!..

K – Çoluğunun çocuğunun başı için.. Ak sakalıma, kel kafama acı. Be.. be... ben, hâkimin karşısına çıkarsam, dizlerimin bağı çözülür..

H – Çözülsün!...

(*) Burada bir satır eksik.

K – Yüreğim ağzıma gelir!..

H – Gelsin!..

K – Ahreti boylarım da arkamdan ağlarsın!..

H – Senin gibi mikropların nesine ağlayayım? Fena mı, bir taneniz eksik olur. *(Döverek)* Yürü diyorum.

K – Aman evlâdım, halime merhamet et!..

H – Hadi, bu seferlik affettim.. Öp elimi de seni salıvereyim..

K – Öpeyim polis Efendi oğlum... *(Öpmek için Karagöz, değnek değiştirir. Hacıyvatın karşısına gelir)* Aa... Hacıyvad!..

H – *(Kahkaha atarak)* Evet Karagözüm... Hacıyvad ya...

K – Tûûû.. Bana ecel terleri döktüren sen miydin?..

H – Bendim ya..

K – Sende hiç utanma, arlanma yok mu?

H – Ne o? Ağız değişti bakıyorum?.. Hiç deminki sünepe Karagöz değilsin?!..

K – Değilim zahir.. Ey.. Ne yapayım şimdi seni söyle?.. A ıskara suratlı, çağanoz kılıklı herif?.

H – Ne yaparsan yap.. Fakat herhalde, bundan sonra aklını başına topla.. Bu, sana iyi bir ders olsun da bir daha böyle saçma sapan şeylere burnunu sokma!..

K – *(Cevap vermez)*

H – Ne o? Niye sustun?

K – *(Gene cevap vermez)*

H – Ya maâzallah arkanda sahici polis olsaydı da seni karakollara mahkemelere sürükleseydi?

K – Sus Hacıyvad... Hatırlatma!..

H – Neyse Karagözüm, bu korkulu rüya da geçti..

K– Çok şükür.. Verilmiş sadakam varmış..

H – Bak.... Gene daldın.. Artık, sadaka, dua lâfı yok.. Dilencilik yasak! Dilenciye acımak, onu tembelliğe, miskinliğe alıştırmaktır. Bu günkü yardımlar; devlet eliyle ve devlete yapılır. Ferdin kendisine değil! Bunları bir daha ağzına alma!..

K – Doğru Hacıyvad..

H – Atın tepmezi,
İtin kapmazı olmaz!
Bir daha o kanburun semtine uğrama!

K – Yüzünü şeytan görsün!

H – Sarığı, cübbeyi bir tarafa at!

K – Atarım.. Hiç merak etme!..

H – Evde muska tesbih ne varsa kaldır..

K – Hay hay..

H – Aman Karagözüm, bu ne uysallık? Sen bana hiç itaat etmezdin hani?

K – İstersen etme.. Kanunun satırı şaka dinlemez.. Bir de bakarsın, hiç ummadığın bir günde boynuna iniverir!..

H – Aferin sana hoşuma gidiyorsun!

K – Hacıyvad; sen iyi adammışsın da farkında değilmişim... Beni bu çetin imtihandan geçirmeseydin, kabil değil, kendi kendime bu doğru yolu bulamazdım!..

H – Ve başın da belâlardan kurtulamazdı!..

K – Sahi... Öyle Hacıyvad.. Geçenlerde bir kaza geçirdim. Nasıl atlattığımı ben bilirim.. Koca karının birine beni sağlık vermişler.. Hasbam çocuk istiyormuş! Bizim mahalleli de akıllı mı ararsın?.. Git Karagöze, sakalından bir kıl kopar, muska yap, boynuna as, dokuz ay on gün sonra bir çocuğun olur demişler.. Karıyı görme, acuze mi acuze, cadı onun yanında bir içim su gibi kalır. Tutturdu; ne olursa senden olur, ille sakalından bir kıl koparacağım diye... Git kadın, git işine.. Böyle şey olmaz.. Sana kim söylemişse yalan söylemiş. Git dedim gitmez! Baktım, kurtuluş yok, bizim sakaldan bir kıl koparıp verdik. Elime bir altın çeyrek sıkıştırdı, etekleri zil çalarak, yelyepelek yelken kürek sokağa fırladı. Derken arkasından çat kapı. Bir akıllı daha düşmez mi? Hemen ona da bir tel.. Alıştık ya ötekinden.. Uzattık elimizi... Ne verse beğenirsin? Onluk bir altın Hacıyvad!.. Aradan bir dakika geçti geçmedi, çat gene kapı.. Başladı mı altınlar şıkır şıkır avucuma dökülmiye...

H – Aman efendim topla!

K – Durur muyum hiç?

Altınlar, küme küme,
Tortop yerde,
Minderde!..

H – Oh, oh, oh!

K – Baktım Hacıyvad; iş kârlı.. Kapının önü mahşer... Gelen gelene.. Bu hücuma, kapı tokmağı, kilit mi dayanır? Kapıya dayanmalarıyle devirmeleri bir oldu.. Bizim karı bağırır bir taraftan, onlar saldırır bir taraftan... Ben kan ter içinde ellerinden kurtulmaya çalışırım bir taraftan.. Sarılmışlar yakama.. Bırakmazlar!..

H – Aman Karagözüm, ya sakal?

O ne âlemde o?..

K – Dur... Anlatıyorum, dinle..

Onu, didik didik çeken çekene.

Odanın içi, ana baba günü... Baktım, olacak gibi değil, bari gidip şunları dibinden kestireyim de hepsine teker teker dağıtayım, dedim. Kaldırdım kendimi, attım pencereden... Aksiliğe bak.. Nereye düşsem beğenirsin?..

H – Nereye Karagözüm?

K – Bizim bahçedeki bostan kuyusuna.. Hacıyvad, ben cuppadak kuyuya düşünce, evin içinde bir çığlıktır koptu, yetişin evliyâ elden gittiiii!... Koşun, kurtarın, muradımız kursağımızda kalmasın!..

H – Ey sonra Karagözüm?

K – Sonra Hacıyvad... Cümbür cemaat üşüştüler kuyunun başına.. Bana bir çengel uzattılar; eyi tutun, seni çekeceğiz dediler. Var kuvvetimle çengele sarıldım. Çek çek çıkmam, çek çek çıkmam!..

H – Ey?

K – Tam kuyunun ağzına geldim.

H – Aman çabuk anlat meraktan çatlıyacağım!.

K – Evet, Hacıyvad; tam kuyunun ağzına geldim --

H – Çık efendim, durma, çık!..

K – Ben de öyle yapayım dedim.

H – Yapsana ne duruyorsun?

K – Tam elimle, kenar taşına tutunayım derken.. ip kopup da cumburlop tekrar kuyuya düşmez miyim?

H – Aman Karagözüm felâket!..

K – Bu sefer, kuyuya uzun bir sırık uzattılar.. Buna sarıl da seni yukarı çekelim dediler, peki dedim.. Başladılar çekmiye.. Tam kuyunun ortasına geldim...

H – Aman efendim çabuk çık!

K – Çıkamıyorum Hacıyvad, acele etme.. Ha.. ne diyordum? Tam kuyunun ortasına geldim, bu sefer de sırık çatır çatır kırılmaz mı?..

H – Eyvah!..

K – Hadi ben tekrar güm diye aşağıya.. kırılan sırığın ucu da gelip kaburgalarıma batmaz mı? Ben can acısiyle, ölüyorum diye haykırmamla gözümü açmam bir oldu.. Bir de ne göreyim?

H – Aman efendim ne gördün?

K – Bizim karı uykuda dönerken, dirseğiyle böğrüme küt diye

toslamamış mı? Ben de basmışım feryadı...

H – Tuh Allah müstahakını versin.. Ben de demindenberi karşına geçmiş, lâf diye bunları dinliyorum..

K – Ey sırasıyla! Benimle hırsız polis oynıyarak çocuk gibi alay eder misin?..

H – Neyse efendim ödeştik demektir.. Ben seni bugün niye aradım biliyor musun?

K – Niye olacak?.. demin yaptığın gibi ödümü koparmak içindir..

H – Efendim kâfi.. Lâtife lâtif gerek!

K – Seni soksun kör engerek!.. *(Tokat)*

H – Efendim besle kargayı gözünü oysun!..

K – Şunu da ye de gözün doysun! *(Tokat)*

H – Karagözüm, biraz insaf!..

K – Kelleni yumruklar eylesin tevaf! *(Tokat)*

H – Canım efendim, kırk yılda bir senden bir ricam var. Ben artık, İstanbulun kenar mahallelerinde oturup pineklemekten bıktım.

K – Bana ne bıktınsa.. Bu lâfı söylemek için mi kalktın, buraya geldin?

H – Öylesi değil.. Ben bir seyahate çıkmak istiyorum..

K – Uğurlar olsun..

H – Canım efendim öylesi değil!

K – *(Kızarak)* Ya nesi, kerata? Çabuk söyle!..

H – Yo.. Karagözüm; artık eski dili unut..
Edepli konuş!..

K – Edebime ne olmuş benim?

H – Ne olacak bozulmuş!..

K – *(Kabarır)* Ağzını topla!..

H – Canım efendim.. lâfı ağzıma tıkma; yani ben seni, eski mahalle külhanbeyleri gibi konuşur görmek istemiyorum!.. nedir o ulan, keratalar?.. Ayıp değil mi sana bu yaşta?..

K – Yaşıma ne olmuş benim?
Görünüşüm altmış üç!
Yaşım elli üç!
Gönlüm, yirmi üç!

H – Şimdi beni dinle, ben artık İstanbuldan bıktım. Biraz Anadoluya geçip şöyle bir dolaşmak istiyorum.

K – Eh yolun açık olsun..

H – Ben sensiz yola çıkar mıyım hiç?..

K – Ben bir yere ayrılamam... Bizim çoluğu çocuğu nereye bırakayım? Bizim Köroğlu benden bir dakika bile ayrılmaz.

H – Canım efendim, yedeğe gelmiyen at,
Evde durmıyan avrat,
Mazarrattır mazarrat!..

Anadoluda çok kalacak değiliz.. Şöyle beş on gün.. İstersen senin büyük mahdumu da al.. Hazır mekâtip tatil..

K – Ha?

H – Mekâtip tatiil..

K – Sen benim küfürlerime nasıl kızıyorsan, ben de senin arapçana, acemcene içerliyorum. Nedir o mahdum? Mekâtip tatil? Türkçesini söyle şunların!

H – Ha ne diyordum. Evet efendim, mekâtip..

K – *(Sözünü keser)* Okullar

H – Evet efendim okullar tatil..

K – Ey?

H – Eysi.. Biraz geştigüzâr edüp..

K – *(Taklidini yaparak)* Biraz geştigüzâr edüp..

H – Senini vefireden berû,

K – Senini vefireden berû --

H – Âsitanenin,

K – Âsitanenin *(Vurarak)*

H – Aman Karagözüm neye vurdun?

K – Kudurdukça kudurdun. *(Tokat)*

Senin asitanene de kestanene de başlarım. Türkçe konuş diyorum, hâlâ inat ediyorsun!.. Birçok yıllardan beri İstanbulun, diyemiyorsun.

H – Evet efendim, bir köşesinde küflenip kaldık. Evaili Meşrutiyette Bursaya kadar..

K – Hay dilini!.. Kurt tüyünü değiştirir,
Huyunu değiştirmez!

H – Hakkın var. Meşrutiyetin başlangıcında Bursaya kadar gitmiştim. Şimdi niyetim,

İzmirden başlayıp, trenle şöyle Anadoluda bir dolaşmak.

K – Eyi ama bende metelik yok. Olsa da karı bırakmaz.. Kene mübarek.. yapıştı mı kurtulabilirsen aşkolsun!..

H – Sen onun için merak etme.. Bende ikimize yetecek kadar para var.. hattâ evine de biraz bırakabilirsin.

K – Hay ağzını öpeyim..
Eyi adamsındır vesselâm. *(İkisi de kaybolur)*

TABLO: II

(Karagözün evi)

K – Tak.. Tak.. Tak..
KADIN – Kim o?
K – Şey... Bana bak kaşık düşmanı..
KADIN – Ağzını topla, ben senin niye kaşık düşmanın olayım?
K – Şey.. Beni dinle kaşık dostu.. Ben Hacıyvatla beş on gün kadar Anadolu'ya gidiyorum.
KADIN – Ayol sen gidersen biz ne yaparız?
K – Kaf Dağı'na gitmiyorum ya, geleceğim. Al şu parayı da biraz öteberi aldır.
KADIN – Peki.. Şey.. Hû'cum..
Sana birkaç kat,
Lodos poyraz karışır
Tophaneyle Kız kulesi dövüşür
Sepetçilerde kavga olur
İpçilerde barışır –
koyayım mı?
K – Fena olmaz karıcığım.
H – Karagöz, kuzum karın sana ne söyledi anlayamadım?
K – Anlıyamıyacak ne var bunda? Sana birkaç kat çamaşır koyayım mı, dedi..
H – Seninki bu gidişle beni mat edecek galiba.. Ben de teşbih meraklısıyım ama bu kadarına aklım ermedi.
K – Bu daha bir şey değil.. Ne kapalı kutudur o, sen bilmezsin.. Hu buraya bak, nerede bizim numara?
KADIN – Bahçede su çekiyor.
K – Seslen şuna..
KADIN – Tepegöz.. Tepegöz.. Tepegöz..
KEDİ SESİ – Mırnav... Mırnav?!..
K – O ne?

KADIN – Tepegöz.. Tepegöz.. Tepegöz.

KEDİ SESİ – Mırnav.. Mırnav?..

K – Ayol bizim oğlanı cinler çarpmış... Gördün mü başıma geleni? Bana bak hu!

KADIN – Ne var efendi?

K – Çocuk geliyor mu?

KADIN – İlâhi efendi, çağırdım ya duymadın mı?

K – Şey.. Bir daha çağır bakayım..

KADIN – Tepegöz.. Tepegöz..

KEDİ SESİ – Mırnav?

K – Eyvah, korktuğuma uğradım.. Yumurcağı cinler çarptı, kedi oldu. Şey.. Hanım, peki, o sana nasıl cevap verdi?

KADIN – İlâhi Efendi.. Nasıl olacak? Mırnav diye.. Bak çağırayım da gör. Tepegöz!

KEDİ SESİ – Mırnav?

K – *(Ağlıyarak)* Eyvah.. Oğlan elden gitti. Ah yavrum!..

KADIN – Ne oluyorsun a canım?

K – Daha ne olacağım?.. boyum beraber evlât yetiştir, cinler elinden alsın!

KADIN – Hangi cinler ayol?

K – Kuyruklu cinler.. Sanki bilmiyormuş gibi söylüyorsun.. Baksana sen çağırdıkça mırnavlıyor. *(Ağlar)* Ah başıma gelenler..

KADIN – *(Kahkaha atarak)* İlâhi Efendi, hiç güleceğim yoktu.. Sakalına kar yağsın.. Tepegözün muzipliğini bilmez misin?

K – Ey?

KADIN – Bizim tekirin yavrusuna kendi ismini koydu, şimdi ben oğlanı çağırdıkça tekirin yavrusu cevap veriyor..

K – Tuh Allah müstahakmı versin.. Haydi çağır şunu!

KADIN – Tepegöz.

KEDİ VE ÇOCUK – Mırnav!.. Ne var anne?

KADIN – Koş baban çağırıyor.

TEPEGÖZ – Hay babamın..

K – Bak yediği naneye.. *(oğlan görünür)*

TEPEGÖZ – Ne var baba?

K – Haydi hazırlan, seni gezmiye götürüyorum.

TEPEGÖZ – Ah benim tonton babacığım.. Hangi sinemaya gidiyoruz?

K – Sinema filan değil. Seni;

Göğsü suda,

Arpa, saman istemez,
Bir ata bindireceğim.

TEPEGÖZ – Nedir o baba?

KADIN – *(Pencereden)* Vapur yavrum vapur..
Ah sus – deniz de
Bu mevsimde,
Göklere çıkar..
Uzun uzun abalar
Ak sakallı babalar
Gelir gider duramaz
Gece gündüz çabalar..
Anneciğin de meraktan çatlar..
Durun arkanızdan su dökeyim bari...

K – Suyu muyu bırak da aşağıya in, vedâlaşalım..

KADIN – *(İner)*

K – Yolluk ne koydun?

KADIN – Alâ tavuk sövüşü.. Sonra efendim, fıstıklı dolma *(Karagöz ağzını şapırdatır)* Ekmek kadayıfı... Ankara balı.. Ankara birası..
En alâsından:
Hanım uyandı
Cama dayandı
Cam kırıldı
Eli kana boyandı..

H – Aman efem nara da bayılırım doğrusu!

KADIN – Sonra efendim, ağzına lâyık!
Sarıdır zerdâliye benzer
Suludur şeftâliye benzer
Ne vallâhi zerdâli
Ne billâhi şeftâli?!..

TEPEGÖZ – Yaşadık.. Portakal varmış!..

K – Daha daha?

KADIN – Üstü yeşil düğmeli
Dilim dilim yemeli
Bulduramadım.

K – İnadına ben de mandalinayı çok severim..

KADIN – Ama onun yerine:
Bir kutum var hâne hâne
İçi dolu tâne tâne var..

Bira ile güzel meze olur.

TEPEGÖZ – Ya.. Antep fıstığını ben yerim, onlara vermem.

K – Hay yaşayasın karıcığım. Tuh.. Az kaldı unutup bu kılıkla yola çıkıyordum. Kuzum al şunları.. *(Kaybolup klâsik kıyafetiyle gözükür.)* Haydi.. Hoşça kalın! *(Vedalaşırlar, kadın ağlıyorak)*

KADIN – Hu efendi!

K – Ne var?

KADIN – Kendini üşütme!..

K – Peki..

KADIN – Efendi..

KADIN – Çocuğa iyi bak.

Başına bir kaza gelmesin!..

K – Peki, merak etme!..

KADIN , Hu efendi!

K – *(Sinirlenir)* Ne var?

KADIN – Çok geç kalma emi?!

K – *(Sinirli)* Peki!..

KADIN – Efendi;

K– Ne var?..

KADIN – Kuzum beni;

Uzun uzun yollardan
Bir alaca kuş gelir
Söyler yâdellerini
Sahibine hoşgelir-siz bırakma!

K – Peki.. Sık sık oğlana yazdırır,
postaya atarım...

KADIN – Hu efendi;

K – Hay efendiler götürsün, gene ne var?

KADIN – Şey..

K–Söylesene!..

KADIN – Hiç.. Daha gitmiyor musun?

K – Hay dilin kurusun! Gidiyorum. Yürü mırnav.. Şey.. Tepegöz, Hacıyvad bekliyor.. Hani nerde yolluklar?

KADIN – Ne yolluğu?

K – Canım deminden beri sayıp döktüklerin?

KADIN – A ilâhi Efendi.. Evde ne var ki ne vereyim? Kilere fare düşse başı yarılır.. Ben onları lâf olsun diye söyledim..

K – Anlaşıldı... Yürü mırnav.. Başımızın çaresine yolda bakarız.

KADIN – *(Ağlayarak)* Gitti de yârim gelmedi *(Şarkısını söyler)*
K – Eyvah... Karı bu yaştan sonra bana yeniden âşık oldu!.. *(Çıkarlar)*

TABLO : III

(İzmir Fuarı)

(Karagöz – Tepegöz – Hacıyvad dolaşırlar)

T – Baba;
K – A canım?
T – Neresi burası?
H – Fuar oğlum.. Fuar.. İzmir Fuarı...
T – Fuar ne demek?
K – Ne demek olacak? Şey... *(Bulamaz)* Amcana sor...
H – Efendim, fuar demek, sergi demektir. Burada bizim mahsullerimiz, yabancıların eşyaları teşhir edilir.. Herkes gelir, görür.
K – Bundan ne çıkar?
H – Ne mi çıkar? Alış veriş artar, mallarımız dünya piyasalarında alıcı bulur, yurda para girer.
K – Desene zengin oluyoruz...
H – Elbette.. baksana şu kalabalığa..
K – Oo.. karınca gibi.. Şişt, elimi bırakma.. kaybolursun..
T – Baba; bak karşıya, atlı karınca var, hadi binelim..
K – Olmaz, benim başım döner.
T – Yaa.. İsterim de isterim.
Sen binme ben binerim!.
K – Kaybolursun da annenle başım derde girer.
H – Üzülme Karagözüm kaybolsa da buluruz.
K – Ayol, bu mahşerde kim kime, tum tuma?!
H – Bak şuradaki uzun borulara!..
K – Ey?
H – Hoparlörler. Yani efendim, radyonun sesini büyülten, etrafa yayan borular..
K – Peki?

H – Çocuk kaybolursa radyo dairesine gider, oradan ilân ederiz, beş dakikada çocuk bulunur.

K – Ya İzmirin içinde kaybolursa?

H – Gene bulunur..

K – Ben çocukken bizim mahallede kaybolurdum da beni bir hafta ararlardı.

H – Bak şu canım Kültür Parka..

K – O da ne demek?

H – Buraları birkaç sene önce harabelikti. Yakında her büyük şehrimizin bir Kültür parkı olacak.. İçinde yüzme havuzları, açık hava tiyatroları.. Deniz hayvanlarıyle süslü zengin akvaryumlar.. Balık havuzları.. İçinde her cins, vahşî ve ehlî hayvanların salına salına gezip tozduğu "Hayvanat bahçeleri" açılacak..

K – Aman ne güzel.. Söylemeseniz inanmam.. Kimin aklı keserdi ki buraları iki sene evvel..

T – Senin aklın kesmez ama bizimki keser..

K – Neye? Ben adam değil miyim?

T – Adamsın ama eski devrin adamısın.. Biz, yarının adamlarıyız.. sizin aklınızın kesmediğini biz bir hamlede başarırız.

H – Orası öyle Karagözüm.. Şu türbelerin ve
İri gözler
Ufak gözler
Eli gizler
Beni gözler --
Kafeslerin
Üfürükçülerin
ortadan kalkacağını aklın keser miydi?

T – Baba, sen üfürükçü müsün?

K – Ağzını topla, döverim!.

T – Annem diyor ki, sen mahallede, gel sana muska yazayım diye kızları sıkıştırmışsın da..

K – Annen olacak halt etmiş!..

T – Yaa.. Kızları sıkıştırmışsın da bir gün, bütün mahalleli bir olmuş, sana bir temiz dayak atmış!..

K – Bu oğlan başımı belâya sokacak.. Yürüyelim..

T – Doğru lâfa ne kızıyorsun baba?..Yalan mı?

K – Sen tutar mısın çeneni?!..

T – Şey babacığım; ne olur, beni paraşüt kulesine çıkarsana..

K – Aklını mı kaçırdın sen?

T – Benim aklım yerinde.. Neden kaçırayım?

H – Bak maskaraya, yani efendim, baban sana öyle münasebetsizliklerden vaz geç demek istiyor..

T – Neden münasebetsizlik olsun? Bugün kadınlar havada dünya rekorları kırdıktan sonra, biz erkek diye gezmiyelim.. Bu günün harpleri, hep havada oluyor, havada. Havada kuvvetli olmıyan, karada apışıp kalıyor!..

H – Orası öyle.. Karagözüm..

T – Bir de bakmışsın tepende:
Bomm!..
Bumm!..

K – Aman!..

T – Arası kesilmeden
Tepeden güm,
Bir yangın, bir tahrip bombası!
Gurr!..
Bovvm!..

K – Aman!..

T – Evler
İnsanlar,
Havada:
Fırrrrrrrrrrrrrrrr....
Yaprak!..

K – Aman sus!.. Sus!..

T – Amanla iş bitmez. Bizim insan orduları kadar tayyare ordularına da ihtiyacımız var..

H – Evet, Karagözüm; asker, sivil, her yurddaş tayyare kullanmasını öğrenmeli!..

T – İcabında düşmana karşı binlerce yurttaş çelik kartallara atlayınca düşmanı havada karşılamalı!..

K – Eyy?..

H – Sivil halk; tehlike düdükleri çalınır çalınmaz panik yapmadan soğuk kanlılıkla sığınaklara koşmalı!

K – Eyy?

T – Eysi.. yalın kılıç düşmana saldırmak zamanı geçti. Bugün tayyare, hayatın can damarı oldu. Düşman, onunla kovulur, toprağa onunla tohum atılır. Mahsule zarar veren çekirge sürülerini, zehirli gaz bombalariyle onlar mahveder. Orman yangınları onunla

söndürülür. Yakında büyük hava transatlantikleri, yolcu vapurlarına rekabet edecek..

K – Hepsini anladım ama, orman yangınına tayyare ne yapar? Su sıkamaz ya?..

H – Bomba atar, mîrim.. Ateşin önünü keser. İki saatlik köyden jandarmayla köylüyü toplayıp getirinceye kadar..

K – Aklım yattı.. Orman mıntakalarında gözcü tayyare istasyonları kurmalı öyleyse..

T – Babacığım;

K – Gene ne var?

T – Senin erkek olduğunu şundan anlayım ki, gel şu paraşüt kulesinden atla!..

K – Hacıyvad şu oğlana bir şey söyle!..

T – Ay babam korkuyor.. Ben Türkkuşuna yazılayım da gör bak.. Tayyareme ne taklalar attıracağım..

H – Aman Karagözüm, eyi aklıma geldi, senin mahdumu..

K – Dilini düzelt!

H – Evet, efendim, oğlunu Türkkuşuna yazdıralım... Onda cesaret varken az zamanda emsali arasında sivrilir.

K – Sahi Hacıyvad, aklımla bin yaşa.. bilinmez, belki günün birinde meşhur olur da benim de ismim gazetelere geçer.. Karagözün oğlu meşhur tayyareci Tepegöz.. burada şu Türkkuşunun bir müracaat yeri var mı acaba?

T – Var ya.. Ben biliyorum. Demin kapıcıya sormuştum da o söyledi..

H – Hadi öyleyse.. Oh.. oh.. oh.. Haydi hayırlısı.. İnşallah yakında büyük bir tayyareci olursun, yavrum..

T – Elbette olacağım.. Ben de İstanbul-Sanfransisko hava yolunu kuracağım.

K – Anlamadım ama eyi lâf ettin, aferin!

T – Ben tayyareci olayım da bak, daha neler yapacağım..

K – Neler yapacaksın?

T – Her gün bizim evin damında uçacağım.

K – Eyvah, yandık.. Bizim evin eceli geldi.. Öyle şey olmaz, kanadını, manadını çarparsın da ne çatı kalır, ne kiremit..

H – Hadi efendim vakit geçirmeden çocuğu yazdırmaya gidelim.

(Çıkarlar)

(Tekrar gelirler)

T – Baba;

K – Gene ne yumurtlıyacaksın?

T – Fena bir şey değil babacığım, vallahi güzel bir teklif..

H – Bu günün çocuğu yeminsiz konuşur. Boş yere yemin etme!..

T – Buradan nereye gidecektik?

H – Nazilliye, sonra Karabüke..

T – Güzel.. Tayyareyle gidelim..

K – *(Korkarak)* Ne dersin Hacıyvad?

H – Öhö... Öhö... Ne alâ, ne alâ.. *(Yavaşça)* Aman babayiğitliği elden bırakma, sonra dilinden kurtulamayız..

TABLO : IV

(Üçü de tayyarede)

SESLER – Gurrr... Gurrr..

K – Aman Hacıyvad başım dönüyor..

T – Korkma.. Baba alışırsın.. hele biraz geçsin.

H – Evet Karagözüm; tayyareyi trenden, otomobilden daha rahat bulursun.. Oh.. Ne sefâlı, ne sefâlı.. Püfürde püfür!..

Mavi atlas
İğne batmaz
Makas kesmez
Terzi dikmez
Göz görür
Kulak işitmez!..

T – Nedir o Hacıyvad amca?

H – İşte bak, içinde deniz gibi yüzdüğün, mavi gökyüzü...

T – Baba!

K – Tut çeneni midem bulanıyor..

Ay
Ayyy
Ayyyyy!..

T – Hacıyvad amca, aşağıya bak, ne güzel..

Dağlar -- dereler -- ormanlar,

Altımızdan kayıp geçiyor!..
SESLER – Gurrr... Gurrrrr....
H – Stop!.. Nazilli!..
K – Ne çabuk geldik yahu?..
H – Çabuk da söz mü? Arabayla bir haftalık yolu yirmi dakika aldık..
K – Şu gözler, neler görüyor neler?
Bir küçücük miltaşı,
Dolaşır, dağı, taşı - derler
Çok doğru.....

TABLO : V

(Nazilli kombinası - Fabrika bacaları)

T – Hacıyvad amca, neresi bu koca bina?
H – Kombina oğlum, kombina!...
T – Baba, kombina ne demek?
K – Gel de çık işin içinden!
Amcana sor, amcana!
H – Efendi oğlum; senin anlıyacağın, dokuma fabrikası...
Burada,
Ekdim --
Nohut
Bitti söğüt.
Yaprağı dut,
Kendi armut olan pamuk;
Makinadan geçer,
Muhtaç olduğumuz
Dokumalar yapılır.
T – Bunun bir benzeri de Kayseride var.
K – *(Ukalîca)* Bilmediğin şeylere burnunu sokma!
Orası salhâne... Salhâne!..
T – Ne?
K – Orada koyun keserler.
T – A.. A.. A?...

H – *(Yavaşça fısıldar)* Pot kırıyorsun... Çocuk doğru söyledi!

K – Sâhi mi söylüyorsun? Oğlana rezil olduk.. *(Yüksek sesle)* Evet... O salhânede – yani – makinada, koyunlardan posteki – postekilerden...

H – Ne yapıyorsun Karagözüm?

T – Kombinada baba, kombinada..

K – Canım hepsi bir!

T – Ay, babamın dili dönmüyor!..

K – *(Kendi kendine zıplayarak)* Bu ne biçim isim yahu! Dur, şunu ezberliyeyim:

Konçina – domina
konçina – domina...

T – Ay kombinaya konçina diyor!?..

H – Ayol Karagözüm sen de pek cahilmişsin, bir ismi beceremiyorsun!

K – Kabahat bizim rahmetlide.. Okutmadı, cahil kaldık...

K – Sen de ne baba dostusun yok mu? Ben biliyordum başıma geleceği!.. Şu yumurcağı yanımıza almıyalım dedim..

H – Sen de birâder hiç mektep görmedin mi?.

K – Gördük ama bir kapısmdan girdik, bir kapısından çıktık. Hem bizim zamanımızda, ammeden, mızraklı ilmihalden başka bir şey öğretmezlerdi ki:

Sıf, za, senâ, cûde, şahsin
Kad, semâ,
Keremâ
Dığ, zalimen, zidtü kadim
Taliben, feterââ!..
(Oynayarak tokat)

H – Aman Karagözüm?..

K – *(Oynıyarak)*

Elif -- ese -- ennî
Bê -- kese -- benni
Cim -- karnında
Bir nokta...
Arkasından -- çat
Bir tokat!.. *(Tokat)*

H – Aman efendim, beni darbeylemenin esbabı mucibesi?

K – Bizim imamın, ne sarığı var – ne de

H – Karagözüm ne yapıyorsun?

K – Ne yapacağım, çocukluğum aklıma geldi.. *(Devam ederek)*

T: Tekirdağ, S: Selânik

Ç: Karnında üç nokta *(Tokat)*

H – Aman Karagözüm.. *(Karagöz oynamakta devam eder)*

T – Ay babam sapıttı..

K – Ya sapıttım a dostlar..

Kaf – üstünde üç nokta *(Tokat), (Alt alta, üst üste kavga, Hacıyvad kaçar, Karagöz yere yatar)*

K – Aman of... *(Malûm tekerlemeler, fakat âmiyâne olmasın, Hacıyvad gelir)*

H – Aşkolsun Karagözüm, şakayı kaka yaptın!.

K – Ağzını topla, oğlanın yanında beni kepaze ettiğin yetmiyormuş gibi bir de karşıma geçmiş alay ediyorsun.. Yok, mektep görmemişim, yok cahilmişim.. Sen kendine bak, a seni gidi, tanzimat kafalı, saray artığı, medrese döküntüsü, cami süprüntüsü, Bâbıâli kırıntısı, dalkavuk bozuntusu, tekke faresi yobaz seni!.

T – Baba, bu söylediklerin ne?

K – Hacıyvad amcanın soy adları!.. İnsanın ağzı amcanınki gibi kalabalık olursa soy adı da böyle kalabalık olur!.

T – Tayyare kalkıyor.. çabuk olun, geç kalıyoruz.

K – Yavaş, yavaş.. ne oluyorsun?

H – Karagözüm eskiden; acele işe şeytan karışır derlerdi, ama o çoktan geçti..

T – Şimdi sür'at asrı.. "Kağnı devrini" kapattık, "Motör devrini" açtık..

H – Haydi atla Karagözüm!..

K – Tepegöz müsün tepe delen misin nesin? Öne otur.. Tayyare bu, şakaya gelmez, bir münasebetsizlik yaparsın da..

T – Yapmam baba..

K – Hadi öyleyse..

SESLER – Gurr -- gurr...

(Üçü de kaybolur, tayyarede görünürler)

H – Aman ne sefâlı, ne sefâlı!..

K – Oo.. Nazilli arkamızda nokta gibi kaldı!

T – Şu çıplak tepelere bakın, burada yeni bir şehir kuruluyor.

H – Burasını bilirsen aferin derim sana Karagöz.

T – Baba, söylesene neresi burası?

K – Hacıyvad, hay senin çenene ne diyeyim? Ben sana bir şey

sorma demedim mi? Yere inelim, ben sana gösteririm..

H – Sen söyle bakayım oğlum!

T – Galiba Karabük.. şu meşhur demir şehri..

K – Bu demir şehrinde demir mi döğerler?

T – Hayır, sizin gibilerin kafasını döğüp yeni adam yaparlar!

H – Efendim burada demir sanayiimiz için lâzım olan demir işlenecek..

T – Lokomotiflerimizin, tayyarelerimizin, fabrikalarımızın, vapurlarımızın, silahlarımızın demirlerini hep Karabük verecek.. Artık yabancılara muhtaç değiliz.. Bütün ham maddelerimizi kendi fabrikalarımızda işliyoruz. Sultanların ve kapitülâsyonların boğduğu yerli sanayii yeniden kuruyoruz. Atalarımız:

Sana vereyim bir öğüt
Kendi ununu, kendin öğüt --

demişler.. Biz de şimdi öyle yapıyoruz.

H – Artık, hazır yiyip hazır giymiyeceğiz!

T – Hazırın ömrü,
Hasırın ömrü kadardır!..

T – Kazanan et yer
Kazanmıyan dert!..

H – Kazandığı
Kadarını
Yemiyenin kazanında
Et yerine ot biter..

T – Ve -- kazanan bezenir,
Kazanmıyan özenir!..

K – Neler de biliyor bu yumurcak?

T – Bilmez olur muyum.. *(Babasının taklidini yaparak)*
Biz mektepte,
Elif - ese- ennî
Bê - kese - bennî
Cim - karnında
Üç nokta
Öğrenmedik,
Bak bunları öğrendik:
Açıldı Bozkırın gözü:
Özü bulundu fabrikanın!
Durmadan kışın, yazın,
Kazın -- çocuklar -- kazın!

tepeler -- tamtakır --
Bu tamtakır tepelerde,
Doğuyor demir -- şehir.
Toprağın dibi -- demir!
toprağın dibi -- bakır!..

K – Hacıyvad;

H – Ne var Karagözüm?

K – Çocuk olsaydım da ben de okusaydım ne olurdu?

H – Bizden geçti, yeniler yetişsin. Bizim yarım bıraktığımızı onlar tamamlasın!..

T – Sen ne söylüyorsun Hacıyvad amca, sizin zamanınızda Anadolu susuzluktan çatlar:

Köylü yağmur duasına çıkar,
Kuraklıktan yanar -
Kavrulurdu..
Şimdi yaptığımız barajlarla suları topluyoruz..

K – Baraj -- Baraj.... O da ne demek? Ne biçim isimler bunlar?

H – Efendim, senin anlıyacağın.. Asrî sarnıç..

T – Eskiden, suları yerin altında biriktirirlerdi..

K – Ha.. Siz göklere çıkardınız!.. Gökte sarnıç yapılır mı?

H – Öylesi değil efendim, yani..

T – Yanisi, manisi.... Nehirlerin, göllerin sularını tutup toplamak için büyük sedler yapıyoruz..

H – Ey?..

T – Sonra bu suları..

K – Kepçe kepçe köylere dağıtıyorsunuz öyle mi? Nerdesin timarhane bekçisi?..

T – Hayır kepçeyle değil, kanallarla, demir borularla... çorak topraklar sulanıyor, çıplak dağlar ağaçlandırılıyor.. Artık bundan sonra ormana balta vurulmıyacak!..

H – Zaten efendim
Yapraksız ağaca;
Kuş konsa,
Yuva yapmaz!
Meyva veren ağaca,
El uzatılır
Bıçak uzatılmaz!..

T – Baba; ya bataklıklara ne dersin?

K – Onlara da ne olmuş?

T – Ne olacak?.. Yerinde yeller esiyor. Hepsi kurutuluyor.. topraksız köylü için toprak yaratılıyor.. Malaryalı bataklıklarda köyler kuruluyor.

K – Malaryalı bataklıklar...

Ne biçim lâflar bunlar?

H – Yani efendim sıtma yatakları.

K – Sıtmanın da yatağı olur muymuş?

H – Yani Karagözüm; sıtına kaynağı bataklıklar..

T – Dahası var, dahası.. Yakında büyük elektrik santrallarıyle bütün memleket ışığa kavuşacak... Köy meydanlarındaki radyolar, köylüye hocalık edecek.. Hava yollarıyle bütün köyler, kasabalar birbirine bağlanacak.. Köy enstitüleri çoğaldıkça yurtta tek okumamış insan kalmıyacak... Radyo --- Tiyatro -- Konservatuvar -- Opera..

K – Şişt... Şişt... Buraya bakın; aklımı oynatacağım. Bilmece mi söylüyorsunuz, kuş dili mi konuşuyorsunuz?

T – Kuş dili değil – bizi, kırk milyonluk Türkiyeye kavuşturacak idealin dilini!

H – Yağar olsun
Yağmur olsun
Kar olsun!..
Doğar olsun
Oğlan olsun
Kız olsun!..

Bütün yoksul yavruları çocuk bakım yurdlarında büyütmek, memlekette ne kadar kimsesiz çocuk varsa hepsini toplamak, çocuklu ailelere muntazaman yardım etmek, kısacası çocuğu; devletin himayesine almak.. İşte bizi 40 milyonluk Türkiye'ye ulaştıracak yol!..

K – Al bundan da on paralık!

T – Baba; sen gözü açık uyuyorsun.. Sineklibakkal'da oturduğun nasıl belli, kafanı örümcek bürümüş!

H – Karagözüm, sen elektrik bilir misin?

K – Ha... Öyle bir şey var sahi... Bizim muhtarın evinde gördüm, düğmeye basınca oda apaydınlık oluyor. Ey ne olacak?

H – İşte efendim; Muhtarın evine, caddelere, tramvaylara bu elektrik, ya bir fabrikadan veyahut bir sudan gelir.

K – Sudan mı gelir?

H – Evet..

K – Peki.. Bizim eve niye gelmiyor? Davet mi bekliyor kerata?

H – Ne daveti efendim, ne daveti?

T – Para vermiyorsun da ondan!..

K – İnsanın evine misafir parayla mı gelir?

H – Efendim, bu misafir paralı misafir!..

K – *(Kendi kendine)* Allah hoşnut olsun!

H – Kimden Karagözüm?

K – Bizim yağ kandilinden!..

T – İşte düğümü çözdün!

K – Hangi düğümü?

H – Davanın düğümünü!

K – *(Korkarak)* Eyvah... Galiba, bu sefer sahiden mahkemelik oluyoruz. Buraya bakın.. Benim mahkemeyle filan işim yok.. Zaten bir tutam aklım var, onu da siz almayın.. Ne düğümü, ne davâsı?

T – Memleket davâsı.. Yani senin anlıyacağm memleketten yağ kandillerini sürüp atacağız!

K – Allah akıllar versin!

H – Evet Karagözüm;
Kandil yerine – elektrik,
Samıç yerine – baraj!..

T – Medrese yerine – mektep,
Tezgâh yerine – fabrika!

H – Kağnı yerine – otomobil,
Sandal yerine – motör!

T – Sapan yerine;
Anbarları buğdayla dolduran,
Traktör!..

Bu kısım ritmik bir tempoyla söylenecek

H – Ve -- tayyare!..

K – Bre -- bre -- bre--
Susun başım dönüyor!..

T – Sür'attendir - sür'atten!
Buna alış,

Alışmayanlara hayat yok!
Tayyare --
H – Yılları -- aya
T – Ayları - haftaya
H – Haftaları - güne
T – Günleri - saate indirdi!
H – Toprakta - havada
T – Bilgide - kafada
H – Teknikte - san'atta
T – İleri

Bu kısım da ritmik bir tempoyla söylenecek

K – Yavaş söyleyin
Aklım kalıyor geri!..
Nerdeyse duracak!..
T – Aklın durmadan uçak durur
Kurtulursun!

K – Hacıyvad, inelim, bu oğlanla havada aşık atılmıyor. Karada, hiç olmazsa dinlemez savuşturursun...

T – Yağma yok, nasıl, yerde bana tokat atar mısın? *(Taklidini yapar)*

Bê - kese - bennî
Tê - kese tennî
Çe - karnında
Üç nokta! *(Tayyare sallanmıya başlar)*

SESLER – Gurr.. gurrrr..

K - Sallama -- Makinist .. Sen de mi Tepegöze uydun?

H – Ay vallahi salıncak gibi.. Oh.. Ne sefâlı, ne sefâlı!..

K – Öteki dünyayı boylarsan sefâyı görürsün!

T – Nasıl.. Vursana bakayım şimdi?..
Cim karnında
Bir nokta
Hoppala
Cuppalaâââ!

K – Oynama, pişman olursun!

H – Karagözüm;
Çocuk oyundan
Aptal düğünden

Uslanmaz!
Ne sefâlı.. Ne sefâlı.. Oooh.. Püfürde pü-für..
SESLER - Gurrr... gurrr....gurrrr...
Vıjjjjjjjjjjıyuuûûûûvvvvvvv!.

H – Aman.. Karagözüm; düşüyoruz; paraşütüm nerede, paraşütüm?..
K – Paraşütün batsın.. Sefâlı ha.. Geber!..
H – Aman paraşütüm?!...
K – Allah versin, başka kapıya!..
H – Aman paraşütüm?!..
K – Allah versin dedik a!..
T – Amca; sırtını yokla, sırtını!
SESLER – Gurrr... gurrrr.....Vıjjjjjj.....gurrrr.
H – Ay... ay... ay...
T – Baba; amca, atlasanıza ne duruyorsunuz?.. Öyle değil, balıklama.. balıklama!..
K – Eyvah... Karımın aklına gelen başa,
Anamınki dağa taşa!..
H – Ay -- ay... Aman Karagözüm yetiş imdadıma!
K – Şimdi sefâlı sefâlı atla da, aklm başına gelsin...
T – Baba; bana bakın bana... Hoop...
K – Ay, bizim oğlan atladı..
Bende de şafak attı..
Destûr.. Ye'cüc
me'cüc
Hop
Pırrr!..
H – Ayyy - ayyyy - ay - şafff... *(Paraşütlerle atlarlar)* Pattt..
(Üçü de yerde - Hacıyvad korkudan baygın)
K – *(Nefes nefese)* Deli inek, bir kevlek süt verir
Bir tekmede hepsini devirir!...
Senin yapacağın iş bu kadar olur.. Kalk bakalım uğursuz herif!..
H – Aman of.. Rüya mı görüyorum? Neredeyim ben?
K – Yerin dibinde!
H – Aman birader, kemiklerim!..
K – Sefâlı ha?!.. Salıncak ha?.. Püfürde püfür?
H – Aman Karagözüm; gel biraz yardım et.. Ölüyorum...

Altın ateşte,
İnsan mihnette,
Tecrübe edilir!..

K – Korkunun ecele faydası yok.. Sık dişini!

H – Aman.. Of.. Amâân!..

K – Tut çeneni... Gazelin sırası değil. Bunlar hep senin başının altından çıktı.

H – Neden Karagözüm?

K – Ben sana bizim Tepegözü almıyalım dedim.

H – Aman Karagözüm;
Tazısız ava çıkan
Tavşansız eve döner..
Fena mı oldu, bize paraşütün nasıl açılacağını göstermeseydi..

K – Şimdi, püfürde püfürdük!
Hacıyvad, bizim kanbur Hocanın söylediği Çini Maçun burası galiba.. Baksana, in cin top oynuyor..

T – Amca; hadi kımıldan!

H – Aman oğlum nereye?

T – En yakın tayyare istasyonuna..

K – Daha akıllanmadınız mı? Ben şuradan şuraya gitmem!..

H – Yo... Karagözüm.. Anca beraber, kanca beraber. Yalnız yolu nasıl bulacağız? Yahu pilot nerelerde?

T – O çoktan yolu tuttu. Bende harita var, yürüyün!..

H – Efendim Karagözüm; şimdi yolda giderken, yolun yorgunluğunu unutmak için biz Tepegözle karşılıklı, mevzun ve mukaffâ sözler söyliyeceğiz.

T – Sen de bize uyarsın olmaz mı babacığım?

K – Ben öyle şeyler beceremem!..

H – Efendim kolay.. kolay.. Yâni ağzımızdan ne çıkarsa sen de ona benzer sözler söylersin..

K – Olur...

H – Yalnız ahenge dikkat et!

K – Olur olur..

H – Kafiyeleri unutma!

K – *(Kızmaya başlar)* Olur..

K – Zemine zamana uygun olsun!.

K – Olur dedik a!..

H – Başlıyoruz!..

K – Peki!..
H – Dikkat!
K – Peki!..
H – Ağzından çıkanı kulağın işitsin!..
K – Pekiiii!...
H – Sakın saçmalayım deme!..
K – Pekiii!...
H – Hazır mısın?
K – Hımm!!.
H – Hadi Tepegöz; başla! *(Tepegöz söylemek için bir hareket yaparken Karagöz Hacıyvaddan hıncını almak için atılır)*
K – *(Yumuşak)* Hacıyvad;
H – Ne var Karagözüm?
K – Bu lâfların sonu neyle bitecek?
H – Kafiyeyle efendim.. kafiyeyle..
K – O ne demek, o?
H – Bizim sözlerimizin sonlarına dikkat edersen anlarsın..
K – Eh öyleyse..
H – Hadi Tepegözüm! *(Tepegöz tam söylemek için bir hareket yapar, Karagöz gene keser)*
H – Kafiyeden sonra bir şey söyliyecek miyim?
H – Hayır!
K – Ondan evvel?
H – *(Hiddetle)* Evet!..
K – İkisi ortasında?..
H – Evet!..
K – Sonda?
H – Hayıır!
K – Başda?..
H – *(Bağırarak)* Eveet!..
K – *(Zıplayarak)* Sonda, başda?
H – *(Öne, arkaya sallanarak)* Evet, hayır, hayır, eveeet!..
K – Haaayt... *(Alt alta üst üste kavga, Hacıyvad kaçar, Karagöz yerde)*
Ooof... Aman etim, budum!..
Neydim, ne oldum?
(Hafif birkaç tekerlemeden sonra)
A seni --
Gidi

Körük kılıklı,
Gök gürler
Gürgen çatlar
Tavuk bükülmüş otlar suratlı
Kırkayak kıyafetli herif;
Makara mısın, zenberek misin, nesin?
Dur - durmaz
Otur - oturmaz
Başla - başlamaz
İnsanı çileden çıkarır..
Tepegöz;

T – Efendim babacığım..

K – Gitbul şu herifi.. korkusundan kimbilir nereye sindi?

H – *(Tepeden görünür)* Buradayım Karagözüm!..

K – A... Keçi boynuzu mendebur,
Yapıp edip de nereye kaçıyorsun?
Niyetin, bu kuş uçmaz
Kervan göçmez yerde,
Çengel sakızı etinden
Kurtlara ziyafet çekmekse – o başka?!..

H – *(İnler, ağlamalı bir sesle)* Efendim, meded elinden medet! Şunun şurasında ağzım var dilim yok!.

K – Ha?

H – *(Sallanarak)* benim gibi – eli kolu bağlı
Zavallı,
Sessiz,
Dilsiz,
Ayda yılda bir konuşan –

K – Eyy?

H – Bir zavallıdan --
Ne istersin?

K – *(Zıplayarak)* Bak bu doğru!..

H – *(Birdenbire makara gibi sür'atle)* Sana ne yaptım, ne ettim, ne söyledim, ne dedim? *(Rap durur)*

K – Hiç.. Haniya...

H – *(Gene makara gibi konuşur, kelimeleri sıraladıktan sonra rap durur)* Sana aptal mı dedim, salak mı dedim, eşek mi dedim, köpek mi dedim?.

K – Yooo!..

H – *(Burnunu gagalar gibi)* Edepsiz mi dedim, hayasız mı dedim?..

K – A... ah!..

H – Hırsız, sarhoş, yankesici!..

K – Burda dur!..

H – Neden efendim, neden?

K – Daha aklın başına gelmedi mi?

H – Neden efendim, neden?

K – Gene sırtın kaşınıyor da ondan!.. Hadi düş önüme, yürü!

H – Tepegöz oğlum; hani seninle bir şeyler söyliyecektik. Baban olacak herif insanda akıl, fikir bırakmıyor ki..

K – Şişt, buraya bak... İltifatı hafiften al!.. Yoksa alimallah:

Sen--
Seni
Seni
Bilsen
Sen seni bilmezsen,
Patlatırım enseni!.. *(Tokat)*

H – Sen de canım buluttan nem kapıyorsun! Ben sana bir şey mi dedim?

Efendim:
Şukkada – şukka
Bukkada – bukka..

K – Ha?..

H – Şukkada -- şukka
Bukkada -- bukka..
Gizlide -- zalim
Bukkada -- bukka!

K – Bana bak; ağzını fena bozuyorsun, ben başlarsam iler tutar yerin kalmaz. *(Taklidini yaparak)*

Şukkada -- şukka
Bukkada -- bukka!..

H – Efendim; ben sana küfür etmedim, kafamda havan dövüyorsun demek istedim.

K – Hadi beni günaha sokma!.. Oku Tepegöz!

H – Önce sen oku da görelim!

K – Ben sana okuyacağım, okuyacağım ama sırası değil..

T – Baba; hazır ol!

H – *(Asker gibi kumanda vererek)* Efendim -- hazır ol!..

K – Ne oluyoruz? Tâlime mi çıkıyoruz?
H – *(Tempoyla)* Rap
Rap
Rap
Rap
(Üçü de zıplayarak ayak vurmaya başlar)
T – Bozkırm -- süsü,
K – Yaman -- gözcüsü..
H – Aferin Karagöz!
T – Makina -- kartal
K – Tamâââm!
Ne çabuk geldik yahu?
H – Nereye?
K – Kartala...
H – Aman efendim öylesi değil.. Al baştan!
T – Bozkırm -- süsü
K – *(Telâşlı)* Ay unuttum, ne söyliyecektim Hacıyvad?
H – Efem, ne bileyim ben?..
T – Yaman -- gözcüsü
K – Ha... sahi...
H – Dikkat et.. Geç kalma.. Bizi de şaşırtırsın!
K – Peki:
Yaman -- gözcüsü
T – Makina - kartal
H – Homurda - motör
T – İşle -- traktör
K – *(Geç kalarak tıknefes)*
topraklara dal!..
T - Denizler:
Kuşak
H – *(Karagöze)* Hadi sıra senin!
K – Ben şimdi söyledim...
H – *(Bağırarak)* Sıra senin!
T – Denizler:
Kuşak
K – *(Tık nefes)* Durmadan -- uçsak
H – Göz - kapamadan!..
T – Yeni – at
Çelik — kanat!..

K – *(Tık nefes)* Koş -- göklerde
Kulaç -- at!
T – Bu kartal
K – Şimşek -- kanat!
H – At
kulaç!
K – Durma -- kaç!
H – Uûûç...
K – Kaç!...
(Üçü de kaybolurlar, Karagöz, tekrar görünür)

K – Bitti ama ben de bittim..
Yıktın perdeyi,
Eyledin virân,
Varayım, sahibine haber vereyim!..

Altın Gazap

putlar soytarısı âsûr banipal'in somurtuk güldürüsü

1. baskı: Yücel Yayınları: 5 Tiyatro Dizisi: 1, Yelken Matbaası, İstanbul, 1971

KİŞİLER:

ÂSÛR KRALI	Âsûr Banipal
ÜÇ KÖLE, ÜÇ CARİYE:	Hintli, Sumatralı, Çinli *(Üç köle; bazı sahnelerde, Banipal'in kişiliğine bürünür, onun sesiyle konuşurlar.)*
ÜÇ GÖLGE-HAFİYE:	Bölüm II'de, uzun safran sarısı harmani, bronz mask. Bölüm X'un sonunda, mizansendeki kılık.
PAPAĞAN BAŞI:	Ses – somut da olabilir.
GEZEGENLER ARASI POSTA GÜVERCİNİ:	Ses: Sonra
TANRIÇA İŞTAR	
SEKİZ SAĞ-FIRATÇI GORİL :	Rigoristler.
YOK-BAŞLI GÖLGELER :	*(Siyah-Beyaz)* Yüzlerinde, gri mask; Banipal'in kızları, oğulları.
SARAY TAKIMI:	Kâhinler, müneccimler, komutanlar, cenkçiler, putlar, rahipler.
HALK TAKIMI	Köylüler, köleler, tüccarlar, esnaflar, tutsaklar; gök perdesinde, ufarak, soyut görüntülerdir.
ALTI TUTSAK ÇALGICI	*(Üç kız, üç erkek)* Çalgıları: Harp, gitar, çift borulu flüt, def.
ÖRÜMCEK	Ses ve fonda görüntü, Bölüm XIII'ün ortalarında somut.
İBLİS PAZUZU	Bölüm XIV'te gök perdesinde yansır.

I- Banipal, köle ve cariyeler, altı çalgıcı; Güvercin-kız, sekiz

goril ve üç gölge –hafiye dışında– kaba gerçekliğe sapmadan tarihsel kılıklarında.

II- "Saray-halk" takımı görüntüsü dışında, –altı çalgıcı da fonda yansıtılabilir– arta kalan kişiler, somutlaştırılarak oynanır.

III- Banipal, köle ve cariyeler, sekiz gorilin devingen mizansenleri; koreographi düzeninde, pantomim burlesque.

SAHNE : İç bükey – tüm çıplak. Dip boyutta gök perdesi. Yan boyutlar, yansıtılan gizli ışıkla derinleştirilmiş. Aksesuar yok. Sahneler, araçsız, yalnız Bölüm IX'da kölelerin ellerinde çıra.

OLAY BABİL'DE GEÇER.

BÖLÜM: I

(Perde açık. Ortan boş. Fon; kızılsı bulut yumaklı. PROLOGOS; ses tonları, "Konuşma Korosu"na elverişli ve yetenekli, koro yönetmeninin yorumuna göre –örneğin, birkaç dizini üç, dört sese bölerekten– hece bölüm ve vurgularını kaydırmaksızın ritmik düzende çalıştırılmış (kız-erkek) en azından on elemanın, teybe alınacak sesleriyle ortan boyutlarından yankır.)

PROLOGOS

KORO — ünlemi yakuttu gazabın
nedendi Âsûr gecelerim kükremeli
putlar mı doğurdu Nemrût
Ahuramazda'ya

yakuttu Nemrût
yakuttan da
sakalları Âsûr
nedendi kükremeli
yeleleri uçar da serdapta
tütsü tütsü amberbû
öpüşlerdi Âsûr
zeytin sülünleri bel bel
talan kervanları sayıklar da

çığlıklaşırdı, lânet
götüren acı su
kan kokuşurdu ceylâna memeleri
doğrarken ölümü, emer de
başparmak dönükse kalkıksa.

ve saç dolanı boyunlardı
koç-sakallarıma
gazapnâk idim
soyunuktu gazapta zeytinlerim
gümüş tırnaklarım yanardı şeştâr'da

gazaptı Âsûr
gazaptı ravak ravak kirpik kapakları altın gazap
nedendi hadım kükremişliği sakallarımın çivi
yazılarımda
gazap mı doğmuşum Âsûr
bir varmış da

yeri ben yarattım
uzayı sağ elim maviledi ve karanlıkladı
ben ateşledim güneşi
ben çaktım yıldızı bilinmeze ve bilinmezi yıldıza
göktaşları ayaklarıma basamaktır

bendim hava toprağının ilk tohumu
balçıktılar ben yapıcıydım
benim el işim Âdem kulu
ben benim, ön benim, son benim
günahtan önce benim... günahtan sonra ben
tüm yaratıklarda ben varım
ateş kuşunda ay canavarında
(Kısa bir durak)

(Koro; saldırgan Âsûr'ı betimleyen koşukları söylerken, gök perdesinden dizin içeriklerini yansıtan görüntüler geçer.)

KORO — Burmaydı sakalları uçkundu savruk
buluttu cenk arabaları sakallı bulut
çakımdı kişnemeleri şimşekti çakım
kargıydı ok yaydı kılınç ve aydı
kartaldı burunları Âsûr atların
çil hurma hevenkleri sarkıt
nallardı çöl - kuşaktaki yankı

(Teyp birden susar. Banipal'in yüzü partere dönük, yarı belden yukarısı çıplak, iri gövdesi, kolları, omuzlarından aşağı çizgide öne doğru uzanmış elayaları, yukarı açık, rezistansla yavaş yavaş belirerek baştanbaşa fonu kaplar. Banipal, yansıyan görüntüsünün önünde giyinik, kolları fondaki gibi –başka bir rezistansla– ayakta somutlaşır.)

BANİPAL — Yer ülkelerimden ses yok
topraklarım kulaksız
doğa gölgemi yıkadı
bir çekirdek kadar yalnızım
gözlerime abanmış gök tavanı
Âsûr-yüzümü görmeyen gök krallara
–toprağın tırnaklarından uyanıp da
katarlanırlardı çevrene
sunular taşırlardı ki
bana kervan kervan
uydu krallarımdılar– ne oldu
hecindiler tez yürür, döndüler uykuya mı
bir gözü güleçken bir gözü ağlayıklarım?
GÖLGE I — Ne oldu cenk arabalarına
tuğlu çekirgelerdi atları; alev
püskürürdü burunları, uyudu mu?
GÖLGE II — Oyma-put Tanrıların ne oldu ki,
GÖLGE III — yalnız bıraktılar, sen kral kulunu?
BANİPAL — Nerdesiniz, hırsızlarım, katillerim
kâhinlerim, ak ağalarım ve siz düzenbazlarım,
kaltabanlarım, baltalarım, prangalarım;
yok mu cenk edeniniz, bana karşı cenkleşenlerle
çözüldünüz de yer bir oldunuz?
Bu muydu ödentisi, o dağlar tutarı çapulların?
Hani tapınmalarınız, yüz sürüşleriniz?
Kulluğa yaraşık sürüngenliğiniz hani?
Ah siz, beni çökertemez sandığım
dünya mülklerimin Âsûr temelleri!
Canilerim, cellâtlarım satraplarım,
valilerim, ve yenilmez başbuğlarım;
dayanaklarım değil miydiniz?
Hani karada, denizde, uykuda uyanıkken,

açlıkta, toklukta, ayaklarıma baş vermek üzere
ateş kusan taş Molohlar katında içtiğiniz and?
Neden ölümü bana varış bilmediniz?
Size yer mi yoktu yazık, gökler saltanatımda?

(Işık, rezistansla söner, Banipal kararır, sahne yeniden aydınlanır.)

BÖLÜM: II

(Gök perdesi, gri, görüntüsüz. Banipal, üç köle, sonra üç gölge.)

BANİPAL — *(Hintli ve Çinli köleyi boyunlarından yakalamış, önünde Sumatralı, hışımla üçünü sol plandan salıneye sürerken Hintli'yi tartaklayarak)* Sen Hindû köle, sen mi ele verdin *(Sol eliyle ensesinden yakaladığı, Çinli'yle birlikte Hintli'yi yere çalar)* beni, *(O anda Sumatralı da yere kapanmış, spotun eksenine girmiştir.)*

BANİPAL — *(Köle üçgeninin ortasında, kısılmış bir öfkeyle)*
Tanrı bitimsizliğime inanmamış göründün de?
Gözlerinden sezinlemeliydim
o gece yanığı, sırtıma yapışık,
saraylarımın, yılan kuytusu
dehlizlerinde, gölgeden ürkek,
ayak sekişlerinin, bana tuzaklar kurduğunu?
(Spot Çinli'de)
Ya sen; yırık dudak,
kol kavuşuk sinsi Çin kulum;
sen miydin
çırakmanlı canavar
uçurtmalarından zıpkınlayan beni?
unuttun mu, Sumatralı *(Spot Sumatralı'da)*
nasıl devşirildiğini şebek ormanlarımdan,
sınırsız krallığıma şebek bücürüm?..
(Köleler oldukları yerde kımıltısız)
Sen miydin yoksa, kızışmış Amazonlara,
açıveren sur kapılarını?

Kimlerdi tahtlarımın erguvan
saçaklarında, yakarışlarının
tuzu kurumamışken, göbeklerinden
şaraplar yudumlayarak
şarap ırmaklarımda, Sûr kızlarıyla
çimmeye koşanlar?..
(Toparlanır, soluğunu ayarlar, üçünü de gözleriyle tarayarak)
Siz değil miydiniz?
Demek beni, göz kırpımında bile
yalnız bırakmadınız, korudunuz?..
...Anlamıyorum, kim? Ne mırıldanıyorsun orda?
Hiç mi? Nasıl hiç? Ağzın oynadı.
Bana öyle gelmiş? Buraya bak köle;
önümde sinek sırıtsa gözümden kaçmaz.
Ne sanıyorsunuz kendinizi? Susmayın
konuşun. Dilinizi mi yuttunuz?
Burda bir şeyler dönüyor... Dönüyor, ama ne?
Yaklaşın, bakın benziniz attı?
Kıl çattınız, yuvalarından kaydı gözleriniz.
O kadar ürkünç müyüm ben? Hadi canım.
(Deli deli sırıtır) Asıl ürkünç sizsiniz!
Söz, konuşursanız hepinizi azatlarım.
(Köleler tepkisiz, susmaktadır. Spot, sol dipten giren, Gölge I'de)
İstemez misiniz?
Daha mı rahat kölelik?

GÖLGE I — Belki de öyle!

BANİPAL — Ben, bilemem ki, hangisi iyi sizin için?
Deli-göz atılımlara mı gebedir,
bezgin yaşantısı köleliğin?
(Kölelerde hayvansı tedirginlik. Banipal; köle üçgenini dolaşarak her birinin çenesini, sağ eliyle yukarı kaldırıp, bakışlarını hiç de kaçamaklarına açık vermek istemiyormuşcasına gözlerine saplar.)
Bulantılı ve karmaşıktır,
iç evreni kölenin... *(Bir an düşünür, soluk ve ton değiştirerek)*
Alıkomaz diyelim;
hiçbir baskı, onu

düşünmekten
(Spot, sol dipten giren ve Gölge I'in yanında duran Gölge II'de)
Ne kazanır bundan köle?
GÖLGE II — Erinç...
BANİPAL — Peki? Sonra?
Bire erişebilmek için
bin düzene baş vuran O
GÖLGE II — Bin engeli toslayan koç-başı.
Kaykılsa da yılmaz, toparlanır;
GÖLGE I — tâ ki, yenilgi ve ölüm,
ya da kurtuluş,
(Spot dipte görünen Gölge III'de)
GÖLGE III — Son versin
bu saldırıya...
BANİPAL — Bu; kendi içinde kendi karamsarlığına
ve dıştan basan
ezici güçlere karşı verdiği erkinlik savaşıdır
sonsuzdur bundan ötürü doygunluğu...
GÖLGE I — Kimseyle paylaşamaz bunu, doğru...
Ama, sen, bu varsayımla
özgürlük kavramını altüst ediyorsun...
BANİPAL — Tuzağa düşmüş yaban hayvanının,
göz erimini karartan ağları paralayıp
özgür yabanılın burculuğuna
daldığını düşün bir?
Bütün ezikliklerinden kurtulmuştur.
Bukağısız dolanabilir artık
gök-yeşil arası.
Ama öylesine açlıklar vardır ki,
çöreklenmiş gövdesinde
hangisini doyuracağını
kestiremez önce
bu, tutku-özlem karmaşı, iştahlar kör düğümünü,
zaman yitirmeden çözüp –gecikirse, hepsini elden
kaçırma ürküsüne kapılarak– tek tek
sıraya koyma tezginliği
gitgide yılgınlığa sürükler onu.
Öbürlerinden de olur, birine kavuşayım derken...

(Bir susku, ton değiştirir.)
Kurtulma umusu geçmiş esrikçe;
gidememiştir, ne var ki doymazlığını.
Boşuna olunca bu çarpınmanın sonu;
dış etkenlerle dalaşacağı yerde,
o, her şeyi her isteyişte vermeyen
özgürlükten istediklerini, koparma
sanısıyla yüreği, gün ağartılarında
yalazlanan köle için
daha avutucu olmaz mı
prangalı yaşam?
GÖLGE I — Gerçeğin lokması gibi
yutabildikten sonra avuntuyu
mesele yok...
BANİPAL — Ona bakarsan;
kölelik de, bir başa, bir dert.
Daha olmadı;
başlarınızı verir, kurtulursunuz.
Ya ben?
Milyonlar cirit atıyor kafamda.
Leş kurtları;
yanımda, yöremde, kıvıl kıvıl kaynaşıp
çeldiniz beni.
Sözü değiştirdiniz aklınızca.
Açın ağzınızı, ben çelinmem.
Anlaşıldı;
o kilitleri, açmasını bilirim ben!
Kırbaç? Nerde kırbacım?
Önce sen mi? Gel sokul!
Ne? Soluğun buz kesmiş...
Çekil kulağımın dibinden vızıldama,
gıdıklanıyorum, uzaktan konuş!
Pek mi gizli?
Benim bilmediğim bir giz mi?
Ne duyulmuş, ne işitilmiş mi?
Sen, nerden duydun, öğrendin peki?
Kentler, çalkalanıyor mu? Bak şuna.
Halk biliyor da ben mi bilmiyormuşum?
Sen uçan balığın

neler düşündüğünü bilebilir misin?
Görebilir misin
gecenin gerindiğini;
yüreğin konuştuğunu
bakışların gizini,
aklın şimşeklenişini,
kanatlanışını?
Kötülüğü emziren iyiliği,
tutkudaki doymazlığı,
yaratmadaki coşkuyu
tutabilir misin elinle?
Hayır mı?
Benimle nasıl boy ölçüşebilirsin öyleyse?
Hadi, konuş!
(Köleler kulak verir, onlar susmaktadır. İşkilli)
Kı-mıl-da-dı-lar mı?
Olmaz.
O dediğin olamaz.
Sen düş görmüşsün, düş.
Safran kabarmış. Sayıklıyorsun!
Kı-mıl-da-dı-lar mı?
Yer-le-rin-den ko-pup?
Taşlar mı? Ne taşları?
İnanmam, uyduruyorsun!
Kırbacım? Kaplanlarım?
Dur-dur bir daha tekrarla!
Sonra? Evet?
Yoo, titremek mi? Neden titreyeyim?
Şakaklarım? Ne olmuş şakaklarıma?
Ter değil, terlemiyorum, size öyle geldi.
Yürüyorlar mıydı? Taşlar mı yürüdü?
Yalnız onlar mı? Ötekiler... Yok muydu aralarında?
Gümüşleri, altınları? Onlar da mı?
Çıldırmış bunlar! Kaçtır söylüyorum:
Benden sapmadan ve sapıtmadan,
ÜÇ GÖLGE — Yer cinlerine ve gök şeytanlarına uymadan
BANİPAL — Ve benim adıma, tüzemi ve yasamı,
sizi çaktığım gözcü kulelerimden yönetin.
Ve buyrultumu uygularken;

görmek yok!
GÖLGE I — Görmemek de yok.
BANİPAL — Bakmak yok!
GÖLGE II — Bakmamak da yok!
BANİPAL — Düşünmek, uyanmak
GÖLGE II — Esnemek yok!
BANİPAL — Gem vurun sabrınıza,
tek gerçek benim
bu yokluklar burgacında...
ÜÇ GÖLGE — Tek gerçek!
(Üç bas kahkaha, salıne tavanında yankır).
BANİPAL — *(Gölgelere ters ters bakar. Duyduklarına inansın mı? İnanmasın mı? Yüzünde ne söyleyeceğini bilememenin şaşkınlığı. Bir göçkünlüik kaplar görünüşiinii. Sırtını gölgelere döner, rampa yüriir.)*
Peki, peki söylerim, bir daha sözümden çıkmazlar.
Akıllı uslu putlardır, bir cahilliktir etmişler.
Bu değil miydi söyleyeceğiniz? Hadi dağılın!
Neden durdunuz? Siz tozuttunuz ama!
Dahası mı var? Büyülenmiş gibi mi?
Büyülenmişler miydi? Havada mı yürüyorlardı?
Kim büyüleyebilir? Sihirbazlarım mı?
Dostlarım, adamlarım değiller mi onlar?
Nerden biliyorsunuz? Gördünüz mü gözünüzle?
Demek? Hayır... hayır inanmam...
Siz nasıl dil uzatırsınız
benim kötülüğümü emziren;
acımazlığımı bileyen sihirbazlarıma?
Elimden mi almak istiyorlar? Erkimi, saltanatımı?
Üç buçuk serüvenci mi?
Kim daha çoğunu verirse ona mı kul köle?
Onlar mı açtı surların kapılarını putlara!
Şimdi anladım. Ah sihirbaz kılığına bürünmüş
şom ağızlılar! Sizsiniz bu kaypaklığın çamuru!
Bir de tutmuş, kara çalıyorsunuz dostlarıma!
Durun, teker teker konuşun...
Bağırışmayın, aklım karışıyor.
Doğru mu söylediklerıniz? Nasıl olur bu?

(Sol yana yürür, köleler, karanlıkta kalır. Banipal, tavandaki arktan mor ışık alır.)

Ne inanç, ne güvenç.
Benim kuralımdı sözde!

GÖLGE I — Sağ göz, sol gözden işkillenirse
GÖLGE II — putların seni vururşa...
GÖLGE III — onlar da güdümlü oyuncaklarsa
GÖLGE I — sihirbazların elinde
BANİPAL — kime bağlanmalı?
Biz yontmadık mı putları?
Demek onlardı, onlardı
bizi birbirimize koyanlar demek?
ÜÇ GÖLGE — Sen, halkları, ulusları
gazabında eritmişti
usta parmaklar yontusu
tunç, bakır Tanrıların!
GÖLGE I — Az mı kan döktün
GÖLGE II — az mı kurban verdindi
GÖLGE III — hırsları dinsin
hınçları doysun da
ÜÇ GÖLGE — yum versinler
mut yağdırsınlar
diye ülkelerine?

(Üç bas kahkaha tavanda yankılanırken ark, rezistansla söner, Banipal, köle ve gölgeler kararır.)

BÖLÜM: III

(Banipal, ark sönerken bulunduğu yerde. Gene tavandan vuran, mor ışık altında, kolları kavuşuk, tedirgin. Köle ve gölgeler Bölüm II'deki yerlerinde, ışık almazlar.)

BANİPAL — Demek yalnızım.
Dünya gölgemden sıyrıldı
Uyku puhunun gagasında
Bir sinek tokmaklıyor kafatasımı
uykumu ısırıyor – vızıltısı...
(Rampa yürür, paradinin, dip karanlığına, güvenli bir gülümseme içinde gözlerini diker.)
Sersem putlarım benim;
Âsûr onuruma yediremediğim
soyluluğuma yakıştıramadığım
alçak gönüllülükle size diyeceğim ki
acmarak bildireceğim ki
inanmayın o tilkilere...
Değil mi ki
çapul düzenimin
ortakları, o Âsûr köpekleri
sattılar beni
sizi de çıkarırlar
elbet pazara!
(Karşı güçleri küçümseme eğinimi içinde, kendini, hiç bir zaman onların kıskacına girmeyeceği sanısına kaptırmış)
Sihirbazlarım diş gösterdi önce
arkasından putlarım kılıç kodu.
Neymiş savundukları? Denkserlik?
(Gölgelere, yarım yüz döner, gölgeler, ışık alır. Üç köle, gölge-

lerin durduğu planın karşı yönünde kımıltısız, yüzleri rampa dönük, yan yana diz çökerler.)
Uyur gezerleri bile güldürür bu sanı!
Yıkmak ve yeniden kurmak mı, ne varsa, yağma yok!
GÖLGE I — Kim yıkabilir seni senden gayrı öyle mi?
Bu şişinmelerinden, böbürlenmelerinden ördüğün
dipsiz ağın bürümceğinde; güvende –
sanıyormuşsun kendini Âsûr böceği!
GÖLGE II — Burnunu görememiş sezememişsin,
iliğini donduran o sinsi girişimi,
görkeminle gözlerin kamaşmış da!
GÖLGE III — Safran kemendi putlar doladı boynuna
bunu bil!
GÖLGE I — Kolay oldu seni kıstırmak, bunu bil!
BANİPAL — *(Gölgeleri küçümser bir davranışla teker teker yukardan aşağı süzer, yanlarına yaklaşır.)*
Kimse çıksın ateş yüzüne
Kutsal Baal'i yoklayacak,
ona el sürecek, onun yuttuğunu
ağzından çıkaracak Bâbil'de!
GÖLGE I — Hangi yeraltı zebanisi köreltti
hurma faresi müneccimlerini de
sustular, dil çiğnediler
uyarmadılar seni?
BANİPAL — Uyardılar da yoksa ben mi aymadım?
Nerdesiniz Âsûr aslanlarım?
Ya sen İblis Pazuzu,
neden hainliğe yüz döndünüz de
el vermediniz cömert kurtarışa?
GÖLGE I — Nasıl birleşti de can düşmanların
– Saray takımı, asker takımı,
dinci takımı, memur takımı
tüccar takımı, topraksız takım –
Tanrısal erkinin kazıdı köklerini?
GÖLGE II — İster misin bu kör döğüşünde
o deve dikeni, ayrık düşkünü
topraksız takım çıksın üste?
GÖLGE III — Derler ki, siz soylularda, yokmuş ağız tadı.
Yalama olmuş, canfes dudaklarınız

lezzetleri süzmekten damıtmaktan
çalı çırpıymış baş azıkları onlarınsa
putlar sofrasından eksik olmayan!
BANİPAL — Ben mi kaldım yaban dillerine çeşni çalacak?
GÖLGE I — Fit sok aralarına, birliği parçala!
Körükle mezhep kavgalarını
çek kendi yanına en kaytakları ve zorbalaş!
BANİPAL — Salmalı gene çomarlarımı.
Ara verdimdi insan avına epeydir.
GÖLGE II — Genlik fışkırmıyormuş topraklarından
fısıldadıkları bu.
GÖLGE III — Değil mi ki sömürü çarkının harâmileri
seni dara koştu,
sen de kışkırt kaba köylü güruhunu
GÖLGE I — saldırt üstlerine.
BANİPAL — O zaman yeni baştan örgütlerim devleti.
Ayıklarım ordularımdan yozlaşmışları
Kâşâneler dikerim, Bâbil'in
en gözde yerinde serdarlarıma.
GÖLGE II — Aldın mı dizginleri eline gerisi kolay.
GÖLGE I — Tez gidişli akıncılar da Berberiyye'den Sudan'dan.
BANİPAL — Altın zırh, gümüş kalkan her birine.
GÖLGE II — Ya para?
BANİPAL — Bulunur, kolay.
Kiralarım ülkelerimin yarısını
GÖLGE III — Ya daha çoğunu isterlerse?
Ya öbür yarıyı da alırlarsa elinden?
BANİPAL — Kim alabilir? Nasıl alabilirlermiş?
Unutuyorsun aramızdaki antlaşmayı?
Bozarlar mı?
Bozarsanız çıkın mı diyeyim buralardan?
Baş tacı ettiğim bir konuğa söylenir mi bu?
"Lutfen geldiğiniz gibi çıkıp gider misiniz efendim?"
"Ne zaman çıkacaksınız evimden, söyler misiniz?"
Aa.. bu düpedüz ayıp, ayıbın dikalâsı hem de!
El etek öp, sonra kapıyı göster.
ÇİNLİ — *(Oturduğu yerden)* Gösterseniz de çıkmaya niyetli değil, yerleşti bir yol efendimiz...
BANİPAL — İnce eleyip sık dokuma! Benim dünya işlerine aklım

ermez. Onlar bizi bizden iyi yönetiyorlar. Ne mi vardı antlaşmada? Hurma, tuz, balık, inci avcılığı, maden işletmeleri gibi ıvır zıvır. Bunların üretimini, alımını satımını vermiştik.

GÖLGE I — Sen çıldırmışsın!

BANİPAL — Neden çıldırmış olayım? Ben ne tüccarım, ne esnaf, ne işportacı. Ben kralım, kral. Âsûr Banipal uğraşmaz böyle adi işlerle. Anladın mı sen? Ben kimin, neyi nerden kazandığını sormam. Nerde kalır sonra benim onurum, yalımım, ne bilmem nem? Ticaret değil mi? Yapsınlar efendim. Alsınlar, çıkarsınlar, işlesinler, satsınlar. Ne görgüsüz adamlarsınız? Herkesin malında, kazancında gözünüz. Eh bu memlekette de iş yoksa hiç bir yerde yok demektir. Çalış kazan!..

ÇİNLİ KÖLE — *(Usulcacık kalkar, Banipal'e yaklaşır.)* Bizde, kişisel atılım yoksa, uyuntuysak-

SUMATRALI KÖLE — *(Kalkar, Banipal'e yaklaşır)* Sömürmesini bilmiyorsak –

ÇİNLİ KÖLE — Suç kimde?

BANİPAL — İş yokmuş, öylesine çok ki, işten arta kalanları dış ülkeler çekiyor.

ÇİNLİ KÖLE — dış ülkelerin isteklerini de karşılayamıyoruz efendimiz?

BANİPAL — Nasıl olur?

ÇİNLİ KÖLE — Gönderdiğimiz yüz binleri az buluyorlar.

BANİPAL — Arttırın efendim!

HİNTLİ KÖLE — Arttırmak mı? Topraklarımızda adam kalmadı... Pundunu bulan, soluğu dışarda alıyor.

BANİPAL — Hay solukları kesilsin de Âsûr 'a dönemez olsunlar!

SUMATRALI KÖLE — Olsunlar!

HİNTLİ KÖLE — Ama bu gidişle? *(Köleler, bundan sonraki konuşmalarını Banipal'in kişiliğine bürünerek sürdürürler.)*

BANİPAL — Ben gidiş midiş anlamam... Madem ki istiyorlar, bulun buluşturun!..

SUMATRALI KÖLE — Yazıyı, yabanı tarayın! İşe yarayan kim varsa –

BANİPAL — vurun kelepçeyi –

ÇİNLİ KÖLE — sürün dış pazarlara!..

HİNTLİ KÖLE — Ama Âsûr'un yer altı yer üstü zenginliklerini

kim işleyecek sonra?

SUMATRALI KÖLE — A... bu düpedüz salak... bıraktığım yerde otluyor!

BANİPAL — Onları dostlarımız işliyor, uyuma!

ÇİNLİ KÖLE — Hem de ne işleyiş!

SUMATRALI KÖLE — Atı alan Bâbil'i geçti oğlum...

BANİPAL — Şu ırgat takımını; ağzının kokusunu burnumun dibinde çeke çeke toprakla becelleştireceğime–

HİTLİ KÖLE — sürü sürü dostlara peşkeş çeker–

ÇİNLİ KÖLE — önce onlara sömürtür–

SUMATRALI KÖLE — sonra da ikinci elden ben sömürürüm!.

BANİPAL — Böylece; Âsûr'a tıkır tıkır döviz çeker-

SUMATRALI KÖLE — devletin kasalarını şıkır şıkır altınla doldururum!

HİNTLİ KÖLE — Böylece... İmparatorluğumda, ne grev –ne toplu yürüyüş–

BANİPAL — ne baş kaldırma kalır–

ÇİNLİ KÖLE — Koca Âsûr'da, bir baştan bir başa–

HİNTLİ KÖLE — hırıltısız dırıltısız... pafta liman–

SUMATRALI KÖLE — insansız bir ülke olur çıkaar!..

BANİPAL — Yoo şurdan şuraya gitmeyiz, bize burda iş bulun derseniz, sinek bulutları, güneşi kaplıyor. Çarşıda pazarda hurma hevenkleri sinekten görülmüyor. Pis herifler, şu suratınıza bakın: Sineklerin biri kalkıyor biri iniyor. Elinizi kımıldatıp onları bile kışkışlamıyorsunuz. Göz pınarlarınız, ağzınızın kenarları sinek yumurtalarından vıcık vıcık. Bari oturduğunuz yerde sinek avlayın da para kazanın! Sinek başına bir zeytin! Hadi var mısınız?

ÇİNLİ KÖLE — Âsûr, kazanç ülkesidir. Temeli kazanç üstüne kurulmuştur. Sinekten yağ çıkarmayı bilmeyen adam olmaz!

BANİPAL — Bak doğru söze, kim yumurtladı bu cevheri?

ÇİNLİ KÖLE — Kulunuz efendimiz.

BANİPAL — Seni baş vezirim yaptım. Ben senin gibileri tutar, senin gibilerle iş görürüm.

ÇİNLİ KÖLE — Efendimiz; sâye-i devletinizde sinekten göz gözü görmüyor buyurmuştunuz. Bu, bizim için mükemmel bir döviz kaynağı. Müsaade buyurursanız bir sinek ihracat şirketi kursak, hem memlekete döviz girer, hem

kutsal gökleriniz sinekten arınır.

BANİPAL — Gördün mü iş adamını? Hadi çabuk, o şirketi kur, başına geç! Bütün kazanç senin olsun!

ÇİNLİ KÖLE — Tanrı öm-rü devletinizi–

BANİPAL — Uzatma kes! Şişt, buraya bak, bana hisse ayırmayı unutma!

ÇİNLİ KÖLE — Hiç unutur muyum efendimiz?

BANİPAL — Benim devletimde, kim en çok kazanıyorsa onun borusu öter.

SUMATRALI KÖLE — Devlet kapısının tokmağını çevir, keseni doldur!

HİNTLİ KÖLE — Aman ne yakışıklı sözler!

BANİPAL — Bozguncuları, ortalığı bulandıranları temizle!

ÇİNLİ KÖLE — Emredersiniz efendimiz.

BANİPAL — Düzenimi beğenmeyenleri tık içeri!

ÇİNLİ KÖLE — Baş üstüne!

BANİPAL — Birkaç yılda altın babası olanlar ne yapıyorlar?

HİNTLİ KÖLE — Çalışıyorlar.

BANİPAL — Ben Âsûr'u Âsûr'un yararına yönetirken soydurur muyum halkımı? Soydurtmam!

GÖLGE I — Kim soyabilir öyleyse Âsûr'u?

(Herkeste bir irkilme.)

BANİPAL — Ben mi? Bak yediği naneye. Âsûr tümüyle ben olduğuma göre nasıl soyabilirim ben kendi kendimi?

GÖLGE I — Soyamayınca efendimiz?

BANİPAL — Soygunlara göz yumarım.

GÖLGE II — Yumunca da efendimiz

ÇİNLİ KÖLE — Soygunun en büyük payını ben alırım.

BANİPAL — Âsûr'da kazancı kimler korur?

GÖLGE I — Kanun adamlarınız!

BANİPAL — Aferin! Bu kanun adamları, soygunu, vurgunu korudukları oranda–

ÇİNLİ KÖLE — Size ve Âsûr'a faydalı olurlar değil mi efendimiz?

BANİPAL — Elbette... Bunu aklınızdan çıkarmayın!

ÜÇ KÖLE VE ÜÇ GÖLGE — Hiç çıkarır mıyız efendimiz?

BANİPAL — Âsûr'a yerleşen yabancı iş adamlarını görmüyor musunuz? Yeni hurmalıklar, inci yatakları, yeni tuzlalar kurdular. Zeytinlikleri kıyılar almıyor, pamuk tarlaları ovaları kaplıyor. Gidin, çalışın efendim. *(Kulağına soru-*

lar, karşı çıkmalar çarpıyormuş gibi) Tabii boğaz tokluğuna.

SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'in kişiliğinde)* Tabii boğaz tokluğuna!

BANİPAL — Zeytin toplayın, inci çıkarın.

HİNTLİ KÖLE — Bak adam arıyorlar inci avına!

BANİPAL — *(Aklından geçen soruları, gene kendi yanıtlayarak)* Eee o kadar olur... Köpek balığı bu, şakaya gelmez.

SUMATRALI KÖLE — *(Alaycı)* Bir kol, bir bacak kapar arada bir.

ÇİNLİ KÖLE — *(Alaycı)* Adamı gövdeye indirdiği, yarı belden biçtiği de olur.

BANİPAL — Katlanacaksın, iş bu iş! Ne mi verirler? Ne versinler istiyorsun?

HİNTLİ KÖLE — Bir iki hurma–

BANİPAL — Bir çökelek–

ÇİNLİ KÖLE — Bir avuç bakla.

SUMATRALI KÖLE — Beğenemedin mi iki gözüm? Yok size, sabah akşam sülünlü şaraplı şölen çekeceklerdi baksana. Hem karnınız aç, hem kuyruğunuz dik!

BANİPAL — Efendim? Şu köpek balıklarının biçtiği adamlar mı?

HİNTLİ KÖLE — Ne yapalım biçtilerse? Köpek balığı bu! Efendimiz bizi biçmiyorlar mı?

SUMATRALI KÖLE — Ben kralım kral. İstediğimi keser, istediğimi biçerim.

BANİPAL — Onların çoluk çocuğu mu?

SUMATRALI KÖLE — Bir bu eksikti. Onlar avcı kiralıyorlar, soyuna sopuna ne onlardan?

ÇİNLİ KÖLE — Bir azıcık yardımmış, nerde bu bolluk?

BANİPAL — Vermez olurlar mı, veriyorlar tabii.

HİNTLİ KÖLE — Ufak bir şey ödüyorlar hazineye.

SUMATRALI KÖLE — Bunlar, esnaf takımı, yalan dolan yok bunlarda.

BANİPAL — Bin kazandılar mı–

ÇİNLİ KÖLE — birini mutlaka verirler.

BANİPAL — Hem de tıkır tıkır günü gününe.

SUMATRALI KÖLE — Tanrıları var neme lazım, ben doğruyu söylerim.

BANİPAL — A... çıkmaz olur mu? Bana da bir avanta çıkıyor elbet.

SUMATRALI KÖLE — *(Alaycı)* Çok bir şey değil ama çıkıyor.
ÇİNLİ KÖLE — Sekiz on ambar hurma, pamuk–
ÇİNLİ KÖLE — İki üç torba inci–
SUMATRALI KÖLE — Üç beş yüz koyun, sığır–
BANİPAL — Çok değil, çok değil ama yetiyor. Fazlasını istersen bu tayını da keserler.
HİNTLİ KÖLE — Neyse, buna da şükür.
ÇİNLİ KÖLE — Kıt kanaat geçiniyoruz.
BANİPAL — Daha başka? Daha başka? Ha.. Şu karşılıklı saldırmazlık paktı mı? Vardı öyle bir şey galiba.
SUMATRALI KÖLE — Neydi bakayım? Pek hatırımda kalmadı ama, durun toparlayayım.
BANİPAL — İki anlaşmalı devlet; karşılıklı–
ÇİNLİ KÖLE — yararını göz önünde tutarak–
HİNTLİ KÖLE — ve
SUMATRALI KÖLE — dış tehlikelere karşı biri ötekini savunarak–
HİNLİ KÖLE — ve
ÇİNLİ KÖLE — iç tehlikeleri körükleyerek
HİNTLİ KÖLE — ve
SUMATRALI KÖLE — iki tarafın ortak barışçıl amacını
HİNTLİ KÖLE — ve
ÇİNLİ KÖLE — çıkarını
SUMATRALI KÖLE — dürtükleyerek
HİNTLİ KÖLE — ve *(Çabuk, soluksuz)* sorgusuz danışıksız gerektiği anda karşı tarafın iç işlerine karışmayı gizli bir anlaşmayla ön görecek ve...
BANİPAL — Hay, sıkıldım... Üstüme varmayın, şimdi bayılırım. *(Sahne kararır.)*

BÖLÜM: IV

(Sahne, ışık ve mizansen değişmeden açılır.)

ÇİNLİ KÖLE — Düşünülmüş taşınılmış, ölçülmüş, biçilmiş buna benzer bir sürü lâf işte.

BANİPAL — Hepsi ağırbaşlı maddeler. Kıl payı eksiği yok. Getir şu tazıları da biraz oynaşalım. Çengiler hazır mı akşama? Amma da soru yağmuruna tutuyorsunuz insanı. O kadar sık boğaz etmeyin canım. Durun bakayım. Topraklarımın yarıdan fazlasına el koymak yoktu galiba anlaşmada. Öyle yapıldıydı vaktiyle. *(Çinli Köle bıyık altından gülünce, ötekiler de gülüşür.)* Niye gülüyorsunuz kıs kıs? Kuma çizgi çekmek mi diyorsun buna sen? Aşağı yukarı mı? Bozarlar demek? Nasıl? Kılıç zoruyla mı? Tuğla parçası mı dedin? Tabii tuğla parçasına kazılı andlaşma. Bir vuruşta un ufak mı olurmuş? Onu geç bir kalem! Yapamazlar, namuslarını şereflerini kodular ortaya. And içtiler, tanrılarına kurban kestiler. Evet... Evet bizim tapınakta. Ne sakınca varmış bunda? *(Köleler güliişür.)* Niye güldünüz? Gözlerimin önünde boğazladıkları oğlağın kanını Baal'in kapısına sürdüler. Daha nemi kurumadı. Bu kan, onları tutmaz mı? Kesmez mi soluklarını? Bunda da mı kazıklandım? Biz onlara yabancıyız, güzel, onlar da bize yabancı, doğru.

HİNTLİ KÖLE — İki yabancı ya da iki düşman diyelim.

GÖLGE I — Bu iki düşman anlaşıyor.

GÖLGE II — Bir taraf, anlaşmayı kutlamak, perçinlemek için de-

GÖLGE III — İçin de?

BANİPAL — Tutuyor, kurban kesiyor. Oldu mu?

GÖLGE I — Olmadı!

BANİPAL — neden?
GÖLGE I — Nerde kesiyor kurbanı?
BANİPAL — Benim tapınağımda.
GÖLGE I — Güzel, sizin tapınağınızda. O halde sizinle anlaşma yapan düşman, kurbanı kendi tapınağında değil de sizin tapınağınızda keserse?
BANİPAL — Evet keserse?
GÖLGE I — O kurbanın, kendi tanrıları katında geçerliği olabilir mi?
SUMATRALI KÖLE — Fena sıkıştırdın, olamaz!
GÖLGE II — Öyleyse?
SUMATRALI KÖLE — Yandık desene.
BANİPAL — Dur, daha yanmadık, yanmadık, dur bir düşünelim.
GÖLGE III — Düşünelim.
ÇİNLİ KÖLE — Düşünün efendimiz!
BANİPAL — A ah, ben düşünemem, sen düşün! Hayır, hayır, uyruklarımın ettiği kötülüğü yapmazlar bana.
Bunlar, soylu düşman, soylu... yapmazlar!
SUMATRALI KÖLE — Ya yaparlarsa?
BANİPAL — Siz beni çelmek istiyorsunuz. Düşmanın soylusu soysuzu olmazmış. Gülerim bu söze. Olur, olur! Direnmeyin olmaz diye! Ssst... Yavaş konuş! Bu düşman sözünü ağzımıza almayalım, yerin kulağı vardır. Duyarlarsa pek ayıp olur... Dost bunlar, dost.
SUMATRALI KÖLE — Ama yabancı efendimiz?
BANİPAL — Olsun, dost ya. Dost yabancı, yabancı dost. İnsanın aptal dostu olacağına... Bunlar fazla mı akıllı? Of sıkıldım, kuzum siz, baksanıza bana; nerde görülmüş böylesi eli açıklık. Aşından şarabına, ondan ye iç, sonra da yabancı diye burun kır, dirsek çevir! Siz yatın da ayağının suyunu için, çamurlu çarıklarını yalayın, o hor gördüğünüz, iyilik tanrısı yabancının. Bir köpek bile ekmek yediği kapıya nankörlük etmez be. İçimize girmişlermiş! Surlarımızda mekik dokuyorlar-
SUMATRALI KÖLE — Mışşş...
BANİPAL — Mışlama, sinirleniyorum. Dokurlar a. Biz çağırdık, geldiler. Çağırmasaydınız efendim, çağırmasaydınız... Savunma planlarımız ellerindeymiş... *(Miş hecesi ağzından çıkar çıkmaz, Sumatralı Köleye bakar, köle gözlerini yumu-*

muş dudaklarını kısmıştır) Onlar yapmamışlar mıydı bu planları zaten? Ha onlarda kalmış; ha bizde... Ne diye uzun ezgi dilinize doluyorsunuz bu adamları?

ÇİNLİ KÖLE — Üç beş burç, sekiz on kale, birkaç liman vermekle koca Âsûr yıkılır mı?

İKİ KÖLE — *(Çinli'nin önünde eğilerek)* Yıkılmaz efendimiz...

BANİPAL — Âsûr'u ne sandınız siz? Bilmiyorsanız öğrenin!

ÜÇ KÖLE — Öğrenelim efendimiz.

BANİPAL — Tarihten önce vardı Âsûr...
Çengilerim hazır mı? Kaç takım? İyi.
Tarihten sonra da var olacak!
Bu gece Lübnan şarabı isterim!
Ben, gazabımla–
Sülün kızartması unutulmasın!
Yıldırımlarımla–
Habeş kızlarım, süt banyolarını yaptılar mı?
Neden? Keçiler sağılmadı mı bugün?
Elli bakraç süt çıkmaz mı koskoca ağıldan?
Kırbaçtan geçirin şu çobanları teker teker.
Tembel keratalar.
Ha... olur... öyleyse gül yağıyla
bir pekçe ovun ovuşturun.
Hangileri var sırada bu gece? Güzel!
Koynumda yerleri soğumadan –biliyorsunuz–

HİNTLİ KÖLE — Erken erken cup timsahlara!..

ÇİNLİ KÖLE — Hih hih hih... Kaç gündür aç hayvancıklar.

BANİPAL — Onlara da hiç bakılmıyor canım.
Havuzları temiz mi bari? Aferin!
Niye sofraları kurmadınız?
(Bir durak)
Gün battı.
Çöl kargası kızıl harmânisine büründü.
Dinleyin:
Cüceler nasıl sallıyor çıngıraklı buhurdanlarını?
(Çok uzaklardan yankıyan, minik, çocuk çıngırakları... Banipal bir an, bu çıngıraklara kendini kaptırır.)
Çıngır – Çın – gır –
(Sayıklar)
Çıngır...

Sofralarımda – dolaştırıyor
amber – tütsülerini –
hadımlığımı – uyandırsın diye
insan – bozuntusu – elleri –
çıngır – çıngır.
Gözlerime çarpıyor gece
Yarasa kanatlarını – (*Çıngırak sesleri çınlamaktadır)*
(Silkinir.) Devlet işleri
uykuya çekilsin
Yılları biriktire biriktire
avuçlarımda
öylesine taşırmışım ki
kestiremiyorum
nereye vardığımı...
Sakın – nefretin
son durağı olmasın bu?
Beni sevmiyorlar
Ben de sevmiyorum ya kendimi... *(Kıs kıs güler.)*
Kendimi ve kimseyi!
Buruk hazzı yetiyor bana
sevilmemenin!

GÖLGE I — Tanrılar sevilmezler!

GÖLGE II — Hiç bir tanrı sevilmez!

GÖLGE III — Ondan korkulur!

BANİPAL — O korkunun bürüntüsünde Ben;
yaşantımı sürdürüyorum
Tanrısal!..
Öyle çıplak ve beyaz ki
Tanrı yalnızlığımın
karanlığı...
(Silkinir uyuşuk karamsarlığından.)
Siz ödleksiniz, ödlek!.. *(Gölge I fondan silinir.)*
Hem beyinsiz, hem ödlek!..
Ortak çıkarlarımız olmasa,
zırnık koklatmam ben onlara...
Ortak çıkar bu, ortak çıkar!
Bir dış tehlike patlak verirse yarın,
nasıl savunuruz kendimizi?
Hangi araç, hangi gereç, hangi pusatla?

Kürekle, maşayla, nalsız katırla mı?
Gökten mi yağıyor kudret helvası gibi
ordularınızın giyimi, kuşamı, donatımı?
Ne sanıyorsunuz kendinizi,
Dev misiniz, ejderha mısınız
gök mağaralarında? *(Üç köle güler)*
Gülmeyin!
Kızıyorum, yavaş yavaş!
Şimdi çarparım sizi!
Uydu herifler siz de!
Kızdırmayın beni!
Dost değillermiş!
Değillerseymiş?
... Değillerse?
Lerse?
(Sesi şimşeksi) Ne mi yaparım?
Ahmakça soruya bak sen!
Satarım!
(Sesinin çınıltısından kendisi ürkmüştür. Kısa bir sessizlik. Kölelerden bir tepki bekler, yok. Ağzından çıkar çıkmaz yüreğini buran ama gene de iç tepiden gelen bir dürtüyle renk vermemek için bu anın, üstüne üstüne gitmekten hazlanıyormuş gibi)
Oldu mu?
Kurtuldunuz mu meraktan?
Rahatladı mı içiniz?
(Köleleri kendine suç ortağı yapmak ister gibi, kelimelerin en etkinini arayarak iblisce sırıtır, göz kırpar.)
Tü-mü-nü elden çıkarırım!..
Bir diyeceğiniz var mı daha?
(Verdiği kararın nedenini ve haklılığını savunur gibi)
Âsûr benim değil mi?
(Yapmacık bir onurla göğsü kabarmıştır)
Bana, ecdattan kaldı bu miras.
(Çocuksu) Yakarım da satarım da!
(Yorulmuş, sesi kısıklaşmıştır)
Hadi, gidin artık!
Sıkıldım sizden! *(Köleler tepkisiz, gölgemsi çekilir.)*
(Onları var sayarak) Nefis bir sabah kahvaltısı

hazırlayın yarın bana
şaraplı, ceylan kızartmalı
muzlu, hurmalı *(Durur, gülümser.)*
Böyledir bu uşaklar.
Çeneleri düşer, yüz verdin mi
tepene çıkar.
Görmemişler ki bir gün
ömürlerinde
uzaktan, yakından
hükümdarlarını.
Görmez olurlar mı?
Görüyorlar... *(Gözleri yerde bön bön güler.)*
Ama gene de göremiyorlar...
Ben bile göremiyorum kendimi
Afallayıverdiler
benimle gözgöze gelince.
Sonra şımardılar,
azıttılar sonra.
Bir sürü işkille
deliye çevirdiler beni.
Suç kimin? Benim.
Adam yerine koymayacaksın bunları.
Eksik etmeyeceksin kırbacı sırtlarından.
(Bir durak; can sıkıntısını belirten bir göğüs geçiriş.)
Şöyle, dereden tepeden dilleşecek
adam mı yok saraylarımda?
Gönül açar, bilgilice, dudu dilli?
Var... ama nerdeler?
Ne oldular ki?
Bu molozlar mı
Kaldı başıma – kala kala?
Gölgem bile kaçıyor benden!
Bir karıncam bile yok;
kiminle konuşayım?
kendimle mi?
BEN – BANA – SES – VER – MEM – Kİ!..

(Bir yeri arayan, konmak isteyip de konamayan, hızını kesip alçalırken, sessizce süzülen ve birden, tehlike sezinlediği yer-

den kurtulmak istiyormuşcasına, sert çırpınışlarla havalanan ikircimli bir kuşun kanat sesleri.)
Çöllere vursam
avunamaz mıyım
sesimin yankısıyla?
Ah bir vefalı yârim olsa
söyleşmesi tatlı
o söylese ben dinlesem
ben söylesem o dinlese
yâr bana bir eğlence desem: Medeet!.. *(Bir sarı spot, salıne boyutlarında çarkıfelek gibi hızla döner.)*
(Uzaktan papağanın sesi) Geliyorum, Sultanım;
Guguuk!..

BANİPAL — Yâr bana bir eğlence.
(Spot, papağanı Banipal'in omzuna konarken eksenine alır.)

PAPAĞA — Geldim Sultanım; pırrr!.. Guguuuuk!..

BANİPAL — Ayol, sen nerden çıktın?

PAPAĞAN — Gönül gözünden.
Ben bendeniz
Papağan kulunuz
bana malum oldu
içinizden geçenler

BANİPAL — Yaa... öyle mi?

PAPAĞAN — Düşümde gördüm sizi de
pek yüreciğime dokundu!..
Bir ses bana;
efendin, ummân-ı kasvette puyân!
Dur-durak, sana hâram olsun!
Ne duruyorsun uç yâ Papağan
der demez kanatlarımı sıvazladım
tası tarağı topladım
taktım takıştırdım
yaptım yakıştırdım
uça uça Kafdağını
a-ş-tım
perili
or-man
lar
dan

geç-tim
pek
bir
kimsesiz
kalmışsınız da efendiciğim
sizi eğlendirmeye geldim.

BANİPAL — Aman pek memnun oldum!

PAPAĞAN — Efendimiz, müsaade buyururlarsa, yan yan kıçın kıçın zat-ı hükümdârilerine yanaşayım, ak gözlerimi devire devire, teleme gerdanımı kıra kıra, gaga burnumu tahtınızın basamaklarında takırdata takırdata ayaklarınıza yüz sürüp mutlu haberlerimi arzedeyim!

BANİPAL — Eee neymiş bakalım mutlu haberin papağan başı?

PAPAĞAN — Ulu Hakanım, ey yıldızlar başbuğu! Haşmetli efendimiz;
Guguk!

BANİPAL — Amanın ne güzel, ne güzel! Söyle, konuş!
Gönlümde şakayikler açıyor...

PAPAĞAN — Uzay krallıklarınıza yeni krallıklar kattım, guguk!

BANİPAL — İstemem, ben yeryüzündekilerle başa çıkamıyorum, göktekileri nasıl idare ederim?

PAPAĞAN — Edersiniz, edersiniz. Sizde bu sömürgenlik, onlarda o kölemenlik varken, bal gibi edersiniz!

BANİPAL — İyi ama onlar bizden üstün!

PAPAĞAN — İdiler efendimiz, evet bir zamanlar yakın gezegenlerden gelen insanüstü yaratıklar yer toprağında önder ve öğretmen olarak neolitik çağa kadar kaldılar.

BANİPAL — Eee?

PAPAĞAN — Gelgelelim, siz tekelciliği, savaşı ve köleliği, tezgâhladıktan sonra, bu öğretmenler, öteki gezegenlerin yaratıkları tarafından kınandılar ve dünyamızı bırakıp tüymekten başka çare bulamadılar!

BANİPAL — Sonra?

PAPAĞAN — Sonrası efendimiz, sizi eğitmeye gelenler, sizden bulaşan kötülükleri oralara götürünce –

BANİPAL — Beterin beteri oldular desene. Hih hih hih hi...

PAPAĞAN — Üstüne bastınız. Aman efendimiz oraları bir görseniz, yüreciğiniz yanar, vur vuranın kır kıranın. Büyük küçük gezegenler arasındaki silâhlanma yarışı bugünkü

temposuyla sürüp giderse önümüzdeki elli yıl içinde uzay devletlerinin askeri amaçlar için yüz tirilyon altın harcayacağı Urumanya tarafından ileri sürülüyor. Bin bir üyeli silâhsızlanma konferansında söz alan Urumanya delegesi Dr. Piccola Papirescu dünyanın son yetmiş yılda silâhlanma araçları için gene bu kadar para harcamış olduğunu ve silâh stoklarının şimdiden yüz milyon megatonluk sınırı aştığını da belirtmiş.

BANİPAL — Yaa, daha ne demiş, ne demiş?

PAPAĞAN — Daha daha efendimiz, ekselans Dr. Piccola Papirescu cenapları demişler ki, bundan başka demişler, nükleer savaş hazırlıkları için demişler, yakıp yıkma araçları üretmeye çalışan on binlerce bilim adamının ve kanlı zekâlarıyla bilgilerini; dünya açlarının tıka basa tıkınmaları yararına kullanmaya yanaşmadıkları da para babalarının bile bile... buyurmuşlar.

BANİPAL — Mişler muşlar... Bu herif başına buyruk anlaşılan. Ne karışıyor o kıl kuyruk benim işlerime? Ona sorduk mu biz?

PAPAĞAN — Sormadınız sormasına ama, söylemiş bir kere. Dilin kemiği yok ki, bir cahilliktir etmiş. Af buyrun!

BANİPAL — Söyle ona, bir daha boyundan büyük işlere karışmasın! Ben adamı fena yaparım!

PAPAĞAN — Yaparsınız, ona ne şüphe efendimiz... Tabiî yaparsınız, tabiî yaparsınız. *(Boşluğa seslenir.)* Küstah! Terbiyesiz! Sen boyundan büyük işlere ne kalkışıyorsun bakayım! Payladım efendimiz. Haddini bildirdim.

BANİPAL — Aferin bildir bildir!

PAPAĞAN — Siz tatlı canınızı üzmeyin efendimiz, sinirlenmeyin!

BANİPAL — Nasıl sinirlenmem!

PAPAĞAN — Bu ayak takımlarına sinirlenmeye değmez!

BANİPAL — Değmez!

PAPAĞAN — Seni gidi utanmaz, arlanmaz seni!

BANİPAL — Seni seni seni!

PAPAĞAN— Ben efendimizi sizin başınıza musallat edeyim de görün uzayın kaç bucak olduğunu!

BANİPAL — Kaç bucak olduğunu!

PAPAĞAN — İmdiii...

BANİPAL — İmdiii...

PAPAĞAN — Özür dilerim efendimiz... Bir başka tümceye başlıyorum da.
BANİPAL — Başla!
PAPAĞAN — İmdiii.
BANİPAL — Hay seni imdiler götürsün!
PAPAĞAN — Götürsün de sürüm sürüm sürünsün!
BANİPAL — Uzatma, yoksa ben seni uzatırsam –
PAPAĞAN — kalkamam efendimiz!
BANİPAL — kalk!
PAPAĞAN — Uzatmadınız ki kalkayım!
BANİPAL — Hay şaklaban hay... Pek de hazır cevapmışsın!
PAPAĞAN — Sayenizde efendimiz.
BANİPAL — Hadi çıkar baklayı!
PAPAĞAN — Başüstüne efendimiz... İşte çıkaracağım bakla gerçekler: Bu başsız kıçsız gezegenler topluluğunu bizden gayrı kim yönetebilir ki diye düşündüm taşındım ve uzay egemenliği tapusunu zat-ı tâcidârîlerine sunmak üzere –
BANİPAL — Kısa kes, aldım kabul ettim!
PAPAĞAN — Sağ olun var olun! Putlar, devletlimin ömrünü... Amen!
BANİPAL — Amen! Peki papağan başı, oralara nasıl gidip geleceğim?
PAPAĞAN — Aman efendimiz, Rapollo 1001'leriniz Soyuz 77'leriniz ne güne duruyor? Astronotlarınıza buyurun, Ay örümceğiyle sizi hemeen...
BANİPAL — İstemem, istemem! Örümcekten sinirlenirim. Aya indindi, bindindi, örümcekter. kartala geçtindi geçemedindi, hay örümcek kartala yapıştıydı yapışmadıydı... Bir de bakıyorsun ana kabine geçemeden eteklerin havada, tepetaklak boşluğa uçuvermişsin! Ben bu yaşta tanrılara kepaze olamam! İstemem, eksik olsun böyle gezinti. Bana başka araç bulun!
PAPAĞAN — Güzel... Öyleyse zümrüt-ü ankaalarınızı, albatroslarınızı emrinizde bulundururuz. Biz gezegenler arası elektronik haberleşmeyi ve uzay trafiğini bir düzenleyelim, gerisi kolay. Her gün beş anka, on albatros kulunuzu servise koruz, kanatlarına tenteler gereriz, nazik teniniz güneşten yanmasın diye... atladınız mı kuş kulları-

nızdan birinin sırtına, o gezegen sizin, bu gezegen bizim! Artık şölenlerinizde Venüs piliçleri mi istersiniz, ay bıldırcınları mı?

BANİPAL — Oh oh oh, hay papağan babanın canına rahmet, papağan başı! Bu armağanların pek hoşuma gitti. Şimdiden ağzım sulandı.

PAPAĞAN — Siz anlı şanlı efendimize daha çoğunu sunamadığımdan süzgün ve üzgünüm... Bu üzüntümden okşamaya kıyamadığınız tüylerim yanar-döner ülkelerinizin kuyruklu kıvılcımlarında kavruldu kebâb oldu, pır pır oldu döküldü. Papağan köleniz, kel tavuğa döndü. Bu halimle huzur-u Âsûr'unuza çıkmaya cüret ettiğimden dolayı bendelerini afiv buyurun!

BANİPAL — *(Papağanın sesiyle)* Afiv buyurun! Peki... Buyurdum buyurdum...

PAPAĞAN — Efendimize müjde-ler ol-sun! Gezgenler arası işçi değiştokuşu ve uzay sömürgeciliği bölgesel anlaşma mukavelelerini, nâm-ı tâcidârîlerine bugün imzaladım ve tahtınızın basamaklarında çarşaf çarşaf sermek üzere yanımda getirdim.

BANİPAL — Oh oh oh...

PAPAĞAN — Ayrıca; büyük büyük sıfırlar arasında nükleer zirve toplantısı ve geri kalmış, sıfır sıfır küçücüklere tanınacak sınırlı ve kısıtlı ve tuzlu biberli egemenlik haklarının ve hardallı sinâmekili, din ve iman ve kelepçeli vicdân ve düşünce özgürlüğünün incelenmesi, rendelenmesi ve törpülenmesi hususunda gezegenler konseyinin toplanmasına emirlerinizi almaya geldim. Tanrı-putlara; bizleri, gazabından korumaları için, gece gündüz yakardığımız, şimşek bakışlarından zangırdadığımız, yılan yuvası gözlerinizi, lutfen şu serseri, şu çapaçul gezegenlerinize çeviriniz efendimiz; guguk! Üzerlerinde sürünen, biz papağan kullarınıza merhametle bakınız! Gu-guuk! Mübârek ayaklarınızın altındaki şu –

BANİPAL — Ayaklarım? Beni tanımıyor ki onlar... kopmuşlar benden... Bir yerlere saklanmışlar?

PAPAĞAN — Siz üzülmeyin Haşmetpenah, ben şimdi onları bulur getiririm.

(Papağan fona doğru uçar, fonda papağanın kanat çırpan göl-

gesi ve uzakta kanat sesleri. Oyun, sonuç oynanıyorsa yan planda kaybolur.)

BANİPAL — Hay çapkınlar, hay yaramazlar... Benimle saklambaç oynuyorlar. Ben bu yaşta, sizi nasıl kovalar, nasıl bulur da bacaklarıma takarım? Ay ay ay belim; ayy aşık kemiklerim... Off... küp kapaklarım...
Nedir bu omuzlarımdaki ağırlık?
Kafam büyüdü irileşti
kocaldı kazanlaştı...
Cinleri kaynatmalı bu kazanda.
(Spotun ekseni daralır, Banipal'in başı karanlıkta kalır ve spot yalnız Banipal'in omuzlarından aşağısını aydınlatır. Papağan görünür.)
Nerdesin kafam?
Bulamıyorum seni?
Nerelere gittin?
Aa... ufalıyor – ufaldı
küçümenleşti elimden kaçtı...

PAPAĞAN — Nerdesin efendimizin kafası?
(Spot Papağanla Banipal'in vücudunda.)

BANİPAL — Düşme arkasına bırak!
Canı cehenneme!

PAPAĞAN — Ne rahatmış kafasızlık?

BANİPAL — Bütün kafaları uçurmalı!..
Kim kaldırdı altın tavanını
yıldızlardaki yatak odamın?
(Papağan karanlığa uçar.)
Sarayımı, yaprak yaprak çöle sermişler.
Böylesi daha iyi.
Geceleri donuyorum sıcaktan... *(Tavandan inceli kalınlı kahkahalar.)*
Susun... duymak istemiyorum kahkahalarınızı!..

PAPAĞAN — *(Banipal'in omzuna konar.)* Kafanızı getirdim sultanım!

BANİPAL — Hah... tak yerine!

PAPAĞAN — Taktım sultanım!
(Köleler arka arkaya usulca karanlıkta belirir.) Kim var orada?.. Birileri tepiyor karanlığı?
Ayaklar görüyorum karanlığı kemiren?

Kimin ayakları bu konuşan?
Tanırım benimkiler olsa... *(Köleleri görür.)*
Siz miydiniz? Yoo korkmadım!..
Neden korkacakmışın? Nasıl korkarmışım?
Aklın büyültecinde, korkuyu putlaştır:
Ondan korkmaya alıştır kendini ve
korkudan kork!
Bu alışkanlık, bir aldırmazlığa dönüşünce
senden korkmaya başlar korku–
düş arkasına o zaman!..
Korkunun da boyutları vardır
Yakala onları, bir bir ufala,
korkunun tozundan başka ufaltı
kalmaz parmaklarında!
Ben suratınıza üflesem bu tozu ürkersiniz,
burnunuza üflesem – ha – hapşuuu!..
Kim aksırdı?
Ben mi çektim bu tozu
yanlışlıkla burnuma?
Nezle olmuşum, geçer... ha – hapşuu!..
Soğuk geliyor bir yerden.
Kapasanıza pencereleri.
Kimmiş bana, kor-kor-kak-diyen?
Hapşuu!.. Ben, kralınıza – hapşuu!..
Kor-k-kak mı dediniz, aşağılık herifler?
Öpün ayaklarımı!..
Ah ayacıklarım nerdesiniz?

PAPAĞAN — Şimdi geliyorlar efendimiz.

BANİPAL — Ne olur utandırmayın beni! Gelin yerinize oturun... Öpmek istiyorlar sizi. Öpsünler, yüzlerine gözlerine sürsünler. Kime isterseniz gidin sonra... Kimlere ayak olursanız olun! Geldiniz mi? Gıdı gıdı tabancıklarım benim? Ne iyisiniz, çok yalvartmadan çıkageldiniz. Hah şöyle!
Uşaklar, yaklaşın sürüne sürüne! Kapanın ayaklarıma! Gülmek sırası bende şimdi... Siz gülmek nedir bilir misiniz? *(Köleler afallamış, hayır anlamına başlarını kaldırırlar.)* Gülebilir misiniz benim gibi kıkır kıkır? Ben güleyim de görün bakın nasıl gülermiş bir kral –böğüre böğüre– ka-

tıla katıla – anıra anıra... *(Bir durak... soluğu düzelir, toparlanır.)* Sahi siz gitmemiş miydiniz? *(Köleler kurulmuş oyuncak gibi evet, hayır anlamına başlarını indirip kaldırırlar.)*
Demek gittiniz... geldiniz, gittiniz, geldiniz...
Muştular mı getirdiniz bana?
Ee... Hint'den, kervanlarım ne getirdiler bu sefer?
Fildişi, Lâhor şalları, baharat... Güzel...
Ak-ağalarım döndüler mi Berberiyye'den?
Ya? Döndüler demek? Kaç köle devşirmişler?
Ooo... iyi, güzel!.. Kızlar nasıl, kızlar? *(Göz kırpar.)*
Hımm... Yaşları? Aferin!..
Kokladınız mı ağızlarını? dişleri, dudakları?
Aferin... Şunların her biriciğine, minnacık fil dişi köşkler yaptırayım somâki havuzlar ortasında. Nilüferler öpsün badem içi parmacıklarını...
(Omzundaki papağanı okşayarak) Gene ne gugurduyorsun söz kumkuması papağan başı? Nedir o süzüm süzüm süzülmeler, gerdan kırmalar?

PAPAĞAN — Pek meşguldüler de şevketmeab efendimiz maruzatta bulunamadım.

BANİPAL — Bulun bakalım!

PAPAĞAN — Şey efendimiz, şu Merih'teki körfez adaları meselesi?

BANİPAL — Neydi o mesele?

PAPAĞAN — satılığa çıkarmıştınız da...

BANİPAL — Ne yapmıştım çıkarmıştım da...

PAPAĞAN — Müşterisi hazır efendimiz...

BANİPAL — Ne oldu açık arttırma?

PAPAĞAN — Suya düştü.

BANİPAL — Suyu kim içti?

PAPAĞAN — İnek içti.

BANİPAL — İnek ne oldu?

PAPAĞAN — Uzaya uçtu.

BANİPAL— Uzay ne oldu?

PAPAĞAN — Yandı, kül oldu.

BANİPAL — Külleri ne oldu?

PAPAĞAN — Esti savruldu.

BANİPAL — Vay benim Âsûr sakalım!

PAPAĞAN — Efendimiz, demem o demek değil.
BANİPAL — Ya nedir külhani?
PAPAĞAN — Merih'teki körfez adalarını ilk pey süren kapatıverdi de.
BANİPAL — Olmaz öyle şey!
PAPAĞAN — Oldu da bitti bile. Adalar amcazadenizin üstünde kaldı...
BANİPAL — Hay altında kalsaydı...
PAPAĞAN — Öyle demeyin, kendileri, bu adaları turistik hippiler cenneti yapacakmış.
BANİPAL — Eee?
PAPAĞAN — Kamplarda, mokamplarda, herkes tümden çıplak...
BANİPAL — Anlamadım?
PAPAĞAN — Anadan doğma?
BANİPAL — Genci ihtiyarı?
PAPAĞAN — Evet şevketlim... Kim kimi ister, kimi gönlü çekerse.
BANİPAL — Merih'e derhal karantina!
ÇİNLİ KÖLE — *(Atılır)* Aman efendimiz, bizim en mükemmel döviz kaynağımızı kurutacaksınız...
BANİPAL — Kaynağımız, maynağımız... Bir oraları kalsın gencecik... Pinponlarla acûzeler duymaya görsün kene gibi üşüşürler... Uzay gemilerine karantina!
SUMATRALI KÖLE — Size de koyalım mı karantina?
BANİPAL — O nasıl söz?
SUMATRALI KÖLE — Siz de o pinponlardansınız da?
BANİPAL — Sen beni karıştırma... Benimkisi başka pinponluk... Ben, her yere elimi kolumu sallaya sallaya girer–
SUMATRALI KÖLE — Sonra da cavlağı çekersin...
BANİPAL — Çekerim, çekmem... O benim bileceğim iş... *(Ellerini uğuşturur)* Desene yaşadık.
HİNTLİ KÖLE — Daha yaşamadık..
BANİPAL — O da ne demek?
HİNTLİ — Demem şu: Merih adalarına ayak basar basmaz, Tanrılar korusun, o pırıl pırıl uzay tenli ahûları görünce-
PAPAĞAN — *(Sinsi alaycı)* İster misin efendimizin eli ayağı dolaşsın da *(Ağlamaklı)* Kendilerine bir hâl olsun?
BANİPAL — *(Şımarık)* Olursa olsun. Size ne?
PAPAĞAN — Öyle demeyin, can cümleden azizdir, yazık değil mi tatlı canınıza?

BANİPAL — Yani ben oralara ayak basamayacak mıyım?
SUMATRALI KÖLE — *(Gizli)* Bassan da seni oralarda kim ne yapsın a moruk?
PAPAĞAN — Canım efendim, ayak basacağınıza o adalardan ayak bastı parası alırsınız, keseceğiniz dolar.
HİNTLİ KÖLE — Bu da bir kâr.
PAPAĞAN — Hem yer yüzündeki hûriler nenize yetmiyor?
BANİPAL — *(Şımarık, çocuksu)* Peki. Ben söz dinlerim, senin dediğin olsun. *(Kölelere)* Ee. Daha daha? kimleri gördünüz? Hiç kimseyi. Tuhaf... Niye geldiniz peki? Ya sen Papağan başı? Yalnızım diye mi geldin. İyi iyi. Sevindim buna. Ama yalnız değilim ki ben. Kâhinlerim, askerlerim, hurma belli çengilerim, zeytin gözlü şarkıcı güzellerim Narou'lar, yüz elli cariyelik saz takımım(*) o benim fettan Zamerou'larım burdalar *(Av borusu)*(**) Hah... okçularım da geldi... Yaban eşeği avına çıkacağız da.
PAPAĞAN — Yaban eşeği avına da pek bayılırım. Çokca vurur musunuz bari?
SUMATRALI KÖLE — Âsûr'da yaban eşeğinden bol ne var?
ÇİNLİ KÖLE — Aramızda dolaşırlar yazıda yabanda.
BANİPAL — *(Çinli'ye)* Getir şu burma sakallarımla lüle saçlarımı. *(Çinli seğirtir, sözde bir tepsi içinde saç ve sakalları getirir, Banipal, getirilenleri alır, evirir, çevirir, her birini, başına yüziine takıp çıkarır gibi dener)* A-ah!.. Beğenmedim. Olmamış, olmamış.

Uçurun şu baş berberin kellesini!
Tavuk karası düşmüş gözlerine!
Unutmuş kök boya karmasını.
Eskiden ne tatlı renkler çıkarırdı
Saçlarımın sakallarımın şanına yaraşık.
Kıvırcıklara bak, tıkız tıkız. Büklümler keçe keçe. Bu eni konu bunamış, bir çene bir çene. Başka bildiği yok.

SUMATRALI KÖLE — Bunaklık kötü, kötü...
BANİPAL — Ben mi bunadım yoksa? Benim de çenem?
HİNTLİ KÖLE — Yok canım daha düşmedi.
BANİPAL — Şu bunağı sürmeli. Ya da cup timsahlar havuzuna. Hih hih hi... Ayyy... Öö... O kokuşmuş köseleyi ne yap-

(*) Asûr orkestraları, çoğunlukla 7 harp, 2 çift flüt, 1 timbalden kuruluydu.
(**) Schofar: Kıvrık boynuzdan yapılan boru.

sın timsahlar? Ben onlara, bıldırcın kızlar atıyorum sabah kahvaltılarında. Bozarlar mı ağızlarının tadını bu köseleyi çekeleyerek?

Geldi mi ısmarladığım Efgan tazıları? *(Köleler baş sallar, sırıtır.)* Aferin şu krala. Bir dediğimi iki etmez. Hadi gene gönlümden koptu, beş on odalık gönderiverin şu uyuza. *(Çinli yaklaşır, Banipal'e bir şeyler söyler.)* Oluuur. Timsahlara atacaklarınızdan seçin bu seferlik. Dur dur, anlamadım, ne diyorsun? Yanlış mı duydum? Siz, bu canavarları benim odalıklarımla mı besliyorsunuz yoksa? *(Köleler başlarını sallar.)* Evet efendimiz mi? Hay sizi efendiler götürsün. Kim verdi size bu emri? *(Ağlamaklı)* Hay kuduzlar, hay alçaklar. Hiç mi vicdan yok sizde? Yalan söylüyorsunuz. *(Köleler yarı korku, yarı şaşkınlık içinde geri geri çekilirler.)* Ben belki kızlar halvetten çıkınca timsahlara götürün de danaları parçalarken seyretsinler, eğlensinler demişimdir. Vah benim kuzucuklarım, bu canavarları körpecik butlarınızla mı beslediniz? Lânet olsun sizi lime lime doğratan köpeklere!

(Hintli Banipal'e yaklaşır, kulağına bir şey fısıldar.)

Hıı... sarışınlardan olsun göndereceksiniz. Şu Kafkas kırmaları vardı ya, onlardan... Herif yağlı kara. Biraz sarışına alışsın da gözü gönlü açılsın! Yalnız benden baskın çıktı. Haftasına varmadan çürüğe çıkarıyor kızları. *(Köleler parmaklarını ısırıp Banipal'i kınarlar.)* Ne? yakışmaz mıymış böyle konuşmak? Niye yakışmasın? Pek mi bayağı kaçtı?

SUMATRALI KÖLE — *(Ortaya fırlar, Banipal'in ağzıyla)* Kral olduksa ne olmuş yani?

BANİPAL — Sizden farklı olmalıymışım da, halk ağzı konuşmamalıymışım–

SUMATRALI KÖLE — bayağılaşmamalıymışım!

BANİPAL — Ne dedim ben? Kızları – çürüğe – çıkarıyor –

ÇİNLİ KÖLE — Dedim.

BANİPAL — Çıkarmasın da söylemeyeyim!

HİNTLİ KÖLE — Aa... ben o kadar sıkıntıya gelemem!

BANİPAL — Ben devlet yönetiyorum–

SUMATRALI KÖLE — Devlet! Ağzıma geleni söylerim!

ÇİNLİ KÖLE — Bugün, hayır, dediğime–

HİNTLİ KÖLE — Yarın, evet, derim!
BANİPAL — Çok ayıpmış, nesi ayıp bunun?
SUMATRALI KÖLE — Şu kralcılık da amma zormuş!
ÇİNLİ KÖLE — Her şeyin kısıtlı olacak.
HİNTLİ KÖLE — Her sözünü ölçüp biçeceksin.
SUMATRALI KÖLE — Duruşun, oturuşun, bakışın?
BANİPAL — Halktan istediğin bu kazık yutmuşluğu, nasıl uygularsın kendine?
ÇİNL KÖLE — Seni, kralla halk–
HİNTLİ KÖLE — Halkla kral karışımı–
BANİPAL — Acayip bir yaratık yapmak istiyorlar!
ÇİNLİ KÖLE — Ben, ne o'yum, ne şu, ne bu!
SUMATRALI KÖLE — Bıktım artık krallıktan!
HİNTLİ KÖLE — Saçmalıyorum galiba?
SUMATRALI KÖLE — Kendine gel, Banipal!
ÇİNLİ KÖLE — Onurum, şerefimmiş?
HİNTLİ KÖLE — Sen kim oluyorsun küstah?
SUMATRALI KÖLE — Sen mi kaldın bana, onuru, özsaygıyı öğretecek?
BANİPAL — *(Gözleri kararır, hafifçe sendeler.)* Hayır, hayır... yok bir şey... Başım ağrıyor... *(Gülümseyerek)* Azıcık sinirlendim, o kadar. Bu sinir nöbetleri... Başım... Şu hekimbaşının otları da hiç iyi gelmiyor bu ağrılara... Bana şarap verin! *(Cariyeler kollarında ve ellerinde, sanki şarap destileri, çanaklar varmış gibi dikkatli, düzenli adımlarla koşarak gelir destilerden çanaklara şarap doldurup sıraya girer, Banipal istedikçe sunarlar.)*
BANİPAL — *(Çinli kızın uzattığı çanağı alır, bir solukta diker, kıza verir, ağzını kolunun yeniyle siler.)*
Geçti, geçti...
Bu tazılar bizimkilere benzemez, özel bakım ister. Öyle et, kemik, abur cubur yok. Karınları şişmesin. Sade yaban güvercini ve piliç. Biraz da sütlü pirinç lapası. *(Uzaklardan Cor-av borusu)* Hazır mıyız? Gidelim, gün ışıyacak nerdeyse.. hayvanlar suya inmeden bastıralım. Çok kurnazdır bu alacalı eşekler, kolay ava gelmezler. Hadisenize! Nerdeyiz biz? Çölde mi? Yaa.. Kervan değil mi şu karaltı? Ilgım mı? A.. a yaklaşıyorlar, nasıl da yalkıyor öndeki atların kalkanları? Bakın develer, çifter

hörgüçlü.. Bunlar Sudan'dan geliyor olmalı.. mal yüklü epey.. bu kadar mala bu silâhlı kolcular az canım. Şunları çevirsek mi dersiniz? Haydutluk mu olur? Olsun. Bizim topraklarımızdalar, mal bizim sayılır. Yoo bu ılgım değil, bu yanılsama olamaz... Ben ne körüm ne şaşı. Bu düpedüz kervan. Hayır mı? Ben mi uyduruyorum? Yok mu öyle şey? Peki, o yok, bu yok.. Ben varım, sarayım var ya...
Zevklenmeyin köpekler!..
Götürsenize beni, Kalah'daki altın sarayıma! *(Duralar gözleri boşlukta)*
Doğru, her şeyimi sattım..
Keşke prangaya vursanız beni. *(Bir durak)*
..... Ne boğucu bu çöl.
Bu, duvarsız zindan.
benim krallığım, burası.
Zorluğu yok ya
otururum bu duvarsız krallığın ortasında..
Kim karışır?
Ulaklar salarım,
çağırtırım cenkçilerimi
gelsinler, korusunlar beni,
korusunlar! korusunlar!
(Hızla dip plana doğru yürürken köle ve cariyeler yanlara çekilir, Banipal'in gölgesi fonda büyür, sahne kararır.)

BÖLÜM : V

(Sahne gün ışığı içinde. Banipal, köle ve cariyeler. Banipal, hizmetçileriyle sol plandan girer, Banipal dolaştıkça üç köle arkasından seğirtir, o durunca dururlar. Cariyeler, Banipal ve kölelerin çevresinde tersine dönerler.)

BANİPAL — Hıh... işleri aşkınmış da gelemezlermiş... Ağzından çıkanı kulağın işitiyor mu senin? Ben emrediyorum, nasıl gelemezlermiş?

HİNTLİ KÖLE — Hangi cehennemin dibindelerse gelsinler.

SUMATRALI KÖLE — Başları dertte mi? Başları var mı ki dertleri olsun?

ÇİNLİ KÖLE — Hımın.. Lagaş ve Ur ayaklanmış... Kim kime karşı? Bilinmiyor mu?

BANİPAL — Nerde sevgili hafiyelerimiz?
Kem küm etme! Hani olanı biteni günü gününe haber vereceklerdi?

SUMATRALI KÖLE — Atlamışlar mı? Sen kime yutturuyorsun bu martavalları?

HİNTLİ KÖLE — Onlar atlamaz.. Kim bilir karşı taraftan ne kadar sus payı aldılar ki herifler, gözümün içine baka baka bizi uyuttular.

BANİPAL — Elime düşerler elbet! Eee? Tello'da, tapınaklardan taşan halk, Akbabalar anıtını mı sarmış? Hımm. Sen bırak şimdi o kentleri de Uruk'ta, Ninuva'da, Babil'de kıpırdanma var mı onu söyle. Ötekiler nasıl olsa üç beş atlıyla dize gelir, *(Uzaklardan, boğuk gürültüler, haykırışmalar, boru, davul, nal sesleri, at kişnemeleri yankır. Salonedekiler bu sesleri gök boyutlarında araştırarak gözleriyle dinlerler. Bir an sırtlarından, buzulsu bir ürperti geçer.)*

BANİPAL — *(Korkusunu yenmeye çalışarak)* Gemi karaya vurdu!.
ÇİNLİ KÖLE — Kutsal alan'a açılan, altı-yol ağızları tutuldu: Bir-
SUMATRALI KÖLE — Kolcular; ara-sokak başlarını kesti: İki-
HİNTLİ KÖLE — Daha ?
ÇİNLİ KÖLE — Dalga saraya yürüyor: Üç–
BANİPAL — Hıh... Yürüyecek başka yer kalmamış sanki?
Putların, çöl ovaları alabildiğine.
Oralarda taban tepsinler, beni toza boğacaklarına!
SUMATRALI KÖLE — Bu dalga, ne zaman durulur? Evet, bilinmez.
BANİPAL — Ya çıkardığımız yasaklar?
ÇİNLİ KÖLE — *(Çekine çekine)* İşlemiyor, çarkımız bozuk..
BANİPAL — Şu kentin başına bir çöpçü koysam, bu validen daha iyi iş görür.
HİNTLİ KÖLE — Niye kullanmıyor yetkilerini efendimiz?
BANİPAL — Kullanıyor ama, iki yanlı, Acem kılıcı it! *(Hintliyle Sumatralının fiskosuna gözü takılır.)* Ne olmuş ne olmuş?
HİNTLİ KÖLE — Sağ kıyıda çöreklenen aşırı sağla–
SUMATRALI KÖLE — Sol kıyıdaki sivri uç–
ÇİNLİ KÖLE — Fıratı taşırmış.
BANİPAL — Anladık.
SUMATRALI KÖLE — Ortada bocalayan Ortacı'lar, sağa, sola yalpalayıp apışmış.
BANİPAL — Güzel.
HİNTLİ KÖLE — Rahipler, gözü dönük, aklı güdük Putçuları kışkırtıp sol kanada saldırtmış–
BANİPAL — Bu daha bir güzel.
ÇİNLİ KÖLE — Yağlı kazık, muşta, şiş, balta–
HİNTLİ KÖLE — Okulları sorma.. Savaş meydanı salhane.
SUMATRALI KÖLE — Yabancı işletmelerde ne cam ne çerçeve!
ÇİNLİ KÖLE — Var varanın destursuz bağa girenin!
BANİPAL — Oh... Oh...
SUMATRALI KÖLE — Halk, afallamış, pusmuş.
BANİPAL — Olmadı... Elin değmişken halka da bir şeyler yaptıraydın?
ÇİNLİ KÖLE — Halk, kimi, neyi neden tuttuğunu, tutacağını bilmez ki?.
SUMATRALI KÖLE — Önüne düş, doğru-düz'ü göster–
HİNTLİ KÖLE— O, gene keçi yoluna sapar!

BANİPAL — Şu cümbüşü, Müneccimler kulesinden gözleyelim. Ne iyi etmişim de yüksekçe yaptırmışım şu kuleyi.
(Fonda Babil kulesi görünür.)

ÇİNLİ KÖLE — Yıldızlarla oynaşmak için yaptırmıştınız efendimiz.

BANİPAL — Sahi sahi.. Ama bir türlü yakalayıp oynaşamadım. Ok attım vurmadı, çengel attım tutmadı.. Hadi çıkalım. Yavaş olun, başım döner. *(Bir kuleye çıkar gibi döne döne yukarı tırmanırlar, sonra, soluk soluğa durur, ellerini gözlerine siper ederek aşağıya bakarlar.)* – Aman ne safalı ne safalı!.. Ooo... tam curcuna... Gel geyfim gel... Bak bak bak... ayy... adamın beli kırıldı... Amma da çullandı izbandut...
(Fona, boğuşan insan karaltıları yansır.)

BANİPAL — *(Gözlerini sahne tabanına dikmiş, sanki aşağılara haykırıyormuş gibi)* – Adam arkadan vurulmaz, göğüs göğüse çarpış hergele! Aaa kafa uçtu, gövde ayakta?! Oğlum satır öyle atılmaz.. Daha pek toysun! Döğüşmek kim, sen kim? Bu çapulcular, ne saldırı biliyorlar, ne savunu.. Anlaşıldı, bunları sokak savaşı eğitiminden geçirmeli. Yarın şunlara sarayın avlusunu açın da biraz döğüş dalaş öğretin!

ÇİNLİ KÖLE — Aman efendimiz,vakti mi var kullarınızın? Bizim hepten kuyruğumuz sıkışık.

BANİPAL — O nasıl söz terbiyesiz!

ÇİNLİ KÖLE — Şeey yani, lâfın gelişi... demek istiyoruz ki.

HİNTLİ KÖLE — Bizim gücümüz elvermez efendimiz.

SUMATRALI KÖLE — Bu işin ustaları dururken. Ustası daha doğrusu.

BANİPAL — Kimmiş bu?

ÇİNLİ KÖLE — Aman efendimiz, cümle alem ondan söz eder.

HİNTLİ KÖLE — Ünü yedi düvelde yaygın.

SUMATRALI KÖLE — Bilemediniz mi?

BANİPAL — Bilemedim.

SUMATRALI KÖLE — Pek ayıp pek!

BANİPAL — Ayıp bunun neresinde?

SUMATRALI KÖLE — Külahında cüppesinde?

ÇİNLİ KÖLE — Değil efendim, öylesi değil!

BANİPAL — Bildim, bildim..

ÇİNLİ CARİYE — Hani şu uzunca da kısaca–
HİNTLİ CARİYE — Zayıfça da tıknazca–
SUMATRALI CARİYE — Alçacık boylu da kadife donlu.
SUMATRALI KÖLE — Esmer üstüne kişmirî.
BANİPAL — Hani şu kızlı erkekli, öfkeli dincileri ve öfkeli gericileri.
SUMATRALI KÖLE — Üç hilâl altında toplayan kafatasçı, bozkurtçu.
HİNTLİ CARİYE — Evet, evet, adı yaman, var mı bana yan bakan?
SUMATRALI CARİYE — Rap arslan da kalp arslan!
ÇİNLİ CARİYE — Gel sineme yaslan!
HİNTLİ KÖLE — Hangi taşı kaldırsanız o çıkar altından. Tuttumuş Âsûr'u ben kurtaracağım diye.
ÇİNLİ KÖLE — Şişleme onda.
SUMATRALI KÖLE — Çivileme onda.
HİNTLİ KÖLE — Salmaca onda.
ÇİNLİ KÖLE — Saldırtmaca onda.
SUMATRALI KÖLE — Sokak savaşı dediniz de aklımıza düştü.
ÇİNLİ KÖLE — Hani diyoruz ki, kendisini bu göreve atasanız pek bir isabetli olur da.
BANİPAL — Ne öğretiyor peki?
HİNTLİ KÖLE — Demin arzettik ya efendimiz, salmaca saldırtmaca.
BANİPAL — Nedir bunun Âsûrcası?
ÇİNLİ KÖLE — Üç kâğıtçılık kısacası. Bu zat hakkında, yabancı basındaki övgülerden birini şahane kulaklarınız lutfen dinlesinler efendimiz.
BANİPAL — Verin bana kulağımı!
ÇİNLİ CARİYE — *(Nazlı, kırıtkan)* İçişleri kulağını mı, dışişleri kulağını mı efendimiz.
BANİPAL — Tabii dışişleri kulağını güzelim.
ÇİNLİ CARİYE — Buyurunuz efendimiz.
BANİPAL — Eyy dışişleri kulağım dinle dinle!
HİNTLİ CARİYE — *(Ellerini kulaklarına götürür.)* Dinliyorum, Majeste dinliyorum. Ehe ehe. Öhö öhö.
BANİPAL — Oku!
ÇİNLİ CARİYE — Başüstüne efendimiz. *(Elindeki sözde uzun kâğıt tomarını açarak okur.)* Amazonya'nın, en çok satan haftalık dergisi Satirisimus'da, Âsûr'da nazi komandoları

başlığı altında çıkan yazıda, Kalparslan'ın komandoları, Amazon Nazilerine benzetilmekte, bu komandoların mahmuzlu takunya giydiklerinden, kamplarda, sokak kavgaları, kapalı salon döğüşleri, gece baskını kursları için özel eğitim gördüklerinden sözedilmektedir. Judodan, karateye kadar, her çeşit dövüş sanatını öğreten tel kamçılı -

HİNTLİ CARİYE — *(Çinliden kâğıdı kaparak okumaya geçer.)* Öğretmenler yönetiminde azdırılan bu tüysüzler, Apelikanizmus'la olduğu kadar ateizmus ve komunizmus'la da tepişip fingirdeşmekte, ayrıca, kamplarda "parti ideolojisi" derslerini, kımız çekerek çifte nara ve dümbelek eşliğinde, karşılıklı göbek atarak, kızlı erkekli seks partileri ve orji ayinleri düzenleyerek yapmaktadırlar.

SUMATRALI CARİYE — Yazıda ayrıca, parti ideolojisine uygun doğum yapmayan kızların hemen fırınlandığı, o kızlarla oynaşan delikanlıların da savaşta hadım askerler kadrosunda kendilerinden yararlanma amacı güdüldüğünden yalnız kısırlaştırıldığı ve süt bebelerinden kafatasları, kafatası testlerini tutmayanların, yani kanları karışık ve Hitit kırması piçlerin de diri diri kuma gömüldükleri ve taşlandıkları övünçle belirtilmektedir. *(Çinli cariye okumaya koyulur.)*

ÇİNLİ CARİYE — Bu komandolar yazara göre, yeni adıyla "süfli aksiyon partisi" – yazar burda bir not çıkmış, aksiyonu aksırık diye tanımlamış.

HİNTLİ CARİYE — Efendimiz bilirler ki, aksırığın iki çeşidi vardır: Süflî aksırık, Ulvî aksırık.

SUMATRALI CARİYE — Söz gelimi efendimiz nezle olmak şerefini kullarından esirgemezler de –yüzünüze güller– aksırırlarsa sizinkisi Ulvî aksırık türüne girer.

ÇİNLİ CARİYE — Siz aksırınca, *(Banipal, bas tonda aksırır.)* tozu dumana katar, yeri göğü sarsarsınız arslanlar, inlerinden uğrar.

HİNTLİ CARİYE — Kalpaslanlar aksırsa, *(Çinli Köle, tiz tonda aksırır.)* sıçan burnunu kaşır, kuyruğunu kıpırdatmaz–

SUMATRALI KÖLE — Demek istiyor, yazar?

BANİPAL — Siz onun gücünü örgütçülüğünü övüyordunuz ya? Bu yakıştırıda onu küçümseme yok mu?

ÇİNLİ KÖLE — Burda işte yakıştırının püf noktası. Yazarın yorumunu yansıtıyorum ben size. Bu komandolar, yazara göre, yeni adıyla Süfli aksiyon partisinin militan gençlik hareketinin öncülüğünü yapmaktadırlar. Yazı, kaltaban hakkında kuyruklu bilgi vermekte ve şöyle sakızlanmakta. *(Çinli köle, cariyenin arkasından okumayı sürdürür.)*

ÇİNLİ KÖLE — Parti başkanı rasist tutarakları yüzünden uzun süre tutuklanmıştı. 850 yılında "Zenperest" rejimine karşı–

BANİPAL — Böyle bir rejimi de ilkin senden duyuyorum. Yazar daha bir açıklasa olmaz – mıydı bunu? *(Çinli cariye zarif bir gülümsemeyle gözlerini süzüp Banipal'e bakar.)* Olurdu efendimiz, olurdu ama utancı elvermemiş... Kadının, üretim ve tüketim organına tapanlar rejimi diyebilirdi.

BANİPAL — Evet!

ÇİNLİ CARİYE — Zenperest rejimine karşı ayaklananlara katılmış, çok geçmeden sapık görüşlerinden pirelenen kodamanlar onu ordudan yürütmüşlerdi.

HİNTLİ CARİYE — Şeytana parmak ısırtacak yeni tasarısına gelince efendimiz, Ağrı dağından Hira dağına, Hira dağından Kaf dağına bir asma köprü kurduracakmış ta iman ehli müritlerini Tanrı dağına bu köprüden ulaştıracakmış.

SUMATRALI CARİYE — Bu kutsal göçe hazırlık olmak üzere de komando sürülerini kamplarda sabaha karşı kurtlar gibi ulutuyor, komşu köylerin kızına kısrağına saldırtıyormuş.

ÇİNLİ KÖLE — Şimdi müsaade buyurursanız döğüşü dalaşı beceremiyen bu çapaçulları sarayınızın avlusunu kirletecekleri yerde o kamplardan birine gönderelim. Orada yeterince eğitim görsünler...

BANİPAL — Ya topunu hadım ederlerse?

(Fonda üç hafiyenin gölgesi yansır.)

GÖLGE I — Haşmetlim, Âsûr'da erkekten bol ne var? Zaten savaşta askerin hadımına, erkeğine bakılmaz. Olur a günün birinde bize de hazır çekirdek kuvvet lâzım olur, onlardan faydalanırız!

BANİPAL — Aferin zehir hafiye! Yorulmadan terlemeden elimizin altında hazır lop, hazır kuvvet. Hiç de fena değil hani... Dur dur acele etme. Bu delinin eline hazır lop kuvvet

verilir mi? Ya onları da ötekiler gibi azdırıp bize karşı saldırtırsa?

GÖLGE I — Telâş buyurmasanız olmaz mı? Bu saman alevleri, bir parlar, bir sönerler...

GÖLGE II — Hem baktık, bize de kuyruk kaldırıyor, fincancı katırlarını ürkütmeden aradan çıkarıveririz.

BANİPAL — İş bitmez ki çıkartmakla, birini ezsen öteki baş kaldırır.

GÖLGE I — Bir gizemli, bir yumsuz oluşum Âsûr'un yazgısını değiştirmede.

GÖLGE II — Bu oluşum, ruhsal bozuklukları artırmada..

GÖLGE II — Daha dur, bu bozukluklar, hele bir tavını bulsun, o zaman görürsün.

BANİPAL — Ne oluyor bu topluma?

GÖLGE I — Bunalım tepkisi devletlim..

SUMATRALI KÖLE — Geri toplum bunalımı..

BANİPAL — Nesi varmış benim toplumumun? Bundan ilerisi can sağlığı..

ÇİNLİ KÖLE — Aylak sınıf, hep bu mavalı okur.. *(Banipal'in öfkelenmesinden korkarak bir iki adım geriye kayar.)*

HİNTLİ KÖLE — Saray takımının gönül çerezi bu mavallar.

HİNTLİ CARİYE — Halk, günlük tasalarına çöreklenmiş.. İşti, güçtü yaşamaktı.

ÇİNLİ CARİYE — Ama özgürlük özlenimde tabanla uç birleşiyor?

SUMATRALI CARİYE — Her gırtlak, kendi açlığına göre bir özgürlük tutturmuş...

ÇİNLİ KÖLE — Açlara özgürlük, toklara özgürlük..

SUMATRALI KÖLE — kızlara özgürlük, kadınlara özgürlük..

HİNTLİ CARİYE — Bunu da nerden çıkardın? *(Kırıtır.)*

SUMATRALI KÖLE — Nerden mi? Şu kılıklara bakın, gün geçmiyor, alabildiğine çıplaklaşıyorlar..

HİNTLİ KÖLE — Bu da bizde, cinsel güçsüzlük doğuruyor.

BANİPAL — Doğurmasın efendim, doğurmasın.

ÇİNLİ KÖLE — Aman efendimiz, siz elinizi sallasanız?

GÖLGE I — Cinsel bunalım söz konusu olabilir mi Sizin için?

GÖLGE II — Şu aşiftelerin, gözleri önünde göz süze, kalça kıra yarı çıplak dolaşmalarından – Halk...

SUMATRALI KÖLE — Yutkuna yutkuna.

BANİPAL — Yutkunmasın efendim yutkunmasın!

ÇİNLİ CARİYE — Ama siz?
BANİPAL — Ben halk mıyım küstah? Halk'ın derdi beni mi gerdi?
SUMATRALI CARİYE — Bu gidişle erkekler, bizi avlamaya çıkarlarsa şaşmam.
HİNTLİ KÖLE — Rahipler, tapınakda özgür aşkı hoş görürler de?
BANİPAL — Vay dinsiz imansız aygır; rahiplerime dil uzatıyor bak! Daha kafamı kızdırırsanız hepinizi burdururum, kalırsınız dımdızlak ortalarda.
HİNTLİ CARİYE — Hah, bir bu eksikti?
ÇİNLİ KÖLE — Kadınlar, günden güne açılıyor.
HİNTLİ CARİYE — *(İçini çeker.)* Ama cinsel özgürlük, tutucuların baskısında.
SUMATRALI KÖLE — *(Patetik)* Din elden gitti..
ÇİNLİ CARİYE — Edep, hayâ kalmadı.
BANİPAL — *(Patetik)* Namus ayaklar altında..
ÇİNLİ CARİYE — Seller, depremler, sefalet-
SUMATRALI CARİYE — Hep bizim açılıp saçılmamızdan. *(Bir kahkaha.)*
HİNTLİ CARİYE — Dünyanın sonu geldi. *(Hıçkırır.)*
SUMATRALI CARİYE — Putlar, başımıza taş yağdıracak. *(Bir kahkaha.)*
ÇİNLİ KÖLE — Bu sürtüşmeler, bir gün ateş alırsa?
GÖLGE I — Arkasından patlamalar–
GÖLGE II — Daha arkasından toplum kesimlerinde çalkantılar.
GÖLGE III — Sarsıntılar, çatlamalar.
BANİPAL — Ah şu netameli aylar: Mayıs, Temmuz, Eylül, Ekim...
ÇİNLİ CARİYE — Bütün ihtilâllerin, bunalımların, ayaklanmaların yuvalandığı yüz yirmi gün.
GÖLGE I — Şu ayları, takvimden silip süpürseniz?
BANİPAL — Hay aklınla bin yaşa.. zehir hafiye.. Söyle müneccimlere, şu ayları yok etsinler.
SUMATRALI KÖLE — Kanlı Pazarları, Perşembeleri de unutmasınlar.
ÇİNLİ KÖLE — Yani ikisini de sepetlesinler mi hafta içinden?
BANİPAL — Tabiî, tabiî.. Ne işleri varmış bu uğursuzların hafta içinde?
GÖLGE I — Hem niye hafta beş gün değil de yedi gün? Şevketlim?
BANİPAL — Bak şuna, nelere de aklı eriyormuş meğer?

SUMATRALI KÖLE — Yedi gün yerine beş gün yaşasak az mı sanki?
HİNTLİ KÖLE — Ve on iki ay yerine sekiz ay?
ÇİNLİ KÖLE — O bile çok. Yürekleri, hep bu aylarda yalım sarar, gözleri kan bürür. Kahrolsun! Hainlere ölüm!
BANİPAL — Ne yapıyorsun, çıldırdın mı?
ÇİNLİ KÖLE — Hayır efendimiz, oyun oynuyoruz..
SUMATRALI KÖLE — Oyun içinde oyun?!
ÇİNLİ CARİYE — Sizin oynadığınız ne sanki? Devletçilik oyunu değil mi?
BANİPAL — Ben kralım! İstediğim oyunu oynarım. Siz ne karışıyorsunuz benim oyunlarıma!
SUMATRALI CARİYE — Sen ne karışıyorsun efendimizin oyunlarına?
ÇİNLİ CARİYE — Siz hain misiniz efendimiz?
BANİPAL — Nerden çıkardın bunu?
ÇİNLİ CARİYE — Birden gocundunuz da..
SUMATRALI CARİYE — Niye gocundunuz efendimiz?
BANİPAL — Hiç, tatsız bir şaka da..
ÇİNLİ KÖLE — Sümer casuslarına ölüm! Satılmış Hititler'e ölüm!
ÇİNLİ CARİYE — Kahrolsun dinsizler!
BANİPAL — Bu oyunu beğendim, bak bu iyi!
HİNTLİ CARİYE — Kuyruğu dışarda, başı içerde yılanlara – Âsûr hainlerine ölüm!
BANİPAL — Bu daha iyi.. Aman devam et!
ÇİNLİ CARİYE — Yürüyün! Saldırın!
SUMATRALI CARİYE — İstikamet saray!
HİNTLİ CARİYE — Marş marş!.
BANİPAL — Hay saray başınıza yıkılsın! Tut çeneni! Perdeyi indir! Bu oyunu beğenmedim! Bu uğursuz aylarda, pire zıplasa vurmalı, sinek uçsa göz açtırmamalı! *(Üç cariye sessizce karanlığa çekilir, köleler ön planda, Banipal'in yanında.)*
BANİPAL — Gene rahatımı kaçırdınız! Nedir sizlerden çektiğim? Demek okçularım, atlılarım boğuşanları ayırmaya gitti. İster misin onlar da bu kör döğüşüne katılsınlar? Desene bu geceki şölen suya düştü. Ne de güzel hazırlamıştım kendimi. Yeşil sakallarımı takacaktım, cin külâhımı giyecektim, al maşlahımla yel yepelek ortalıkta salına-

caktım, yazık! Salın kolcuları bari. Öyle kurudu ki boğazım, dilim damağıma yapıştı. Kızları çağırın da bir sofracık kuruversinler bana şuracıkta. *(Hintli köle, dışarı seğirtir, rampa paralel –sözde– uzunca bir kilim sererler. Biri, karanlığa kalar, başında küçük bir masayla geri döner, kilimin önüne kor. Ötekiler, masanın üzerine meyva tabaklarını, şarap testisini ve çanaklarını yerleştirir, karanlığa çekilir. Dipten, lir çalan bir tutsak görünür, sağ yanda, ayakta durur, lirini tıngırdatmaya başlar. Bu mizansenler uygulanırken, Banipal konuşmasını sürdürmektedir.)* Perdeleri çeker, iki çıra yaktırırım, dışardan görünmez. *(Köleler perdeleri çeker, çıraları getirir masaya –yere– korlar Banipal kilime uzanır.)* Demlenmeye başlarım, ufaktan ufaktan. *(Arkaya, iki parmağını şaklatarak buyurur.)* Bir çengi yeter bu akşamlık. *(Hintli cariye karanlıktan çıkar, koşarak gelir, Banipal'in önünde diz çökerek eğilir, kalkar, çıraların ışığında lirin sesine uyarak oynamaya başlar. Banipal, kızın oyununa dalar, silkinir, şarabını yudumlar, karanlığa sorar gibi)* Ne düşünüyor acaba kamuoyu? *(Cariye, bu sorudan şaşırır, oyununu bırakır, koşar Banipal'in kucağına uzanır, boynuna sarılır, öper, kendini geriye çeker, iki kolu Banipal'in boynunda gergin fıkırdayarak)*

HİNTLİ CARİYE — Bilmem? *(Banipal'in kucağından fırlar, onun çevresinde dönerek)* Bilmem?

BANİPAL — Bu olan bitenler üstüne?

HİNLİ CARİYE — Bilmem?

BANİPAL — *(Oynayan kıza küskün küskün bakar.)* Onu bilmem, bunu bilmem, sen ne bilirsin peki?

HİNTLİ CARİYE — *(Bir kahkaha çınlatarak)* Sevişmeyi... *(Kız döne döne oynayarak Banipal'in kucağına uzanırken salına kararır.)*

BÖLÜM VI

(Sahne gene çıra ışığında, açılır. Banipal V Bölümdeki yerinde, uzanmış, köle ve cariyeler bir kız-bir erkek arkasında yarım halka, ayakta önde, yanan üç çıradan ışık alırlar. Lir çalan tutsak dipte, gölgede. Çinli el çırparak köle ve cariyelere Banipal'in önündeki takım taklavatı kaldırmaları için göz eder. Hizmetçiler ortalığı toplar, çıraları götürür. Salıne aydınlanır. Çinli efendisinin arkasında.)

BANİPAL — Kimse bir şey bilmiyor... Halk tepki gösterirse o dediğin dalga üstümüze kapanır. Vali akletse de bu olayların kışkırtıcısı diye birkaç suçlu çıkarsa ortaya.

SUMATRALI KÖLE — *(Ortalıkta kızlara yardım edip dönerken)* Tabii. Parayla tutulmuş.

BANİPAL — Biz de kafalarını uçursak

HİNTLİ KÖLE — namusumuzu temizlesek...
(Çinli Banipal'in kulağına eğilir.)

BANİPAL — Yapmış mı düşündüğümü?

SUMATRALI KÖLE — Ne anasının gözüdür o?

SUMATRALI KÖLE — Şuna, çiçeği burnunda bir odalık gönderseniz de çimlense fukara..

BANİPAL — Yeniyetmelerimiz ne istiyorlarmış kuzum?

ÇİNLİ CARİYE — Âsûr'a yeni bir düzgü düzen!..

SUMATRALI CARİYE — Düzgüsü bitti, düzeni kaldı!

HİNTLİ CARİYE — Bir bu eksikti.. Eski köye yeni töre..

ÇİNLİ CARİYE — Bu çeki taşı Âsûr'u kim kaldırır da yeni bir yörüngeye oturtabilir?

SUMATRALI CARİYE — Ya oturtayım derken–

HİNTLİ CARİYE — gümbür gümbür başımıza yıkılırsa?

BANİPAL — Otursun oturduğu yerde.. dengesine yörüngesine dokunma! Ee.. başka?
SUMATRALI KÖLE — *(Ortaya yürür)* Ve gelir dağılımında..
ÇİNLİ KÖLE — eğitimde yönetimde, denetimde üretimde eşitlik. *(Omuzlarını kaldırıp başını sağa sola oynatarak güler.)*
HİNTLİ KÖLE — Eğitim, eşitsin eşit–
ÇİNLİ CARİYE — Bir söyle bin işit!
BANİPAL — Âsûr kuzuları; daha bıyıklarınız terlemedi, biraz palazlanın, size de bir kolaylık düşünürüz.
HİNTLİ KÖLE — Nedir bu ivecenlik? Yıldızlar mı kovalıyor arkanızdan.
SUMATRALI CARİYE — Mutlu yarınlar mı? Daha bu çağa ulaşmadınız, geri ülke molozları siz de, geleceğe nasıl yetişirsiniz?
SUMATRALI KÖLE — Bu eveleme develeme döneminde Âsûr'u yüz yıl geriye iten koşullanmalardan efendimiz mi sorumlu?
SUMATRALI CARİYE — Yok canım?
ÇİNLİ CARİYE — çağdaş uygarlığın sosyal ve toplumsal?!
BANİPAL — Bu biraz karışık.. Cinci başıya soralım!
HİNTLİ CARİYE — Bağnaz saldırırlar, dürtüsüyle gerici akımların-
SUMATRALI CARİYE — Bilmece bildirmece.
ÇİNLİ CARİYE — Dil üstünde kaydırmaca!
HİNTLİ CARİYE — Ortacı Âsûr'luların ılımlı tutucu kanadıyla–
SUMATRALI KÖLE — Bilemedin kaldır vur!
ÇİNLİ KÖLE — Son zamanlarda bir hayli güçlenen sertlik taraflısı aşırı tutucuların bir kuvvet denemesine girişmeleri–
HİNTLİ KÖLE — ve ihtilâlci güçlerle sürekli sürtüşmeleri.
ÇİNLİ CARİYE — Ve evrim ve devrim ilkelerini.
BANİPAL — Tam üstüne bastın.. Bu ilke dediğiniz zımbırtıları yeni kuşaklara öğretmek mi istiyorsunuz? Kolayı var.. Papağanbaşıya haber salalım, o sizden çok yaşar, gelin ona belletelim bu tekerlemeleri. Bir belledğini bir daha unutmaz. Siz göçünce, sizden sonrakilere de bir bir iletir.. Oldu mu?
KÖLE VE CARİYELER — Oldu.
BANİPAL — Peki, rahiplerle çömezlerime ne buyrulur?
Niye gemi azıya alıyorlar?

Niye azıttılar?
HİNTLİ KÖLE — Neleri eksik? Sihirbazlık onlarda–
HİNTLİ CARİYE — düzenbazlık onlarda–
SUMATRALI CARİYE — dızdızcılık, manitacılık–
ÇİNLİ CARİYE — ıskatcılık onlarda!
ÇİNLİ KÖLE — *(Banipal'e)* – Göz yumuyorsunuz!
BANİPAL — Hıh... yumnayayım da gözümü oysunlar?!
SUMATRALI KÖLE — *(Boşluğa yumruk sıkarak)* Hazinemi kazıya kazıya kalbura çevirdiniz!
ÇİNLİ KÖLE — Eldeki para duvar deliğini kapamaz!
BANİPAL — Gene de "ver!" derler: "Baş üstüne... al!" "Tapınak" derler!
KÖLE VE CARİYELER — Baş üstüne yap!
BANİPAL — Putlara kurban–
ÇİNLİ KÖLE — Tanrılara ziyafet–
SUMATRALI CARİYE — "Beş karı" derler, "Al!"
HİNTLİ CARİYE — "On kapatma!" derler.
ÇİNLİ CARİYE — Kapat!
SUMATRALI KÖLE — Al,
SUMATRALI CARİYE — Kapat–
HİNTLİ KÖLE — Yap
HİNTLİ CARİYE — Aç!
ÇİNLİ CARİYE — Gözünüzü
SUMATRALI VE HİNTLİ CARİYE — Toprak doyursun!
ÇİNLİ KÖLE — Nerde karıdan beleş koşum hayvanı bu zamanda?
HİNTLİ KÖLE — Hem yataklık, hem topraklık.
ÇİNLİ CARİYE — Sür karıları gündüzleyin yokuşa–
HİNTLİ CARİYE — Peki.. ya geceleri?
SUMATRALI CARİYE — Çek koynuna, yat aşağı!
ÇİNLİ KÖLE — Ak gerdanda gül memeler tokuşa! Hi.. hi.. hi *(Cariyeler fıkır fıkır gülüşürler.)*

(Banipal, oflaya, puflaya yapmacık bir öfkeyle arkasında köleleri, sağ yandan çıkarken sahne kararır.)

BÖLÜM : VII

(Banipal, Güvercin kız –İştar– sonra köle ve cariyeler. Sahne: Karanlık, bir turuncu spot, yaklaşan kanat seslerini yakalamak istercesine sağı, solu tarar, bir noktada güvercini yakalar, güvercinle birlikte fır döner. Güvercini, İştar konuşur.)

BANİPAL — *(Sağ yandan görünür.)* Ne dönüyor fırdolayı bu güvercin tepemde? Hop... Omuzuma kondu hemencecik? *(Spot Banipal'de.)*

GÜVERCİN — Bonjur majeste!

BANİPAL — Bonjur ama, ben saygısızlıktan hoşlanmam, benden izinsiz omuzuma nasıl konarsın?

GÜVERCİN — O benim bileceğim iş... Ben kimseden izin almam! Bana her gittiğim yerde.. efem, hörmet ederler, ayağa kalkarlar.

BANİPAL — O da bir iş mi? Ben karılarımla kavga ettim mi bütün saray ayağa kalkar!.

GÜVERCİN — Sizi bir yerden gözüm ısırıyor?!

BANİPAL — Isırır efem.

GÜVERCİN — Neden?

BANİPAL — Kuduzdur, kusuruna bakılmaz!

GÜVERCİN — Efem, öylesi değil.. sizi çıkaramıyorum bir türlü.

BANİPAL — Huyumdur, yerleştim mi çıkmam!

GÜVERCİN — Durun bakayım, siz o değil misiniz?

BANİPAL — Oyum, o.. tanıyamadın mı?

GÜVERCİN — Hani şu?

BANİPAL — Evet şu?

GÜVERCİN — Ay dilimin ucuna geldiniz.

BANİPAL — Hoş geldim, safa geldim.

GÜVERCİN — Ba - ba - ba.
BANİPAL — ni.
GÜVERCİN — Ba - ba.
BANİPAL — Hay babanı–
GÜVERCİN — Pal - buldum.. Babanipal!.
BANİPAL — Babası yok!
GÜVERCİN — *(Yalancıktan ağlayarak)* Vah.. Zavallı yetim.. Vah Babanipal.
BANİPAL — Babası yok! Ağlama!
GÜVERCİN — Vah babası yok! Ühü ühü ühü.
BANİPAL — Banipal.. Babasız Banipal!
GÜVERCİN — Vah babasız!
BANİPAL — Yalnız Banipal canım.
GÜVERCİN — Yalnız Banipal canım!..
BANİPAL — Banipal de de bitsin!
GÜVERCİN — De de bitsin Banipal.
BANİPAL — Şimdi patlayacağım! Ba-
GÜVERCİN — nipal..
BANİPAL — Hah.. ben oyum işte.
GÜVERCİN — Oo.. Nasılsınız?
BANİPAL — Çok iyiyim, çok iyisiniz, çok iyi.
GÜVERCİN — Çok iyiyiz, çok iyisiniz.
BANİPAL — Çok iyiler! Evet Banipal hazretleri çok iyiler!
GÜVERCİN — Hiç de öyle görünmüyorlar?
BANİPAL — Yaaa?
GÜVERCİN — A ah.. Halinizi beğenmedik!
BANİPAL — Ne varmış halimizde?
GÜVERCİN — Göz kapaklarınız şişmiş..
BANİPAL — Ne münasebet?
GÜVERCİN — Gözlerinizin altı torbalanmış!
BANİPAL — Hadi ordan!
GÜVERCİN — Avurtlarınız çökmüş, burnunuz uzamış?
BANİPAL — Yok canım?
GÜVERCİN — Ya o kamburunuz? Şu aynaya baksanıza!
BANİPAL — Bakmam.
GÜVERCİN — Niye ürktünüz aynadan?
BANİPAL — Kendimi görmek istemem. Hele yüzümü, hiç.
GÜVERCİN — Sizde yüz-surat var mı ki?
BANİPAL — Ne delişmen şey bu?

GÜVERCİN — Biz delişmen olmasak, zor dayanırız bu işe. Kolay mı gezegenler arası posta güvercinliği?
BANİPAL — Ne var boyuncuğunda bakayım? Versene onu bana.
GÜVERCİN — Vermem.
BANİPAL — Ver güzelim!
GÜVERCİN — Vermem de vermem!
BANİPAL — Ne inatçı şeysin sen?
GÜVERCİN — Öyleyimdir.. kocam bile kıramadı benim inadımı.
BANİPAL — Ay, kocan mı var senin?
GÜVERCİN — Var ya.
BANİPAL — Aman kocasını sevsinler. *(Köle ve cariyeler, sol dipten görünürken hafif ışık alır, girdikleri planda diyagonal yürürler.)*
GÜVERCİN — Buraya bak, ben kocamı kimseyle paylaşmam, kimseye de sevdirmem!.
BANİPAL — Ya o severse?
GÜVERCİN — Hele bir sevsin, gözünü oyarım..
BANİPAL — Pek yamansın.. Ee kocan sever mi seni?
GÜVERCİN — Sevmez olur mu? Her sabah kahvaltımı baş ucuma getirir, banyomu hazırlar, sırtımı keseler, saçlarımı tarar, manikürümü, pedikürümü yapar.
BANİPAL — Bak bak bak. Ne kocalar var şu dünyada?
GÜVERCİN — Olmaz olur mu? Sen karına hizmet etmez misin?
BANİPAL — Orasını karıştırma!
GÜVERCİN — Neden?
BANİPAL — Bende hatun bir değil ki. Tümen tümen.
GÜVERCİN — Hay koca bunak!
BANİPAL — A... a. bana bunak dedi!
GÜVERCİN — Tabiî derim, saçından sakalından utan!.. Seni bu yaştan sonra Azrail paklar!
BANİPAL — Vay piç kurusu, sen bana nasıl dil uzatırsın? Sen benim kim olduğumu biliyor musun?
GÜVERCİN — Biliyorum. Bunağın birisin!
BANİPAL — Terbiyesiz!.. Sözünü geri al!
GÜVERCİN — Almayacağım!
BANİPAL — Al diyorum, karışmam!
GÜVERCİN — Karış karış ol da yerin dibine bat!
BANİPAL — Alacak mısın, almayacak mısın?
GÜVERCİN — Almazsam ne yaparsın?

BANİPAL — Ne mi yaparım? Seni bacaklarından tuttuğum gibi-
GÜVERCİN — Yavaş gel.
BANİPAL — Seni bacaksız seni! Ben şimdi sana gösteririm!
GÜVERCİN — Göster de göreyim. Seni kocama söylersem-
BANİPAL — Hiç güleceğim yoktu. Kocasına söyleyecekmiş. Onun eti ne budu ne?
GÜVERCİN — Sen onun etini budunu, ordularının başına geçip tepene çullandığı zaman görürsün!
BANİPAL — Ay senin kocanın orduları mı var?
GÜVERCİN — Var ya. Benim kocam baş kumandan, güvercin orduları baş kumandanı.
BANİPAL — Vay vay vay vay?!
GÜVERCİN — Vayvayı mayvayı bu...
BANİPAL — Ne yapar o senin, güvercinler kumandanı kocacığın?
GÜVERCİN — Gezegenlere duman attırır. Bir yerde dırıltı çıktı mı?
BANİPAL — Çıktı.
GÜVERCİN — Hemen bizi saldırtır.
BANİPAL — Ee?
GÜVERCİN — Baktık, o yerin senin gibi bilmem nesi, tozutup azıtmış.
BANİPAL — Otur dersin oturmaz!
GÜVERCİN — Dur dersin durmaz!
BANİPAL — Yapma dersin anlamaz, etme dersin–
GÜVERCİN — Bre aman bre zaman–
BANİPAL — Tınmaz..
GÜVERCİN — Hemen kanatları sıvar herifin gagasına çullanırız. Çullandık mı?
BANİPAL — Çullandık!
GÜVERCİN — Artık, bizi, tepesinden sökebilene–
BANİPAL — Aşkolsun!. Sonra?
GÜVERCİN — Sonrası, huyuna suyuna–
BANİPAL — yalımına göre–
GÜVERCİN — Peşreve geçer, sustalı maymuna döndürürüz.
BANİPAL — Sen şimdi, beni maymuna çevirmek için mi geldin yani?
GÜVERCİN — Senin maymunluğundan ne olur ki? Biz nelerini gördük nelerini? Kimleri kündeden atmadık? Sen bizim için, kabak çekirdeği bile değilsin!.

BANİPAL — Neler söylüyor bu?
GÜVERCİN — Niye söylemiyecekmişim?
ÇİNLİ KÖLE — Kuş kısmının çenesi düşük olur efendimiz, her dediğine kulak asılmaz.
BANİPAL — Sen kocandan mı öğrendin bu dikine dikine konuşmaları? İyi ders vermiş sana...
GÜVERCİN — O kim, ders vermek kim? Ben onu –önüme oturtur da– evire çevire okuturum.. Ona, var mı strateji, yok mu strateji, başka şeyden çakmaz! *(Kocasının taklidini yaparak)* "Ordular.. hazır ol.. Hücum!. Marş Marş! *(Kırıtık, şımarık, böbür böbür)* yani biz güvercin orduları – marş marş! (Gene kocasının sesiyle) "Hazırol!" Şimdi rap o yana.. rap bu yana! *(Büyük bir iş yapmış gibi, rahatlamış)* O kadar işte.. Hi hi hi..
BANİPAL — Sen kocandan korkmazsın demek?
GÜVERCİN — Nesinden korkacakmışım? Onun borusu yatakta ötmez!
BANİPAL — Yaa.. niye ötmez?
GÜVERCİN — Yatakta strateji sökmez oğlum, tatbikat söker. *(Üç cariye kıkırdar)* Tatbikatı beceremedi mi tutar kolundan atarsın dışarı... *(Üç cevrek kahkaha.)*
GÜVERCİN — O zaten, kılıcını kapıda – bıraktı mı kurtken kuzu kesilir
BANİPAL — Vayyy!
GÜVERCİN — Sen ne sanıyorsun beni kuzum?
ÇİNLİ CARİYE — Efendimiz, güvercin tavfasıyla iyi geçinin..
SUMATRALI CARİYE — İpi koparmayın efendimiz. *(Köleler ışık alır)*
BANİPAL — Ne olur koparırsam?
HİNTLİ CARİYE — Gemi azıya aldılar mı Asur un gözünü ovarlar!
BANİPAL — Bu hiç aklıma gelmedi di
GÜVERCİN — Tabii gelmez! Sende akıl ne
ÇİNLİ KÖLE — Aldırmayın efendimiz Kuşlar ne olsa Ne de diğini bilmez
BANİPAL — Beni kızdırıyor ama!.. Kızıyorum işte Kızdı
GÜVERCİN — Kızsan ne yaparsın
BANİPAL — Ben bir kızar, gazaplanırsam
HİNTLİ KÖLE — Siz onun kusuruna bakmayın!

BANİPAL — Aa.. Bu beni hiç tanımıyor!
GÜVERCİN — Tanıyorum tanıyorum.. Bunak, bunak... Buu-nak!
BANİPAL — Hâlâ söylüyor.
GÜVERCİN — Patlasan da çatlasan da söylerim..
BANİPAL — Hiç kokmuyor bu benden!
GÜVERCİN — Senin nenden korkayım a düdük?
BANİPAL — Sensin düdük!
GÜVERCİN — Senin zart zurtun bana sökmez a güdük hüdük!
BANİPAL — Tutun şunu!
GÜVERCİN — Uçtu uçtu kuş uçtu.
BANİPAL — Tutun diyorum size.
ÇİNLİ KÖLE — Nasıl tutalım? Ele avuca sığmıyor ki.
BANİPAL — Bana bak, Cin misin Güvercin misin? Koşturma beni! Gel diyorum!
GÜVERCİN — Hop şu dala. Hop bu dala. *(Kıkırdar.)*
BANİPAL — Buraya gel. Fena oluyorum!
GÜVERCİN — Yaa. Geleyim de, beni - beni - beni - beni tutabil aman! Kanadımı kanadımı yolabil aman!
ÇİNLİ CARİYE — Efendimiz boşuna kovalamayın! Tutamazsınız! Bakın nefesiniz daraldı!.
HİNTLİ CARİYE — Tıkanacaksınız!
SUMATRALI CARİYE — Bunların üstüne varmaya gelmez. Biraz aşağıdan alsanız.
ÇİNLİ KÖLE — Evet aşağıdan alsanız.
BANİPAL — Öyle mi dersin? Alalım bari.
HİNTLİ CARİYE — Şanınızdan bir şey kaybetmezsiniz ki.
HİNTLİ KÖLE — Tabii efendimiz. Bu kuş milleti tatlı dilden hoşlanır.
SUMATRALI CARİYE — Canını verir yalımına gidene.
SUMATRALI KÖLE — Hem ne malum bu güvercinin barış güvercini olmadığı?
BANİPAL — Sahii. Öyledir belki de. Hişt kız; uzaktan fingirdeyeceğine buraya gel, aşifte!
GÜVERCİN — Hadi ordan kart zampara! Bizim güvercin milletinden aşifte çıkmaz! Seni kocama söyleyeyim de görürsün. Öhö öhö, öhö! Benim gibi diline beline, eline eteğine sıkı, ırz ehli, namus ehli, helâlinden gayrısına göz etmez, uçkuru çözmez, zavallı bir tazeciğe bu söz söylenir mi alçak!

BANİPAL — Ben sana şaka olsun diye söyledim. Şaka şaka şaka. Ağlama bakayım. Sil gözünün yaşını. Yazık değil mi o mercan gözlerine. Gel canım, gel zeytinim, gel hurmam, gel benim mini mini çitlenbiğim. Gel güzelim barışalım..

GÜVERCİN — Hi hi. Sen ne diller biliyormuşsun öyle? Ne de güzel sesin varmış senin? İçim alazlandı. Ay bir tuhaf oldum.

BANİPAL — Olursun. Daha ne diller var bende?

GÜVERCİN — Seni çapkın seni!

BANİPAL — Uzat bana gagacığını bir tanem.

GÜVERCİN — A'ah. Olmaz görürler.

BANİPAL — Ne olur görürlerse?

GÜVERCİN — Ayıp olur ayıp. Hi... Hi... Hem burası yeri değil ki.

BANİPAL — Bir öpücükten ne çıkar canım?

GÜVERCİN — Ne çıkacağını ben biliriiim..

BANİPAL — Nazlanma güzelim; hadiii.. nazlanma.. *(Spot söner yanar. Güvercin öpüşme anında Banipal'e sarılmış –ten rengi mayosu içinde– vücudunu yalnız uzun, siyah saçlarının örttüğü yarı çıplak "İştar" oluverir. Köleler, Tanrıça İştar'ı birden karşılarında görünce arka arkaya üç ıslık uçururlar. Ve üç cariyede, şaşkınlıkla hayranlık karışımı, kadın kıskançlığının dişisel tepkisi, ortak bir ünlem):*

ÜÇ CARİYE — İhhh!

İŞTAR — Başım döndü.. Böylesine hiç rastlamamıştım erkeğin? Sen ne güzel öpüşüyormuşsun moruk?

BANİPAL — Adın ne senin?

İŞTAR — *(Baygın)* İştar..

SUMATRALI KÖLE — *(İçini çekerek)* Bu İştar'da iş var? *(Üç cariye gözlerini İştar'dan ayırmaksızın, büyülenmiş gibi ayaklarının ucuna basa basa, İştar'a aradaki açıklığı fazla kapatmadan yaklaşır, dururlar.)*

ÇİNLİ KÖLE — *(Banipal'in arkasına seğirtir.)* Efendimiz iş tavındayken tomarı isteyin tomarı...

BANİPAL — Vermiyecek misin boynundakini?

İŞTAR — Amaaan... sersemliğim geçmeden boynumdakine el atıyorsun.

SUMATRALI KÖLE — *(Olduğu yerden)* Atacak yeri mi yok başka?

İŞTAR — Beni topu topu daha bir kerecik öptün. Senin elin işte, gözün oynaşta?!

HİNTLİ KÖLE — *(Olduğu yerden)* Öyledir çapkın!
İŞTAR — Bir öpücükle benden kurtulamazsın!
SUMATRALI CARİYE — *(İki söz arası)* Moruk yandı.
BANİPAL — Kurtulmayayım, zararı yok.. Sen ver şunu hele, bir değil, bin kere öpeyim seni..
İŞTAR — Öp öyleyse!..
BANİPAL — Hani yeri değildi burası?
İŞTAR — Kabahat sende.. Perhizimi bozdun. Ben ateş kızıyım ateş. Şimdi ben duramam ki öpücüksüz?
SUMATRALI CARİYE — Bilirim... Duramaz...
BANİPAL — Canım, sen ver şunu da, istediğin öpücük olsun.. Oooof.. Üzmee–
ÇİNLİ CARİYE — *(İki söz arası)* yetişir firâkınla harabım!..
İŞTAR — Hiç üzer miyim seni ben? Ne istersin de vermem. Cânım efendim? *(Dürülü tomarcığı boynundaki zincirden çıkarıp uzatır)*
BANİPAL — Hah.. şöyle.. Gördün mü uysallık ne iyi şeymiş.. Dürülmüş bir papirüs şeritciği.. Kimlerden getiriyorsun bu haberi nazlım?
İŞTAR — *(Fingirdek)* Bilmiyorum canımın içi.
HİNTLİ CARİYE — Hıh... Canımın içi!..
İŞTAR — Bir posta güvercini, uzay istasyonlarından birinde nöbet değiştirirken bunu elime tutuşturuverdi...
BANİPAL — Bilemiyor musun? Tabii bilemezsin.. Hele içindekileri hiç?
İŞTAR — İçindekileri mi? *(Kıkır kıkır güler.)*
BANİPAL — Bir güvercin-kız nasıl bilebilir şu şeritciğe yazılmış olanları değil mi?
İŞTAR — *(Bütün dişiliğiyle)* Bilebilir de... Bilmeyebilir de?!
BANİPAL — İyi haberler mi, kötü haberler mi bunlar?
İŞTAR — İyisi de var kötüsü de?!
BANİPAL — Ooo.. bu kargacık burgacık karalamayı nasıl sökerim ben?
İŞTAR — *(Alaycı)* Uzmanlarınız yok mu sizin? Onlara okutsanız?!
BANİPAL — Şu garip çizgiler nasıl da direniyorlar okunmamak için.
İŞTAR — *(Cilveli)* İsterseniz ben okuyayım olmaz mı?
BANİPAL — Çıtı pıtı dilini yesinler senin!.. *(Ağzı sulanarak)* Oku.. Oku da içim açılsın, gönlüm tazelensin! *(Üstünü başını*

arar, çarpınır) Kulağım nerde, kulağım? Dış işleri kulağım?

SUMATRALI CARİYE — *(Kalçalarını kıra kıra dönenir)* Burda efendimiz! *(Aradığını bulmuş gibi havadan bir tepsi kapar, bir köşeye fırlar. Kulağı, ancak iki üç zıplayışta yakalar, üfler, siler, parlatır, tepsiye kor, salına salına Banipal'e yaklaşır, başını gururla arkaya atar, göğüslerini dikleştirir, İştar'ı kıskanç, küçümser bakışlarıyla yiyecekmiş gibi süzer, diz çöker ve tepsiyi Banipal'e uzatır)* Buyurunuz efendimiz..

BANİPAL — *(Cariyenin albenisine kapılmış, kulağı alırken şaşalar, hangi elini kullanacağını kestiremez, kulağı bir elinden ötekine aktarmak ister, beceremez, kulak, yere düşer, cariye telâşla tepsiyi elinden atar, yay gibi fırlar, kulağı aramaya koyulur. [Bu sahne Koreografik düzende oynanacak] Öteki cariyeler de kulağı didik didik aramaktadır. Banipal, kızların yerde yuvarlandığını görünce kendini tutamaz, aralarına dalar, onları yakalayıp tutmaya çalışırken kızlar gülüşerek kaçışır, köleler, işin sarpa saracağını kestirmişlerdir. Hemen İştar'ı aralarına alır, Banipal'in kızlarla oynaşmasını görmemesi için türlü şaklabanlıklarla onu güldürüp oyalamaya çalışırlar. Kulağı, cariyelerden biri bulmuştur. Sevinçle Banipal'e seğirtirken Sumatralı cariye, kızın üstüne atlar, kulağı elinden kapar, cariyeler sağa sola kaçışır, kulağı vermek için Banipal'e öpecekmiş gibi yaklaşır. Banipal afallar.)*

BANİPAL — (Sağa sola göz atıp kızı kaçamak sıkıştırırken) Nasıl da gözümden kaçtın sen?

SUMATRALI CARİYE — (Gözlerini süzerek) Büyüklerin gözleri perdeli olur Devletlim..

BANİPAL — Adın ne senin?

SUMATRALI CARİYE — *(Kedi gibi sürtünerek Banipal'in göğsüne sırtını dayar)* Alakuma.. (Bu adın birinci ve ikinci hecelerindeki a seslileri sol anahtarındaki la gibi söylenecek)

BANİPAL — Alakuma.. *(Dilini şapırdatarak)* Aman ne tatlı şey.. Handiyse ağızda eriyecek.. *(Kızı parmaklarının ucundan tutarak olduğu yerde döndürür)* Aman Alakuma, canım Alakuma. Seni akşama görürüm. Beni işimden alakoma!

ALAKUMA — Hiç kor muyum efendimiz? Ah çok teşekkür ederim, beni ihyâ ettiniz!..

BANİPAL — Bir şey değil, bir şey değil... *(Kız kırıta kırıta öteki cari-*

yelere doğru yürür, Banipal arkasından bakarak) Uzay mesajını şu lokuma okutsa mıydık acaba? A'ah.. *(İştar'a göz atar, seyircilere döner)* Gözlerini dikmiş bana bakıyor. Güvercin tayfası bu, şakaya gelmez. Neler yapıyormuş kocasına duymadınız mı?

ALAKUMA — *(Birden arkadaşlarının yanından fırlar. Banipal'in önünde dimdik durur)* Haşmetmeab, cariyelerini yüce varlıklarıyla ne zaman şereflendireceklerini sövlemediler?

BANİPAL — Sabaha karşı..

ALAKUMA — *(Az önceki kırıtkan kızın yerinde, şimdi gözü pek, karşısındakinden hesap soran bir dişi vardır)* Pek geç değil mi? Sonra horozlar öter, saray ayağa kalkar, sevişmemiz yarıda kalmaz mı?

BANİPAL — Kalmaz kalmaz!

ALAKUMA — Biraz erken teşrif buyursanız?

BANİPAL — Şu mesaj dalgasını atlatayım gelirim.

ALAKUMA — Hani ortalıkta kimseler yokken, havuzda çıpıl çıpıl birlikte yüzerdik de.

BANİPAL — O saatler tenha değil mi?

ALAKUMA — O saatlerde havuzlarınızda başka yaratıklar yüzüyormuş?

BANİPAL — Ne biçim yaratıkmış bunlar?

ALAKUMA — *(Timsahları tanımlayarak)* Böyle böyle dişleri, böyle böyle ağızları, böyle böyle kuyrukları olan!

BANİPAL — *(İrkilir)* Bize ne onlardan?

ALAKUMA — Zaten siz yüzmüyormuşsunuz da koynunuzdan çıkanları yüzdürüyormuşsunuz sabahları o havuzda..

BANİPAL — Masal!.

ALAKUMA — *(Bir pars gibi pençelerini açıp üstüne yürüyerek)* O havuzda masal olanların listesi var bende.. Sana parmağımın ucunu koklatmam kasap.. *(Banipal'in suratında bir tokat şaklar, aynı anda üç kölenin birbirlerinden yediği üç şaplak sesi. Banipal sendeler. Toparlanır.. Alakuma istifini bozmadan ağır ağır cariyelerin yanına döner.)*

BANİPAL — *(Elini hafifçe yanağına götürür, sonra hemen çeker. Kendi kendine)* Kimse görmedi değil mi tokat yediğimi? Bugün ne oldu bunlara? Sanki meydan köçeğiymişim gibi, herkes beni paylıyor, beni tartaklıyor.. *(Sakalını sıvazlayarak)* Ellerini yesinler.. Senin vurduğun yerde gül biter..

İŞTAR — *(Köleleri iki eliyle aralıyarak Banipal'e yaklaşır)* İşiniz pek uzun sürdü arslanım?

BANİPAL — Ee, ne yaparsın, devlet işi!

İŞTAR— Yanağınız kızarmış?

BANİPAL — Arı soktu, arı..

İŞTAR — Arının yanağınızda işi ne?

BANİPAL — İşin içine iş karıştı mı karı da sokar, arı da..

İŞTAR — Gaileniz çok..

BANİPAL — Çok efendim, aile çok.. Bu zamanda gelin kaynana, damat beslemek kolay mı? Hele çoluk çocuk.. çoğu haylaz.. İş güç hak getire. Putlar sizi inandırsın, bazı akşamlar soğan ekmek bulamıyoruz.

İŞTAR — Bakıyorum, her işin sonunda bir çıkmaza saplanıyorsunuz..

BANİPAL — Devlet bu, zamanına göre çıkmaza da girer, çapraza da.

İŞTAR — Beklettim sizi.

BANİPAL — O nasıl söz? Ben sizi beklettim elmasım? Hah.. dış işleri kulağım hazır.. Efendiler, susalım! Buyurun, sizi dinliyoruz.

(Sahnedekiler kulak kesilir.)

İŞTAR — *(Rampa ilerler, elinde var sayılan tomarcığı sahne önüne doğru sözde fırlatıp açar. Hızlı ve kesintisiz okur.)*

Doğal kaynaklarımızı ve güzel kızlarımızı, yabancılara peşkeş çeken, işbirlikçi, Kikokrasi, kendilerine ondalık verenleri ağırlamak için şenlikler düzenlemekte ve Babil'de son kozunu oynamakta..

BANİPAL — Bir bildiriye benziyor bu.. Peki ama, bu bildiriyle benim çağımın ne ilişkisi var? Binlerce yıl sıkışmış araya.(*) Nasıl uçar bu güvercin geri çağlara doğru? Sihirli olmalı?

İŞTAR — Kim uçurabilir benim gibi sihirli bir kuşu Âsûr'a bunca ışık yılı öteden?

BANİPAL — Dilinin altında bir şeyler var senin?

İŞTAR — *(Banipal'in gözlerinin içine bakarak)* Kimdir bu ondalık verenler? *(Banipal'i gösterir)* İşte bunlar!

BANİPAL — Ben mi?

İŞTAR — Orasını bilmem! Bunlar *(Banipal'in karşı çıkmasına meydan*

(*) M.Ö. 668-631

vermeden) Âsûr'un yedek parça tüketim pazarlarını, demir, çelik, petrol, kimya, ilâç, tekstil endüstrisini denetim altında bulunduranların temsilcileridir.

BANİPAL — Yaa? Bak sen.

İŞTAR — Tröstlerin, gezegenler arası ticaret odaları birliği, bu saldırgan örgüt, uzay özel sektörünü yakından ilgilendiren toplantılarda, ayrıca, ayda kolan vuran astronotların, *(Köle ve cariyeler gözleri büyümüş İştar'ın çevresinde kümelenirler)* dünyaya hastalık getirecek mikrop taşımaları tehlikesi üzerinde duran bilim adamlarının–

BANİPAL VE HİZMETÇİLER — larının?

İŞTAR — Ayda ve öteki gezegenlerde su ve canlı organizmaların var olabileceğini savunmaları üzerine, uzay hastalıkları konusunda bir seminer açılarak bu hastalıkların kökeninin araştırılmasına ve uydularda kurulacak insan üretimi laboratuvarlarına kosmos mikroplarının bulaşmasını önliyecek tedbirlerin alınmasına karar verilecektir.

SUMATRALI KÖLE — Verilsin bakalım!

İŞTAR — Dün Âsûr'u bölüşenler, bugün Kalah'taki altın sarayda uzayı bölüşürlerken bizim nemegerekçi, şarap sofrası revizyonistlerimizin de kuş beyinciklerini yıkamakta.

SUMATRALI KÖLE — Onları güdümlü robotlar biçimine sokmakta!

HİNTLİ KÖLE — Bizler, ya bu tröstlerin soygunlarına yataklık edeceğiz.

ÇİNLİ KÖLE — Ya da bu soyguna karşı çıkacağız.

İŞTAR — Soygundan yana oldukça halklarına ihanet etmiş aydınlar içinde yer alır mıyız?

SUMATRALI KÖLE — Hep beraber alkışlarımızla.

ÇİNLİ KÖLE VE İŞTAR DIŞINDA SAHNEDEKİLER — Almayız!

ÇİNLİ KÖLE — Bastılar–

İŞTAR — Âsûr'un ekonomisini, ithalatçılığa bağlı bir tüketim ekonomisi olmaktan çıkaracak mıyız?

KÖLELER — Hayır!

İŞTAR — Âsûr halklarının çıkarıyla egemen sınıfın çatışmasına göz yumacak mıyız?

CARİYELER — Evet!

İŞTAR — Tüketim ekonomisi yerine üretim ekonomisini, ithâlat

komisyonculuğu yerine ihracat sistemini uygulayacak mıyız?

KÖLELER — Hayır!

İŞTAR — Âsûr'un geri ekonomisini merkezî bir planlamayla bilimsel bir metoda bağlıyacak mıyız?

CARİYELER — Hayır!

İŞTAR — Biz sol görünümlü sağ düzenin karşısında mıyız?

ÇİNLİ VE İŞTAR DIŞINDA SAHNEDEKİLER — Hayır!

(Banipal, İştar'ın sorularını köle ve cariyelerin ağızlarına bakarak düşünmeden şaşkınlık içinde yanıtlar.)

İŞTAR — Sol diktanın karşısında mıyız?

SAHNEDEKİLER — Evet!

İŞTAR — Tutucu diktanın?

SAHNEDEKİLER — Hayır!

ÇİNLİ KÖLE — Çuvalladılar!

İŞTAR — Hızlı reislerin üçkâğıt rejimi kurmak için sağ kanatla kovalisyon kurmalarına göz yumacak mıyız?

SUMATRALI KÖLE — Hep beraber alkışlarımızla.

SAHNEDEKİLER — Yumacağız!

ÇİNLİ KÖLE — Bu sefer sapıttılar!

İŞTAR — Biz kemerlerimizi sıktıkça.

HİNTLİ KÖLE — Ve Âsûr'un temellerini sarstıkça-

İŞTAR — O cici Hititçiler'in, o diktacı ihtilâlcilerin içinde değil.

HİNTLİ KÖLE — Dışında.

İŞTAR — Dışında değil.

SUMATRALI KÖLE — Başında yer alacağız!

İŞTAR — Halkın halka halka–

CARİYELER — Ve kangal kangal çengellere asılmasına–

İŞTAR — Ve kaymak tabaka yararına işgücünün dış pazarlara satılmasına–

BANİPAL — *(Bağırarak)* Paydos!

SAHNEDEKİLER — Paydos! *(Banipal kendi bağırmasından kendi de hoşlanmıştır, sırıtır. Sahnedekiler Banipal'i alkışlar. Banipal bu alkışlardan horozlanır, sağı solu selâmlayarak dolaşır.)*

İŞTAR — Uyan Hamurabi
Sen uyaran ışın
bizleri çağlar boyu!

CARİYELER — Uyan da gör

İŞTAR — Şu kör kütük

eşekler sürüsüne bak.
CARİYELER — Sürüsüne bak
İŞTAR — Nasıl tepişiyor kutsal yasalarına anırarak *(Arka fonda eşek anırtıları duyulur)*
İŞTAR — Çağımız halkların, halka ihanet edenleri toz duman ettiği çağdır. 31 Mayıs 2069 cumartesi günü saat 14'de yer altı yer üstü servetlerimizi sömürenlerle, işbirlikçilerine
HİNTLİ CARİYE — Pamuk incir
İŞTAR — Ve petrol
SUMATRALI CARİYE — Zeytin tütün
İŞTAR — Ve demir
ÇİNLİ CARİYE — Hurma ve muz ve Hindistan cevizi
HİNTLİ CARİYE — Ve baharat
SUMATRALI CARİYE — Ve karabiber ve kırmızı biber ağalarına
ÇİNLİ CARİYE — Ve şeftali ve zerdali
HİNTLİ CARİYE — Ve armut
BANİPAL — Ve palamut
KÖLELER — Ve kelek ve kabak ve toprak
CARİYELER — Ve aygır ve hıyar ağalarına
KÖLE VE CARİYELER — Arslanlar kapısında
İŞTAR — Hayır diyeceğiz! Zafer, boyunduruğa koşulanların olacak. Kahrolsun uzay sömürgeciliği–
SUMATRALI CARİYE — Ve saldırganlık!..
KÖLELER, ÇİNLİ VE HİNTLİ CARİYELER — Kahrolsun!
(Birden sahnedekilerin seslerini bastıran dört beş saniyelik, asker adımları temposunda, davul, trampet gümbürtüleri duyulur. Hemen arkasından dört suratlı Tanrıların sesinden şu bildiri yankırken davul, trampet hafifler, Banipal ve köleleri, kımıltısız, gözleri boşluğa kakılı dinler. Sahne yanlarından vuran iki turuncu spot; sahnedekilerin yalnız yüzlerini aydınlatır, fonda dört suratlı Tanrıların görüntüsü.)
DÖRT SURATLI TANRILARIN SESİ:
Fanatism, devletin en zorlu dayanağı oldu.
Din sömürgenliğiyle Âsûr, uyuşturulmakta.
O kadar ki, Banipal tilkisi,
dış soyguncular a kuyruk sallıyarak
hıyanet pususunda sırıtmakta.
Siyasal madrabazlıkların
kol gezdiği bu ortamda; beyinleri kurtlanmış

iktidar yobazlarını ezmek için,
silâhlı kuvvetlerin, bilinçli, örgütlü kadroları,
eyleme hazır ve kararlıdırlar.
Asker, sivil, bütün Âsûr severleri,
Hamurabi devrimlerine uygun
bir kenetlenme içinde, kutsal
savaşa katılmak üzere,
eylem birliğine çağırıyoruz.
(Sahnede, bir an sessizlik, spot, Banipal'de)

BANİPAL — Çağırın bakalım, gücünüz yeterse!

BANİPAL — *(Gözleri kırpışık, her birini teker teker dolaşıp bir tilki sırıtkanlığıyla)* Yo yo yooo... Bu, bana karşı yeni bir baş kaldırma. Kandıramazsınız beni, bu düşünceler sizin aklınızdan geçenlerin yankısı. Hiç duymamıştım böylesini. Bu yeni akımların esintisi olmalı. Kulağıma çalınan. *(Onlardan ayrılır, gözleri yerde, ilerler)* Çağ gömlek değiştiriyor galiba?

İŞTAR — *(Dudak uçlarında sinik bir gülümseme)* Bu düpedüz Tanrılarımızın muzipliği.. civanım..

ÇİNLİ KÖLE — *(Gözleri boşlukta)* Canları sıkılıyor anlaşılan...

SUMATRALI KÖLE — *(İnce bir alayla yukarılara bakarak)* Zevklenecek adam mı bulamadınız efendimizden başka?

ÇİNLİ KÖLE — Siz efendimizle uğraşacağınıza yer toprağına inin de şu kargaşaya bir son verin!

DÖRT SURATLI TANRILARIN SESİ — Bizim işimiz başımızdan aşkın.

CARİYELER — *(Sinirli, şımarık boşluğa haykırırlar)* Efendimizin işleri başından aşkın!

SUMATRALI CARİYE — *(Şeytansı)* Efendimiz bu saçmalıklarla uğraşamaz anladın mı? Onun işi timsahlarla!

ÇİNLİ KÖLE — *(Sinirli)* Gençler baş kaldırdılar, özgürlüğü kurtardılar. Bizde onların kanını dökerek hepsini kendi kanlarıyla özgürlüğe kavuşturalım.

BANİPAL — Uzun iş.. Ben bugünü ve paçamı kurtarmıya çalışıyorum.. Benden sonrası tufan!

SUMATRALI KÖLE — Efendimizden sonra tufan!

KÖLE VE CARİYELER — *(Grotesk ve akrobatik figürlerle zıplayıp takla atarak)* Tufan.. tufan.. tufan! *(Boşlukta bu inlem yankılanıp erirken sahne kararır.)*

BÖLÜM VIII

(Banipal ve İştar salon tavanından sağlı sollu vuran orta boşlukta kesişik açık kül rengi iki projektörden ayrı ayrı ışık alarak birbirlerine yaklaşırlar. Köle ve cariyeler karanlıkta.)

BANİPAL — *(İştar'a)* Hadi nazlım, al şu bildiriyi uç geldiğin yere!.. Onu dürsünler, büksünler boyunlarına muska yapsınlar..
Hadi mercan gözlüm; yolun açık olsun!..
Azat buzat beni uzay kapısında da gözet.

İŞTAR — Aa.. beni uzaklaştırmak mı istiyorsunuz yanınızdan? Tam size alışmış, ısınmışken.. Hain! Yazıklar olsun sana!

BANİPAL — Hoppala!

İŞTAR — Ben şuradan şuraya gitmem.. Ölürüm de senden ayrılmam. Benim yerim burası artık.. Senin dizinin dibi..

BANİPAL — Kız mısın güvercin misin nesin? Nasıl alıkorum ben seni burda? Senin kocan var, biiir, benim karılarım var ikiii..

İŞTAR — Ben bir iki anlamam... Sevdim seni diyorum. Kanım kaynadı sana diyorum, inanmıyor musun?

BANİPAL — İnanıyorum inanmasına...

İŞTAR — Hem kuzum, senin karılarından bana ne? Benim kocamdan sana ne?

ÇİNLİ KÖLE — *(Bir spottan ışık alarak yaklaşır)* Ne de olsa güvercin aklı.. Bir türlü sezemiyor tehlikeyi.

İŞTAR — Tehlike bunun neresinde?

BANİPAL — Ya kocan?

İŞTAR — Bırak şu kılıbığı.. Sen onun fartasına furtasına bakma.. O benim bir dediğimi iki etmez.. "Senden boşanacağım,

dünyanın en güzel erkeğini gördüm, yıldırım çarpmışa döndüm" derim, olur biter.

BANİPAL — Ben miyim dünyanın en güzel erkeği?

İŞTAR — Tabii... Sen görmüyor musun kendini?

BANİPAL — Görüyorum görmesine de bu suratla bu kamburla bir şeye benzetemiyorum. Hani avurtlarım çökük, göz kapaklarımın altı şişikti?

İŞTAR — Budala! Sen benim kızlık rüyalarımdın! Onlar lâftı lâf. Ne Apollon, ne Kazanova, ne Don Juan senin eline su dökemez!

BANİPAL — Neler de biliyor bak haspaya..

İŞTAR — Beğenemedin mi? Biz bu saçları değirmende uzatmadık.. *(Hırçın)* Dinle, kesme!

BANİPAL — Kesmem.

İŞTAR — Eyy Tanrı Nabu; ey ateşle suyun çiftleştiği yaşam sınırında bana mutlulukların en mutlusunu–

SUMATRALI CARİYE — *(Alaycı, kıskanç)* Kurtlusunu ve sunturlusunu!

İŞTAR — *(Cariyeyi küçümser bir bakışla süzerek)* Bir şey mi söyledin kızım?

SUMATRALI CARİYE — *(Gözlerini kaçırarak)* Yo.. hayır!

İŞTAR — Bağışlayan ve beni amansız bir aşkın yanar dalgalarına çırıl çıplak fırlatan sizler.

BANİPAL — Yetişin, imdat...

ÇİNLİ CARİYE — Ne oluyorsunuz efendimiz?

BANİPAL — Yetişin! Kızı yanar dalgalara fırlattılar!

HİNTLİ CARİYE — Aman efendimiz, dalgalara malgalara fırlatan yok, o size olan aşkını–

SUMATRALI CARİYE — *(Sözü ağzından kapar)* Körüklesinler diye Tanrılarından yardım dileniyor. *(Gevrek bir kalıkalıa atar.)*

BANİPAL — Eh iyi, dilensin bakalım!

İŞTAR — Ve beni amansız bir aşkın dalgalarına fırlatan–

SUMATRALI CARİYE — Yanarı unuttunuz güzelim, ezberiniz pek zayıf?!

(İştar, Cariyenin uyarısına sinirlenir, ama renk vermez.)

BANİPAL — Kuzum, nerden öğrendin sen bu lâfları?

İŞTAR — Ben senin gibi çölde büyümedim yabani. Ben uzay kızıyım uzay..

BANİPAL — Şimdi uzatırım seni, ağzını bozma..

İŞTAR — Sen bozduruyorsun.. Hıh.. Gezegenler arası posta güvercinliğini kolay sanıyor Âsûr'zâdem.. Bizi öyle sıkı çarktan geçirirler ki anamızdan yediğimiz kurtlar burnumuzdan çıkar.. Biz klâsik eğitim gördük, klâsik. Sen ne diyorsun? Hangi gezegende konaklasak, o gezegendekilere göre ağız kullanırız. Baktık, karşımızdaki ayak takımından, ayak takımı oluruz, yok senin gibi soylu bir bunaksa soylular gibi konuşuruz.

BANİPAL — E, demin kuşken külhan ağzıyla konuştun ya?

İŞTAR — Sınadım seni aval!

BANİPAL — Doğru.. Ben soylu olduğuma göre, tabii benimle kibar kibar konuşmalısın.. Ama şu aval, bunak lâflarını ortadan kaldırsan daha bir cafcaflı olacak sözlerin.

İŞTAR — Kaldırdım gitti.

BANİPAL — Hay yaşayasın! Demek nabza göre şerbet vermeyi–

İŞTAR — Evet, "İnsan soylarını ve huylarını araştırma akademisi"nde öğrendik. Hele öğrenme, doğru geri hizmete yallah!

BANİPAL — Geri hizmette ne yaparsınız?

İŞTAR — Bulaşıkçılık, çöpçülük, soğan patates ayıklamak, ortalık, çamaşır.. Sabahtan akşama, imanın gevrese, gözünün yaşına bakmaz kimse!. Nerde kaldıktı? Bak, tuh be.. En tatlı yerinde kestin.. Koskoca tiradı berbad ettin.

BANİPAL — Dalgalar, Tanrılar diyordun.

İŞTAR — Tut çeneni! *(Dudaklarını ısırır, düşünür)* Hah. Kadınlığımın, en büyüleyici, en yıkıcı silâhlarıyla donatın da, karşıma çıkardığınız, güzelliklerinizin Tanrısal görüntüsü, şu insan güzelinin *(Banipal'in gözüne doğru sağ baş parmağını uzatınca Banipal geri zıplar.)*

BANİPAL — Ezber mi bunlar?

İŞTAR — *(Çıngır çıngır tepinerek)* Kesme!. Ezber mezber, sana ne? Bak bu sefer kesersen fena bozulurum.

BANİPAL — Kesmem, kesmem! Bozulma bozulma.

İŞTAR — *(Gözleri kapalı)* Şu insan şu insan

SUMATRALI CARİYE — *(Hemen keser, gözleri ışıl ışıl daha patetik)* Güzelinin gözleri kamaşsın ve *(İştar, gözlerini ve ağzını çocuk şaşkınlığıyla açarak)*

İŞTAR — A'a'a...

SUMATRALI CARİYE — *(Ilık bir gülümseyişle dişlerini göstererek)*

Ve benim albenime dayanamasın! Sedef kollarım, ona uykularında beşik

İŞTAR — Aaa!..

SUMATRALI CARİYE — Gecenin harmânisi kadar uzun, siyah saçlarım, Âsûr başına yastık olsun!

BANİPAL — Olsun.. eee.. Eee.. Ee.. Eh...

İŞTAR — *(Hırçın)* Ne yapıyorsun hain? Ne söyletiyorsun bu cariye parçasını?

BANİPAL — Ben söyletmiyorum, o söyleniyor.

SUMATRALI CARİYE — Özür dilerim efendimiz, bizi çöl yabanileri diye pek küçümsedi ve şu postacı güzeline bir ders vereyim dedim.

BANİPAL — Sen kimden öğrendin bunları?

ÇİNLİ CARİYE — Aman efendimiz kimden olacak, sizden!

SUMATRALI CARİYE — Düpedüz sizden... *(Gözlerini indirir)* Bizi az mı eğitmiştiniz aylı gecelerde? (*Flüt ve obuadan lirik melodiler duyulur.)*

HİNTLİ CARİYE — Ne çabuk unuttunuz, sazlı şiirli gecelerimizi?

ÇİNLİ CARİYE — *(Hafifçe iç geçirir)* Unuturlar elbet... Taş gönülde ne biter?

BANİPAL — *(Yüreği burkulmuş, ama duygusallığa kendini kaptırmadan, yumuşak tonla)* Ben kendimi unutmuşum, nasıl o geceleri ansılarım? *(Düşsel, sayıklamsı)* Kadınlığımın – en Bü-yü-le-yi-ci-silâh-la-rı-gece-nin.. har-mâ-nisi-kadar.. uzun-si-yah...

İŞTAR — *(Gözleri alev alev hırçın)* Ne yapıyorsun hain? *(Müzik kesilir.)*

BANİPAL — *(Düşlerinden silkinir, gülümser)* Beşiğimi sallıyorum: Gece..nin.. har..manisi..kadar.... uzun..si..yah.. ee..e..e.. eh..

İŞTAR — *(Cariyelere meydan okurcasına)* Erkeğim benim, geyiğim, arslanım!

SUMATRALI CARİYE — Kaplanım!

ÇİNLİ CARİYE — Küheylanım!

İŞTAR — Sayın, diliniz değmişken sayın!

BANİPAL — Ben neymişim de haberim yokmuş?!

SUMATRALI KÖLE — Tam yıldırım aşkı!

HİNTLİ KÖLE — Kız fena tutuldu.

ÇİNLİ KÖLE — Hadi, toparlanın, kendinize çeki düzen verin!

SUMATRALI KÖLE — Salının şöyle.
SUMATRALI CARİYE — Boyunuzu bosunuzu görsün.
BANİPAL — Görsün de gözü dönsün. Hıh. hı.. *(Olduğu yerde dönenir, sakalını sıvazlar, kendine bakınır.)* Hiç de fena değilmişim hani? Ben güzel miyim sahi?
İŞTAR — Güzellik senin yanında çirkin kalır civanım!
SUMATRALI CARİYE — O sırtındaki tatlı hörgüç?!
KÖLELER — Tatlı hörgüç..
İŞTAR — O öküz boynuzu kaşlar...
CARİYELER — Boynuzu kaşlar...
İŞTAR — Hele o gözler.
(Fagotta tiz, alaycı, zevzek keçi sesleri)
KÖLELER — O gözler.
İŞTAR — Şaşıdan şehlâya–
ÇİNLİ CARİYE — şehladan elâya–
İŞTAR — beni sevdaya kaydıran–
CARİYELER — gözler!..
BANİPAL — Birri var da–
(İştar ve Cariyeler Banipal'in çevresinde ritmik figürlerle döne döne)
CARİYELER — Birrî yok!
KÖLELER — Birrî – var da.
CARİYELER — Birrî yok!
KÖLE VE CARİYELER — Yok-yok-yok-yok! *(Yok sesleri uzaklarda yankılanıp erirken sahne kararır.)*

BÖLÜM: IX

(Banipal, köle ve cariyeler, Sağ-Fıratçılar, sonra İştar. Gök perdesi parçalı bulutlu. Salıne arkasında konuşmalara karışan homurtılar, Banipal, dipten sahneye girerken köle ve cariyeler koşuşarak önünü keserler.)

ÇİNLİ KÖLE — Sağ-Fıratçılar geldi efendimiz!
HİNTLİ KÖLE — Şartları zehir zemberek!
SUMATRALI KÖLE — Bunlar daha zorlu!
ÇİNLİ CARİYE — Gözleri dönük!
HİNTLİ CARİYE — Ağızları köpük köpük.
BANİPAL — Kudurmuşlar desene?
SUMATRALI CARİYE — Ondan da beter.
BANİPAL — Alın içeri.
ÇİNLİ CARİYE — Hepimizi doğratmak mı istiyorsunuz efendimiz?
BANİPAL — Başa gelen çekilir. *(Kıs kıs güler)* Benimle ölmek istemez misiniz?
(Köleler tedirgin bakışır.)
ÜÇ CARİYE — İstemez olur muyuz?
SUMATRALI KÖLE — Ama ölmesek daha iyi!.
BANİPAL — *(Yalnız Çinlinin anlıyacağı bir işaret yapar)* Gelsinler!.
HİNTLİ CARİYE — Ama çok kalabalıklar..
BANİPAL — Ele başılar gelsin.. *(Kızlar köşelere kaçışır.) (Taban seslerini belirleyen bas akorlar.)*
ÜÇ KÖLE — *(Sağ orta yana seğirtir, görünmez perdeleri aralarlar. Bir kızıl spot, sallana sallana, tek sıra içeri giren goril görüntüsündeki sekiz sağ – Fıratçıyı bir bir aydınlatır, söner. Fıratçılar, yarım ay Banipal'in karşısına dizilirken Banipal birden kükrer.)*

BANİPAL — Hepiniz cellâda!. cellâda!. *(Hizmetçiler afallar, iri, kara küllü elleri, diz kapaklarına sarkık Fıratçılar'ın gövde ve başlarında hantal maymunumsu bir salıntı.)*

BANİPAL — *(Kölenin üstüne yürüyerek eliyle Fıratçıları gösterir.)* Bu sinekleri içeri sokmayın demedim mi size? *(Fıratçıların, ağırdan kıpırdayan tepkisini görmezlikten gelerek)* Kelleniz uçarsa aklınız başınıza gelir! *(Köleler cariyelerin yanına büzülürler)*

BANİPAL — *(Sözde yumuşamış, üst perdeden, küçümser bir tonla, boşluğa bakarak)* Nerde konakladınız? Arslanlar kapısında mı? *(Fıratçılara yarım yüz döner)* Oradan buraya epey yol.. Hava da cehennem.. Rüzgâr çıktı mı, sinekleri içeri.. *(Fıratçıları dolaşarak)* Yol, epey olunca, arslanlar kapısı uzakta demektir. *(Birden döner sıranın başındakine hızla yaklaşır, iki soru tümcesindeki kelimeleri sekiz Fıratçıya göre böler, onları gözleriyle aşağıdan yukarı eğip doğrultarak sıranın sonunda bitirir.)* Yol mu arslanlar kapısını kısaltır, arslanlar kapısı mı yolu? Yol mu uzaklığı, uzaklık mı yolu? *(Ortaya geçer, boşluğu araştırır)* Şu sinekler.. Heyy neredesiniz? Kovun şu sinekleri! Hani buzlu şerbetler? Kışşt!.. kışşt!.. *(Fıratçılara)* Siz de kovsanıza! Kovsanıza diyorum!.. Hey duymuyor musunuz? *(Fıratçılar kımıldar, köleler şerbetleri getirir, dağıtırlar. Fıratçılar, ellerinde çanaklar, eğile büküle atlıya zıplaya sineklerle kovalamaca oynarlar. Bu hareketler goril abullabutluğunu somutlaştıran bir koreografiyle canlandırılır)*

BANİPAL — Olmuyor!. Kovamıyorsunuz! Kovun ki rahat nefes alalım... Epey zaman kaybettik. Yol, epey–

ÇİNLİ KÖLE — Zaman kaybı, epey–

SUMATRALI KÖLE — Sinekler epey.. Kışt!.

HİNTLİ KÖLE — Konuşacaklarımız–

SUMATRALI KÖLE — epey-kışt!. *(Yaylı sazlarla vızıltılı akortlar.)*

ÇİNLİ, HİNTLİ KÖLELER — Kışşt!.. *(Fıratçılar da bu kışt kışta katılmış, sineklerin vızıltısı, uğultuya dönüşmüştür.)*

BANİPAL — Ne biçim uşaklarsınız siz? Hani şaraplar, meyvalar? *(Köleler seğirtir, sözde şarap testileriyle geri dönerler, Fıratçıların kadehlerini doldururlar, uğultu yavaşlar, söner.)*

BANİPAL — *(Kadehini Fıratçılara kaldırarak)* Asûr'un mutluluğuna!

ÇİNLİ KÖLE — Mutlu yarınlarımıza!.

BANİPAL — Ve sizin ve hepimizin ve halklarımızın sağlığına!.
SAĞ FIRATÇILAR — Sağlığına! Sağlığına!
SUMATRALI — Mutluyu unuttular!
BANİPAL — Sen sus!.. *(Fıratçılara)* Gördünüz mü sinekleri kovduk...
SUMATRALI — Rahata kavuştuk?!
BANİPAL — Sus!. Eh.. Anlatın bakalım ne var, ne yok?
SAĞ FIRATÇILAR — *(Karanlık, gorilsi bir tonla)* Kamu oyuna karşı.
ÇİNLİ KÖLE — Durun, durun! Teker teker konuşun! Efendimizin aklı karışır.
SUMATRALI KÖLE — Karışır mı karışır..
SAĞ FIRATÇI I — Kamu oyuna karşı –
SAĞ FIRATÇI II — Âsûr'u – sözde putlar – ve
SAĞ FIRATÇI III — ve hükümdarla – birlikte – yönetir – görünmek –
BANİPAL — Evet?
SAĞ FIRATÇI IV — Gerçekte ise
SUMATRALI KÖLE — de ise –
SAĞ FIRATÇI V — Asûr'un – simgesi olan, insanı – boğayı – kartalı – arslanı rafa kaldırıp –
SUMATRALI KÖLE — rıp.. *(Banipal'e)* Seni de yürüttükten sonra?
BANİPAL — Beni de yürüttükten sonra.. Yürüyoruz demek?
SAĞ FIRATÇI IV — Çok karılı, katı ahlâkçı – Rigoristique "Tanrılar – Devleti" adı altında;
SAĞ FIRATÇI VII — "Kafatasçılar İmparatorluğu" Kurmak!
ÇİNLİ KÖLE — Bunun için, kent kent kasaba kasaba dolaşıp halktan para topluyorlar –
SUMATRALI KÖLE — mış!..
SAĞ FIRATÇI VIII — Asûr'un – resmî ve dinsel – dili – Sümerce olacak-
HİNTLİ KÖLE — mış!
SAĞ FIRATÇI VIII — Sus'taki Hammurabi dikili taşı parçalanacak-
ÇİNLİ KÖLE — mış!..
BANİPAL — Bu ayaklanmanın ucu bana dokunmasa, onun parçalanmasına ben de sevinirdim. Oldum olası bu uğursuz taşa kazılı kanunlardan huylanmışımdır!..
SUMATRALI KÖLE — Ben de huylanmışımdır?
ÇİNLİ KÖLE — Yok hak severlik, yok adalet, yok bilmem ne değil mi efendimiz?

BANİPAL — Ama sonunda adaletin boynuzları böğrüme saplanırsa iş değişir. Böyle demek.. *(Sağ Fıratçılara doğru yürür, birini ensesinden yere çalar)* Şunu gevelemeden söylesene!.. Sen in, biz çıkalım –

SUMATRALI KÖLE — Banipal'in tahtına!.. *(Köle ve cariyeler gülüşür. Banipal sert bir omuz hareketiyle Fıratçılara döner. Gülüşmeler donar, Fıratçılar ellerinde çanaklar oldukları yere çökerler.)*

BANİPAL — Bizim rigoristler sızdılar.. *(Çinli sırıtmaktadır)*

HİNTLİ KÖLE — Sızdılar ve nalları diktiler..

ÇİNLİ KÖLE — Yazık oldu gorilciklere.. İyi çocuklardı.

SUMATRALI KÖLE — İblis Pazuzu günahlarını affetsin!

BANİPAL — *(Çinli'ye)* Gene gözüme girdin. İyi hazırlamışsın şarapları. *(Bir kahkaha patlatır, hizmetçiler bu kahkahayla inceli kalınlı katılınca Banipal birden susar, hizmetçiler de susar)* Ben bu porsukların derisini yüzmesini bilirim! *(Hintli köleye)* Buraya bak, koş, kimsenin gözünün yaşma bakmasınlar, kızını kısrağını soyunu sopunu mızraklasınlar.. *(Hintli kaybolur.)*

ÇİNLİ KÖLE — Ayrısız gayrısız!

SUMATRALI KÖLE — Çalsınlar kılıncı!

ÇİNLİ KÖLE — Tabii... Çalsınlar!..

BANİPAL — Bıktım bu Rigorism'den!

SUMATRALI KÖLE — Bıktım!

ÇİNLİ KÖLE — Ne tuhaf, böyle zamanlarda hiç ortalıkta görünmezler.

BANİPAL — Kimler?

ÇİNLİ KÖLE — Dört suratlı Tanrılar. Havayı bulanık gördüler mi tesbih böcekleri gibi hemen tortop – aradmsa bul... Ortalık günlük güneşlik oldu mu sindikleri yerden çıkı çıkı verirler.

BANİPAL — Belki de bizi birbirimize düşüren onlar?

ÇİNLİ KÖLE — "Kafatasçılar İmparatorluğu"?

SUMATRALI KÖLE — Hem çok karılı, hem katı ahlâkçı rigoristik? Amma da uyduruk imparatorluk?

BANİPAL — Sonra da benim yetkilerim? Ben size öyle bir yetki veririm ki.. *(Sumatralı Köleye)* Hadi sofrayı hazırla.. Şu molozları da timsahlar havuzuna!.

SUMATRALI KÖLE — Cup!

(Köleler gorilleri yerden sinek toplar gibi bir bir avuçlarına alırken sahne söner, goriller kaybolur.)

BANİPAL — Yakın çıraları...

(Köleler ellerinde çıraları gelirler. Dip ve iki yan boyutun ortasına üçgen biçiminde bırakır, geri plana çekilirler.)

BANİPAL — *(El çırpar. Altı çalgıcı ellerinde çift borulu flüt, harp, gitar ve defler, sol dip köşeden girer, çıra ve köleleri maskelemeden –diyagonal aralıklı– sazlarını çalmaya başlar. Çalgıcıların fonda dörtte bir oranı geçmiyecek cüce gölgeleri yansır. Banipal arkaya seslenir)* Şarap.. Nerdesin güvercin?

İŞTAR — *(Elinde bir çanak şarap, sağdan koşarak gelir)* Buradayım sevgilim.

BANİPAL — Gel uzan yanıma, yoruldum. *(Banipal rampa yakın sahnenin sol köşesine partere koşut uzanır. İştar Banipal'in arkasından yaklaşır, yüzü Banipal'e dönük, sol dizini büker –sağ dizi dik açı– Banipal'in dudaklarına şarap sunar, fonda: sazların ritmine uyarak dönen üç çalgıcı kızla üç cariyenin silueti ve Çinli kızın elindeki yelpazenin büyüyüp ufalan gölgesi oynaşırken sahne rezistansla kararır.)*

BÖLÜM : X

(Sahne gri tonda yarı aydınlık. Banipal, köle ve cariyeler, sonra yokbaşlı gölgeler ve İştar. Hizmetçiler sevinçli, sırıtık içeri dalar. Banipal sağ dip köşeden rampa yürürken, bir turuncu projektör, sol plandan Banipal'le köleleri eksenine alır. Cariyeler ışığa girmezler.)

KÖLE VE CARİYELER — *(Bir ağızdan)* Efendimiz, efendimiz!
BANİPAL — Şimdi efendinize de başlarım size de!
SUMATRALI CARİYE — Müjde efendimiz müjde!.
BANİPAL — Hay efendiler götürsün sizi! Gene ne var?
HİNTLİ KÖLE — Şehzâde oğullarınız–
ÇİNLİ CARİYE — Melîke kızlarınız teşrif buyurdular!
BANİPAL — Oo.. büyük müjde!..
HİNTLİ CARİYE VE SUMATRALI KÖLE — *(Karşılıklı zıplayıp takla atarak)* Kurbanlar kesilsin!
ÇİNLİ CARİYE VE ÇİNLİ KÖLE — *(Karşılıklı zıplayıp takla atarak)* Balaggoular(*) vurulsun.. Borular çalsın.. *(Boru, davul sesleri)*
BANİPAL — Melîke kızlarım, şehzâde oğullarım gelmiş!.
SUMATRALI KÖLE — Nerden de düşmüşüm akıllarına durup dururken?
BANİPAL — *(Kendi düşüncesinin Sumatralı'nın sesinde yankılanmasına şaşmaksızın)* Şaştım kaldım?!
(Çinli Köle. Banipal'in kulağına bir şeyler fısıldar)
BANİPAL — Hım. Konuşacakları varmış benimle. Efem? Çok da önemliymiş?! Bak şuna! Önemin çoğunu, çoğun önemini bilir miymişler?
SUMATRALI KÖLE — Önemin önemini önemsemediler de şimdi-

(*) Davul.

ye kadar, bugün mü dank etti önemin önemliliği kafalarına? *(Banipal'i öykünür)* Para istiyorlarsa yok.. anlaşıldı mı? Yok!.. Hazinem tam takır!..

HİNTLİ KÖLE — *(Aynı ağızla)* Gidin onlara böyle söyleyin!.. Bağışladığım vilâyetlerden develer yükü haraç sızdırıyorlar!..

SUMATRALI KÖLE — Bu yetmiyor, gene başıma çörekleniyorlar! Kıssınlar masraflarını efendim, yok dedim, yoktan yonga çıkmaz.. Nankör piçler!.

BANİPAL — Şunları doğar doğmaz boğdursaydım belâ olmazlardı başıma. *(Çinli gene Banipal'in kulağına yaklaşır, Banipal Çinli'yi eliyle tersler)* Ee? Para değil, o değil, bu değil, ya ne istiyorlar peki? Şıst buraya bak; sen bu piçlerin adlarını, anaları kimdi biliyor musun? *(Çinli hayır anlamına gözünü kaşını oynatır.)*

SUMATRALI CARİYE — Onların anaları biz değiliz ki babalarını bilelim?!

BANİPAL — Size kaç kez, şunların adını sanını belleyin, tuğla tabletlerine kazın, demedim miydi?

SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'i öykünür)* Bak lâzım oldu işte.. Benim pek soylu sevgili kızım, arkası?

SANİPAL — Yok!

ÇİNLİ KÖLE — *(Aynı ağızla)* – Ve sen benim pek aziz oğulcuğum;

BANİPAL — Arkası?

SUMATRALI KÖLE — O da yok!.

BANİPAL — Rezil olduk gitti.. Ne yapacağız? *(Çinli'yi yanına çeker)* Bir çare bul... Çabuk bul efendim, bul!. Sen benim baş danışmanım değil misin?

SUMATRALI KÖLE — *(Çinli'ye)* Her çıkmazın içinden sen çıkarsın.. Bunu da efendimiz düşünecek değil ya? Hem efendimiz düşünmekten pek hoşlanmazlar!

HİNTLİ KÖLE — Bir kral, kendi adına düşünüleni dile getirir.. Bir kölenin bir baş danışmanın baş ödevi –

SUMATRALI KÖLE — bir kralı düşünmekten kurtarmaktır?!

BANİPAL — *(Şımarık)* Niye besliyorum sizi ben? Koşuntuluk katına çıkmak kolay olsa, her sokak adamı kralın koşuntusu olur.. Ee? Bir adın kiminki olduğunu nasıl kestireceğiz?

ÇİNLİ KÖLE — *(Gene Banipal'e bir şeyler fısıldar)*

BANİPAL — Güzeel... Ortaya seslenirim.

SUMATRALI KÖLE — Adını duyan öne çıkar!.. He he he.

BANİPAL — Bu oldu, bir engel kaldı şimdi; beni bu engelden atlatırsan bir çiftlik bağışlarım sana!

SUMATRALI KÖLE — Bana da biz saz kulübe..

BANİPAL — Bu moloz döllerini, saraydan sağ çıkarmamanın yolunu bul! *(Çinli'yi, kolundan tutar, rampa doğru sürükler)* Okçulara haber sal! Sinsinler, mazgallara gizlensinler, arslanlar kapısından törenle uğurlanırlarken çıkanı –

SUMATRALI KÖLE — *(Onların arkasında, yanda eliyle gırtlağını keser gibi)* kırt!..

(Çinli Banipal'in kulağına uzanır, korku ve çaresizliğini belirten bir kımıldanışla bir şeyler fısıldar.)

BANİPAL — Ne diyorsun? Bizden önce mi davranmışlar? Nasıl? Sarıldık mı?

ÇİNLİ KÖLE — Şarap gene öylesinden mi olsun?

BANİPAL — Şakanın sırası değil.. Bu oyun onlara sökmez!.. Arala şu perdeyi *(Hintli seğirtir, sağ yan planıdaki boşluğa aralarmış gibi dokunur)* Çekilin, görünmeyin siz!.. Oooo.. Ne de çok.. Ne de çok.. Çepe çevre sıralanmışlar.. Okları pencerelere çevrik. Bölük, bölük.. Nerden de bulmuşlar bu kadar çapaçulu? Demek buraya gelişlerinin nedeni?

SUMATRALI KÖLE — *(Kısık sesle)* Kuşatıldık.

HİNTLİ KÖLE — Baskın, baskın!

BANİPAL — Ama niye? Dört suratlı Tanrılar da yok ortalarda?

SUMATRALI KÖLE — Sabah keyifleri uzun sürer nedense böyle günlerde. Bir türlü çıkamazlar karıcıklarının koynundan.. Kullarına görünmezler, tabii saç sakal, taraz taraz.. Sonra traş faslı başlar.

HİNTLİ KÖLE — Her surata bir berber–

ÇİNLİ KÖLE — Dört surata dört berber.. Dört suratlı olmak da zor bu zamanda bir Tanrı için?!

SUMATRALI — E, dört berber, dört suratı, traş edene, perdahlayana kadar akşamı ederler.

ÇİNLİ KÖLE — Her baskında böyledir.

HİNTLİ KÖLE — Gelsin berber, gitsin berber.

ÇİNLİ KÖLE — Canlarını cefâya sokmazlar. Ne zaman kapılarına düşsek, ya kaytarırlar–

SUMATRALI KÖLE — ya da bugünkü gibi karıcıklarının koynuna taban döşerler!..

HİNTLİ KÖLE — Ne biçim tanrı bunlar?

ÇİNLİ KÖLE — Böyleleri çıkar yeni kuşaktan. Nerde o eski tanrılar. İpler miydi onlar olsa gizli kuvvetleri? Dedikleri dedikti, öttürdükleri düdük. Gölgelerinden çekiniyor şimdikiler.

SUMATRALI KÖLE — Aman bizden olmasın, üst katlar pirelenmesin?!

HİNTLİ KÖLE — Ay bunlar da mı bir üst kata bağlı?

SUMATRALI KÖLE — Bu fıkara, bıraktığım yerde otluyor. Onların yetkileri gizli kuvvetlere geçti salak!

ÇİNLİ KÖLE — Kim gizli kuvvetlere daha çok avanta sağlarsa–

SUMATRALI KÖLE — Efendimizde mangır nanik, dört suratlı tanrılarda yürek yitik–

HİNTLİ KÖLE — Onun için de bizim halimiz bitiik!..

BANİPAL — Bırakın gevezeliği de biz işimize bakalım. Bu toy kuşlar, kolay ökseye düşer. Teker teker avlamasını bilirim ben onları.. Getirin şu seslerimi, içlerinden birini seçelim.. Hani karşılama törenlerinde, asker geçitlerinde kullandıklarımdan... *(Köleler sözde ayrı ayrı tepsiler içinde sesleri getirirler, Banipal tepsilerden sesleri alır, seçer, boğazına takar, dener, beğenmediklerini gene tepsilere kor, yeniden aldıklarını gene gırtlağına sokar, öksürür, boğazını temizler, inceli kalınlı çeşitli tonlarda sesler çıkarır. Sumatralı Banipal'in her sesi deneyişinde o da çeşitli tonlarda sesler çıkarır. Banipal, sesleri dinlerken)* A ah... bu ince kaçar.. Ördek avına mı çıkıyoruz? *(Çinli'ye)* O ördek sesini, sen kullan kerata!.. Niyetin beni vakvaklatmak mı? *(Elinin tersiyle Hintlinin elindeki tepsiye vurur, tepsi yere düşmeden Hintli, çevik bir atılımla yakalar)* Onlarda korku ve saygı uyandıracak olanını, şöyle Dâvudîce–

SUMATRALI KÖLE — *(Avurtlarını şişirip, Banipal'e öykünerek)* Dâvudîce–

BANİPAL — gümbür gümbür yankıyanını!

ÇİNLİ KÖLE — Onu çok kullanmıştınız efendimiz. Pek paslı, pek gıcırtılıdır.

BANİPAL — Canım getir sen.. Biraz pasını tozunu silkele. Arada bir öksürür, gırtlağımı temizlerim, olur biter. *(Çinli olmaz anlamına elini kolunu kımıldatır)* Sen getir, karıştırma!.. *(Çinli raflardan bir ses arıyormuş gibi yapar, sesi bulur, üfler, sallar, kulağına götürür, başka bir raftan bir tepsi alır,*

sesi, özenle tepsiye yerleştirir, tören adımıyla Banipal'e getirir, diz çöker uzatır... Banipal, sesi alır gırtlağında döner) İyi.. Bu iyi. Azıcık paslımsı, çatlağımsı ama ziyanı yok, ben onun cızırtısını, gıcırtısını, başka numaralarla keserim...

ÇİNLİ KÖLE — Siz bu sesle ne ayinler yönetmiş, ne isyanlar bastırmış–

SUMATRALI KÖLE — ne ahmaklar uyutmuş–

HİNTLİ KÖLE — ne zaferler kazanmıştınız unuttunuz mu?

BANİPAL — Gelsinler!.. Gelsinler, alın içeri!..

ÇİNLİ KÖLE — Şarap gene öylesinden mi olsun efendimiz?

BANİPAL — Dur bakalım, dur, acele etme. *(Banipal'in yok başlı gölge-kızları ve oğulları içeri girer. Köle ve cariyeler sağ köşeye çekilir. Gölgeler, bir kız bir erkek birbirlerini kapamadan zikzak ve yarım değirmi düzende sıralanırlar.)*

BANİPAL — *(Yapmacık bir tonla)* Ooo.. Safa geldiniz, safalar getirdiniz. Buyursunlar, sevgili yavrularım, siz soylu kızlarım ve siz kahraman oğullarım. Kimleri görüyor şu safralı gözlerim? Kimlere uzanıyor dermansız ellerim? Yoo.. Koşmuyorum.. Sekiyorum.. Sek sek oynardık değil mi sizinle mini minicikken? Siz yuvak yuvak ortalarda koşuşurdunuz.. Sonra dah dah oynardık.. *(Yere dört ayak üstü çöker)* Sırtıma binerdiniz. Ben at olurdum, siz binici... Küçücük bir kırbaç verirdim yumuk ellerinize.. Beni dah dahlarken kıçıma kıçıma vururdunuz.. *(Gölgeler kımıldamaz)* Ya... böyle işte.. *(Doğrulur, biraz şaşkın, ama çabuk toparlanmış, gölgelere sırtır. Çinli Banipal'in arkasındadır. Banipal'in yüzü halka dönük kendi sesiyle)* Nasıl?

ÇİNLİ KÖLE — *(Tıslamalı, yılansı)* Tavşanın kuyruğu sıkışınca tazıdan yeğin olur.. İyi gidiyor, devam!

BANİPAL — *(Patetik)* Gelin, yaklaşın.. Kucaklayın, aziz civanmert babanızı!. Pek bir göresim gelmişti sizi.. Bir babanın yüreğini kavuran–

SUMATRALI KÖLE — *(Boşluğa)* Piçlerini göremeyince tabii?!

BANİPAL — Ateşten özlemi bilemezsiniz siz.. Geceleri kâbuslar çakallıyordu içimi.. Durun, size doya doya bakayım *(Çinli'ye)* nasıl?

ÇİNLİ KÖLE — Fena değil..

BANİPAL — Ne iyi ettiniz de çıka geldiniz.. Ama, niye patdadak içeri dalmadınız da–

HİNTLİ KÖLE — ya dalsalardı?

SUMATRALI KÖLE — Görürdün sen gününü!. *(İki köle konuşurken Banipal devam eder)*

BANİPAL — Haber saldınız önce?. *(Kölelere)* Ben her zaman demez miyim size, saray terbiyesi almışların hali başka olur.. Edep erkân bilmek diye buna derler.. Babacıklarını göresileri gelsin de, huzura alınmalarını beklesinler?

ÇİNLİ KÖLE — Kimlerde var şimdi bu görgü, yetişki?

SUMATRALI — Nerde o eski terbiye?

BANİPAL — *(Köleleri göstererek)* Bu koşuntulardan pek sıkılmıştım.

ÜÇ KÖLE — Aa.. Bizden mi?

BANİPAL — *(Gizli kendi sesiyle)* Yok canım aldırmayın!

ÇİNLİ KÖLE — İnsanın kendi kanından olanları görünce, güneşler yalıyor sakallarını..

BANİPAL — Nasıl buldunuz beni? İyi mi? Pek sevindim buna.. İyiyim, iyiyim ya..

HİNTLİ KÖLE — Tabii iyisiniz.

ÇİNLİ KÖLE — Putlar gibi?!

SUMATRALI KÖLE — Tabii!

BANİPAL — Ana hatunlarınız nasıllar? Sağ olsunlar.. Tanrılar, başımızdan eksik etmesin onları!.

ÜÇ KÖLE — *(Banipal'in çevresinde bir üçgen çizerek)* Etmesin?

ÇİNLİ KÖLE — Hadi.. adlarını.. adlarını? *(Hatunların adlarını Banipal'in kulağına fısıldar.)*

BANİPAL — *(Çinli'ye)* Şimdi fısıldamanın sırası mı? Dalmışlar, bönbön dinliyorlardı. Geç orasını!.. Evet.. Etmesinler Tanrılar başımızdan eksik onları!.

HİNTLİ KÖLE — *(Arkadan fısıldar)* Sizin başınıza üşüşmesinler de canları cehenneme!.

BANİPAL — *(Yılan cısırtısıyla)* Söz bitti.

ÇİNLİ KÖLE — *(Gene aynı yılan cısırtısıyla)* Bitirme üret!

BANİPAL — Kolaysa sen üret!

SUMATRALI KÖLE — Ne sihirdir ne keramet, dil çabukluğu marifet!.

BANİPAL — Niye daha önce ezberletmedin bana bunları?

ÇİNLİ KÖLE — Ne bileyim efendimiz, birden bastırdılar. Hadi arayı açmayın, lâf soğumasın!

BANİPAL — Ne de çoklukmuşsunuz?
SUMATRALI KÖLE — Fare yavruları gibi. Hee hee hee!.
BANİPAL — Ne zaman doğdunuz? Ne zaman üredîniz?
SUMATRALI KÖLE — *(Gizli)* Ne zaman büyüdünüz de ne zaman adam oldunuz?
BANİPAL — Hiç haberim olmamış.. Bu gece tapınaklarda kurbanlar kesilsin!
ÇİNLİ KÖLE — Putlar ömrünüzü bin kat eylesin.
HİNTLİ KÖLE — Ününüz yıldızlara ağsın..
ÇİNLİ KÖLE — Ölümsüz döller yetiştirin..
SUMATRALI KÖLE — *(Gizli)* Hay dölünüz kurusun!... Yetiştiremez olun!
BANİPAL — Ne de çok Ben'ler çıkmış Ben'den?
SUMATRALI KÖLE — Hınk demişler, babacıklarının burnundan düşmüşler!.
BANİPAL — Ben yansıyorum, bu Benler'in her birinde.. Aman ne kıvançlıyım ne kıvançlı... Siz de bir şeyler söylesenize!. *(Banipal'in bu sözlerine, gölgeler ağır ağır sırtlarını dönerek tepki gösterirler.)*
BANİPAL — *(Doğal sesiyle)* Susmayın putlar gibi!
HİNTLİ KÖLE — *(Gizli)* Onların susması iyiye yorulmaz?! *(Banipal'in gözlerinde kuşku belirtileri)*
ÇİNLİ KÖLE — *(Yapmacık gülücükle)* Sizse esenlik habercilerisiniz?
BANİPAL — Gülüşün, şakalaşın, oynaşın!
SUMATRALI KÖLE — Hora tepin!
ÇİNLİ KÖLE — Kutlayalım buluşmamızı..
BANİPAL — Dost düşman görsün de çatlasın ortasından. İçime doğmuş gibi sanki, size Âsûr krallarına yaraşık bir şölen hazırladım.
ÇİNLİ KÖLE — O tadı damakta kalan sülünler, tavuslar.
HİNTLİ KÖLE — O ağızda eriyen Şeria muzları, o Hayfa portakalları.
SUMATRALI KÖLE — O Lübnan'ın ballı, tarçınlı şarapları!
BANİPAL — Sâkîler getirin şarap testilerini!.
ÇİNLİ KÖLE — Sazcılar emrinizi bekliyorlar.
BANİPAL — El çırpın da getirsinler! Bakın ben de çırpıyorum. *(Banipal ellerini şaklatmadan çırpar.)*
SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'in ellerine gözü takılır, onlardan ses çıkmadığına şaşar, koşar, Banipal'in ellerine kulak verir, ken-*

di ellerini çırpar, dinler) Şak-şak-şak (*Sevincinden üç takla atar.)*

ÇİNLİ KÖLE — *(Banipal'e)* Niye şaklamıyor elleriniz? *(Banipal kukla donukluğunda, gözleri büyümüş, kollarını omuzlarına kadar açıp kapıyarak ses çıkarmadan el çırpmaktadır.)*

BANİPAL — Niye şakırdamıyor da ellerim sessiz geçiyor birbirinden?

SUMATRALI — Sağırlaşmışlar anlaşılan?

ÇİNLİ KÖLE — *(Sırtları dönük gölgelere yaklaşır)* Efendimizin elleri çok alkış tuttular da sizlere.

SUMATRALI KÖLE — Ondandır sağırlıkları. He he he!

ÇİNLİ KÖLE — Kusurlarına bakmayın.

BANİPAL — Ondandır belki? *(Ellerini, gölgelere uzatır)* Kusurlarına bakmayın! *(Ellerini çocuklarından saklayarak, salına önüne yürür)* Çengilerim en görülmedik giysiler içinde ipek tüllere bürünün! Dönün, salının, kıvranın, bükülün. Renk ve ses cünbüşünde, Âsûr-tenlerinizden amber kokular uçuşsun! *(Uçuşsun kelimesinin üçüncü hecesinde gölgeler, birden rampa yönelirler. Banipal, sırtı gölgelere dönük, salına önündedir. Dondurucu bir dinginlik.. Banipal ve kölelerde ürkü..)*

ÇİNLİ KÖLE — *(Fısıltıyla)* Susuyorlar efendimiz?

HİNTLİ KÖLE — *(Fısıltıyla)* Susuyorlar!

BANİPAL — *(Sesinde ürkünün titrekliği)* Sizin canınız sıkkın?

ÇİNLİ KÖLE — Bir şeylere içerlemiş gibisiniz?

BANİPAL — Getirin altın kadehleri.. Çalparalar çalsın. Şölen başlasın. *(Gölgelerin siluetlerini, sarı bir spot tarar. Banipal, oyununda hiç bir aşırılığa ve abartıya kaymadan, donuk bir tonla)* Somurtmasanıza. Ben, somurtkanlıktan hoşlanmam bilirsiniz.. Gülün, şakıyın!

ÇİNLİ KÖLE — Gülmiyenin içini zehir kaplar. Safrası köpüklenir!

BANİPAL — *(Ürkek, yavaşça gölgelere döner)* Sıkmayın kendinizi, çiçeklendirin gülücüklerinizle sarayımın havasını!. Söyleyin babacığınıza derdinizi. Onulmaz bir illete mi tutuldunuz? Hadi benim güzellerim, hadi biriciklerim, nedir sizi kemiren? Hangi cinler büyüledi sizi? Hangi şeytanlar içinizi kararttı da–

HİNTLİ KÖLE — Sizi ayarttı?

ÇİNLİ KÖLE — Sayrılık kötü şeydir, insanın içini çürütür!

BANİPAL — Size ağulu otlardan şifalar mı süzeyim? Gözlerinizin önünde el değmemiş kız-oğlanlar mı boğazlıyayım?

ÇİNLİ KÖLE — *(Gizli)* Sen boğazlanma da?

BANİPAL — Sizi kimler üzdü, söyleyin de canlarına okuyayım. Kim kızdırdı söyleyin!. *(Gölgelerin sağ ellerinin baş parmakları birbiri ardından ağır ağır Banipal'e doğru kalkar.)* Ben mi? *(Banipal hiç beklemediği bu suçlama karşısında, bozuntusunu belli etmek istemez, sırıtmaya çalışır)* Aaa.. Bu olmadı işte.. Bunu beğenmedim!.

SUMATRALI KÖLE — *(Nekre)* Ben de beğenmedim?

BANİPAL — Hiç beklemiyordum bunu sizden!.

ÇİNLİ VE HİNTLİ KÖLE — Hiç beklemiyorduk?

BANİPAL — Ne yapmışım ben size? Ne kusur etmişim babalıkta? Susuz mu komuşum? Aç mı bırakmışım? Susmayın, kasılmayın, konuşun! Konuşsanıza! *(Gölgeler kımıldar, Banipal'i ortalarına alarak aralıklı bağdaş kurarlar)* Neden beni ortanıza aldınız? Halka oldunuz da oturdunuz? çıldırdınız mı siz? Ulu dîvânda sandım kendimi.. Putlar dîvânı mı burası?

HİNTLİ KÖLE — Ona benziyor?

BANİPAL — Benden hesap mı? O dîvâna ancak ölümlüler çıkar, ben değil. Hesap sormaya gelmişler. Sorgu yargıçları da hazırmış, sevsinler. Ben Âsûr tanrılarının ve Âsûr halklarının oy birliğiyle–

SUMATRALI KÖLE — *(Hemen atılır)* ve ulusal iradeyle–

BANİPAL — Oturuyorum tahtlarımda!

ÇİNLİ KÖLE — *(Nekre)* Oturuyor tahtlarında!

HİNTLİ KÖLE — *(Şaşkın, ayrı ayrı tahtlara oturuyormuş gibi boşluğa oturur kalkar)*

BANİPAL — Nankörler,
Ben, Âsûr Banipal,
sizi yaşatan ve öldüren
eğiten ve yücelten
Ben, karalar ve gökler eğemeni
dünyanız kararır ben olmasam!
(Köle ve cariyeler sağ köşeye çekilirler. Dip karanlıktan gölgelere doğru yürüyen, neon rengi vücudunu uzun siyah saçlarının örttüğü İştar'ı, mavi bir spot izler. Spot, yalnız kızın siluetini aydınlatmalı, sağa sola kaymamalıdır. İştar, halkanın or-

ta çizgisine kadar yürür, durur. Gölge halkasına, sağ dip köşede, arka arkaya zikzak düzende öne doğru eğik bekleşen üç köle ve cariyeye vuran ışıklar söner, İştar ve Banipal aydınlığa çıkar.)

İŞTAR — Doğru, senin buluşun dipsiz
bilinmezliğinde varlığın.
Takım yıldızların göz ağrısı,
o yürek gibi ürperik,
uzay okyanuslarındaki yıldırak..
Biliyoruz, sen öğrettin bize,
gök bilimini, yer bilimini,
çözümsüz gizemini doğanın
ölümün vaz geçilmezliğini,
yaşamın ağrısını, sevi tılsımını,
dirim büyüsünü.
Ayları, sayıları, günleri.
Şifa süzmeyi ağulu otlardan..
İyilik merhemini, kötülük şerbetini,
yakmayı, yıkmayı, insan doğramayı,
gene de yaranamadın kasap!.
(Saray takımının, ufarak görüntüleri, fonda yansır, Halkadaki yok-başlı gölgeler birden ayağa fırlar, yerlerinden kımıldamadan)

GÖLGELER — Akrep dölü akrep olur kasap!.
(Bu ses, uzaklarda yankılanıp söner.)

BANİPAL — *(Çemberi yarıp sağ yana kaçarken)*
Zevklenmeyin köpekler:
Ben şimdi size haddinizi bildiririm!
Diz çökün.. Kapanın toprağa!.
Ayaklarıma sürünün!
Ayaklarım, nerdesiniz?
Hah.. Oturun oturduğunuz yerde..
sakın kımıldamayın,
öcüler sizi hap yapar..
Durun, durun, geri aldım sözümü,
geri aldım..
Evet, kasabım ben..
Yo.. Yo.. bağışlayın hoş görün
bu kudurganlığımı.

Siz benim vefâlı çocuklarımsınız!
Peki.. Peki.. kızmayın.
Ben diz çökeyim peki.
Durun olduğunuz yerde,
gelmeyin üstüme
geri aldım sözümü!
Ben sizin babanız değil miyim?
Dileyin benden ne dilerseniz..
Ülkeler mi? Alın!
Kıtalar mı? Paylaşın!
Dünyanın bütün karaları,
denizleri sizin olsun!
Tüm hazineleri saltanatları,
Yalnız kızlarıma, kadıncıklarıma dokunmayın!
Onları istemeyin benden!
(Sessizlik yoğundur, üç köle ve cariye dona kalmıştır. Banipal, gölge çocuklarını, teker teker dolaşır, yukardan aşağı süzer, geri geri sendeliyerek çekilir. Sol yana kayar, ellerini kenetler, açar, parmaklarını tek tek çıtlatır. Bu çıtırtı, efekt olarak salondan duyulur. Ne yapacağını bilememenin çaresizliği, kendini toparlama güçsüzlüğünü sezdirmeme çabası içinde, sesinin tonlarında, belli belirsiz düzensizlik)
Ne istiyorsunuz peki?
Yaa.. Hesap mı? Hıh - hıh - hıh hıh!.
Vereyim, emredersiniz..
Nasıl isterseniz o biçim konuşayım,
ya da, siz öğretin, söyleyeceklerimi
ben tekrarlıyayım. İsterseniz yazılı
itiraflar alın işkenceyle ağzımdan.
Hepsinin altına mühürümü basayım ki
inkâr edemiyeyim!
Sonra mil çekin gözlerime
ölüm odalarında.
Siz haksever yargıçlarsınız, adaletten–
–tüze diyecektim, affedersiniz–
(Bu sözleri söylerken, zaman kazanma, tehlikeyi savuşturma iç güdüsüyle hasımlarını, en zayıf yerlerinden yakalamak için, yüzü, sinsi bir alaycılığa bürünmüş, sesindeki güvensizliği altetmiştir.)

BANİPAL — Evet, tüzeden ayrılmazsınız. *(Köle ve cariyeler de Banipal'in etkisinde toparlanırlar)* O halde izin verin de, yüksek huzurlarınızda–

SUMATRALI KÖLE — hep birlikte alkışlarımızla–

BANİPAL — Savunmamı yapayım:
Bir insanın iyiliği, kötülüğü, tutumuna, davranımlarına göre değil, yaşadığı çağa ve o çağın koşullanmalarına göre yargı süzgecinden geçirilmelidir.

SUMATRALI KÖLE — *(Olduğu yerden)* Güzel başladı..

ÇİNLİ KÖLE — Arkasını bekle.

BANİPAL — Beni sizin gözünüzde, suçlu gösteren nedenleri, hepiniz biliyorsunuz. Bunların üzerinde durmıyacağım. Eğer, siz de benim yerimde olsaydınız–
(Üç köle sağ plandan Banipal'e seğirtir, fısıltıyla)

ÇİNLİ KÖLE — Efendimiz, bırakın da savunmanızı ben yapayım. Olur a ağzınızdan yersiz bir söz kaçırırsınız da–

HİNTLİ KÖLE — iş büsbütün sarpa sarar.

SUMATRALI KÖLE — *(Kendi kendine)* Sarmış saracağı kadar. Bırak sarhoşu kendi yıkılsın!

(İştar ve Köleler yan plana çekilirken ışıklar birden söner.)

BÖLÜM XI

(Salıne İştar dışında VIII. bölümün kişileriyle. Işık, mizansen değişmeden aydınlanır. Yalnız Banipal'in gölge çocuklarının başlarında beyaz perukalı maskeler vardır. Sonra üç gölge.)

(Üç köle sağ ön köşede burun buruna, başbaşa vermiş fısıl fısıl konuşur)

ÇİNLİ KÖLE — *(Başında perukasıyla Danton görüntüsündeki Banipal'i göstererek)* Aaa. Danton! Bu da nereden çıktı?

SUMATRALI KÖLE — Çıkar çıkar keyfi misin?

HİNTLİ KÖLE — Peki ama, Âsûr ve İhtilâl Fransası?

SUMATRALI KÖLE — Eee. Çağlar geri tepti.

HİNTLİ KÖLE — Bu kadar zıpırlık bir araya gelirse, çağlar da geri teper, Danton da.

ÇİNLİ KÖLE — İnsan denen gezegen istediği an, istediği zamana dönüşebilir.

SUMATRALI KÖLE — Lâf kıtlığında asmaları budayım!

BANİPAL — *(Rampa yürür, seyircilere gülümser, pişkin bir umursamazlık içinde)* Kimin aklına gelirdi, şu benim tekne kazıntısı neydiği bellisiz veletlerimden kurulu ulu dîvâna çıkacağım günün birinde? Kesmeyin sözümü.. Bir sanığın en doğal savunma hakkı alınmaz elinden. Nerde kalır sonra Hammurabi güvenliği, söz, vicdan–

SUMATRALI KÖLE — Hürriyeti?

BANİPAL — Sayın yargıçlara yakıştıramadım bu densizliği doğrusu.. Sağa sola başkaldırıp, fiskosu, kıs kıs gülüşmeleri bıraksalar da – *(Yapmacıktan sinirlenmiş gibi)* Ekselans siz o çıngırağı salondaki dinleyicilere sallayacağınıza boynunuza asın da yargıç arkadaşlarınıza sallayın. Çıtı çıkmıyor salonun. Niye ısrarla gürültüyü orası yapıyormuş

gibi hep o yana sallıyorsunuz? Kuzum burası panayır mı, Konvansiyon mu? Panayırsa–

SUMATRALI KÖLE — Efendimizin burada işi ne?

BANİPAL — Konvansiyonsa–

ÇİNLİ KÖLE — Sizin burada işiniz ne?

BANİPAL — Zaten herkes yerli yerinde otursa da–

HİNTLİ KÖLE — Başından büyük işlere burnunu sokmasa-

SUMATRALI KÖLE — Bu curcuna kopmazdı!

BANİPAL — Hakaret mi? Ne münasebet?

ÜÇ KÖLE — Ne münasebet?

BANİPAL — Estağfurullah..

ÜÇ KÖLE — Estağfurullah..

BANİPAL — Benim ne haddime–

ÜÇ KÖLE — Bizim ne haddimize–

BANİPAL — Konvansiyona hakaret? Üstelik, bir sanık, yani ben; karşınızda Âsûr Banipal, sizce suçluyum, kendimce değil? Bu da ayrıca tartışılabilir–

Suç düşüncemizde patlıyan çekirdektir. Bir rastlantıdır ellerimizin ona uyup uymaması. Çekirdeği ben biçimlendirmiştim, ama siz beni, suçluluktan suçsuzluğa geçiren çizginin tam üstüne sürünce, çekirdek sizin elinize geçti. Artık ne yapsanız onu elinizden atamazsınız. Ne kadar çırpınsanız beni, gerisin geri suçluluk çizgisine döndüremezsiniz.

Demir parmaklıklar arkasına tıktıklarınızın ulumaları kulaklarınızı tırmalarken siz nasıl karşıma geçip de özgürlükten söz edersiniz?

Özgürlük kavramının birimlerinden biri ve başlıcası terör ve onun gücü ise erdemdir. Ve terör olmadıkça erdem güçsüz kalır. Terör, erdemin eyleme geçmiş adımlarıdır. Amansız, bağışlamaz –kayra tanımaz– adaletin ta kendisidir.

Baskı zorba iktidarların silâhıdır, derler ama inanmayın. Sizin güdümlü yönetiminiz de baskıya dayanmıyor mu? Bir zorba, hayvanlaşmış uyruklarını, yabancı yönetiyorsa, zorba olarak buna hakkı vardır. Madem ki benim yerime iktidar olmak istiyorsunuz, hadi durmayın öyleyse, dünyaya kök söktüren Banipal'i darmadağın edin, çöküntü içindeki Asûr'un zorba kurtarıcıları olarak önce

ben sizi alkışlayayım.
Eğer kendinizden korkunuz yoksa, açın zindanları, çıksın özgürlük prangasız gün yüzüne. *(Kısa bir durak)*
Sizin savınızca Âsûr benim kanlı yönetimim yüzünden bir ihtilâlci gelişimin doğrultusuna yönelmişse engellemeyin atılımını, bırakın yürüsün, duraklamasın! Ama o yürürken bir çığ gibi, sizleri de önüne katar, çiğner, sürükler diye ürküyorsunuz.. Şayet ihtilâl hürriyetin mutlakiyet üzerindeki istibdadı değilse, neden iktidarınızı, hürriyeti ipe çekerek pekiştirmek istiyorsunuz? Nerde kaldı öyleyse ihtilâlin getirdiği kansız adalet? Uyuşuk ellerinizin beceremediğini aklın güdümüne bırakaydınız beyaz ihtilâli çoktan başarabilirdiniz. *(Bir durak)*
(Sesinde belli belirsiz alaycı bir tonla) Ne garip bir görünümdür ki, konvansiyon şimdi benim suçlamalarımda belirlediklerimin sorumlusu olarak beni suçlamaya kalkıyor.
Banipal'i kurt kapanına kıstırmak için yakaladığınız sanıklara Çinliler'in bile akledemedikleri işkenceler yaptınız, gene de yeterince delil toplayamadınız.
Tutumunuzu değiştirmemekte direnirseniz, sürdüregeldiğiniz insan çürütme, beyin çökertme taktiğinde yenik düşersiniz, sorumluluk da sizin omuzlarınızda çöreklenir. *(Ton değiştirir, sesi, Çinli'nin vereceği karşılığa kadar perde perde virgülsüz duraksız, kreşendolu)*
Düzmece raporlarla benim şeref ve haysiyetimin didiklendiği bir dosya karşılığında, Konvansiyonun ayağa kalkarak kendi şeref ve haysiyetini koruması gerekirdi.
Sonuç: İddia makamında, gereksiz yere horozlanmasından övünç duyduğumuz –hayır, hayır utanç– baş savcı oğlumuzun isteğine ve siz yüksek yargıçlarımızın daha bir yüksekçe vicdanlarının buyruğuna uyularak oy çokluğu ya da oy birliğiyle verilecek olan karar:

ÇİNLİ KÖLE — *(Banipal'den bir ton yüksek)* Ya balta–
HİNTLİ KÖLE — *(Çinli'den bir ton yüksek)* Ya giyotin.
BANİPAL— Yani, ölüm ölüm bir ölüm!
O da Asûrlar hükümdarına
parmaklarında insan hayatını
toz gibi ufalamış Gazap tanrısına–

SUMATRALI KÖLE — vız gelir!

(Gölgelerde bir dalgalanma)

BANİPAL — *(Alaycı)* Daha ne yapabilirsiniz Banipal'e bundan başka? Dar ağacı ve cellât. Bunlar netâmeli oyunlardır Ekselans, silâhın geri teptiği de olur. Bir ihtilâli soysuzlaştıranlar, ona ödün verenler, ondan çıkar sağlayanlar, kendi mezarlarını kazmış olurlar. Siz de bu yola kaydınızsa, atılacağınız çukurları şimdiden kendiniz hazırlayın. *(Durur, önünde var saydığı şeylere bakar)* Nedir bu önüme serilenler? Allı yeşilli donların ne işi var burda? Davamızla ne ilişkisi olabilir bunların? Yüce konvansiyonun Banipal'in pek özel don kolleksiyonuyla ilgilenmesini, mahkemenin esenlikle yürümesi bakımından garipsediğimi ve sakıncalı bulduğumu söylememe izin vermenizi dilerim. Bu ipekli donların, hakkımda toplanan suç kanıtlarından biri olarak yüksek huzurunuza çıkarılması, sanımca dîvana ve onuruma indirilmiş bir şamardır. *(O anda üç köle birbirlerinin suratına üç tokat şaplatır)* Baş savcı bey oğlumuzun Hamurabi kanunlarını çiğnememin baş nedenlerinden biri ve en önemlisi diye bu avrat donlarını ortaya dökmesi davayı kökünden gülünçleştirecek niteliktedir. Ayrıca gençliğinden beri her çeşit kadın giysilerine karşı duyduğu sapık eğilimin bu güne değin süre gelmiş olduğunu göstermesi bakımından da bu davranışını BİZ DEVLET OLARAK–

ÜÇ KÖLE — Rak–

BANİPAL — İlginç bulmaktayız. Bu, onda donsuz büyümenin hıncı ve tepkisi olabilir. Belki de cinsel bir açlıktır ki ciddî ve hayatî bir davanın içine sızacak kadar cıvımış ve sulanmıştır. Ben sanırım ki sayın savcı bu külotları da teker teker sorguya çekmişlerdir. Acaba bu eğiliminin dürtüsüyle geceleri düşlerinin azmadığını bize açıklayabilirler mi? Ve gerçekten sabahlara kadar onlarla al takke ver külâh becelleşmiş olmasınlar? *(Gözlerini kaçan bir gerçeği yakalamak istiyormuşcasına paradinin karanlığına diker)*

Yargıçlar katında bir kıpırdanma görüyorum. Birbirlerine yaklaşıyor, başlar ve dudaklar. Gözlerde acayip hayvansı bir ışıltı çıkmakta. Ağız kenarları, yavşak bir su-

lanmanın salyalarıyla köpüklenmiş nerdeyse? Bana mı öyle geliyor, yoksa gerçekten şu soluyan burunlar, o bürümcüklerin içinde yuvaklanmış olan pembe yuvarcıkların hayal-tenlerini mi koklamakta? Eğer böyleyse onları pörsük sinirlerini gıcıklayan, pıhtılaşmış kanlarını ateşleyen o elle tutulmaz, çıldırtıcı görünümlerden kurtarıp yaşlarının gereği, hadımca bir doygunluğa kavuşturmak için bendekilerden arta kalanları kendilerine bağışlayayım.

Alın! Buyurun! Gözünüz doysun! *(Kol yenlerinden çıkardığı minicik külotları salona ve yargıçlar heyetine fırlatır. Külotlar, renk renk, sabun köpüğü balonlar biçimi havada uçuşurlarken uzaktan Sumatralı'nın sesi duyulur.)*

SUMATRALI KÖLE — Hani ya hediyelik külotlar. Allı verelim.. Morlu verelim. *(Oğul ve kızlar kümesinde tepki ve kıpırdanma. Bu anı kaçırmak istemiyen Banipal salona bir arslan terbiyecisinin kırbacı gibi şaklayan bir kalıkalıa fırlatır. Her saniye patlamaya hazır bir dinginlik. Banipal gözlerini tek tek çocuklarının üzerinde gezdirdikten sonra)*

BANİPAL — Davanın aydınlığa çıkması için şu noktanın kendisinden sorulmasını ve sözlerimin, atlanmadan tutanağa geçirilmesini bilhassa rica ederim. Bu sulu ve cıvık ortamda, eğer sayın savcı gerçek donsuzlardan olsalardı buna bir diyeceğimiz olmazdı. Bana deselerdi ki Âsûr'un ham madde ve döviz kaynaklarını ve stratejik bölgelerini, donsuzlar zararına – Efendim, duymuyorum? Ekselans ses gelmiyor kulaklığıma. İçişleri kulağım bozuldu galiba!

Affedersiniz...

Bendeniz mi? Yanlışınız var.

Ben mi söylemişim? Yalan!

Ben mi yapmışım? Hâşâ!

Ben mi emir vermişim? İftirâ!

Hiç haberim yok. Bilmiyorum. Hatırlamıyorum ekselans. Unutmuşum, affedersiniz. Belki. Haklısınız tabii. Siz söylüyorsanız öyledir. Yanılmışım, olabilir. Hayıır. Kat'iyyen. Ben yapmadım. Bana yaptırdılar. Suç benim değil, onların. Daha çok sizin. Beni siz bu yola ittiniz. Siz yaptırdınız. Kötülük diye yapmadım ki bunları. Ba-

bil'in her mahallesine bir Krezüs oturtmak günah mı? Ama siz kötülük diyorsanız öyledir. Sizin dediğiniz doğrudur. Niye susuyorsunuz? Neden beni kurtaracak tek söz söylemiyorsunuz? Şimdi güvendesiniz tabii. Şapa oturan benim. Altınlarınız sizi bekliyor Seylan'da. Arkanızda hiçbir iz, hiçbir ipucu bırakmadınız. Şimdi tertemizsiniz. Bu muydu bana yapacağınız? Bütün köprüleri attınız? Bütün güçleri aldınız elimden. Ne yapsam vuramam sizi. Şimdi karşıma geçmiş tısılıyorsunuz.
Tırnaklarınızı biliyorsunuz.
Kim beni sorguya çekebilir? Siz mi? Hadi ordan it dölleri. Şu kovuşturmanız şu işkenceniz bitse de saraylarınıza dağılıverseniz rahatlıyacaksınız. Telâşlanmayın, dediğiniz oldu. Ayağım suya erdi. Hadi şimdi karılarınızın, odalıklarınızın yanına.
Hanımlar, âşıklarınız sizi bekliyor, ne duruyorsunuz? Koşun geç kalmayın! Saltanatımın çürük payandaları, ben yıkılırsam sizi de yıkarım!
Krallıklarımı paylaşmak mı? Yok öyle şey.
Bugün iktidar benim, onu elimden kimse alamaz!
Askerler, neredesiniz? Kurtarın beni, kızlarımdan, oğullarımdan! *(Bir durak. Sesi hafif lırıltılı)*
Boynumda geziniyor putların baltası.
Ne soğuk, ne gıcıklayıcı öpüş!
Durun, acele etmeyin *(Soluğunu hesaplıyarak, kuru tek tek bir Banipal azameti ve gururuyla)*
BEN ASUR BANİPAL
(Klarnette, görkemli, pes tonlar)
Karanlıkların oğlu
bana, Tanrılara yaraşık
bir son hazırlansın!
(Güleç, çocuksu) Tazılar da nerde kaldı?
(Sayıklıyor gibi) Beni, arslanlı tahtıma oturtun.
(Fısıltıyla) Piliçlerini kekliklerini yediler mi?
(Görkemli) Âsûr elime, göksel asâmı tutuşturun.
(Kıs kıs gülerek) Çıta gibidir çapkınlar. *(Eliyle tazılarının kafalarını kaşır, öper, okşar sevgiyle)*
Bir avlağa çıkalım da görün
Geyiğin ardına düştüler mi

Bir uçarlar ki yaylana yaylana
(Ton değiştirir) Kanatlı boğalarımın
çektiği saltanat arabamda
gözlerim, gazap kusar–
(Gene çocuksu) Dört ayaklarını, topladılar mı,
havada bir nokta.
(Patetik) Başım dimdik–
(İçini çeker, acımaklı) Sütlü pirinç
lapasını da pek severler.

(Düz, tonsuz, vurgusuz, virgülsüz)
Ardımdan
Babil'in kızıl yasını
göklere savurmak için Baal'de
kurban edilen kölelerin ölüm çığlıkları
gün batımında çöl çakallarının
ulumalarına karışırken
Âsûr'a son yıldırımlarımı yağdırarak
putlar katına uçayım!
(Durak. Gözlerini kırpıştırarak salonu ve çocuklarını süzer, iki eliyle omuz başlarını kaşır sırıtır)
Ama sonum yok ki benim
Aldattım sizi.
Ben, ölümsüzüm.
Ben acı duymam.
Ben ölemem
Öldüremezsiniz beni.
İhtilâli kazançlı bir meslek
haline getiren sizlere sesleniyorum.
Bu taçlar benim,
Bu topraklar benim
Ben köklerimle dal-budak
salmışım iktidara.
Beni söküp
a-ta-maz-sı-nız.
(Bir dinginlik, sahne, rezistansla kararır; saray takımının görüntüsü fonda ve yok-başlı gölgeler karanlıkta silinir, sahne, yeniden yavaşça aydınlanır.)

BANİPAL — *(Başından perukasını çıkarıp fırlatarak olduğu yerden kö-*

lelere sinsice) Korkuttum. Korkttular ve gittiler. Güle güle. Pek şaştım, ölümsüzlüğüme inanmalarına.

SUMATRALI KÖLE — İnanmazdım ben olsam.

HİNTLİ KÖLE — Ne de toymuşlar?

BANİPAL — *(Kendi kendine)* Daha kocamamışsın ihtiyar tilki.

ÇİNLİ KÖLE — *(Sinsi bir gülüşle)* Ama dönecekler!

HİNTLİ KÖLE — Toparlanıp geri dönecekler.

SUMATRALI KÖLE — Onların da bir düşündükleri var elbet.

BANİPAL — Nerde ne zaman, ne yapacaklarını kimse bilmez.

ÇİNLİ KÖLE — Tam ellerine düşmüşken bırakırlar mı sizi?

BANİPAL — *(Baş eğik, kendi ekseninde tırnaklarını yiyerek dönenirken)* Şimdi kurtulmanın yolu? Kurtulmanın?

ÇİNLİ KÖLE — Bir süre yedi cinler yuvası İştar mağarasına kapansak? Unuttursak kendimizi?

SUMATRALI KÖLE — Ya da İblis Pazuzu'ya ulak salsak, bizi korumaz mı?

ÇİNLİ KÖLE — O, insanın en göçkün anını kollar. Hi-hi-hi-

(Işıklar birden söner, Banipal ve üç köle kaybolur. Karanlıkta üç gri spot, dip ve iki yan açıdan rampa ilerleyen üç gölgeyi aydınlatır. Gölgeler üçgen düzeni bozmadan rampa yakın dururlar)(*)

GÖLGE I — Birden saltanatının
yele döndüğünü görmek
Hiç ürkütmedi seni–

GÖLGE II — mağarada uyanınca.
Tutkulardan, ağrılardan
soyunmuştun.

GÖLGE III — Ama çöl ortasında
devesinden başka,
tutanağı olmayan
bedevi'nin,
yılgınlığı
sarmıştı–

GÖLGE I — etini, kemiğini,
kurtulamıyordun kendinden.

GÖLGE II — Bereket yoksulluğunun

(*) Gölgeler bu tabloyu, silindir şapka, sapsız baston, beyaz eldiven, frak, içi beyaz saten, dışı siyah, uzun balo pelerini, rugan iskarpin-bronz mask, yerine anlamsız, kül rengi bir yüz ve aynı renkte harmaniyle de oynayabilirler.

fışkırdığı Mezopotamya'ya
kök söktüren zorbalığın,
GÖLGE III — aşılmaz ve aşınmaz
o rezil bencilliğin–
GÖLGE I — koşulları aslâ değişmeyen,
iblis'ce düzenlerin,
iktidarını korumak için sana
elindeki işkence türlerini,
GÖLGE II — ne denli değişik,
acımasızca kullandırdıysa
GÖLGE III — sömürdüklerin de
egemenliğini ele geçirmeyi,
GÖLGE I — sana karşı çıkan, şer –
kuvvetlerinin
yardımıyla çökertmeyi de o denli
tez öğrenmişlerdi.
ÜÇ GÖLGE — Zorunluydu bu yüzden.
AYAKLANMA...

(Üç gölge rampın sol köşesine çekilirken sahne kararır.)

BÖLÜM: XII

(Gölgeler, sahnenin sol iç kenarında, yüzleri salıncakdekilere yarı dönük, diagonal ve kımıltısız durmaktadır. Işık almazlar. Sumatralı köle, sahne önünde, sırtı halka dönük, bağdaş kurmuştur. Çinliyle Hintli köle, sağ-sol iki yanda, ayakta, İştar köle üçgenini kesişerek ve ortada duran Banipal'in çevresinde değirmiler çizerek dönenir. kızıl spot Banipal'i aydınlatmaktadır. Kız, kölelere ve Banipal'e yaklaştıkça ışığa girer. Üç cariye, sağ dip köşede yan yana a:yakta.)

İŞTAR — *(Banipal'e karşı ard düşüncesini sezdirmeden sinik)*
Yeni bir savaş kurtarabilir seni ancak.
Sana karşı dipten kaynaşan
patlamaya hazır hoşnutsuzluk,
hıncın amansız zehrine bulanır da
mayalanırsa, bir direnmeye dönüşebilir.
BANİPAL — Tez aşılır dirençle ayaklanma arasındaki köprü.
İŞTAR — Tiksiniyorlar senden.
Cin çarpmışa dönüyorlar
adını duyunca.
BANİPAL — O kadar iğrenç miyim ki ben
sevilmiyorum.
neden sevilmiyor bir kral?
İŞTAR — Kim, hangi kral yaranmış ki halka?
Gemini çıkar–
SUMATRALI KÖLE — Isırır.
İŞTAR — Yularını boşla–
ÇİNLİ KÖLE — Teper, sırtından atar.
İŞTAR — Doyur, donat–
HİNTLİ KÖLE — daha çoğunu ister.

İŞTAR — Dirhemle ver öyleyse
aşını, azığını.
SUMATRALI KÖLE — Alıştırma, bolluğa
alıştırdın mı, yediğini azımsar
giydiğini azımsar.
İŞTAR — Halk bu –doyunca unutur
unutunca azıtır.
SUMATRALI KÖLE — Keşke Asûr'un uyrukları
hayvanlar olsaydı?
HİNTLİ KÖLE — Ne iyi olurdu değil mi efendimiz?
ÇİNLİ KÖLE — Verdiğini tepmez –
SUMATRALI KÖLE — eline tükürmez.
İŞTAR — Tersini düşün:
Ne verdin ki sen bu ilkel ahtapota?
O, bir aşamaya vardı
senin hesaplıyamadığın
düşünmeye başladı elleri.
Bu soğumsuz doymaz yaratık,
kendisine verilenle
yetinmenin ahmaklığını,
sen ve senin katındakilerin
yaşama düzeyine erişememesi,
ağır, hayvansı, uyanışının körelmesi için
onu, putlarınla, tanrılarınla nasıl
büyüliyerek baskılı düzenini
sürdüğünü sezinledi –
ÇİNLİ KÖLE — ve – sardı emmeçleri,
soluğunu keseni.
BANİPAL — Onlara, beni ve kendilerini unutturacak
öyle bir uğraş bulmalıyım ki
göremesinler adımlarını
talanı-saldırıyı-yağsız
gözlerini kamaştıracak
renklere boyarsam –
İŞTAR — Çomar gibi seğirtirler arkandan.
Burunlarına, az buçuk kan koklat –
ÇİNLİ KÖLE — Kuduzlaşır, canavara dönerler.
SUMATRALI KÖLE — Savaş; bir süre oyalar
sersemletir onları.

İŞTAR — Dışa döner senden öc alma hırsları,
taşar sınırlarından –
HİNTLİ KÖLE — unuturlar sizi,
düşmanla dalaşmaktan.
İŞTAR — *(Gene alaycı, burnk)* Sürünün, kırabildiğin kadarını
kırdıktan sonra da –
ÇİNLİ KÖLE — Kalıntılarıyla
yeni bir iktidar kurar –
SUMATRALI KÖLE — Saltanatını pekiştirirsin!
ÇİNLİ KÖLE — Ama çok geç!
SUMATRALI KÖLE — Ama – çook. He he he he!
BANİPAL — Doğru, çok geç! Her şeyimi sattım!
ÇİNLİ KÖLE — *(Yapmacık bir iç çekmeyle)* Şu ilk pazarlıkta uyuştuğunuz dost-yabancılara boyun kırmaktan başka çareniz yok.
GÖLGE I — Bir fiskeyle putlar gazabını donduran.
GÖLGE II — Uzaya kök salmış ülkelerini, ayaklarına seren.
GÖLGE III — Sen gezegenler fatihini, uygunca bir görevde kullanırlar elbet.
BANİPAL — Onlara yararlı olunca da gelsin gene eski yaşantım.
İŞTAR — Kalkabilir misin onların yükliyeceği görevlerin altından?
BANİPAL — İç işlerini öyle bir yönetirim ki parmak ısırtırım kurtlara. Alsınlar efendim dış güvenliği üzerlerine.. Ötesine karışmam. Onlar düşünsünler. *(İştar'a içerlemiş)* Anlamadım?
İŞTAR — Kulağın ağır işitiyor.. Bütün memleketin kütüğünü istiyorlar senden..
BANİPAL — Yediden yetmişe mi? Yoo bu kadarı da fazla.. Akıllarından zorları var, bilmiyorlar mı elimdeki tuğla ocaklarının sayısını? *(Salmedekiler biliyoruz anlamına başlarını sallarlar)* Öyleyse? Milyonlarca kütük tuğlasını nasıl döktürürüm ben üç beş ocakçıya? Bu kaçıklarla iş görülmez.. Ne yapacaklarmış bu kütükleri?
(Aşağıdaki üç tümceyi, cariyeler, oldukları yerde döne kıvrıla söylerler.)
SUMATRALI CARİYE — Boyu bosu gözü kaşı.
HİNTLİ CARİYE — Tutumu davranışı.
ÇİNLİ CARİYE — Ak düşünürü, kara düşünürü.
(Hintli köle üç adımda öne fırlar, Sumatralı'nın yanına, yüzü

halka dönük bağdaş kurup otururken Sumatralı da halka döner.)

HİNTLİ KÖLE — *(Devinim içinde sözünü bitirir)* Kızıl düşünürü.

ÇİNLİ KÖLE — *(O da üç adımda Sumatralı'nın yanına çökerken)* Yeşil düşünürü, sarı düşünürü.

SUMATRALI KÖLE — Kuduzu, yobazı, nasıl sığıştırır efendimiz tuğla tabletlerine?

BANİPAL — Peki, peki, kabul.. Emir büyük yerden..

İŞTAR — *(Banipal'e)* Kaç zindanın var?

SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'den önce atılır)* Düzineyi geçmez..

İŞTAR — Sen nerden biliyorsun?

SUMATRALI KÖLE — *(Azametle ayağa kalkar)* Âsûr Banipal'in zindancılar kâhyası bilmez de kim bilir. *(Yerine oturur.)*

İŞTAR — *(Yüksek sesle)* Yetmez.

ÇİNLİ KÖLE — *(Ayağa kalkar, sinsi, boynu bükük)* Onları da arttırırız, kabul. *(Oturur.)*

HİNTLİ KÖLE — *(Kalkar, boşluğa seslenir)* Henüz ortada ne tutuklu var ne sanık, yönetimi yeni alıyorsunuz elinize.. Halk, zaten efendimizden bıkkın ve yılgın.. *(Oturur.)*

BANİPAL — Öyle söylüyorlar. Ben inanmıyorum ya bu saçmaya, neyse..

ÇİNLİ KÖLE — *(Kalkar, boşluğa)* Bir de siz baskıyı arttırın, yaraya tuz biber ekin.

SUMATRALI KÖLE — *(Kalkar)* Tamam! *(Hintli ayağa kalkar.)*

ÇİNLİ KÖLE — *(Boşluğa)* Ne oluyorsunuz? Dün bir, bugün iki.

HİNTLİ KÖLE — *(Boşluğa)* Daha yerinizi bile ısıtmadınız.

İŞTAR — Halkı, teker teker kırbaçtan geçirip sonra salıvereceklermiş evlerine.

SUMATRALI KÖLE — Evi de nerden çıkardın? Saz kulübelerine saz.

ÇİNLİ KÖLE — Sanki anamızdan sarayda doğmuşuz da sonradan bu hallere düşmüşüz gibi atışmalı konuşuyor, duydunuz mu efendimiz?

BANİPAL — Siz kim, sarayda doğmak kim a kıl kuyruk *(Kıza)* Demek önce kırbaç ve göz dağı?

(Üç köle salınenin dip ve iki yanına fırlayıp yerlerini alırken)

ÜÇ KÖLE — Yaşasın!

HİNTLİ KÖLE — *(Kendi köşesinden)* Bunlar sizden baskın çıktı.

BANİPAL — Ben bunu düşünmemiştim.

ÇİNLİ KÖLE — *(Gözlerini büzüp kırpıştırarak)* Üzülmeyin efendimiz, sizin yerinize kullarınız düşünür.

İŞTAR — *(Kümeden ayrılır, sahne önüne kayar, gözlerini halka diker, arkadakiler, karanlıkta. Kız, salondaki spottan mavi ışık alır)* Bir tarla, işlenmeden önce tavlanır, saldırgan da ülkeyi kılıcının yalımına aldı mı, tıpkı yoz bir tarla gibi ayrığını çakılını ayıklar.

SUMATRALI KÖLE — *(Dişlerini gösterip gülerek)* Temizler, kurdunu, çiyanını.

İŞTAR — İçinde, nelerin yuvalandığı bilinmeyen toprağı, getirmeden tavına güven gelmez sömürgene. *(Yerinden fırlar, elinde kırbaç varmış gibi kolunu sağa sola sallayıp kırbacını, yaklaştığı her kölenin suratında şaklatır. Tavanda kırbaç şakırtısı. Kaba, hoyrat bir yıldırı aracıdır kırbaç. Kırbaç Çinli'nin suratında şaklar, Çinli gülümser, yanağını okşar.)*

ÇİNLİ KÖLE — Acıtır, iz bırakır, tepki yaratır.

BANİPAL — Kırbaçtan daha etkini? İz bırakmayanı?

İŞTAR — *(Banipal'in arkasına geçer)* Var.
Ruhu saran yavuz korku.
Şöyle bir yılın ve sindiri düşün
Bula, Âsûr'u günah ve suçluluk çamuruna!
Başına gelmişlerin sorumlusu O!
Ayaklarına pranga vurduran O!
Körelt iç tepilerini
Güvenini sars!

GÖLGE I — Sür ucun ucun
bu sapık eğinimin batağına.
Nedenini çözemediği
bir işkil bulandırsın içini,
tedirgenleşsin.
olaylar üstüne üstüne
abanıyormuşcasına..

GÖLGE II — Onu kötülemektedir Putlar..
Kaçar olsun gölge-seslerden
gölge-adam gibi.

GÖLGE III — Boşuna, bu sesleri kazıyamamak
mağara böğürtülü, ıslıksı,
kulaklarındaki.

İŞTAR — *(Banipal'in yanından sıyrılır, öne ilerler)*
Karşı saldırıya
geçmek de boş,
orda aramak da boş
kurtuluşu.
GÖLGE I — Bir körün
karanlığı
toslamasındaki
kaygınlıktır bu.
İŞTAR — Ve kaçışı
aradıkça kendinden
kapansın kısır döngü.
(Birden hızla rampın sağ köşesine geçer, yarım yüz, sahnedekilere)
Soluk komaz,
bu çatışmalı
sinsi ortam..
(Kollarını öne paralel uzatır, halka döner, el ayaları yere çevrik, parmakları açık)
Âsûr – zehirlenmiştir..
(Bir susku)
ÜÇ GÖLGE — Bu zehir
öldürmez
ama, çökertir..
İŞTAR — *(Aynı hızla, rampın ortasına kayar, parterin sağ-sol karanlığını tarar, sağ kolu az bükük, önde, sol kolu az geride, yarım bükey çizerek boşluğa)*
Döndürür hayvan sürüsüne Âsûr'u,
ürken – her ses ve kımıltıdan,
karşılıklı – kuşku ve yılgının,
boğuculuğu..
Yalnız, elleri ayakları
kımıldar, uykulu
istediğin yöne sürebileceğin,
baş eğik, sürüngensi, her buyruğuna.
Bu kör saplantıya tutuldu mu Asûr,
O günah ve suçluluk bunalımında.
ÇİNLİ KÖLE — Yaklaşıyor demektir, uçuruma..
GÖLGE I — Korkma, arkasını bırak!

BANİPAL — *(Yüzü ekşimiş)* Bırakamam ki – onlar hesabına çalışıyorum.
İŞTAR — Kimin için hazırlamak istiyordun bu ortamı?
BANİPAL — Kendim için..
ÇİNLİ KÖLE — Çok safsınız.. Boş bırakırlar mı başınızı?
BANİPAL — Neden umutlandırdınız beni öyleyse?
İŞTAR — Körelmiştin. Göremiyordun burnunun ucunu.
Çomarlığını hatırlatmak istedim sana –
hiçliğini, sıfırlığını, onların yanındaki.
SUMATRALI KÖLE — *(İçini çekerek boşluğa)* Sen kösemensin..
Sen kösemensin.
Onlar, sürüyü gütmek için
kullanıyorlar seni!
ÇİNLİ KÖLE — Keçi kurda âşıksa
Neylesin çoban köpeği?

(Sahne kararır.)

BÖLÜM XIII

(Kişiler; bir önceki mizansende, kımıltısız. Yoğun ışık, Banipal'in üzerinde.)

BANİPAL — *(Kollarını kavuşturmuş, gözleri yerde, ayaklarının ucuna basa basa fır döner)*
Kulluğa yeni alışıyorum,
olur bu kadar acemilik...
Kolları sıvamalı..
önce şu kilit noktalarını,
tarayalım bir bir
dönemeçli dolambaçlı
kuytu, aydınlık,
yalı-yar'ı, ovayı.
(Üç köle, sessiz, simetrik adımlarla köşeleri tarar, cariyelerin üçgenine girer, bir kız bir erkek birbirlerini kapatmadan yüzleri halka dönük, aralıklı iki sıra olurlar.)

İŞTAR — *(Büyük değirmiler çizerek)* Yılan nerde? Tavşan nerde?
Gözleri dinleyelim sonra:
şaşı, çakımlı, kırpışık, seğirtik
her açılan, kapanan gözü.
(Hizmetçiler, bir elleri gözlerinde, bir elleri kulaklarında oyuncak bebek gibi gözlerini açıp kaparlar.)

ÇİNLİ KÖLE — İç duvarlarına kulak dayarız gözlerin:
(Her köle ve cariye yanındakinin başını, kendine çeker, kulağını onun gözüne dayar.)

SUMATRALI KÖLE — Dinleriz fiskoslarını.. he he he.

İŞTAR — Her doruğa bir gözcü, her çalı dibine bir kovcu: *(Gene simetrik hareketlerle çalı diplerini karıştırır, bir kayalığa bir te-*

peye tırmanıyormuşcasına ıkına sıkına kendilerini yukarı çekerler.)

İŞTAR — Odalara yataklara bir kulak –

HİNTLİ KÖLE — Sayıklayanlara beş kulak: *(Hizmetçiler, üçer üçer küçük adımlarla iki yan plana koşuşur, –her kümede, iki erkek-bir kız, iki kız-bir erkek– varsayılan kapıları dinler, anahtar deliğinden bakar, yatak altlarına sürünüp girer, köşe bucağı dinlerlerken)*

ÜÇ CARİYE — Soluklara on–
uykulara bin..

İŞTAR — Yatma vakti güdümlü
kalkma vakti güdümlü.
(Kızlar dinleyip gözetmekten yorgun, İştar'ın "güdümlü" sözü üzerine toparlanıp İştar'a dönerler.)

HİNTLİ CARİYE — *(Şaşkın, İştar'a yaklaşır)* Ya sevişme?

ÇİNLİ CARİYE — *(Küçük adımlarla İştar'ın çevresinde dönerek nazlı sıkılgan)* Öpüşme?

SUMATRALI CARİYE — *(İki elini kalçalarına dayanıp salına salına kıza yaklaşır)* Yok deve!

İŞTAR — Beğenemedin mi? Her iş, her davranış yaza kışa göre ayarlanacak tabii.

BANİPAL — Ya ekme, biçme, bağ bozumu?

İŞTAR — Say!.

BANİPAL — Adak ayı, oruç ayı?

İŞTAR — Say korkma!.

BANİPAL — Köle devşirme, haraç toplama?

İŞTAR — Say say!

BANİPAL — Putlara kurban filân?

İŞTAR — Çanlı çıngıraklı borulu davullu dellâllar, naracılarla-

ÇİNLİ KÖLE — Eee.. Canın çekmiş te karınla – efem?

SUMATRALI KÖLE — Yok öyle şey!

ÜÇ CARİYE — *(Gözlerini, ağızlarını bebekler gibi açarak, elleriyle apışlarını çaprazlama kaparlar)* A.. a?

SUMATRALI KÖLE — Derhal bir dilekçe komutaya..

ÇİNLİ KÖLE — Sayın başkan, şu fakir kulunuz, bir kerecik - eşimle – hi hi hi.

ÜÇ CARİYE — A, a – a – a!

BANİPAL — Peki ama?

ÜÇ CARİYE — Peki ama?

İŞTAR — Aması maması yok!
ÇİNLİ CARİYE — Nasıl olur?
İŞTAR — Böyle düzende her şey olur.
HİNTLİ KÖLE — Ben istediğim zaman.
ÜÇ CARİYE — Biz istediğimiz zaman?
İŞTAR — Yok öyle şey!. *(Hintli köleye)* Ne senin *(cariyelere)* ne sizin isteğinizle olmaz bu iş! Komutay dilekçeni, il başkanlığına, il başkanlığı ilçeye, ilçe muhtarlığa havale edecek, muhtarlık sana bir numara verecek–
ÇİNLİ KÖLE — Ee?
İŞTAR — Ee..e..si, yılın hangi ayında, hangi gün ve saatinde bu işi yapabileceğini *(kızlara)* bileceğinizi–
SUMATRALİ KÖLE — Bildirecek..
ÜÇ CARİYE — A-a-a-aa!
ÇİNLİ CARİYE — Yazmasam da gidip söylesem?
ÜÇ CARİYE — Gidip söylesek?
SUMATRALI KÖLE — Devlet kapısı, han kapısı değil – sıran gelecek te–
SUMATRALI CARİYE — huzura çıkacaksın da–
ÇİNLİ CARİYE — iki solukluk lâfını–
HİNTLİ CARİYE — Devlet dinleyecek–
İŞTAR — var mı onun başını kaşıyacak vakti? Yazılı vereceksin –
SUMATRALI KÖLE — yazılı!
ÇİNLİ KÖLE — yazılı!
ÇİNLİ KÖLE — Bir tuğla yetmez mi?
İŞTAR — Dilekçe bu, ikişer tuğladan var hesabet.. *(Kızlar parmaklarıyla bir bir hesap yaparlar)*
SUMATRALI KÖLE — Devlet, senin *(yutkunur)* özel bilmem.. nen için *(kızlara)* neniz için, kesesinden tuğla harcıyacak baksana! *(Sumatralı cariye bir kahkaha atar)*
HİNTLİ KÖLE — Çok yük tutmaz mı?
SUMATRALI CARİYE — Tutsa tutsa bir deve yükü?
ÇİNLİ KÖLE — Bir yatma izni için? Vaz geçtim, başından arta kalsın!
KIZLAR — *(Dudak büküp)* Vaz geçtik, başından arta kalsın.
ÇİNLİ KÖLE — Uykum gelirse peki?
CARİYELER — Uykumuz? *(Esnerler, ellerini ağızlarına, üç dört kez çarparlar)*
İŞTAR — Gelmesin efendim.

BANİPAL — Söyle uykuna, çalmasın kapını ikide bir..
SUMATRALI KÖLE — İstersen, dayan gene bir dilekçe.
Devletlû, şevketlû efendim.
Uyku saatlerimin, cânib-i Vâlây-ı hükümdârîlerince tanzim ve tesbiti hususunun çâker-i kemînenize iblâğına makam-ı âidini tavsit buyurmalarını âtifet-i şehinşahîlerinden niyaz ve istirham eylerim.
ÇİNLİ KÖLE — Ol bapta.
Emr-ü ferman, hazret-i menlehülemrindir!
SUMATRALI KÖLE — Bas mühürü!
BANİPAL — Yoo, ben baskıya gelemem!
SUMATRALI KÖLE — *(Kendi kendine)* Gelemezsin de ne halt edersin.. a kıl kuyruk. *(Son hece, ağzından çıkarken hemen ağzını kapar)*
BANİPAL — O yok, bu yok.. yokluklar ülkesinin yasası bu.
HİNTLİ KÖLE — O kadar da değil.. Bunların çoğu göz dağı.. Biraz tavsasın ortalık biz gene bildiğimizi okuruz.
İŞTAR — Dinle en zoruna geldik
Şurda bir ışık mı çaktı *(Dipte bir ışık çakar)*
SUMATRALI KÖLE — Sür atlıları! *(Altı köle sanki at sırtındaymış gibi dolu dizgin taka tak taka tak sesi çıkararak ard arda sahneyi dönerler)*
İŞTAR — Vadide bir yankı.. Olur a, öküz böğürmüştür
(Uzakta bir öküz böğürtüsü)
HİNTLİ KÖLE — Kes kafasını!
İŞTAR — Çocuk mu çakal mı viyakladı *(Çocuk ve çakal sesi)*
ÇİNLİ KÖLE — Çakalsa geç. Çocuksa as çengele!
SUMATRALI CARİYE — Zırlaması uğursuzluk getirir, düzeni bozar!
İŞTAR — Baktın, başa çıkamıyorsun, yeni doğanları samanlığa gizliyorlar–
HİNTLİ CARİYE — o zaman, bebelere gebelere sürek avı!..
ÇİNLİ CARİYE — Geçir geçirebildiğini kılınçtan!
İŞTAR — Olacak iş mi, deme.. Memleket çıkarı neyi gerektirirse o yapılır.
BANİPAL — *(İşin alayında gülerek)* Gelelim kuşlara...
Bir kuş?
İŞTAR — Sakın dokunma!
ÇİNLİ KÖLE — Onlar, en sinsi habercilerimizdir. Hi hi hi?!

İŞTAR — *(Banipal'e)* Şaşıyorum, neye duyumsamazsın bu kadar? Kılın kıpırdamadı?
BANİPAL — Rahatım da ondan...
İŞTAR — Öyle... adamların onların adamları.
BANİPAL — Onların adamları benim adamlarım.
İŞTAR — Senin de onların da adamları?
SUMATRALI KÖLE — Birbirinizin adamları?
BANİPAL — Birbirimizin adamları?
ÜÇ CARİYE — Bizim adamlarımız?
BANİPAL — Bu rahatlık vermez mi adama?
ÇİNLİ KÖLE — Vermez efendimiz, bu adam değiş tokuşu, size bir şey kazandırmaz... Bir de elinizdeki şu son kozu oynasanız?
BANİPAL — Neymiş o son kozum?
ÇİNLİ KÖLE — Kimyasal ve biyolojik silâhların ve Laser ışınları, sinir gazları yapımının yasaklanmasını durdurun!.
HİNTLİ KÖLE — Sizi tongaya bastırmak istiyorlar!
SUMATRALI KÖLE — Durdurun efendimiz!
ÇİNLİ KÖLE — Uluslar arası andlaşmalar çerçevesinde sizi o yasakları onaylamaya zorluyorlar.
ÜÇ CARİYE — Yanaşmayın sakın buna!.
BANİPAL — Yanaşmam efendim.. Madem ki öyle istiyorsunuz yanaşmam! Arkamda yumurta küfesi yok ya.. *(Sahnedekilerin karşısına geçerek)* Peki.. Bu yasaklamayı durdurursam ne kârım olur benim?
İŞTAR — Ne kârın mı? Uydu gezegenlerindeki ölüm labaratuvarların elektronik radar sistemine bağlı füzeleri eskisi gibi seri halinde yapmaya koyulur da, eğemenliğini çökertmeye yeltenen düşmana, gereğinde bölüntülü uzay bombardımanı taktiğini uygularsan–
BANİPAL — bölüntülü uzay bombardımanı taktiği ne demek?
İŞTAR — İmparatorluklarına karşı kullanılacak nükleer başlıklı kıtalar arası-savaş füzelerini daha uzaydayken yok etmek için Laser ışınlarını geliştirmek–
SUMATRALI KÖLE — ve başkaldıran gezegenleri de bu ışınlarla eritip toz etmek.
BANİPAL — O zaman hiç bir ihtilâlci–
SUMATRALI KÖLE — ve cuntacı
HİNTLİ KÖLE — gezegenin gıgı çıkmaz!

ÇİNLİ KÖLE — Ve dış mikroplar temizlenince içerdekiler kendiliğinden pusar.
İŞTAR — Hele seni uykularından eden o ahtapotun
SUMATRALI KÖLE — kolu kanadı öyle bir kesilir ki, bir daha kıpırdamaya gücü yetmez!
HİNTLİ KÖLE — O baş kâbusunuz hatırladınız mı?
BANİPAL — Evet. Beni ha sardı ha saracak!
ÇİNLİ CARİYE — *(Ürkmüş)* Efendimiz? *(Viyolensellerin kreşendolu variyasyonları sahne sonuna kadar sürer.)*
SUMATRALI CARİYE — *(Ürküntülü sesle)* Efendimiz! *(Hepsi parmaklarıyla bir noktayı gösterirler, kızların gölgeleri fonda)*
HİNTLİ CARİYE — Efendimiz!
ÇİNLİ KÖLE — Kurtarıcınız burda!
KIZLAR — Burda kurtarıcınız! *(Spot sahnedekilerin yüzlerini tarar.)*
İŞTAR — Yanı başında!
ÇİNLİ KÖLE — Aman çiğnemeyin efendimiz!
CARİYELER — Çiğnemeyin!
İŞTAR — Yaklaşıyor bak! *(Yeri sürüyen hışırtılı taban sesleri)*
KÖLELER — Yaklaşıyor.
KIZ VE CARİYELER — Yaklaşıyor. *(Taban sesleri yeri zangırdatırken, sahne bir anda timbal vuruşuyla kararır.)*

BÖLÜM : XIV

(Sahne açılınca İştar, köleler, cariyeler, Banipal karanlıkta. Bir spot sahnedekilerin hiçbirinin yüzünde durmaksızın geçer, karanlığı yarar, örümceğin kalın boğuk aksırık sesi.)

ÇİNLİ KÖLE — *(Fısıltıyla korkulu)* Bir gölge aksırdı?
(Sağ dip köşeye büzülür.)
KIZLAR — *(Aynı fısıltılı sesle)* Bir gölge aksırdı? *(Sol dip köşeye büzülürler.)*
BANİPAL — *(Aynı sesle)* Kim var sedirin altında?
KIZLAR — Kim var sedirin altında?
(Örümceğin boğuk, gıcırtılı kalın sesi, tavanda yankır, fonda örümcek adam görüntüsü.)
SES — Örümcek!
KIZLAR — *(Korkuyla çığlık çığlığa kısa, çabuk, keskin.)* Örümcek!
BANİPAL — *(Ürküntüsünü sezdirmeksizin titrek bir gülümsemeyle)* Nerden çıktın sen? *(İştar, köle ve cariyeler örümceğin çevresinde dönenirler.)*
SUMATRALI KÖLE — *(Nekre)* O da mı gözcü, kovcu?
BANİPAL — Beni gözetler olmasın? Soluğumu, uykumu?
ÇİNLİ KÖLE — *(Sinsi)* Anladım, onu da size karşı tutmuşlar.. Hi, hi, hi...
İŞTAR — O da satılık.
ÖRÜMCEK — *(Kalın boğuk sesiyle)* Satılık değil, kiralık.. Ağırlığımca para ödediler bana.
SUMATRALI KÖLE — *(Gülerek)* Deme!
BANİPAL — Senin ağırlığından ne olur ki?
ÖRÜMCEK — Gel kulağına söyliyeyim, bana verileni
(Banipal, örümceğe eğilir, kulak verir.)
BANİPAL — Ooo, çok para çok..

ÖRÜMCEK — Sen o kadar anlarsın *(Çinli köleyle kızlar yavaşça ötekilere yaklaşır.)*
BANİPAL — Sesin, kalın, boğuk?
ÖRÜMCEK — Asûr arslanların böğüremez benim gibi!
SUMATRALI CARİYE — Sen küçümenciksin ama?
BANİPAL — Küçümencik..
KIZLAR — *(Görünmiyen örümceğin başına üşüşürler.)* Küçümencik..
ÖRÜMCEK — *(Banipal'e)* Sana öyle göründüm, Banipal; şimdi gözünün birini kapa, birini aç!
CARİYELER — *(Bir gözlerini kapayıp ötekini açarak birbirlerine)* Birini kapa, birini aç.. Birini kapa, birini aç *(İştar'dan gayrı köleler ve Banipal de, elleriyle gözlerinin birini açar, ötekini kaparlar)*
ÇİNLİ KÖLE — Aaa... Mağara ayısı!
KIZLAR — Mağara ayısı-örümcek!
İŞTAR — İki yaratık karışımı?
HİNTLİ KÖLE — *(Soluğu kesilmiş)* İki yaratık *(Karanlıkta yeri zangırdatan ayak sesleri)*
SUMATRALI CARİYE — Bu ayak sesleri kimin?
ÖRÜMCEK — Benimmm! *(Benim sesi karanlıkta yankılanır)*
İŞTAR — *(Fısıltıyla)* Tarih öncesi hayvan!.
BANİPAL — Peki nasıl oluyor da çıkarıyorsun o sesi?
ÖRÜMCEK — Benim değil ki o ses. Senin içindeki korkunun. BEN O KORKUNUN YANKISIYIM...
ÇİNLİ KÖLE — Uzman örümcek bu... nasıl da bildi... Herşeyden çakıyorsun.
ÖRÜMCEK — Çakarım tabii. Kimler yetiştirdi beni bil bakayım.
SUMATRALI — Kimler?
ÖRÜMCEK — Tıngırımınganiler.
SUMATRALI KÖLE — Kimdir onlar?
ÖRÜMCEK — İyi saatte olsunlar!
(Bu diyalog süresince ötekiler karanlıkta kalır.)
SUMATRALI KÖLE — Demek onlardansın? Tevekkeli değil, çat burda – çat kapı arkasında?
(Örümcek somutlaşır örümcek adam olur.)
ÖRÜMCEK — Beğenmedin mi – Üç dil bilirim ben, üç fakülte bitirdim!
SUMATRALI KÖLE — Neleri, neleri?

ÖRÜMCEK ADAM — Söylemem, sen bil!
SUMATRALI KÖLE — Matematik?
ÖRÜMCEK ADAM — Geç.
SUMATRALI KÖLE — Felsefe?
ÖRÜMCEK ADAM — Geç geç..
SUMATRALI KÖLE — Hukuk?
ÖRÜMCEK ADAM — Geç geç geç.
SUMATRALI KÖLE — *(Otomatik)* Geçtim, geçtim, geçtim.
ÖRÜMCEK ADAM — Bilemedin.. Teknoloji, seksoloji.
SUMATRALI KÖLE — Bunlar ne bunlar?
ÖRÜMCEK ADAM — Bilim, bilim..
SUMATRALI KÖLE — Hep loji ile mi biter bu bilimlerin sonu?
ÖRÜMCEK ADAM — Elbette!
SUMATRALI KÖLE — Bu da bir iş mi? Ben de ne lojiler bitirdim ne lojiler.
ÖRÜMCEK ADAM — Say bakayım!
SUMATRALI KÖLE — Sen lojileri bende gör: Başlıyorum.
ÖRÜMCEK ADAM — Başla.
SUMATRALI KÖLE — Sakın kesme.
ÖRÜMCEK ADAM — Kesmem.
SUMATRALI KÖLE — Hazır mısın?
ÖRÜMCEK ADAM — Hazırım.
SUMATRALI KÖLE — Sıkı dur.
ÖRÜMCEK ADAM — Durdum.
SUMATRALI KÖLE — Hadi başlıyorum.
ÖRÜMCEK ADAM — Şimdi tepeden tırnağına başlarım.
SUMATRALI CARİYE — Al gözünden öyleyse: Mastroloji.
HİNTLİ KÖLE — *(Sumatralıdan geri kalmamak için)* Astroloji.
ÇİNLİ KÖLE — *(Aynı atılımla)* Dalgatoloji, malgatoloji–
HİNTLİ KÖLE — Çalmatoloji–
ÇİNLİ KÖLE — Çırpmatolog ve Theotolog.
ÖRÜMCEK ADAM — Ee.. ne denir bu lojilik uzmanlarına?
SUMATRALI KÖLE — Bunu bilmeyecek ne var? Dalgatolog.
HİNTLİ KÖLE — Çalmatolog.
ÇİNLİ KÖLE — Çırpmatolog ve theotolog.
ÖRÜMCEK ADAM — Pek cahilsiniz, pek...
SUMATRALI KÖLE — Hadi ordan.. Sen alim olmuşsun da ne halt karıştırmışsın?
ÖRÜMCEK ADAM — Siz benim karıştırdığım haltların binde biri-

ni karıştırsanız dünyayı parmağınızda oynatırsınız..
SUMATRALI KÖLE — Sen de ne kendini beğenmiş, kasıntılı herifmişsin be?
HİNTLİ KÖLE — Her sorunu yanıtlıyoruz.
ÇİNLİ KÖLE — Bizi gene de yokuşa sürüyorsun.
ÖRÜMCEK ADAM — Ya ekonomi politik? Bunu bilin bakayım, bunu bilin?
SUMATRALI KÖLE — *(Yüzünü ekşitir)* O tiklisinden bizde yok..
ÖRÜMCEK ADAM — Neden?
HİNTLİ KÖLE — Bu tiklere takıldık mı tekleriz de ondan..
ÖRÜMCEK ADAM — Peki.. sen diyalektikten anlar mısın?
SUMATRALI KÖLE — O da nesi?
HİNTLİ KÖLE — Üst yapının tersi.
ÖRÜMCEK ADAM — Canım öylesi değil! Di-ya-lek-tik?
SUMATRALI KÖLE — Bunun Hititçesi?
ÇİNLİ KÖLE — Ey-ti-şiın.
SUMATRALI KÖLE — Dikenlikte gül ibrişim.
ÖRÜMCEK ADAM — Aferin. *(Hintliye)* Pekii.. sen hangi tikten yanasın?
HİNTLİ KÖLE — Theokratik devrimcilikten.
ÖRÜMCEK ADAM — *(Çinliye)* Ya sen?
ÇİNLİ KÖLE — Kikokratik tekelcilikten.
ÖRÜMCEK ADAM — Güzel.. *(Sumatralıya)* Eee.. İkisi birleşince ne çıkar ortaya?
(Üç köle örümceğe aval aval bakar.)
ÖRÜMCEK ADAM — Canım ne mankafasınız siz? Theokratiyle Kikokratiki?
SUMATRALI KÖLE — Buldum, buldum.. Toplum illeti..
ÖRÜMCEK ADAM — Pekii... ya Plutokrasi?
SUMATRALI KÖLE — Bildim, bildim: Tükrük hokkası!
ÖRÜMCEK ADAM — Bravo! Bravo.. Bravissimo! Sen tam cia'da çalışacak adamsın! Sen benim yanımda staj görsen uzayın sayılı ajanlarından olursun!
HİNTLİ KÖLE — Pek bitirimsin be kiralık örümcek!
ÖRÜMCEK ADAM — Ben adam sarrafıyım oğlum.. Adamı şıppadak gözünden çakarım.
ÇİNLİ KÖLE — Demek, bilimle bitirim birleşince ortaya sen çıktın.
HİNTLİ KÖLE — Desene sen şimdi bilim adamısın.
ÇİNLİ KÖLE — Bilim adamı olmasa casus olabilir mi salak?

BANİPAL — Şist.. Buraya bak örümcek, seninle bir anlaşma yapalım.
(Sahnedekiler ışık alır.)
SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'in önüne geçerek)* Seninle bir anlaşma yapalım.
BANİPAL — *(Kölelerin önüne geçerek)* Gel, benim hesabıma çalış!
(Örümcek Adam silinir. Bundan sonraki konuşmalarda Örümcek Ses olarak oyununu sürdürür. Şimdi Örümcek sözde yürümekte, Banipal'le köle, örümceği kandırmak için yarışmaktadır.)
SUMATRALI KÖLE — Gel, benim hesabıma çalış!
BANİPAL — Sana ne oluyor? Kral sen misin, ben miyim?
SUMATRALI KÖLE — Teklif mi var aramızda? Ha sen, ha ben.. He, he, he!
BANİPAL — Çekil ayağımın altından bücür mendebur.. *(Çinli köleye)* Bu fazla tozuttu. Bük şunun kulağını!
ÇİNLİ KÖLE — *(Koşar kölenin kulağını büker.)*
SUMATRALI KÖLE — Ay, kulağım, ay ay..
BANİPAL — *(Çinliye)* ne yapıyorsun?
ÇİNLİ KÖLE — Bük demediniz mi kulağını? Büktüm efendim.
BANİPAL — Öylesi değil canım.. Kulağını bük dedimse biraz öğüt ver de vara-yoğa karışmasın demek istedim.
ÇİNLİ KÖLE — Öyle mi? Affedersiniz. *(Sumatralıya bağırarak)* Sen öyle vara-yoğa karışma bakayım. Seni gidi haddini bilmez utanmaz arlanmaz! Krallık kim, sen kim?
SUMATRALI KÖLE — *(Örümceğin kulağına)* Sakın inanma! Kral benim ben!
BANİPAL — *(Emekliyerek örümceğe yaklaşır, elini ağzına götürür, örümceğin kulağına)* Sen onun dediğine bakma.. Kral benim ben. Sahici kral!. Gel, sen benden yana ol!
BANİPAL — Ama gene de onlardan görün, sızdır avalları!
ÇİNLİ KÖLE — Sudan raporlar düz efendimizin üstüne!
İŞTAR — Pek de sudan olmasın, ödeneğini keserler karışmam!..
SUMATRALI KÖLE — *(Diz çöker, dört ayak örümceğin arkasından emekliyerek)* Ödeneğini keserim karışmam!
BANİPAL — Susacak mısın?
ÇİNLİ KÖLE — *(Örümceğe yaklaşır)* Uydur bir şeyler. Suçla efendimizi!
SUMATRALI KÖLE — Bir çöplükte iki horoz ötmez!

Suçla da bitir işini!

ÖRÜMCEK SES — Ya casusluk şerefim?

İŞTAR — Bırak şimdi şerefi merefi!. Keseni düşün. İki yanlı çalışanlar yok mu sizin meslekte?

ÇİNLİ KÖLE — Olmaz olur mu çok! Sen bana sor. Üç dört yanlı iş çevirenleri.

BANİPAL — *(Örümceği kovalıyarak)* Sana bir krallık veririm!

SUMATRALI KÖLE — *(Banipal'den önce örümceğe yetişmek için yeri arşınlarken)* Ben, iki...

BANİPAL — *(Soluk soluğa)* Ben üç! Dur! *(İkisi de birbirlerinin farkında olmadan kıçın kıçın gerilerken yüz geri edince kafa kafaya tokuşurlar. Kafasını oğuşturarak)* Off!.. Verdim gitti.

SUMATRALI KÖLE — *(Olduğu yere çökerken)* Ben de verdim gitti.

ÖRÜMCEK SES — Bu biraz tehlikeli.

İŞTAR — Hangi işte o dediğin yok ki? Hem tehlike arttıkça heyecan da artar.

ÖRÜMCEK SES — Ya namusum?

BANİPAL — Namusuna bir şey olmaz korkma!

SUMATRALI KÖLE — Onu bir yana bırak!

ÇİNLİ KÖLE — Ona kimse dokunmaz sen işine bak!

SUMATRALI KÖLE — Canım ben varım arkanda..

İŞTAR — Aaa... Çok inatçısın. Bu meslekte sünepelik sökmez!

ÇİNLİ KÖLE — İşlemezsen ışıldamazsın.

HİNTLİ KÖLE — Bırak uyuntuluğu, canlan biraz.

SUMATRALI KÖLE — *(Ayağa fırlar)* Seni şimdi ayağımın altına alırım inatçı katır! Peki desene bu meslekte emeklilik yok!

ÇİNLİ KÖLE — Hazır eline fırsat geçmişken–

SUMATRALI KÖLE — Aç kalırsın karışmam!

İŞTAR — *(Eğilir örümceği avucunun içine alır, onu okşuyarak rampa yaklaşır)* Onu buna, bunu da ona gammazla. *(Banipal cariye ve köleler kızın çevresinde toplanmışlardır. Yüzlerinde birinden medet umanların sabırsızlığı)*

İŞTAR — *(Tatlı bir gülümsemeyle avucundaki örümceğin başını kaşır, okşar)* Evet.. Ona buna, bunu ona–

ÇİNLİ KÖLE — gammazla!

HİNTLİ KÖLE — Birini atlat–

SUMATRALI KÖLE — Ötekini çaprazla!

İŞTAR — Birini baltaya göndeer–

SUMATRALI KÖLE — Öbürünü saltanata! *(Kızın elinden binbir özenle örümceği alır, usulcacık yere bırakır, örümcek sağa sola kaçışır, gözler ve başlar örümceğin zik zak koşuşunu izler. Örümcek, adımlarını ağırlaştırmıştır. Güvenli bir sallantıyla yürüyüşüne koyulur. Örümceğin ayak sesleri. Sahnedekiler büyülenmiş gözlerini örümceğe dikerler.)*

BANİPAL — *(Örümceğin arkasından)* Hadi benim güzelim, hadi şehlevendim, o ne salıntılı, o ne yampiri yampiri–

ÇİNLİ CARİYE — O ne duvar dibi duvar dibi yürüyüş?

(Örümcek rampa yönelmiştir. Sahnedekiler yarım ay düzeninde sessiz adımlarla arkasından yürürken konuşurlar.)

SUMATRALI CARİYE — O ne edâ, o ne çalım?

HİNTLİ CARİYE — O ne güzellik o ne asâlet?

İŞTAR — Şu topal aksak ayacıklara bak–

HİNTLİ CARİYE — Adım atışını sevsinler–

SUMATRALI CARİYE — Çölde senin gibisine
kim rastlamış ki aslanım?

İŞTAR — Seni ceylanlar görse kıskançlıktan çatlar!

ÇİNLİ CARİYE — Sana bin dişi örümcek–

BANİPAL — saraylarımın bütün–

SUMATRALI CARİYE — bâkire örümcekleri fedâ olsun!

SUMATRALI KÖLE — Gel etme, razı ol..

İŞTAR — Senin gibi kös dinlemişler, böyle oyunlardan korkmaz..

(Örümcek rampa yaklaşırken kurbağa yeşili bir spot onu, tepeden nokta nokta izler. Örümcek ramp önünde. Köle ve cariyeler örümceğin ekseninde. Kız ve Banipal örümceğe oranla diagonal. Fonda örümceğin dev-boy görüntüsü.)

BANİPAL — Sen, yeraltı işleri uzmanı,

İŞTAR — usta dokumacı,
ağ-göbeğinden gözler avını.

BANİPAL — Boşuna koşmamışlar seni,
bu yola–

ÇİNLİ KÖLE — kimi nerde kullanır,
bilir el oğlu.

İŞTAR — Öyle aldırışsız–

SUMATRALI CARİYE — vurdum duymaz,
uykuda gibisindir,
ya ölü–

ÇİNLİ CARİYE — Girince yörüngene, tam

HİNTLİ CARİYE — İlk algıların
titreşimleri–
İŞTAR — Sezdirir yeminin yaklaştığını..
SUMATRALI CARİYE — Yola düştün mü,
ÇİNLİ CARİYE — iplik ininden
usulcana,
HİNTLİ CARİYE — salyalar koyuverirsin
çırpındıkça o
ÇİNLİ CARİYE — Bir kaç
debelenmedir
sonrası..
İŞTAR — Semiz böcek şöleni –
SUMATRALI CARİYE — Hazırdır artık
İŞTAR — Kıl parmakların
taramıştır
kafanı
HİNTLİ CARİYE — O ne süs
SUMATRALI CARİYE — o ne püs,
ÇİNLİ CARİYE — gören bayılır...
İŞTAR — Tırmanır kara büklümlü
ayakların,
avına doğru
HİNTLİ CARİYE — basamakları–
ÇİNLİ CARİYE — Öbür yaratıklara da
benzemez ölümün:
SUMATRALI CARİYE — Azgın dişinle
sevişmeniz
bir başka öykü:
İŞTAR — Boğuşmasız
savunmasız
direnmeden
ÇİNLİ CARİYE — salıverir de
kendini
dişi ağzına
çözülür — ve
HİNTLİ CARİYE — bir ürpertide
beklersin
uykulu–
SUMATRALI CARİYE — yutulmanı,

çıtır çıtır
sarsıla!.
BANİPAL — Bir az insansı-
bir bekleyiştir
bu–
acılı, sabırsızca
HİNTLİ CARİYE — İnsan bilebilir
öleceğini ancak.
İŞTAR — Seninse–
canın kopar,
bilemezsin,
ÇİNLİ CARİYE — dişiye kavuşmadır
SUMATRALI CARİYE — bu can kopuşu!.
ÇİNLİ KÖLE — İşte böyle...
saltanatlar–
çökertir,
SUMATRALI KÖLE — imparatorluklar kurarsın..
İŞTAR — Bir fiskedir
kıllı parmaklarında
Mezopotamya!
HİNTLİ KÖLE — Bozgunlar
ÇİNLİ KÖLE — zaferler
SUMATRALI KÖLE — ayaklanmalar;
İŞTAR — tek fısıltı–
dudağınm ucunda?!
BANİPAL — Hadi, muştular getir bana öyleyse;
akbabalar gagalasın beyinlerini
boğulsunlar sürdüğün batakta!.
(Banipal'in sözü biter bitmez spot nokta nokta geriler. Örümcek ramptan dönmüş, fona yürümektedir. Sahnedekiler örümceğe göre yön değiştirir, dizgiyi bozmadan ardına düşerler, fondaki Örümcek Adam görüntüsü silinir ve sahne kararır, hışırtılı taban sesleri uzaklaşırken.)

BÖLÜM: XV

(Dipte üç gölge hafiye, Bölüm: II'deki kılıkları ve fonda yansıyan gölgeleriyle alttan yüzlerine doğru mavi ışık alırlar. Sahne arkasından cariyelerin çığlıkları arasında timbal ve trompet sesleri.)

ÇİNLİ CARİYE — Efendimiz satıldık!
SUMATRALI CARİYE — Örümcek sattı bizi.
HİNTLİ CARİYE — Örümceek! *(Sesleri iniltili uzar, kesilir. Kontrbasta triyoleler, üç gölgenin dizesine kadar sürer.)*
ÜÇ GÖLGE — Harmânîsi
üzüm basanınki gibi
kızıllandığında
GÖLGE I — Dili kıyınç yoğurduğunda
GÖLGE II — Her ağaç altında putlarla kızıştığında
GÖLGE III — Ayıpları ecelinden rüsvây olduğunda
ÜÇ GÖLGE — Yanağına değnek vurulduğunda
Derisini utanç dağladığında
Üzerine helâk uğradığında
GÖLGE I — Kasırga tutuklu
GÖLGE II — Göz oyukları
kusmuklu dörtgen alev
GÖLGE III — o suskun Moloh'u
ÜÇ GÖLGE — konuşturan ateşbâz
karanlığın oğlu
gülbânk(*) çekip
uludu:
BANİPAL — *(Sahne arkasından ulumalı)* Her şey satılık ay-gök satı-

(*) Bir ağızdan ve bir makamla içilen and, ya da alkış, yakarış.

lık mı? *(Hızla sol orta plandan sırtında kızıl harmânî, içeri dalar, gölgelerin ışığına girer.)*

BANİPAL — Neden bu doğa
düzen döşeli?
(Köle ve cariyeler Banipal'in arkasından başları eğik içeri girer. Sağ, sol üçüzlü, gölgelere yarı dönük dururlar. Banipal; İştar rampta görününce ona döner)

İŞTAR — *(Orkestra önünden rampa çıkarken)* Sattın satıldın yaranamadın!

ÜÇ GÖLGE — Yok satılmışlığın karşılığı!

PAPAĞAN'IN SESİ *(Dip boyuttan)* — Vah benim efendiciğim; vah benim gezegenler kralım sizi kimler kodu bu hale? Vah.. vah.. vah! *(Bason'ın tiz, alaycı sesi, vah-vahlar'ı tekrarlar.)*

BANİPAL — *(Gözleriyle papağanı arıyarak)* Sendin beni eğlendiren, avutan. Gördün mü başıma gelenleri papağan başı?

PAPAĞAN'IN SESİ — Vah efendiciğim, vah.. vah.. vah!.
(Bason vah vahları tekrarlar.. Sahnedekiler papağanla Banipal'in konuşmasını duymazlar, yalnız yankılanan son vah ünleminde boyutları araştırırlar. Uzaklardan, sam fırtınasının, yükselip hafifleyen, sonra birden kesilip ulumalı bir iniltiyle uzayan inceli kalınlı ıslıkları.)

BANİPAL — Dinse bir
şu sam fırtınası
şu kum dağları erise!

İŞTAR — *(Boyutları ve parteri gösterip gülümser.)*
Çıkabilsen
düze, aydınlığa

BANİPAL — Bitse bu örümcek pazarlığı. *(Rampın sol ucuna yumulur.)*

İŞTAR — *(Alaycı)* Yeni alıcılar mı buldun?

GÖLGE I — Kuruttun atar-damarlarını
Asûr'un!.

ÇİNLİ KÖLE — Kim olsa kapatır
besili ülkeleri.

SUMATRALI KÖLE — Elimde böyle
mal olsun!
(İki kölenin patlayan kahkahasını, örümceğin tepeden yankıyan kahkahası bastırır. O an, kölelerin sesleri boğazlarında donup kalmıştır. Derinden derine, depremsi, boğuk, aralıklı

gümbürtüler duyulur. Devrilen kapıların çatırdısı, adım adım yaklaşan tabanlar.. Banipal'in yalnız gözlerinde donuk bir ürkü. Yüz çizgileri gergin, kımıltısız. Kontrbasta ve trompette ateşli dramatik, do diez tonlar.)

İŞTAR — *(Seslere kulak kabartır)* Bitmez bu kargaşa
düşküden kurtulamazsın!

ÇİNLİ KÖLE — *(Kümeden fırlar, sağa sola koşuşur, sırtı salona dönük, yan karanlıkları göstererek boğulur gibi soluklu)*
Çakallar Asûr'u–
geçirdi ellerine..

ÜÇ GÖLGE HAFİYE — *(Acı, karanlık tonda)*
Uluslar kanarası Bâbil
dünyanın baltasıydın
kırıldın
(Gök perdesinde Bâbil alevler içinde yanmaya başlar. Sahne arklarından vuran mor ışık altında, orta yanlardan Banipal'in yok-başlı kızları oğulları sökün eder. Köle ve cariyeler yıldırım çarpmışcasına elleriyle korunarak geri geri sendeler.)

SUMATRALI CARİYE — *(Kısık, ürkülü, karanlık bir sesle)* Geldiler!

HİNTLİ CARİYE — *(Aynı sesle)* Kurtuluş yok!

ÇİNLİ CARİYE — *(Aynı sesle)* Kurtuluş yok!

SUMATRALI CARİYE — *(Diz çöker, elleri boşluğa uzanmış)* İblis Pazuzu; kurtar bizi!
(Yok-başlı gölgeler; sahnedekileri iki yandan kıskaca alırlarken İştar; kaygısız, telâşsız, kıskaçtan ağır ağır sıyrılır, gözleri parterin karanlığına saplı, rampa ilerler, bu ara, Hintli ve Çinli cariyeler de Sumatralı'nın yanında diz çökmüşlerdir.)

ÜÇ CARİYE — *(Yakarış mırıltısıyla hızlı tınlamlı)*
Ey yedi cinler
mağarasından gazap oklarını *(Fonda, İblis Pazuzu görünür)*
günahkârlara fırlatan *(Üç köle seğirtir, cariyelerin sırasında diz çöker, yakarışa katılırken, tronbonun dinsel karakterdeki yalımlı, ağır başlı sesinin tapınç törenlerinde okunan parçalara eşlik eden Halhalatou-flütlere karıştığı duyulur.)*

ÜÇ KÖLE — Ey ejder yarasa
ölümsüz ateş
sen İblis Pazuzu;

ÜÇ CARİYE — Alev memelerinden ey

doğmamış çocukları
emziren; acı bize!
Kurus bizi yaktı! (*)
Amazonlar'a yaktırdı!

KÖLE VE CARİYELER — Kurtar bizi, kurtar!.
Yaktı bizi Kurus,
Babil'i yaktırdı!

İŞTAR — *(Rampta, yüzü, halka dönük, sağ elini başının üstünden arkaya atarak Banipal'e)*
Son silâhın
kargımak:
Boşa –
bu kargımaksa!
(Banipal; korkunun korkusuzluğu içinde, harmânîsini kanatlandırıp kıskacın ortasında çark çevirir ve gürler.)

BANİPAL — Gel, sakar yayla attığım esrik oklarıma
boynuz kaldıran tutsaklarımın
ahları içinden ateşli ferman gel!.
Dayanıklı sözlerin, Lût kıyılarında erimesin!
Yağdır kargışını –çivi yazılarımdan–
Asûr'lar sonrasına!

İŞTAR — *(Yüzünde Banipal'in yenilgisinden duyduğu sevincin ışıltısı)*
Övünç üzerine kılınç
ve övünenler üzerine!.

YOK BAŞLI OĞULLARI — Onlar çıldıracaklar!

İŞTAR — Casusların üzerine kılınç
ve hainlerin üzerine!

YOK BAŞLI KIZLAR — Onlar yıkılacaklar!

İŞTAR — Saltanatları üzerine kılınç.

KIZLAR — Ve hazineleri üzerine

OĞULLAR — Onlar yakılacaklar.

İŞTAR — Saldırganlar üzerine kılınç.

OĞULLAR — Ve sömürgenler üzerine

KIZLAR — Onlar asılacaklar.

PAPAĞANIN SESİ — Vah vah vah vah..

OĞULLAR — Veyl.. Kemikleri demir direklerini
Elbürz'e savurmuş.

KIZLAR — Koçlar tütsüsüyle yıldırımladıklarma..

(*) Kurus - Xserxes — Babil'i yakan İran hükümdârı.

İŞTAR — Veyl.. O gazaba ki dili zifirdi.
OĞLULLARI — Evreni süpürürdü
KIZLAR — Gölge-etekleri!.
BANİPAL — Kim açabilirdi dişlerimin kapı kanatlarını?,
Kim yıkabilirdi beni, benden gayrı?..
İŞTAR — Sen ağaçtın.
OĞULLAR — Onların babası.
KIZLAR — Ve taşdın
Onları doğuran.
İŞTAR — Şimdi kim
Senin tozunu sayabilir?
ÜÇ GÖLGE — Sen Ninuva arslanı
uluyandın
OĞULLAR — Serhoşların
türküsü oldun
İŞTAR — Ve kötülük
çirkefine gübre!.
BANİPAL — O ışın ki ölümsüzdü
yüzdürebilir mi; alevli–
gök gemilerimde yalnızlığımı?
İŞTAR — İnsandı başları kanatlı boğalarının:
saray kapılarının bekçileri Lâmassu,
süsebilir mi şimdi ay kuşlarını?
İŞTAR VE ÜÇ GÖLGE HAFİYE — Gazaptın Asûr
kılınçtan düştün
Nerde o:
gök-oğullarının,
seni emziren bereketi?
İŞTAR — Nerde o; Bengi-su
bengi kılan seni?
BANİPAL — Kim yasaklamıştı, ölümcüllüğü, bana, kim?
Ben saydıklarımın hepsi - ya da hiç biri
körlerin tanrıl görüntüsü
yılgı ve kırımdan bıktım..
İŞTAR — Dövme Ken'an putları yutardı
Soy kız-oğlanlarını kudurmuş da..
ÜÇ GÖLGE HAFİYE — Nedendi hadım kükremişliğin
burma sakallarında?
İŞTAR — Çalmışsın

bilmezden
Tanrı-savaş'ı

ÜÇ GÖLGE HAFİYE — Gök-tapınakta
pusmuş da!. *(Üç şimşeksi kahkaha)*
(Uzaktan yaklaşan çıngırak sesleri)

İŞTAR — Oyuncakların kırıldı
Putlar soytarısı..

BANİPAL — Murdar olsun dudak payı
murdar kılan beti..
gazap mı doğmuşum
Ben GAZAP
bir varmış da?..

PAPAĞAN'IN SESİ — Vah vah vah vah.. *(Bu yankılanan vah vah'lara çıngırak sesleri karışır, erir.)*

(Yok-başlıların kıskacı, Banipal'in üzerine kapanırken, timpani kreşendosuyla üç gölge, köleler, Banipal, İştar kararan sahnede silinir.)

BÖLÜM: XVI

(Sahne, acı göl yeşili, sis büründüsünde, rezistansla aydınlanır. Gök perdesinde, üç gölge, yok-başlıların ve çalgıcıların silik görüntüsü. Uzaktan duyulan sazların ezgisine, çıngırak sesleri karışır. İştar, gök perdesinin az ilerisinde, sahne, tabanına vuran turuncu ışıkta, bronz bir yontudur.)

İŞTAR VE YOK-BAŞLILARIN GÖLGE SESLERİ — Ve
olacak
oldukta
bu sözleri
tomarladıkta
ona bir
İŞTAR — gök taşı
bağla
KIZLAR — ve fırlat
uzay ırmaklarının
karnına
OĞULLAR — ve de ki:
onlar serilecek te
KIZLAR — uyanmıyacak
yer birle
OĞULLAR — ve Asûr
İŞTAR — Tanrıları
yenik ve devrik
İŞTAR VE GÖLGE SESLER — putsuz
tapınaksız
gök boyu
ormanlaşacak
(Gök perdesinden, üç gölge, saz çalan altı tutsak ve yok-başlı-

lar silinir, kızıl karanlığa, kıvılcımlar püsküren Babil'in silueti, yavaş yavaş kabarır, fonu kaplar, duman bulutları arasından alevlerin çizdiği bir (ateş-yazı)nın kelimeleri parlar.)

ME NE TE KEL FA RES

ÖL - ÇÜL - DÜ

Bİ - ÇİL - Dİ

HE - SA - BI

GÖ- RÜL - DÜ(*)

(İştar, gök perdesine döner, kollarını açar, ortan boyutlarından, birbiriyle yarışırcasına çıngırdayan uykulu, ürkek, ivecen, güleç ve küskün çıngırakların sesleri uçuşurken İştar'a sahne tabanından vuran ışık söner. İştar, yontu büriintüsünden sıyrılır. Gök perdesinde; kanat çırparak uzaklaşan bir güvercin, yangın-bulutlara karışır.)

(*) Babil yanarken, gökyüzüne alevlerin çizdiği yazı (İbrânî mitolojisinden). M.Ö. 612'de Pers Kralı Xerxes, Ninuva'yı aldı ve bütün Mezopotamyayı ülkesine katti.

BÖLÜM : XVII

EPİLOGOS

(Gök perdesi, uçuk mavi, bir sarı spot, Banipal'i kızıl harmânîsi içinde aydınlatır. Banipal, yalnız.)

BANİPAL — topraklarım kulaksız
doğa, gölgemi yıkadı
bir çekirdek kadar yalnızım
bu çekirdekteki cimcimeliğimde
yakalayabilsem doğurgan üregenliği
onun tözünden fışkıran öz su
bende de özgeciliğe dönüşebilecek
bir filizlenmeyi kızıştırsa,
gözlerime abanmışsa, puhunun gagasında
batacağı günlere boyun kıran Mezopotamya,
tüzeyle zırhlanmış eski görkemliğine
yeniden tırmanabilir mi?
Değişmek yüz yıllar boyu özlemi duyulan
o "Altın Çağ"a dönebilmek için
özgür atılımlara boynuz kakmadan –
Asûr'u, yozlaşmamış güçlere bırakarak
kendi istemimle yokluğa karışmak
bunu yapabilsem
yapamam ki mayam bozuk
bu kokuşmuş mayayı değiştiremem ki

kafam
büyüdü irileşti

kocaldı kazanlaştı
dilim ufaldı ufalıyor
pireleşti elimden kaçtı
ne rahatmış dilsizlik ve kafasızlık
bütün dilleri kafaları uçurmalı
KEŞKE HAYVANLAR OLSAYDI
ÂSÛR'UN UYRUKLARI
VERDİĞİNİ TEPMEZ ELİNE TÜKÜRMEZ

dinleyin
nasıl kirpikleniyor
ecinni buhurdanları cücelerin?

ÂSÛR

yüzümü görmeyen çok krallara
–toprağın tırnaklarından uyanıp da
katarlanırlardı sonsuza
sunular taşırlardı ki bana kervan kervan
uydu krallarımdılar– ne oldu

hecindiler tez yürür döndüler uykuya mı
bir gözü güleçken bir gözü ağlayıklarım

NERDESİNİZ

cânîlerim cellâtlarım baltalarım prangalarım
çözüldünüz de yer-bir oldunuz
bu muydu ödentisi o dağlar tutarı çapulların

AH SİZ

tutsak ülkelerimin Âsûr temelleri
ister misiniz bu goriller döğüşünde
şu topraksız takım çıksın üste

DOĞRU

gölgemi bile sattım
kim süpürdü uçar-tavanını
Uranus'daki yatak odamın
ne boğuntulu dinginlik bu zindan boyutsuz
burası benim krallığım
oturamam mı bu boyutsuz
krallığın ortasında

AMA

sonum yok ki benim
aldattım sizi
ben ölümsüzüm
ben acı duymam
ben ölemem
öldüremezsiniz beni

BEN

ben buzullar kalıntısı Lystrosaurus
yüzgeç karaların sürüngen kuşağı
Antartika'dan dolanmış Ekvator'la akraba
fosil'dim uyandım çene kemiklerim takırdadı
insansız gezegenlere insan ektim
fırtınalar denizi ben ve yağmur
denizi ay kadavrasında

İNSAN AVI BİTTİ
ŞİMDİ GEVİŞ SAATİ KOBALTLERİMİN

duymuyor musunuz
yıldızları çıngıraklıyor cücelerim
ve yeni Babiller
kurmakta füze robotlarım
Ekvator kuşağında

673

Ben
alev Babiller Tanrısı uzaysal
nedendi Âsûr sakallarım kükremeli
Ben Âsûr Banipal
artık yakamazlar beni
putlarım hortlasa da
ne çabuk kanıverdiniz
şaklabanlıklarına

(Birden, spot söner, Banipal kararır.)

NOTLAR

Bu kitabın hazırlanışında, S.O.S., Kaos, Açıl Kilidim Açıl *ve* Mau Mau *için bu kitapların ikinci (son) baskıları temel alınmıştır. Doğan Hızlan'ın da "Sunuş"unda belirttiği gibi, Ercümend Behzad Lav'ın ikinci baskılarda büyük ölçüde değiştirdiği şiirlerin iki şekli de kitaba alınmış, ilk baskılarda görülen küçük farklılıklar aşağıdaki notlarda belirtilmiştir. (Yay. N.)*

S.O.S

[S O S]

1: Fezada sükûtun uykusu:
8: tabakalarında sesler,
21: Su–
diplerinde kan-
kusan
inci avcusu!
23-25: Asırlar; obelisklerde can çekişir;
29: *İlk baskıda bu dizenin altında yer alan aşağıdaki bölüm ikinci baskıya alınmamış:*
Kir –
kadar kurtlu fikir;
afyonlu kitap: Allah – İnsanlara beşik!
33-34: köksüz ağaçların–
yarışı: Harp!
37: yarım atlar – son kişnemeler – sükût!..
42: *İlk baskıda bu dizeden sonra aşağıdaki dize yer alıyor:*
Boşlayan rüya...

47 ve devamı: aynı hız, aynı devir..
Okyanoslara veda; İhtiyar Albatros!..
Beş kıt'ada beş Havva.. Beş de Âdem..
"Menem ki kafile sâlârı kârbanı gamem!"

Sirano

14: Sirano;
sen belki de, şöyle düşünebilirsin:
25-29: Beni, ancak, bu – kıskaç–
fikir sıkar:
Doyurmaz oldu dev yığınları, Ana–
makina!..
Billûr tabutta yatanla, ben,
hortlayıp – toprağa çıksak da, nafile!..
36-39: Vursun saat başı – aç gözle–
bekle
koş – sarıl – sarkan iskelet kollarınla
devrilen sütunlara!..
44-48: Romantik aşklara.. Düşünme,
unut, dertleriyle acı –
sevdaları..
Toprağa baş koy da uyu.. bir an–
Uyanmadan!..
57-61: Havada, sarı–
saman yolları...
Bu saman yollarında
Yıldız orduları.. Altımızda:
Kara kurum,
rengi bir uçurum!..
65-68: Otlara, şarkı söylüyor tren..
Geceye, şarkı söylüyor böcek...
Kalk – hazırlan bakalım
Kapıda... anahtar... dönecek!..

Öksüriiklii Katır

6-7: sarhoş öğürtüsü, korna böğürtüsü.. ninni!
11: Öp
şu açları;
18: Kışın cünbüşü, tandır,
yavuklu, pınar..

Maden Kuyuları

1-2: dar

oluklarda ekşimiş hava...
13-14: Hırs: ateşte demir..
Erir
kızarır... Çürüyen beyin:
Kalbin mezarı.. İn
bu inde sarhoş uyu!..
Gece: ses veren kuyu...

Yırtık Mektup Parçaları
7: seni bekledim
26: pencerelerde bir kıvılcım bile yoktu..
30: –aranlık parola?
40: tırmandım
Horlamak için kimbil–.
Nası–. lazım?!
44-45: Bir ayı; kapatmış
seni kıllı gölgesile
50: uzaklaştım
57-58: Eeeh!.. geceye bir aksırık borcum varmış!..
Bu tuzak artık boş

Demin kulenin çanı beşi vurdu..
61: Haydi
iş vakti..

Oynuyor Ay
8-9: Kara taş –
yastığa düşüyor baş!..
12: *İlk baskıda bu dizeden sonra aşağıdaki üç dizelik bölüm yer alıyor:*
İşliyor beyin..
Çürük hatıraları
Dişliyor beyin!..
14-15: Hecin katarlı cin düdüklü tren..
İlk baskıda şiirin sonunda aşağıdaki iki dizelik bölüm yer alıyor:
Gök – bulanık..
Yanık bağırlı Kerem – uyanık!..

Bir Kapı
Zil Sesi
6: Vuruyor gecenin nabzı uykuda!..

Melodi

3-6: Geyik bacaklarınla kırılıp dökülüşün;
gülüşün
bükülüşün,
melodi!..

Oda

12-17: bu kadın beyaz, bu kadın esmer,
bu kadın kızıl, bu kadın sarı!..
Bu kadın - bir, bu kadın - dört..

Yastıkta Bir Kadın Başı

4-5: Pencerelerde kırılan ışık sütunları..
Beyin
Şüpheye
Gebe
13-14: Mor gölgelerin raksı başlıyor
Rüzgâr yavaşlıyor
20: Pencerelerde ufalan ışık sütunları
24: Dakkaların yarışı..
27: Şüphe: tohum!..

KAOS

Kaos

5: Cha-os:
6: Ölü seyyarelerin esirden mezarı..
7: *Bu dize ilk baskıda sonraki bölümün başında yer alıyor.*
11: terkipler çürüdü!.. Bal yapmıyor arı!..
13-16: Ayrılmıyor menşurda
Güneşin, hurda yedi rengi – ve yetmiyor gücü,
Medar sularında dolaşan serseri bangizlere!..
17: Asırlardan kaçan Kozmos şuaları,
21: Helezonlu met dalgalariyle yıldırımlanarak
22: doğuyor kor–
güneşlerden.. oynak ve fıkırdak
26-28: Uzadı gün – kısaldı, sene..
Bozuldu, sarsak, ihtiyar muvazene!..
Cazibe kanunları ters döndü kapaklandı...
33-35: Cha-os'a alâmet:
Esatir ilâçlarından umuyor medet

Tarih Azmanları!...
41: İktisadi kangrene yeni bir aşı!..(*)
(*) Kangrene aşı yapılmıyacağını biliriz, fakat ümit bu!..
43-47: yumuşa eski taş yontul!.
Yaklaşıyor oğul oğul,
kaplıyor arzı,
şehap yağmurlu
tuz buz âlemlerin kasırgası!..
48-50: Karnından soğudu arz!..
Yaza – kış karıştı,
kışa – kuş şarkılarıyla yaz..
53-55: Cha–os:
Köpüren Kâinat; gaz, buhar, miyasmos!..
57-59: ilk cıvık, balgamlı, ahtapot hayat..
Besliyor torbasında canlı meçhulü;
Ana kanguru – Ana tabiat!..

Tohum

1: Irgada, dedim ki:
4: *bana, yumuk bir tarla*
hazırla
6-7: Irgat, yarma kollarını gerdi.
Derdi, boyundan büyükler gibi-
mızgandı, cevap verdi:
10-12: *Hava bozunca, sürçer akıl!..*
Başla,
14-15: *hava bozmaz, kaşla-*
göz arasında!..

1931-34

13: Şişlendi, Seddi Çinde–
23: murahhası güldü – çizgisi kıpırdamadan!..
38: Demir–
portrelli Babilleriyle çökmekte – devir!..
47: Boş kutuplarda "Ne rap var ne ibat"!..
49: Ve ebedî – buz çakıllı deniz!..

İşporta

6-8: Alp'le Dürkhaym'ın
hapları – artık yutulmuyor.
Sütunlarda Yarasalar,
nedense tutulmuyor!..

9-10: Benim;
cepleri muskalı, ölü–
gözlüklü,
15-18: Kürsü ilmine raspa: Tabiatla maç!..
Hudut – hudut
hudutları aç!
Mankenli parlamentolarda;
22: Sol – Sağ – kopuyor ağ!..
24: Bin ipli oyuncakları;
sırt sırta sürüp koş!..

Kemal Ahmet

1: *İlk baskıda bu dizeden önce şu dize bulunuyor:*
1- Gem vurup durma çelik hızına
3: 2– Sakın,
6-11: Timsah ağzına yatmadan–
korkma!..
3– Keyfini bozma, Onların!..
Sele karışarak, bu – götürü –
ömrü,
hırlaşmadan bitir! Sadaka payını,
kabullenip göbeklen!..
Yahut ta... Anibal gibi;
16-21: 4- Önünde,
ne yel değirmenleri, ne de–
bir tank var?!..
Barometre fena: Gaklıyor–
Kargalar!..
Bu havada; avlanmak zor,
Donkişotum – zor!..

Studyo

9-11: Bir tabanca mı?.. Hayır, bin vatlık, iri
ampullerden biri,
16: *Gitti yüz kayme!..*(*)
(*) Aslı, kaime'dir, Şişli ve civarında oturan bir akalliyetin (!) şivesi!..
24: Çarpık balet bacakları,
27: *İlk baskıda bu dize* ("Senaryo, filim kitabı") *önceki bölümün son dizesi.*
41-42: Para gitmesin diye (!) beş vatla karartılmış,
47-49: Zor gelirse,
ense,

kulak, şekerli sulu pudrada banyo!..
– : *Sevgilim, iğilme, yırtılır mayo!..*
52-55: Güneşten yanmasın manolya eller
Göz kapaklara
Mavimsi boya!
58: – : *Arklar*(*) *çalışmıyor!..*
(*) Büyük elektrikli akiseler, yahut, aynalı lâmbalar
64-65: Dışarda yazılı, kırmızı camlı ziller: Zırrr
66: *İlk baskıda bu dize* ("Selânik ağzı") *yok.*
68: *"Sükût dur!.. Sükût!.."*(*)
(*) Aynı akalliyetin Türkçesi!..
72-73: kamera, namı diğer objektif, tablonun başına,
numaralı lâvhalardan birini çekti.
77-79: İlk sözü: *"Gel benim*
kartaloz –
sevgilim!.."
84: Kadranda işaretler:
93: *Cevap: "Peki... Uyumuyorum!.. Ü.İ.T.T.*
95-96: *Dikkat!.. (Ermeni figüran yanındakine):*
105: *Bu cümledeki* "üstadın tarifi üzerine" *ifadesi, ilk baskıda* "üstadın tarifi veçhile" *şeklinde.*
106: *Hâââârikulâde!..*(*)
(*) Türk tiyatrosunda bir akalliyetin inşat tarzı.
122: – : *Fesüphâânallah* (*) *gel de*
(*) Türk tiyatrosunda bir akalliyetin inşat tarzı.
142-143: Bu sefer atelyenin, içi, zifiri, kara..
149-151: çekilen sessiz parçaların
seslendirilmesi:
Atelyede; sinek tersi –
kadar çıt yok!..
159: *Bu cümledeki* "dışarı çıkarırlar" *ifadesi, ilk baskıda* "hava alması için dışarı çıkarırlar" *şeklinde.*
160 vd.: Tahtada program:
İlk baskıda:
"Balerinler", "Baletler"; "Büyük Sahrada", "Sahrayı kebirde" *şeklinde.*
"Program"dan sonraki bölüm:
Ve 4 Şubatta; doğmadan güneş,
iş başı saat beş!..
On bin figüranla Uludağda
açık hava sahneleri!..
Fakat dört Şubat

saat,
beş:
Havada, tipi.. Saat – on:
Havada güneş..
Saat – bir:
Havada, bulut!..
Sen bunu, kırk gün kırk gece unut!..

Köroğlu'ndan Memiş'e Mektup

İlk baskıda, "pussat" *sözcükleri* "silâh" *olarak geçiyor.*

2-4: *Bu üç dize ilk baskıda tek dize halinde.*

21-22: Güneşi, dağın tepesinde kazığa çakmışlar,
emirle kararıp, emirle ışımada!..

Kurt Masalı

3-7: Bir adam – bir masa – önünde kitap:
Kurtların masalı: *Dokuzuncu bap..*

Kurtlaşma humması yandı adamda
Boşluğa göz attı.. Karşıki damda;

27: – : *"Yedim başınızı maksat uğrunda..*

32-34: *Farkları kaldırdım sizi yemekle..*
Yekpare, sınıfsız ormanda – artık
Şahinler, müsavi... Kör köstebekle!..

39: Gözler şu satırda durdu mıhlandı:

48-49: Bir adam – bir masa – önünde kitap:
Kitapta son yaprak: Hata ve savap!..

AÇIL KİLİDİM AÇIL

Kitabın ilk baskısında girişte "1934-40" *tarihi yer alıyor.*

Prologia

İlk baskıda "Prologia" ismi kullanılmamış. 1.-10. dizeler "1", 11.-21. dizeler ise "2" olarak numaralanmış. Ayrıca bütün sözcüklerin ilk harfi büyük.

6: Çiz, Yazma, Yaz Buna Rağmen..

11-12: Şekil: Dikenli Hendese, Kurtul!..

20: Sen Uyanmadan Biterse İlahsız Gece;

Nostalgia

16: Ne yazsam gülmiyeceğine eminim..

17: Biz muhakkak ki oyuz gene..
18: Seneler var ki, biz, biz olmaktan çıktık..
20: yahut, başka türlü konuşup başka türlü yazmaktan...
27: daha başkalarına bırakabiliriz, kemâli huzurla...
28: Gece, bu saat,
doğru yürüyemiyenlerin saati bu gece:
29: Hâtıraları ve bizi arkamızdan vuran kitapları,

Bir Şehir Var

1-4: Bir şehir var hatıramda:
denizi boncuk rengi..(*)
(*) Denizi leylak rengi,
kubbelerine çınarlar yaslanan
çarpık cumbalı, inişli yokuşlu bir şehir..
10-11: Servi boylu ölüm, kaç kere gözlerime baktı yakından..
Fakat gülerek birbirimize,
16: yanımdaki kırtıpille beraber çekerek,

Serez

1ve 5: Çocukluk hâtıramda Serez;

Portakal Çiçekleri

3-4: İncimsi, portakal çiçekleri dizili halkalar satarlardı, aylak çocuklar,
[sokaklarda..

Bebek

7: Toprak tencereciklerde,

Böcek Zamanı

İlk baskıda şiiri oluşturan bölümlere ne genel başlık ne de numara verilmiş.

II, 4: Fakat bıraktığın hercâileri buldum.
III, 1: Niye ötmüyor bahçemizdeki kurbâ
III, 4: Penceremizin altında halbuki
III, 6: şarkı söylemesini onun?!
IV, 3: Hasretim:

Çiçek Saksı Badem

İlk baskıda şiiri oluşturan bölümlere genel başlık verilmemiş; ilk iki bölüm numaralı, üçüncü bölüm ise bağımsız.

I, 2: aşk tohumları gönderiyor
II, 5: gelmezsen şâyet.

III, 1: Seni,
saksımda yetiştirdim;

Mektup

İlk baskıda başlık, "Mektub"

3-4: sana yazdığım şiiri çıkarıyordum okumak için

Serenad'lar

İlk baskıda bu şiirlere genel bir başlık verilmemiş.

[5], 1-2: Niye sana benziyor köpükler, güneşe sarılırken?
[5], 4: ve kaçmıyor senden balıklar
[8], 6: ve bir şehaba takılıp
[9], 3-5: ölüme susamak arasındaki münasebet...

Seni dondurup yakan şey;
aynı bendekinin
aramızdaki duvara rağmen...
[10], 3-5: Odamın her köşesinden
bakan gözlerinle,
sabahladıklarımsa – yıldızlar kadar..
[11], 3-4: İlâhlar soytarısı,(*)

(*) Flüt çalan genç Frikyalı Marsiyas

[12]: Bana çok yakınsın, çok uzak belki!?..
Hâtıralar; çıngırak..
Ay parmaklarınla çalarak saçlarından harpını,
dünyamızdan çıksak..
[14]: Sana, yarın da mâlik olabilmek için
ıztırap çekiyorum şimdiden..
Beni hangi Tabu, sevdâya sürüklüyor?
Sana dokununca, öleceğim!..
[15], 4: ve beni yakıyorsun.
[16], 2-3: karanlığın dehşetini içer gözlerin..
Fakat ay;
[16], 5: şehvet, seni yakar, dondurur..
[17], 1-2: Bir kitap, bir mendil, şurda bir kemer..
[18]: Bir dil mi dolaştı ışık tellerinde saçlarının?
İlikler mi boşaldı ığıl ığıl?

Bal ışıkları gözlerin,
aktı gözlere gözlere..
Ayva tüyler, diken diken
battı tüylere tüylere..

[20]: Bütün hayatı,
tek mahlûk gibi geçirebilsek,
yeniden dökülerek aşkın potasında...
Ve bir yardan baksak ufuklara,
bakarken ihtiyarlasak...
[21], 2-3: ay ışığında gümüş yılanın kayışı..
[22], 3-5: Şehvetin;
bir sazın kaburgasındaki titreyiştir;
ne zaman başladığını,
ne zaman biteceğini bilmediğimiz..
[23], 3: Fakat bir yıldızın,

Bir Gecenin Tarihi
8: Sükût ayıklıyor mırıltıları:
11: Oo.. ağzı kilitli gece, niye konuşmazsın?

Vampir
1: Çarpar;
Sphinx'e çığlık atıp,
9: *Bu dize ilk baskıda bir önceki dizenin altında yer alıyor.*

Ali'yle Ceylan
58-59: kuyruğunun kamçısından, kaçıştı sağa sola..

Ballade'lar
[4], 5-6: kuluçkadan bazısı ördek,
ve leylek çıkınca bazısı...

Kırmızı Palanlı Eşeğim
8-9: Uyuyup üstünde, inmek istemediğim,
odaya girdiğim beraber,
13: Ve uçan süpürgesi rüyamda..

1912-1919
İlk baskıda bölümler birbirinden ayrı değil; bölümlerin ilk dizelerinin başlarında aşağıda gösterilen (Roma rakamlarıyla yazılmış) numaralar yer alıyor:
1: I Câmi avlularında kovalamak güvercinleri..
4: ve hırsız polis oynamak surlarda mektep dönüşü..
5: II Yalvarıp cici-anneye;
11: III Uzun pantolon giyip ilk defa,
13-17: takıldığı günlere dönmek tekrar:

Nâdide çiçekler koparark sarkan duvarlardan
–gene yetişir çünkü onlar–
piyasaya çıkmak, akşam üstleri çayırda..
IV Bahçedeki dut ağacında ölçmek boyumu karışla..
22: V Karşı kafesleri gözetlemek geceleri:
25: VI Bazan kahkahalarını duymak bitişik tahtaboştan
28-29: VII Köpürmek, yalan söylediği zaman biri..
Kızlar bakınca kızarmak, kulaklarına kadar..
31: VIII Sataşmak; Gülhane parkında geç vakit,
35: IX Haftada bir:
44: X Ve razı olmak; bir kadın tarafından,
49: kalbimiz:

Baba Evi

İlk baskıda başlık ve numaralar yok.
V, 4-5: uykusunda mısrağlar sayıklayan beni?

Mavi Boyalı Ev

4: ve çıkıp gittiler, başları önlerinde..

İçimizdeki Mahşer

İlk baskıda başlık yok. Bölümler birbirinden ayrılmamış.
2-5: bir şehrin uzak musıkîsi
ve içimizdeki mahşer..
Cömert ve hasis toprağın özü..
O, ismini koyamadığmın duygusu..
9: O, yakınlığın içindeki uzaklık..

Saatsiz Pusulasız

İlk baskıda şiirlere başlık ve numara verilmemiş.
I, 4: Hasret,
II, 2-3: ateş rüyalar âlemi?
içinde, yangın arzular: yumak!..
III, 1-3: Aldatmasa hissimizi hâfıza?!
Yazmasa, yarı yolu, nescimizde höcreler,
IV, 5-8: Bir şeytan aralar, perdesini yüzümüzün
dostumuz; düşmanımızdır, sabaha kadar..
V, 3: ve düştü kollarıma
VI, 4-5: etsiz, kemiksiz aşklarım..

Ferhat

İlk baskıda başlık yok.
5: şeytan onlara..

7: ferah günleri özle!..

Bir Mektup

1: Bir pembe porselen kadar şeffaf gökün
9-13: Dişi palaza;
somâki boynunu gösterip kurumlanan yaban ördeği,
kahkaha atarsa, kapıcığını kireçliyerek,
kış uykusuna yatan sümüklü böcek, yahut ininden karların,
eriyip erimediğini anlamak için dışarı çıkan boz ayı da,
pek âlâ çıldırabilir?!..
14: Nihayet; spekülasyoncuların uyuşturucu hapları;
16: Ve bir ehramı almıyacak kadar bol, karışık doktrinler,
18: Kınalı toprak kavgası ve sâire,
20: Fakat olamıyacak gibi görünen şey
22: Sona ermek
ve gidermek sende yorgunluğumu...

Gece Kuşları

İlk baskıda 3. ve 4. dizeler ile 14. ve 15. dizeler arasında boşluk yok.
14: Gece; mesafelerde emeklemede..
16: Fakat iki çakalın, izinde semiz polis?!
19-20: iki sırt,
kaşınıp – ısınmak için, gözlüyor mavi tanı..
24-25: gel sevgilim, gel..

Güneşin Sağrısında

2: ve oyuk gözler: dağın karnında,
7-14: sen ey tröst, sen ey çığ: balyoz!..
Sen ey Baş: çakmak..
Sürterek çakmak, başları başlara
Ne kolay – ne zor,
Bozkır'da sarmaş dolaş: tezekle inci saray?
17-19: Kadınsız toprak: açlık..
Ve güneşin sağrısında kalıp:
fırıldak..

Benden Sonrakiler

Bu şiirin bölümleri, ilk baskıda kimi bir arada ama başlıksız, kimi de ayrı ayrı yer alıyor.
I: *Bu şiir ilk baskıda ayrı bir şiir ve başlıksız.*
I, 4-7: Ben bebeklerimi sana göndereceğim..
Onlar;
çamurdan pabuç yapmasını bilirler kendilerine...

II: *Bu şiir ilk baskıda I numaralı şiir.*
II, 3: devam edin sevmekte ham kalabalığı,
III: *Bu şiir ilk baskıda II numaralı şiir.*
III, 3-5: O, peteğini, seninle paylaşabilir!..
İlk baskıda III numarayla yer alan aşağıdaki şiir, ikinci baskıda yok. (Ayrıca, "Açıl Kilidim Açıl'ın İlk Baskısında Olup İkinci Baskısına Alınmayan Şiirler" bölümüne bakınız.) İkinci baskıda "Benden Sonrakiler" şiiri, I, II, III, V, VI ve VII numaralı altı *parçadan oluşuyor.*
Bir mangır,
bir kunduradır:
altın ve saray dediğimiz nesneler
bizim için..
V: *Bu şiir ilk baskıda IV numaralı şiir; ve son iki dizesi öncekilerden ayrılmış.*
V, 1-2: Bir saray yükselir, küçük evin yanında.
VI: *Bu şiir ilk baskıda "İpek Böceği" başlığıyla ayrı bir şiir olarak yer alıyor ve bölümleri I ve II olarak numaralanmış.*
VI, 8-9: paraca yardımı dokunsun diye kendisine,
VII: *Bu şiir ilk baskıda ayrı bir şiir ve başlıksız;* "mısra" *sözcüğü de* "misrağ" *şeklinde.*

Öliiye Mektup
12-13: O da kimbilir neler söyler, neler söylemez?
15-21: "Razı olmadı pazarlığa şahsı üstünde,
yatarken bile morg'da.."
Öleli kaç sene oldu?.. Yüz sene mi?..
Hayır – Yedi!..
Tersine çevir seneleri,
İşte sana iskelet hâtıralardan bir külâh..
bu külâhta neler yazılı neler?..
Tezkiyemiz kazılı, kaldırımlarda!..
27-28: Bu sokak;
Senin bıraktığın günlerden daha kaypak, daha kanay..
33: Fakat kemiklerin – asfaltte.. şimdi barikad...

Deli Diinya
Bu şiirler ilk baskıda iki ayrı bölümde başlıksız ve numarasız olarak yer alıyor.
I; 5: Hatta:
yolları herkesle beraber
II: *İlk baskıda son iiç dize ayrı.*
II, 1: Sükût;

bir karıncadır,
IV, 1-2: Yavrularının yanaklarını;
uzatırlar dudaklarıma,
V, 5-6: camekânları severim..

Ama birini sevemem bunların,
VII, 3: Usaresi midir hazzın,

Yarış Böcekleri

Bu şiirler ilk baskıda başlıksız ve numarasız olarak yer alıyor.
I, 3: Zürâfeler,
uzatır boyunlarını,
I, 6: Ayı burcuna..
II: *İlk baskıda son üç dize öncekilerden ayrılmış.*
II, 6: uçarken kafalar.
III, 1-2: Arıyor; sakallı kökleri, yaban asmasının,
III, 5-6: bulutlarda mı toprak?
IV, 3: Fakat bir selvi,

Fırtına

3-5: Tarla kuşu,
aldı şu emri, onun akçıl flâmasından:
10-11: Bir hortum geçecek belki?
Hava:
gerilmiş davul..
13-18: Tepeden gözcü yaprak, tehlikeyi haber verdi..
Bir bakır kumaş yırtıldı sanki ufukta..
Bir zikzak alev, yakdı çınarı..
20: Ve böcekler,
toplanan bulutlara bakıyorlar.

Step

1-7: Her diken bir göz: ufka dikili
Ve yaban otlar; bekçisi, Bozkırların..

Böcek der ki
– *Burada yaşıyorum; emerek toprağın suyunu..*
10: Ve der ki insanı:
12-13: Kılıç gölgesinde,
böylece her dikenin, mavi şebnemli gelincik düşünür.

Bulutlar Dört Ayak

1-2: Ayın boynuzu mudur başlarındaki?
4-5: yürüyen köpüklenerek?
7-10: hörgücü bulutların?

Bulutlar: dört ayak!

Deniz Sokakları

[II], 1-2: Kulak çınlayışları gibi geçer; sükûtun içinden:
mavi fenerlerdir, balık yumurtaları, berrak neftilikte – –
[II], 4-5: dolana dolana kayan – – pırıl pırıl – –
[IV]: *İlk baskıda şöyle:*
Aynı kabuktaki
dişi – erkek midye;(*)
yavrular doğurdu, aşk rüyasında:
penbe– – yeşil– – mavi– – sarı– –
(*) Pina: dişisi, erkeği birleşmiş bir mahlûktur.
[V], 3: ve deniz boncukları gerdanlık:
[VII]: *İlk baskıda şöyle:*
Gecenin tavasında; ay
çalkalanınca,
balıklar
üşürler – –

Nuhun Gemisi

8-9: Arslan suratlı,
koç başlı kadınlar atılsa Nile,
12-13: gelin etekli, allı pullu balıklar dolu kavanozumda..

Peri Adaları

1: Hani peri adaları, uzak mavilikte?
9-10: Ve iki ayaklı keçi, uyutan bakireleri?

Hokkabaz

2: bahçelere,
çil yıldızlar serptiğim içinden?
5: Nerde mavi külahım,

Tın Tın Eden Kabacık

3-4: gidelim ağaçların koşmaca oynadığı adaya.
8-11: akmıyan çeşme aksın, tütmiyen fırın tütsün!
Açsın bana küsen çiçeğim, sabah akşam,
17-18: Devekuşuna bineyim;

doğrayım, yedi başlı ejderhayı..

Merdiven Bulutlar

İlk baskıda bu şiir, "Rüyalar" bölümünün I numaralı şiiri olarak ve başlıksız yer alıyor.

3-4: Gök – yeşil badem mi – – yoksa çidem mi?
10-11: Kartopu salkım: sincabın kuyruğunda yıldızlar – –
16-17: Cam göbeği deniz kızları – – sarmaş, Satyr balıklarla – –
18: Sular;
nar rengi – – nar rengi – –
21-22: Başım; demin güneşdi – – şimdi balık – –
25-26: Kartopu yıldızlarla – – içim boşlıyarak boşluğa düş – –
29-30: hareli, mercan çiçekleri, yaş – – gözlerinde – –

Kapımı Çaldı Ay

İlk baskıda bu şiir, "Rüyalar" bölümünün II numaralı şiiri olarak ve başlıksız yer alıyor.

Şarkı Söyleyen Ağaç

İlk baskıda bu şiir, aynı başlıkla "Rüyalar" bölümünün III numaralı şiiri olarak yer alıyor.

2-3: atlar koşuyor – – beş nala – – üstünden – – beş ayaklı,
8: şarkılar tütmede yaprakların – – şeffaf kızların – –
9-10: Bir tokat geldi – – sökmek istedim ağacı – –
11-12: Şimdi – – taş gözlerim çakılı: ellere ellere;

Asma Salıncak

İlk baskıda bu şiir, "Rüyalar" bölümünün IV numaralı şiiri olarak ve başlıksız yer alıyor.

7: Akar sularla(*) ışıl, ışıl,
(*) İnci, pırlanta gerdanlık.

Hasbahçe

İlk baskıda bu şiir, "Has Bahçe" başlığıyla ve "Rüyalar" bölümünün V numaralı şiiri olarak yer alıyor.

1-2: Altın balığın karnında, Has bahçe – –
Deniz filleriyle dolaştım, bu Has bahçeyi:
4: Kemeri, kız balıkların, kavsi kuzehler – –
5-7: Atmış, dikenli kuşlara canavarlar, emzikli kollarını
ve ok kanatlı cadılar – – pervane – –
10-12: Has bahçesinde Altın balığın;
nar ağlar – – güler ayva – – şakır beyaz güller!..

Açıl Kilidim Açıl

İlk baskıda bu şiir, aynı başlıkla "Rüyalar" bölümünün VI numaralı şiiri olarak yer alıyor.

33-34: türlü hayali yarışır – – uykuda?..

Üç Bademboyu Kız

İlk baskıda bu şiir, aynı başlıkla "Rüyalar" bölümünün VII numaralı şiiri olarak yer alıyor.

Sarı İneğin Rüyası

İlk baskıda bu şiir, kitabın XIX numaralı bölümünü oluşturan ve hepsi de başlıksız olan şiirlerin ilki olarak yer alıyor. Ayrıca şiirin bölümleri de I'den V'e numaralanmış.

1: I Pek cümbüşlü olur, Engürü'nün meşhur meydanı, bostan
[vakti..

2: II Yabanlık, setre, potur ve kaloşla düşülür oraya..

5: III Yenilir, ilk zamanlar, pamuk okkalıkta yan gelmiş, köfte,
[biber..

11: IV Handa yatılır, manda gözüne – –(*)

(*) Eski yirmi beş kuruş

14-17: Ayşe'ye boncuk alınır,
Bacı'ya bilezik ve kiraz çubuk Muhtar'a.
Haylı hovardalık edilir velhasıl!..

V Ve somâki bankanın, duvarı dibinde bir gün,
Sarı ineğin rüyası – – yalnız!.

Ucuz Oyuncaklar

Bu şiiri oluşturan parçalar ilk baskıda kitabın değişik bölümlerinde başlıksız ve numarasız olarak yer alıyor.

I, 2-4: Gelecek günü; bayrak yapanın, kösele önlüğünü..

I, 6-7: yumurtalarını çatlatacak – – Anabalık!.

II, 2-6: tezgâhlarında kafalarının,
standard,
ucuz — tip – oyuncaklar – –

III: *İlk baskıda ilk iki dizeden sonra bir satır ara var.*

III, 3-6: Ve serin tozunda yazın; kokların uzanıp,
dayamak – – tabanlarını aya!..
Ne gam – – ne kasâvet – – sabah oluncaya dek!..

IV, 1-4: Asma bahçeleridir, yollarımız, Ninva'nın?!

Çok severiz Efendilerimizi (!)
bin alırız – – bir verip – –

İlle ve lâkin şehre inerlerse,
cicilerimizi görmek için;

Eros

2-4: Hasta unsurları ayıklayalım:
Şu – ummanların yuttuğu hava kabarcığı: Varlık,
6-9: içinde uyuduğu ve tekrar uyandığı kör hayvan!
Güneş rahminde toprağın, sürfeler: Sermaye?..
Çekici-itici temâyül;
ilkah:
zıdların çarpışıp birleşmesi..
12: Tahşit kamplarında ağ kuran seneler; nebîlik riyazatı..
15: Dehası – yahut bunaklığıyla tezadlar cehennemi Ruh,
17-18: hasılı her şey: bizde bulunan ve bulunmayan;
sana göre – iyi, bana göre – fena..
19: Nerde ıztırap çeken sonsuzluk,
23-24: Nerde şehvet tüten uzlet.. ve tel örgülü inziva?..
25-29: Eros;
ejder olup arza dolansa,
çelik ma'butlar çatırdasa karnında
ve altın damarlı kalbi çatlasa parazitlerin..
Eros;
33: yolları bizden çıkar – ve gider bize,
35: sırrı içimizde gizli kuvvetinin!..
36-40: Tasavvurlarımızın aksi olan "Güzellik":
kardeş milyarlar'ın büyük âhengi..
Fakat elleri yıkadıktan sonra kaynakta,
Eros; ilk ve son basamak..
Gel sırtlan arzu; insanlaş – – barışsın kurtla kuzu,
42: "Canavar için uyku, düşman için mütâreke",

Fantasia Tropica

İlk baskıda bu şiir, sadece III numaralı bölümden oluşuyor; I numaralı bölüm "Sahra" başlığıyla, II numaralı bölüm ise "Hayvanat Bahçesinden (Enstantane)" başlığıyla ayrı şiirler olarak yer alıyorlar.

I, 6-7: Seker, çekirge dizlerin pergeli, çıtırtılı kumlarda..
I, 11-13: ağzı köpüklü bir kervan: insan – deve,
deve – insan..
II, 2: Yıldızlar,
tavusların kanatlarında..
II, 4-5: Esir turna; cevap verir geceleyin,
sürüyle selâm gönderen arkadaşlarına – – havadan..
II, 7: ve boynuz kakar,

komşusu dağ keçisine
III, 3-8: buzlu tüveyçleri tırtıllı, Serendip çiçekleri..

Kıllı dallarda, muz, ananas ve kaktus,
hevenk hevenk..
Kaynak başında, bir samur ve bir ornitorenk.
III, 11-13: Dev örümcek ağlarında – – deprem yarasalar,
uzakta bir jağar – – sesi bir jağar'ın..
III, 15-18: Medâr nebatlarından bir polip..(*)
Göz edip aya;
bakıyorlar bu manzaraya, bir zebra ve külâhlı bir papağan..
(*) Denizlerdeki polip değil.
III, 20-21: *Bu son dizeler ilk baskıda önceki dizeden bir satır arayla ayrılmış.*

Tam-Tam

Bu şiir ayrıca Mau Mau'*da da yer alıyor.*
4-5: Zambo-Bozambo çocukları, boğuşuyor Beyaz adamla!..
13-14: Kokusu tütmüyor taze, kızarmış kız etinin halkalı burunlarda!..

Çekirge Bulutları

Bu şiiri oluşturan üç bölüm, ilk baskıda başlıksız ve bağımsız şiirler olarak yer alıyor.
I, 2: Ay: gamalı kama..

Papağan

5-6: Olduğu gibi kalmış – – ocakta – – akşam çorbası – –

Namluma Sürünen Leylak

Bu şiiri oluşturan üç bölüm, ilk baskıda başlıksız ve bağımsız şiirler olarak yer alıyor.
I, 2-4: dünyadan habersiz kuşlar – – başımın üstünde – –
Bir an sonra – – yok olabilirim – –
I, 7-8: Rüzgâr getiriyor, kokularını kadınların – –
II, 4-5: gözlerimizi sürükleyen – – arkalarından – –
III, 4-5: *kuş burunlarına, o aşılamıştı bu gülleri senin için..*
İlk baskıda bu şiirin son iki dizesinden ve onlardan önceki bir dizeden önce birer satır ara var.

Su Tango Ekmek

Bu şiiri oluşturan iki bölüm, ilk baskıda başlıksız ve bağımsız şiirler olarak yer alıyor.
I, 2-3: bana su içirirken, kum torbalarının arkasında..

II, 4: Onların âkıbeti – – bizim âkıbetimiz olacak – –
II, 7: *İlk baskıda bu dizeden önce bir satır ara var.*
II, 10: geçen sene kurşuna dizilmişti..

Kan ve Çiçek

Bu şiir ilk baskıda başlıksız.
3-4: ve hür çocuklar uyusun, kokulu gölgesinde..
5-9: Bir çiçek yetiştirmek,
kansız ötesinde – – dünyanın!.

Çin Şarkısı

İlk baskıda 1.-5. dizeler I, 6.-15. dizeler ise II olarak numaralanmış.
8: Ve ancak o zaman şekil verebileceğiz – – en güzel ümidimize!..
12: açınca gözlerimizi; geldiğimiz zaman kendimize bir ara,
15: o bize – – hürriyetin çiçeğini yetiştirecek! – –

Mezâmir

Bu şiir, ilk baskıda, Roma rakamlarıyla numaralanmış üçer bölümden oluşan iki ana bölüm halinde. Bu ana bölümlerden sadece ikincisinin numarası var (II). İkinci baskıda başlık altında yer alan italik dizili bölümle başlayan ilk bölüm ise numarasız.
1-2: Fakat, siz, kadîm dağların nefîs nimetleri ve ebedî bayırların:
tohum verir nebatın cümlesi, yer yüzünde siz – –
4: ne senede on iki mahsûl veren ağaç, sen ey,
6-7: ve kayadan süzülen bal ve yağ – –çakmak taşından..
10-11: Allahın ve kuzunun (!)
Aden bahçesindeki tahtından akan (!) hayat suyunu,
13: canımız – – selâmetten uzaktır – –
15-18: Soğulcanlar ki; ilk analarımız, sersemlemiş uykudan – –
[çamurda – –
parçalarımızdı bizim, şekilsiz – –
Sonra, "– – şimşekler çaktı, uyandık, şuurlu hayvanlar – –
21-24: Onlar gibi, anlamadan geçip gidiyoruz, ne olduğumuzu,
daha kolay hesap edebiliyoruz fakat,
aksiyonların düşüş ve fırlayış süratinden, elektronların hızını!.
26: uyurken gölgesinde, bizi habersizce öldüren ağaç,(*)
(*) Tabiatta böyle bir ağaç vardır.
28-29: Kabahat, maymun cedlerimizindir, İş gücü'nü sokan çıkmaza!..
31-34: onlar, ellerini zararlarına – – büyümiyecekti fenalık,
bastırmayacaktı motör seslerimiz, yıldızların musikîsini ışıktan
36-37: Fazla-kıymet'leri – – dağıtıp sahiplerine.
Gıbtayla baksınlar, başlarını kaldırarak, bizden evvelkiler,

39: neden bulandırmıyoruz diye – – barıtla?

Yakarış

Bu şiirin başlığı ilk baskıda "Dua"

2: ve şöyle olacak – – duası çocuklarımızın:
4: bize veren sensin, yaratıcı suyu, asîl buğdayı – –
6-7: kurşunlarımız, ağaçlarındaki – – elin,
ölümün bir sıraya koyduğu adsızların,

MAU MAU

Siyahlar Derilerinin Gölgesinde Yaşarlar

9: Donatın İmperatorluğu emeğimizle

Bir Beyaz Düşünüyordu
Kara Heykeller Milletini

5-6: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*

Baba Herman ve Kongo'lu Bandazula

44-47: Tevârikler'in Sudan'lı kaçakçıların gece baskınları
Zenci köylerine
Borsa oyunları karalar üstüne
Güney Amerika pazarlarındaki
58: Sonra ırkları eş tutan beyannâmeler falan
62: "Siyah fil dişi"(*) avculuğuna,

(*) Zencilere takılan ad.

Angola Maymunları

1: Angola maymunları bahtiyardılar

Kukuliki'den Dr. Williyamson'a Mektup

Bu şiir kitabın ilk baskısında yer almıyor.

Kukuliki'den Prenses Margaret-Rose'a Mektup

Bu şiir kitabın ilk baskısında yer almıyor.

Abanoz Ağacı

5-6: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
9-10: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*

Örtün Beni Üşüyorum
7-8: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*

Geri Hat İleri Geri
8-9: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*

Makonda'dan Beyaz Efendi'ye Mektup
96-97: Ben gözümü
Hastânede açtı..

Kara Hürriyet
12-13: Sütlü ürünlerinden –ki medâr lezzetinde– iklimler aşırı pazarlar
[sarhoş

Tam Tam I
Açıl Kilidim Açıl'*ın iki baskısında da "Tam-Tam" başlığıyla yer alan bu şiir,* Mau Mau'*nun ilk baskısında bulunmuyor.*

Tam Tam II
7-8: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
9-10: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
12-13: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*

Hesiodos
20-21: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
23-24: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
25-25: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
30-31: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
34-35: *Bu iki dize ilk baskıda birleşik.*
55-59: Harladı uçtan uca
Gel gör uzayda
Yılgısız pusatsız
Yalın Afrika

Ercümend Behzad Lav,
-yazar, yönetmen ve oyuncu olarak-
tiyatroculuğunun yanı sıra, şiirimizin de
öncü adlarından biriydi: İlk kitabından
başlayarak, ölçülü-uyaklı şiire ilk karşı
çıkanlardan, gerçeküstücülük, fütürizm ve
kübizm gibi akımları ilk deneyenlerden biri oldu.
Ama, Doğan Hızlan'ın deyişiyle,
"araya sıkışan şair" olarak kaldı.

Türk şiirinin, hep kendi açtığı yolda tek başına
yürümüş, kimselere benzememiş şairi
Ercümend Behzad Lav'ın bütün şiirleri ve
oyunları, ilk kez bir araya getiriliyor.
Kitabı hazırlayan Doğan Hızlan'ın,
Ercümend Behzad Lav'ın Türk şiiri içindeki yerini
ve etkilendiği yabancı akımlar ışığında şair
kimliğini irdelediği sunuş yazısı ve notlarıyla.

Kapak Fotoğrafı: Lütfi Özkök

TEMA
Türkiye Çöl Olmasın!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-363-405-6

9 789753 634052